NORGES OFFENTLIGE UTREDNINGER

NOU 1997: 14

Spillet om pengene

Om opprettelse av et lotteritilsyn

Utredning fra en arbeidsgruppe oppnevnt av Justis- og politidepartementet 18. april 1995

Avgitt 12. februar 1997

STATENS FORVALTNINGSTJENESTE
STATENS TRYKNING

OSLO 1997

Til Justis- og Politidepartementet

Arbeidsgruppen med mandat til å vurdere opprettelse av en sentral lotteriforvaltning og skissere ulike løsninger for behandling av klager knyttet til lotteriavgjørelser, fremlegger med dette sin innstilling.

I innsillingen foreslås det opprettet et lotteritilsyn med tilsyns- og kontrollansvar for all spille- og lotterivirksomhet i Norge. Det foreslås at lotteritilsynet finansieres gjennom gebyr som pålegges aktørene i dette markedet.

Innstillingen er enstemming på alle punkter unntatt ett, idet medlemmet Arnt Hermansen går inn for at Statskontrollen ved Norsk Tipping AS ikke integreres i lotteritilsynet.

Oslo, den 12. februar 1997

Per-Arne Skogstad leder
Anne M. Brodtkorb
Steinar Talgø
Kjell Knudsen
Grete Øwre
Martin Holtung
Lars Haavik
Arnt H. Hermansen
Terje Dyrstad
Petter Mandt
Claus Henning Thorsen

KAPITTEL 1

Sammendrag

Arbeidsgruppen er gitt i oppdrag å utrede hensiktsmessigheten av å opprette et sentralt lotteritilsyn. Opprettelse av et sentralt lotteritilsyn skal vurderes i forhold til både de private lotterier, de statlig kontrollerte spill og totalisatorspillene.

I *"Bakgrunn og arbeidsgruppens opprettelse og mandat"* i kapittel 2 omtales bakgrunnen for, opprettelsen av og mandatet for arbeidsgruppen.

I *"Lotterier regulert av lotteriloven av 24. februar 1995 nr. 11 (de private lotterier)"* i kapittel 3 gis det en oversikt over og beskrivelse av de ulike former for private lotterier. Det gis videre en oversikt over utviklingen av disse lotteriene og hvordan forvaltningen i dag utøves.

I *"De statlige pengespill og totalisatorspillene"* i kapittel 4 gis en tilsvarende oversikt og beskrivelse av de statlig kontrollerte spill og totalisatorspillene.

I *"Beskrivelse av lotterier og spill i andre land"* i kapittel 5 beskrives organisering av spill- og lotterivirksomheten i de øvrige nordiske land. Videre gis en beskrivelse av forholdet til EØS- og EU-reglene på området.

I *"Økonomien i dagens lotteriforvaltning"* i kapittel 6 omtales inntektene og utgiftene i tilknytning til dagens lotteriforvaltning. Arbeidsgruppen viser her til at staten i 1995 innkrevet totalt 22,5 millioner kroner i gebyrer for de private lotterier. Videre anslår arbeidsgruppen at det i tilknytning til forvaltnings- og kontrollarbeidet for spill og lotterier medgår minst 168 årsverk. Utgiftene er beregnet til 82 millioner kroner per år.

I *"Utfordringer for fremtidens lotteriforvaltning"* i kapittel 7 drøfter arbeidsgruppen hvilke utfordringer den fremtidige lotteriforvaltningen vil stå overfor. Det presiseres at det skal være plass i markedet til både private lotterier og statlig kontrollerte spill, og det pekes på at det er viktig at det utvikles et regelverk med god offentlig styring. Den offentlige styringen er nødvendig for å sikre at inntektene på dette området går til samfunnsnyttig og humanitært arbeid.

I lotteri- og spilleområdet har det vært en voldsom utvikling når det gjelder nye spilleformer og spilleinnretninger. Aktørene er blitt flere, og konkurransen er blitt hardere.

Kontrollordningene må være fleksible for å kunne tilpasse seg markedets utvikling. De skal ivareta publikums tillit til lotteriene, både med hensyn til trekning og utlevering av gevinster og med hensyn til at overskuddet fra spillet eller lotteriet tilfaller de lotteriverdige organisasjonene. Videre understreker arbeidsgruppen betydningen av at det utvikles lotteriregistre som gir lotteritilsynet fullstendig oversikt over spill- og lotterimarkedet. Dette er viktig for at de politiske myndighetene skal kunne avgjøre om det foretas en rettferdig fordeling av lotterimarkedet.

Etter arbeidsgruppens mening er det størst behov for en utvidet kontroll og en strengere regulering ved lotteri gjennom utplassering av automater. Arbeidsgruppen stiller spørsmål om utviklingen med hensyn til automatenes funksjonsmåter og til antall/de stedene automatene er utplassert har vært uheldig. Videre peker arbeidsgruppen på at det er behov for en strengere regulering for hvordan overskuddet fra automater skal fordeles.

Arbeidsgruppen mener videre at det er behov for økt kontroll med gjennomføringen av bingoarrangementer. Blant annet er det behov for økt kompetanse vedrørende kontroll av regnskap.

Det vises videre til at fremtidens lotteriforvaltning vil stå overfor nye lotteriformer der det vil være behov for en annen kompetanse enn den dagens lotteriforvaltning besitter. Her nevnes de kontrollproblemer spill på Internett vil medføre.

I *"Arbeidsgruppens forslag"* i kapittel 8 fremlegger arbeidsgruppen sine forslag. Arbeidsgruppen fremhever behovet for en mer moderne, fleksibel og offensiv organisering av lotteriforvaltningen. Den anser det nødvendig med en sterkere regulering for å sikre at inntektene i større grad tilfaller de lotteriverdige organisasjonene.

Arbeidsgruppen peker på at alle bestemmelser om private lotterier og statlige spill kan vurderes samlet i en lov uten at man legger ansvaret for forvaltningen av alle spillene til ett departement.

Arbeidsgruppen foreslår å opprette et lotteritilsyn. Flertallet foreslår å gi lotteritilsynet mandat til å forestå den praktiske forvaltningen av de private lotterier og kontroll av både de private lotterier og de statlig kontrollerte spill. Statskontrollen ved Norsk Tipping AS foreslås integrert i lotteritilsynet. Et mindretall foreslår at Statskontrollen opprettholdes i sin nåværende form.

Arbeidsgruppen viser til at det i dag er flere uheldige forhold på lotteri- og spillemarkedet. Det pekes på problemer med ulovlige lotterier, hvitvasking av penger og ulovlige spillesteder. Videre uttrykker arbeidsgruppen bekymring over manglende kapasitet med dagens kontrollmyndighet overfor private lotterier. Dette gjelder særlig i forbindelse med regnskapskontroll, med fordelingen av inntekter, med utplassering av automater, med automatenes programvare og sikkerhet i forbindelse med trekning. Det pekes videre på behovet for bedre samordning mellom de ulike politidistriktene.

Arbeidsgruppen foreslår at lotteritilsynets hovedarbeidsoppgaver blir klart definert som følger:

- myndighetsoppgaver og forvaltning
- tilsyn og kontroll
- regelverksutforming/forskriftskompetanse
- registrering, avgiftsoppkreving og regnskapskontroll
- oppfølging av skadevirkninger
- utviklingsoppgaver/tilsynet som kompetansesenter for departementene

Arbeidsgruppen foreslår opprettelse av en liten organisasjon som utvikler samarbeide med miljøer som besitter spisskompetanse på aktuelle områder.

Det foreslås at politiet også i fremtiden skal ha en sentral rolle i lotteriforvaltningen. Arbeidsgruppen viser spesielt til behovet for gjennomføring av tiltak overfor aktører som ikke følger lover og regler på området.

Arbeidsgruppen finner ikke å kunne anbefale at det opprettes et styre for lotteritilsynet. Den finner det heller ikke hensiktsmessig å opprette en klagenemnd.

Arbeidsgruppen mener det er naturlig at det innføres ordninger der spillere og deltagere i spill og lotterier som hovedregel registreres. Dette fordi en registrering vil motvirke mulighetene for hvitvasking av penger.

I *"Økonomiske og administrative konsekvenser"* i kapittel 9 er det redegjort for de økonomiske og administrative konsekvenser av arbeidsgruppens forslag.

I *"Merknader til de enkelte paragrafer i lovforslaget"* i kapittel 10 er det gitt merknader til enkelte paragrafer i lov om lotterier av 24. februar 1995 nr. 11 og lov om pengespill av 28. august 1992 nr. 103 der arbeidsgruppen foreslår endringer, og i kapittel 11 er det inntatt utkast til nye lovtekster.

KAPITTEL 2

Bakgrunn og arbeidsgruppens opprettelse og mandat

2.1 BAKGRUNN

Justis- og politidepartementet foretok i 1989 en intern utredning omkring spørsmålet om å legge lotteriforvaltningen til et organ utenfor departementet. Departementet har gjennom en årrekke hatt en oppgavevekst som andre departementer har unngått ved en mer utstrakt bruk av direktorater til behandling av enkeltsaker og da i første rekke klagesaker. Justis- og politidepartementet har hatt en stadig vekst i klagene på politiets avgjørelser i lotterisaker. Dette har en naturlig sammenheng med at lotterimarkedet har hatt en svært stor vekst i samme periode. I NOU 1990: 4 Utviklingen på lotterimarkedet 1984-88 diskuteres behovet for en organisering av lotteriforvaltningen utenfor departementet.

I Innst. O. nr. 23 (1991-92) Innstilling fra Justiskomiteen om lov om endring i lov av 12. mai 1939 nr. 3 om lotterier m.v., ble Regjeringen bedt om å vurdere om ansvaret for de private lotterier burde legges til et eget lotteriorgan/-styre. I Ot.prp. nr. 58 (1993-94) Om lov om lotterier drøfter departementet muligheten for en lotteriforvaltning utenfor departementet. Departementet konkluderer med at spørsmålet forutsettes utredet nærmere under arbeidet med forskrifter til loven.

I Innst. O. nr. 9 (1994-95) Innstilling fra Justiskomiteen om lov om lotterier m.v uttaler komiteen at den ikke har tungtveiende argumenter mot at den sentrale lotteriforvaltningen legges til et organ utenfor departementet, forutsatt at dette ikke blir for kostnadskrevende. Komiteen uttaler videre at den har merket seg at dette spørsmålet og spørsmålet om en egen klagenemnd utenfor departementet vil bli utredet nærmere under arbeidet med forskrifter til loven. Komiteen forutsetter at departementet vil fremme disse spørsmålene for Stortinget.

2.2 ARBEIDSGRUPPENS OPPRETTELSE OG MANDAT

På bakgrunn av Justiskomiteens uttalelser i innst. O. nr. 9 (1994-95) Innstilling fra Justiskomiteen om lov om lotterier opprettet Justis- og politidepartementet 18. april 1995 en arbeidsgruppe til utredning omkring opprettelse av en sentral lotteriforvaltning. Arbeidsgruppen har arbeidet med følgende mandat:

> «Målet med utredningen er
> – å fremskaffe et underlag for en beslutning om å opprette en sentral lotteriforvaltning,
> – å skissere alternative løsninger for en behandling av klager knyttet til lotteriavgjørelser,
> – å skissere økonomiske og administrative konsekvenser av de forskjellige alternativer i forhold til dagens ordning.
>
> Viktige hensyn som må ivaretas er:
> – å sikre tilfredsstillende mulighet til politisk styring,
> – å sikre godkjennings- og kontrollordninger, herunder regnskapskontroll,
> – å sikre prosedyrer for fordeling av lotterimarkedet, som hindrer ødeleggende konkurranse,
> – å sørge for at klageorganet utad sikres autoritet og tillit,
> – å ivareta brukernes rettssikkerhet,

– å sikre effektiv saksbehandling i alle ledd.

Det forutsettes at arbeidsgruppen ser hen til de forvaltningsprinsipper som bør legges til grunn ved oppretting av statlige organer, samt vurderer de klageordninger som finnes i de øvrige nordiske land. I tillegg skal arbeidsgruppen særlig vurdere:

1. Hvilke sakstyper som bør gå til behandling i det nye organet, herunder hvilke saker som egner seg for nemndsbehandling.
2. Sammensetning og organisering av lotteriforvaltningen, herunder:

– lotteriforvaltningens ansvars- og myndighetsområde, herunder forholdet til departementene, politiet m.v. Ansvars- og myndighetsforhold *mellom* berørte departementer skal ikke vurderes.
– hvilke kvalifikasjoner og kompetanse staben i en lotteriforvaltning bør ha, herunder regnskapskyndighet og teknisk kompetanse for å løse kontrolloppgavene.

3. Sammensetning og organisering av et klageorgan, herunder:

– klageorganets ansvars- og myndighetsområde, herunder forholdet til den øvrige lotteriforvaltning,
– hvem som bør delta, herunder mulig deltagelse fra organisasjoner o.a., evt. legmannsrepresentanter,
– hvordan klageorganets sekretariatsfunksjon bør ivaretas.»

Gruppen har tolket mandatet til at det også skal omfatte sider ved gebyrsystemet som muliggjør finansiering av en foreslått løsning.

Det er siden opprettelsen av arbeidsgruppen vært foretatt enkelte endringer i mandatet.

– Tolkningen av at gruppens mandat også skulle omfatte sider ved gebyrsystemet ble foretatt i 1995.
– Punkt 2 i mandatet ble endret 3. juli 1996 etter behandling i koordineringsgruppen for spill og lotterier. I koordineringsgruppen er departementene med ansvar for de statlige spill (Finansdepartementet, Kulturdepartementet og Landbruksdepartementet) representert sammen med Justisdepartementet.

Før endringen lød mandatets punkt 2:

«2. Sammensetning og organisering av lotteriforvaltningen, herunder:

– lotteriforvaltningens ansvars- og myndighetsområde, herunder forholdet til Justisdepartementet, politiet mv. Ansvars og myndighetsforhold mellom berørte departementer skal ikke vurderes.
– hvilke kvalifikasjoner og kompetanse staben i en lotteriforvaltning bør ha, herunder regnskapskyndighet og teknisk kompetanse for å løse kontrolloppgavene.»

2.3 ARBEIDSGRUPPENS SAMMENSETNING

Arbeidsgruppen har hatt følgende sammensetning:

1. Ekspedisjonssjef Per-Arne Skogstad, Justis- og politidepartementet (leder)
2. Underdirektør Anne M. Brodtkorb, Justis- og politidepartementet
3. Underdirektør Steinar Talgø, Justis- og politidepartementet
4. Avdelingsdirektør Terje Dyrstad, Planleggings- og samordningsdepartementet
5. Førstekonsulent Grete Øwre, Finans- og tolldepartementet
6. Avdelingsdirektør Martin Holtung, Landbruksdepartementet,
7. Utredningsleder Kjell Knudsen, Sosial- og helsedepartementet

8. Byråsjef Arnt H. Hermansen, Kulturdepartementet
9. Politiinspektør Lars Haavik, Oslo politikammer

Sekretærer:

Rådgiver Claus Henning Thorsen og førstekonsulent Petter Mandt, begge Justis- og politidepartementet.

Da arbeidsgruppen ble opprettet hadde den en annen sammensetning. Som følge av intern omorganisering i Justisdepartementet ble ansvaret for lotteriloven flyttet fra Politiavdelingen til Sivilavdelingen per 1. mars 1996, og arbeidsgruppens sammensetning ble samtidig endret.

Ekspedisjonssjef Per-Arne Skogstad, Sivilavdelingen ble oppnevnt som ny leder etter avdelingsdirektør Magnar Aukrust, Politiavdelingen. Videre ble underdirektør Anne M. Brodtkorb, Sivilavdelingen, oppnevnt som nytt medlem. Førstekonsulent Marianne Børseth trådte ut av gruppen, idet hun deltok som felles representant for arbeidstakerorganisasjonene i Justisdepartementets politiavdeling. Arbeidsgruppens opprinnelige sekretærer var politiinspektør Frank Jensen og førstekonsulent Hilde Jæger, begge fra Justisdepartementets politiavdeling. Førstekonsulent Grete Øwre overtok etter Linn-Birgitte Rasmussen som Finans- og tolldepartementets representant.

KAPITTEL 3

Lotterier regulert av lotteriloven av 24. februar 1995 nr. 11 (de private lotterier)

3.1 INNLEDNING

Lotteriloven av 24. februar 1995 regulerer de såkalte private lotterier. § 1 fjerde ledd fastslår at loven ikke gjelder for lotterier som faller inn under lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v., eller som for øvrig er regulert i særskilt lov. De lotterier som faller utenfor lotteriloven er de statlig kontrollerte pengespillene og totalisatorspillene. All annen lotterivirksomhet faller følgelig inn under lotteriloven. De statlig kontrollerte pengespillene er fotballtipping, Oddsen, Lotto, Det Norske Pengelotteriet og Flax. Totalisatorspillene er regulert av lov om veddemål ved totalisator av 1. juli 1927 nr. 3, Tipping, Oddsen, Lotto og Viking-Lotto er regulert av lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. og Pengelotteriet og Flax er regulert av lov av 4. juni 1976 nr. 39 om pengelotteri.

Justisdepartementet har bestemt ved forskrift gitt i medhold av lotteriloven § 1 annet ledd litra a) at deler av lotteriloven også gjelder for underholdningsautomater.

Lotteriloven § 1 første ledd litra a) definerer lotteri som virksomhet der deltakerne mot innskudd kan erverve gevinst som følge av trekning, gjetting eller annen fremgangsmåte som helt eller delvis gir et tilfeldig utfall.

3.2 LOTTERILOVEN GENERELT

Lotteriloven trådte i kraft 24. februar 1995. De viktigste forarbeidene til loven er NOU 1985: 16 Spilleautomater, NOU 1988: 14 Ny lotterilov, NOU 1990: 4 Utviklingen på lotterimarkedet 1984-88, Ot.prp. nr. 58 (1993-94) Om lov om lotterier m.v, Innst. O. nr. 23 (1991-92) Om lov om endringer i lov av 12. mai 1939 nr. 3 om lotterier m.v. og Innst. O. nr. 9 (1994-95) Om lov om lotterier m.v.

Lotteriloven av 1995 har prolongert endel forskrifter gitt i medhold av lotteriloven av 1939. I tillegg er enkelte nye forskrifter utarbeidet. Per i dag har følgende forskrifter gyldighet:

- Forskrift om avvikling av kommersielt oppstilte utbetalingsautomater (tidligere ferdighetsautomater) av 2. januar 1997.
- Forskrift om underholdningsautomater av 15. september 1995, med senere endringer.
- Forskrift til lov om lotterier av 24. februar 1995 om lotterier m.v. av 24. februar 1995, med senere endringer.
- Forskrift om oppstilling av lotteriautomater av 26. november 1992 med senere endringer.
- Justisdepartementets rundskriv G-2/92 av 7. januar 1992 om retningslinjer for lykkespill ved hjelp av ruletthjul som innretning for trekning.
- Forskrift om lotterier m.v. (om pengegevinster) av 23. desember 1991, med senere endringer.
- Forskrift om bingo av 24. oktober 1990, med senere endringer.
- Midlertidig forskrift om forhåndstrukne lotterier med skrapelodd av 22. juni 1989 med senere endringer.
- Forskrift om spilleautomater (spillehaller) av 2. november 1983, med senere endringer.

- Forskrift om maksimumsgrenser for innskudd og gevinster og avgifter ved lotteri av 6. mai 1975, med senere endringer.
- Forskrift om maksimumsgrenser for gevinster ved apparater eller innretninger oppstilt i henhold til § 9 i lov om lotterier av 12. mai 1939 om lotterier nr. 3 av 2. august 1973, med senere endringer.
- Forskrift om begrensning av lotteritillatelser av 21. desember 1970, med senere endringer.
- Forskrift om fiskekonkurranser av 25. november 1965, med senere endringer.

Lotteri kan som hovedregel bare avholdes med forutgående tillatelse. Slik tillatelse kan som hovedregel bare gis til landsdekkende, regionale eller lokale organisasjoner eller foreninger som har et humanitært eller samfunnsnyttig formål. Dette er grunnvilkår som gjelder for alle typer lotterier. Videre kreves i de tradisjonelle lotterier at den totale verdien av gevinstene skal utgjøre minimum 25 % av tillatt omsetning.

Loven legger opp til at all humanitært eller samfunnsnyttig virksomhet skal gis adgang til lotterimarkedet. Videre legger loven opp til at kontrollordningene blir slik at de sikrer at lotteriets nettoinntekt kommer lotteriformålet til gode. For å oppnå dette har det vært ansett ønskelig med et regelverk som medfører god offentlig styring. Justisdepartementet er i medhold av lotteriloven gitt kompetanse til å gi nærmere forskrifter til gjennomføring av lotteriloven. Departementet kan fastsette rammebetingelser for de forskjellige lotteriformer, og det kan nedlegge forbud mot lotteriformer og spilleinnretninger som er vanskelig å kontrollere med hensyn til spillet og spilleinntekten.

Justisdepartementet kan i tvilstilfelle avgjøre med bindende virkning om det foreligger et lotteri og i tilfelle hva slags lotteri som foreligger.

Arbeidsgruppen er kjent med at Justisdepartementet for tiden arbeider med en ny samlet forskrift som skal avløse tidligere gitte forskrifter i medhold av lotteriloven.

3.3 DE FORSKJELLIGE PRIVATE AKTØRER

Som hovedregel er det kun foreninger og organisasjoner som ivaretar et humanitært eller samfunnsnyttig formål som gis lotteritillatelse.

I praksis har det voldt små problemer å avgjøre hvilke organisasjoner som er humanitære. Eksempler på slike organisasjoner er Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Redd Barna. Ved vurderingen av om en organisasjon er samfunnsnyttig har Justisdepartementet lagt til grunn at hobby- og fritidsforeninger for barn og unge, pensjonistforeninger, idrettsorganisasjoner, politiske partier og virksomheter som mottar støtte fra det offentlige som f.eks. folkehøyskoler, er samfunnsnyttige organisasjoner. Videre har Justisdepartementet ansett at det kan gis lotteritillatelse til smålotterier til inntekt for helt spesielle anskaffelser i barnehager og til inntekt for feriehjem og feriekolonier såfremt de ikke har vært forbeholdt en bestemt gruppe personer. Det har normalt ikke vært gitt tillatelse til lotterier til inntekt for hobby- og fritidsforeninger for voksne, barnehagers daglige drift og offentlige formål.

Arbeidsgruppen har merket seg at Justisdepartementet har registrert at politiet i de senere år har gitt stadig flere organisasjoner tillatelse til å avholde lotteri. Dette har vært i samsvar med den liberale praksis lovgiver har lagt opp til. Arbeidsgruppen er kjent med at Justisdepartementet nå arbeider med å skaffe seg en fullstendig oversikt over de lotteriverdige organisasjoner. Oversiktene har så langt berodd ved det enkelte politidistrikt og det er kun gjennom klagebehandlingen departementet har fått innsyn i mangfoldet blant organisasjonene som er gitt tillatelse. Arbeids-

gruppen er kjent med at Justisdepartementet stiller spørsmål ved om det bør ses på om det er behov for at det utarbeides nærmere retningslinjer for hvilke former for organisasjoner som skal anses å være humanitære eller samfunnsnyttige, jf. lotteriloven § 5.

Arbeidsgruppen vil peke på at det kan virke som om enkelte organisasjoner stiftes med det formål for øyet at de skal tjene penger på lotterivirksomhet. Arbeidsgruppen ser ingen betenkeligheter med dette når etablerte organisasjoner organiserer seg slik for å slippe bruk av entreprenører. Redd Barna og Landsforeningen for hjerte- og lungesyke har f.eks. startet selskapet Støttespill AS som er gitt tillatelse til lotterivirksomhet. Da vil både overskuddet av driftsselskapets virksomhet og den forskriftsregulerte andelen av omsetningen tilfalle organisasjonenes humanitære eller samfunnsnyttige arbeid. Det virker imidlertid tvilsomt å betrakte organisasjonen som noe annet enn en entreprenør. Røde Kors Automatene AS er et annet eksempel på samme ordning.

Arbeidsgruppen har imidlertid merket seg at det også finnes organisasjoner som til de grader har rettet oppmerksomheten mot lotterivirksomheten, at lite eller ingenting av virksomheten rettes mot det humanitære eller samfunnsnyttige. Arbeidsgruppen er kjent med at politiet har anmodet om at Justisdepartementet trekker tilbake tillatelsen til en organisasjon som skal ha opptrådt på denne måten, men som samtidig skal ha benyttet ulovlige metoder for å sikre seg en andel i markedet.

Foruten de lotteriverdige organisasjonene, er de øvrige aktørene i lotterimarkedet entreprenører, lokalinnehavere og produsenter og importører av lotteriprodukter.

Organisasjonene/foreningene som får lotteritillatelse kan benytte en entreprenør for gjennomføringen av lotteriet. En entreprenør vil normalt bistå organisasjonen/foreningen med den praktiske gjennomføringen av lotteriet. Ofte vil entreprenøren veilede om rettsreglene, hvordan en søknad skal fremmes osv. Ved de tradisjonelle lotteriene vil det ofte være entreprenøren som fremskaffer loddsedler og sørger for at disse blir godkjent. Når organisasjonen driver lotteri ved utplassering av gevinstautomater er det vanlig at entreprenøren eier automaten, inngår avtale med lokalinnehaveren og foretar vedlikehold og tømming av automaten.

Ved drift av bingo vil entreprenøren ofte leie ut lokale til organisasjonen og forestå den praktiske gjennomføringen av spillet. Arbeidsgruppen antar at dette er den mest vanlige organisasjonsformen i byene og de største tettstedene.

Drives lotteriet fra et bestemt sted vil innehaveren av lokalet normalt kreve godtgjørelse for utleie av dette. Lotteriformer hvor det normalt er en lokalinnehaver er bingo og gevinstautomater. Dette er også vanlig ved utplassering av underholdningsautomater. En automats plassering er avgjørende for automatens omsetning. Dette innebærer at lokalinnehaveren er en viktig aktør ved utplassering av gevinstautomater. Arbeidsgruppen vil allikevel bemerke at den plassen som benyttes til automater sjelden eller aldri er til fortrengsel for salgsplass for varer, sitteplasser i kafeteriaer, puber e.l. Det er svært ofte tale om restarealer som ellers ikke ville brakt inntekter inn i virksomheten. Selv om automaten plasseres der hvor publikum oppholder seg eller passerer, og således kan få lett tilgang til omsetning, er det også slik at automaten selv tiltrekker seg publikum. Arbeidsgruppen vil derfor ikke overvurdere lokalinnehaverens betydning i omsetningskjeden. I forhold til bingo er arbeidsgruppen av den oppfatning at lokalinnehaveren kun er å betrakte som en ordinær utleier.

Ved alle lotteriformer vil det være en produsent av lotteriproduktet. Det er i dag særlig ved de såkalte «skrapelodd», og til dels ved de forskjellige automater, at forhold på produsentens side vil kunne bli tillagt vekt ved departementets avgjørelse etter lotteriloven. For eksempel krever midlertidig forskrift av 22. juni 1989 om lot-

terier med skrapelodd § 3 at loddseddelen bare kan typegodkjennes dersom produksjonslokalene er sikkerhetsgodkjent av Kriminalpolitisentralen.

Det har vært en stor utvikling på lotterifeltet de senere år. Lovgivningen på lotterifeltet er blitt endret ved vedtagelse av lotteriloven av 24. februar 1995. Det er stilt stadig strengere krav til sikkerheten. Lovgivningen på lotterifeltet er i dag både omfattende og til dels komplisert. Parallelt med at antall automater og omsetningen på automatene har økt betraktelig, har entreprenørene i større grad kommet inn som det operative ledd på vegne av organisasjonene. Derfor har flere av de lotteriverdige organisasjonene gitt uttrykk for at de selv har følt behov for kontroll med omsetning og overskudd.

Automatene er blitt stadig mer avanserte. Videre har nye lotteriformer, som f.eks. skrapelodd, dagens gevinstautomater og databingo medført at det kreves kompetanse for å gjennomføre lotteriene. Disse lotteriformene er også kostbare. For organisasjonene vil det derfor ofte være lønnsomt å leie lotteriinnretninger fremfor selv å kjøpe dem. Dette da rimeligvis under forutsetning av at utleier bærer risikoen dersom lotteriet ikke slår an hos publikum. Arbeidsgruppen fremholder betydningen av at lotterivirksomhet må betraktes som annen næringsvirksomhet i så måte, slik at inntekter innhentet til et godt formål ikke benyttes til å dekke underskudd i en næringsvirksomhet.

Konkurransen på lotterimarkedet er blitt større. Som følge av dette har organisasjonene større behov for markedsføring, samt at kun de mest effektive lotteriformene benyttes. Det er således viktig å inneha kunnskaper om hvilke automater som gir størst omsetning og hvor disse bør oppstilles.

Alle disse forhold har medført at foreninger og organisasjoner i større grad enn tidligere benytter profesjonelle medhjelpere ved gjennomføringen av lotterier.

I de senere år har man sett en utvikling der flere av de ovennevnte aktører samles. F. eks. er det blitt mer vanlig at entreprenør og lokalinnehaver er samme firma/person, og ved lotteri gjennom oppstilling av utbetalingsautomater er det mange entreprenører som selv importerer automatene.

Departementet har fastsatt dels regler og dels retningslinjer om hvor stor del av overskuddet, eventuelt brutto omsetning, de forskjellige aktører kan få når det avholdes lotteri ved oppstilling av gevinstautomater og regler om hvor stort overskudd den lotteriverdige organisasjon skal ha ved drift av bingo. Arbeidsgruppen er kjent med at Justisdepartementet arbeider med en strengere regulering av disse forholdene i den nye lotteriforskriften.

Arbeidsgruppen vil for sin del peke på betydningen av at disse forholdene reguleres strengt, slik at publikum kan ha tillit til at en vesentlig del av inntektene fra lotterivirksomheten faktisk blir benyttet til humanitære og samfunnsnyttige formål. I avisomtale de siste årene har det fremkommet en rekke tilfeller hvor dette ikke er tilfelle og hvor det er naturlig å anta at publikums tillit er svekket. Arbeidsgruppen mener det er av vesentlig betydning å få rettet opp dette forholdet og gjenskape et tillitsfullt forhold til publikum. Enkelte større organisasjoner har gjennom media bekreftet store vanskeligheter med å få avsetning på sine lodd.

3.4 DE FORSKJELLIGE LOTTERIFORMER

Arbeidsgruppen finner det nødvendig med en gjennomgang av de forskjellige lotteriformer som i dag finnes i markedet. Det har skjedd en åpenbar dreining bort fra de lotteriformene som tidligere var de vanligste og over til andre former hvor ikke minst datateknikk spiller en vesentlig rolle. Dette kan sees både i forhold til de tradisjonelle lotteriene, hvor de ettertrukne lotterier fullstendig har tapt kampen mot de forhåndstrukne. I enda større grad kan dette ses på automatmarkedet, hvor omset-

ningen i 1996 nådde et nivå som gjør disse til den viktigste lotteriformen i Norge. Omsetningen i automatene er ifølge foreløpige oppgaver og anslag større enn alle spillene til Norsk Tipping AS samlet. Det er allikevel et marked hvor innsynsmulighetene er langt svakere enn på andre områder og hvor det er behov for en vesentlig innskjerping av reglene og kontrollen.

Arbeidsgruppen viser til figur 3.4.1 hvor det er søkt gitt en helhetlig fremstilling av hvilke lotteriformer som reguleres av lotteriloven. De statlige spill og totalisatorspillene inngår ikke i plansjen.

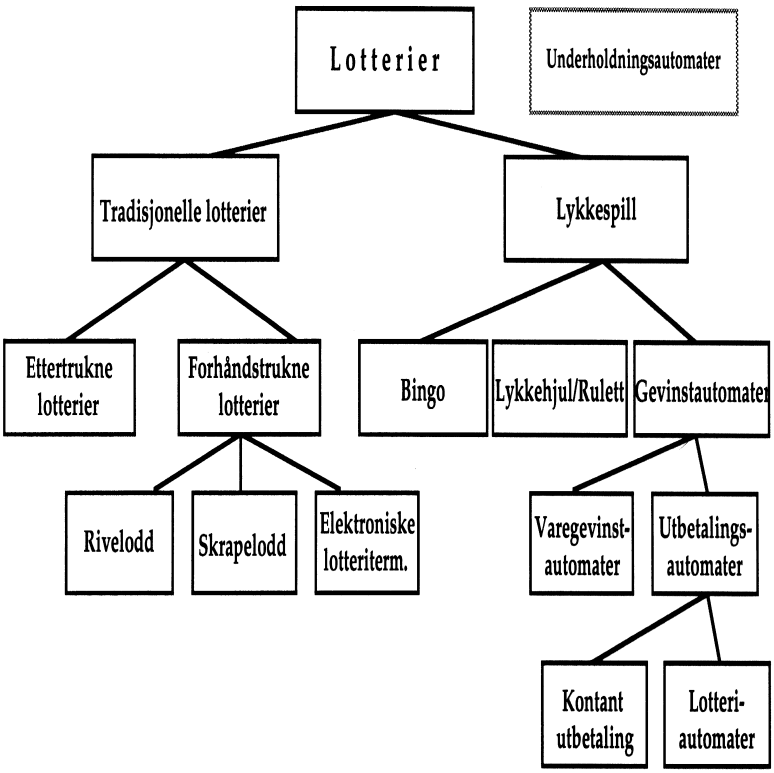

Figur 3.1 Oversikt over lotteriformer regulert av lotteriloven

3.4.1 Tradisjonelle ettertrukne lotterier

Ved de ettertrukne lotterier foretas trekningen etter en på forhånd fastsatt loddsalgsperiode. Det må benyttes en loddseddel, og det stilles krav til hvilke opplysninger loddseddelen må inneholde. Videre må det fremlegges sikkerhet for verdien av premiene og det må fremlegges foreløpig regnskap før trekning finner sted.

Som hovedregel er det politiet som foretar trekningen. Det er ikke fastsatt regler for hvordan trekningen skal foretas. Enkelte politikamre benytter databaserte trekningsprogrammer, riktignok av svært enkel type. Andre benytter de såkalte «trekkekassene». Dette er et manuelt system som fungerer på den måte at en rekke nummererte kuler legges i en kasse og blandes ved at kassen ristes. Etter hvert vil et på forhånd bestemt antall kuler falle på plass i hvert sitt kammer, og til sammen danne et vinnertall.

Manuelle trekninger er svært arbeidskrevende for politiet. I tillegg er det, etter det arbeidsgruppen kjenner til, ikke tilstrekkelig kvalitetskontoll for de databaserte

trekningsprogrammene som benyttes ved de private lotteriene. Arbeidsgruppen er kjent med at et privat forlag tidligere har foretatt slike trekninger på vegne av politiet. Der har det forekommet tildels alvorlige feil i forbindelse med trekningene.

Omsetningsrammen for tradisjonelle ettertrukne lotterier er regulert i forskrift til lov om lotterier av 24. februar 1995, med senere endringer. Den totale omsetningsrammen for slike lotterier er 65 millioner kroner per år. Det er anledning til å avholde deltrekninger innenfor den totale loddsalgsperioden. Det er videre anledning til å avholde flere selvstendige lotterier innenfor en tolv måneders periode under forutsetning av at den samlede tillatte omsetningsramme ikke overstiger 65 millioner kroner.

Hovedgevinsten må ikke overstige en verdi av 2 millioner kroner. Det er tillatt med gevinst i form av penger eller fordringer på penger, men enkeltgevinster i form av penger eller fordringer på penger må ikke overstige kroner 500 000.

3.4.2 Forhåndstrukne lotterier

Departementet har siden våren 1987 tillatt lotteri med forhåndstrekning. Det er i dag tre former for forhåndstrukne lotterier; skrapelodd, rivelodd og lodd som selges via elektroniske lotteriterminaler.

Ved midlertidig forskrift om lotterier med skrapelodd av 22. juni 1989 er det gitt regler om krav til loddseddelen m.m. I lotterier hvor det benyttes skrapelodd skal politimesteren godkjenne loddseddelen når det ikke benyttes pengepremier og verdien av høyeste enkeltgevinst ikke overstiger kroner 5 000. Overskrider gevinsten disse verdiene er det Kriminalpolitisentralen som godkjenner loddseddelen. Kriminalpolitisentralen har utarbeidet retningslinjer for hvordan deres kontroll med skrapeloddene skal skje. Før en loddserie blir godkjent må Kriminalpolitisentralen inspisere og godkjenne tilvirkningsprosessen og produksjonslokalet. Videre må hele loddserien trykkes før enkelte prøvelodd oversendes Kriminalpolitisentralen for laboratorietester. Kriminalpolitisentralen prøver om loddene kan manipuleres, om de er vanskelig å forfalske og om de er motstandsdyktige mot forsøk på å avdekke spilleinformasjonen. For lodd som skal godkjennes av Kriminalpolitisentralen stilles strenge krav til loddsedlenes sikkerhet.

Politiet forestår ikke trekning av forhåndstrukne lotterier. Ved de forhåndstrukne lotteriene er det produsentene av loddsedlene som også foretar trekning. Politiet må føre kontroll med at alt går riktig for seg i forbindelse med gevinstutdelingen.

Reglene for omsetningsramme og gevinstverdi er tilsvarende som for tradisjonelle ettertrukne lotterier.

I medhold av forskrift om forhåndstrukne lotterier med skrapelodd av 22. juni 1989 kan politiet foreta stikkprøver for å kontrollere at tillatt loddsalgsgrense ikke overskrides, samt at gevinstene utleveres i henhold til gevinstplanen. Regnskapene skal revideres og sendes politiet for kontroll. I lotterier hvor brutto omsetning er høyere enn kroner 300 000, skal regnskapene være revidert av statsautorisert eller registrert revisor.

Ved bruk av rivelodd er man avhengig av at politiet sikkerhetsklarerer loddseddelen. Dette følger av Justisdepartementets rundskriv G-40/87:

> «Da trekningen foretas før loddsalget, må man kreve at loddsedlene er av en slik type at numrene ikke kan leses før de åpnes eller avdekkes. Det kan derfor bare benyttes en type loddsedler som politiet kan godkjenne av slike sikkerhetsgrunner».

Justisdepartementet har i stor utstrekning gitt dispensasjon fra bestemmelsene om krav til sikkerhet når det brukes rivelodd.

Elektroniske lotteriterminaler innebærer en forholdsvis ny form for gjennomføring av de tradisjonelle lotterier. Justisdepartementet har gitt tillatelse til drift av denne typen terminaler.

Justisdepartementet har fra de enkelte politidistrikter fått opplyst at det i 1994 ble omsatt for ca. 420 millioner kroner i de tradisjonelle lotteriene. Dette tallet omfatter både ettertrukne og forhåndstrukne lotterier. I 1995 er det gitt tillatelse til å avholde 86 landslotterier med en samlet maksimal lotteriramme på ca. 760 millioner kroner. I tillegg til disse lotteriene kommer de regionale tradisjonelle lotterier som godkjennes av de lokale politidistrikter.

3.4.3 Lykkespill

Lykkespill er lotteri ved hjelp av tombola, lykkehjul, bingo eller andre mekaniske eller elektroniske innretninger der det foretas en rekke fortløpende trekninger, jf. lotteriloven § 1 første ledd litra b). Det er tre undergrupper av lykkespill; gevinstautomater, bingo og lykkehjul/rulett.

Justisdepartementet har ved forskrifter fastsatt maksimal verdi for innsats og gevinster. Det er videre i rundskrivs form anbefalt at politidistriktene fastsetter som vilkår bestemmelser som regulerer inntektsfordelingen mellom de forskjellige aktørene når oppstillingstillatelse gis til de utbetalingsautomater som tidligere var regnet som ferdighetsautomater. For automater med oppstillingstillatelse uten tidsavgrensning vil det fortsatt kunne være inntektsfordelinger som er i strid med Justisdepartementets anbefalinger. Lotteriverdige organisasjoner vil kunne være i samme stilling i forhold til lokalinnehavere hvor det ikke er noen tidsavgrensning i avtalen.

3.4.3.1 Gevinstautomater

Med gevinstautomater menes lykkespill der trekningen foregår ved en mekanisk eller elektronisk innretning som også foretar automatisk gevinstutlevering, jf. lotteriloven § 1 første ledd litra c). Gevinstautomatene deles inn i to hovedgrupper; utbetalingsautomater og varegevinstautomater.

Med utbetalingsautomater menes gevinstautomater som gir gevinst i form av penger eller verdibevis, jf. lotteriloven §1 første ledd litra e). Utbetalingsautomater deles videre inn i to undergrupper; automater som gir kontant utbetaling (de tidligere ferdighetsautomatene) og lotteriautomatene.

Kontantutbetalingsautomater er gevinstautomater som gir gevinst i form av penger. Varegevinstautomater er gevinstautomater som utleverer gevinst i form av varer, jf. lotteriloven § 1 første ledd litra d).

Alle gevinstautomater må typegodkjennes av Justisdepartementet.

Ved gevinstautomater som gir gevinst i form av penger er maksimal innsats kroner 2 per spill. Det er tillatt å spille på 5 linjer samtidig pluss bonusspill. Den maksimale innsats per trekning blir da kroner 10. Maksimal gevinst per spill er kroner 20, slik at samlet maksimal gevinst per trekning er kroner 200. Det er tillatt å lagre både innsats og gevinst. På denne måten kan det betales for flere spill på en gang, gevinsten kan spares og eventuelt overføres til nye spill. Enkelte automater har seddelmatere som godtar opp til 500-kroner sedler.

Justisdepartementet har ved rundskriv anbefalt at politiet fastsetter som vilkår at overskuddet for den lotteriverdige organisasjon ikke bør ligge under 35 % av

omsetningen etter fradrag for utbetalte gevinster og at avtalt godtgjørelse til lokalinnehaver ikke bør overstige 15 % til 20 % når oppstillingstillatelse gis.

Ved gevinstautomater som gir gevinst i form av verdibevis, de gamle lotteriautomatene, er maksimal innsats kroner 2 per spill. Også her er det tillatt med 5 spill per trekning. Maksimal gevinst er kroner 200 per spill, slik at maksimal gevinst per trekning blir kroner 1 000. Lokalinnehavers godtgjørelse skal ikke overstige 4 % av brutto omsetning per måned. Dersom automaten er plassert i et bingolokale skal lokalleien ikke overstige kroner 1 500 per måned. Entreprenøren skal ikke motta mer enn kroner 5 000 i leie per måned, inkludert serviceavtale og andre arbeidsutgifter. Det skal for denne typen automater betales en forskuddsvis avgift til staten på kroner 25 per døgn automaten er i bruk. Barn under 15 år skal som hovedregel ikke ha adgang til å delta i spillet.

For alle automater kan politiet kreve å få innsyn i regnskapene for de forskjellige aktørene.

Justisdepartementet antar at det i 1994 var utplassert ca. 24 000 gevinstautomater i Norge. Disse automatene hadde en omsetning på ca. 3 800 millioner kroner. Ved utgangen av 1995 antar departementet at det var utplassert i underkant av 30 000 automater. Ved utgangen av 1996 antyder departementets beregninger at det er utplassert 33 000 - 35 000 automater. Den totale omsetning for de private lotterier og de statlig kontrollerte spill, er av Norsk Tipping AS anslått til 17 000 millioner kroner i 1996. Automatene svarer for 6 500 - 7 000 millioner kroner og er i omsetning den største spilleformen i Norge. Antallet spillesteder er også høyere enn for noe annet spill.

3.4.3.2 Bingo

Det er i dag utviklet flere former for bingo. Foruten den tradisjonelle bingo, er det bingo over radio og TV og bingoautomater.

Søknader om bingotillatelse avgjøres av politiet. Den lotteriverdige organisasjon kan som hovedregel kun få en bingotillatelse per år. Bingotillatelsen kan gis for inntil 30 arrangementer som skal avvikles innen en sammenhengende 3 måneders periode.

Når organisasjonen benytter entreprenør for avviklingen av spillet, kreves det som hovedregel at bingoens overskudd ikke må ligge under 10 % av innspilt beløp (brutto omsetningen). Entreprenøren må innlevere et kostnadsbudsjett til politiet for den planlagte bingodriften kommende kalenderår. Videre er det et krav om at det føres løpende regnskap for bingodriften. Bingobongene skal godkjennes av politiet, og de skal selges i nummerrekkefølge. Dersom bongene ikke blir solgt i nummerrekkefølge, skal mellomliggende, usolgte bonger makuleres av organisasjonen, og vedlegges regnskapet som bilag. Den maksimale gevinstverdi for hvert enkelt arrangement må ikke overstige kroner 12 000. I tillegg kan det settes opp en gevinst til en verdi av kroner 2 000. Utdeles ikke denne gevinsten kan den overføres til neste arrangement, dog slik at oppsamlingsgevinsten ikke må overstige en verdi av kroner 12 000. Det er tillatt med gevinster i form av penger eller fordringer på penger.

Justisdepartementet har av de enkelte politidistrikter fått opplyst at det i 1994 totalt ble omsatt for i overkant av 1 057 millioner kroner på bingo i Norge. Av denne omsetningen ble det ved bingo der det ble benyttet entreprenør omsatt for ca. 778 millioner kroner.

Arbeidsgruppen er kjent med at politiet rapporterer om at regelverket for bingodrift i for stor grad ikke overholdes. Dette gjelder i første rekke bingoarrangementer hvor det benyttes entreprenør. Overskuddet til organisasjonene med lotteritillatelse er gjennomgående langt lavere enn de fastsatte 10 % av innspilt beløp.

Den arbeidskrevende kontrollen med bingoarrangementene, gjør at politiet i for liten grad er i stand til å rydde opp i forholdene.

Bingo er en lotteriform som synes å være i tilbakegang, selv om det ikke foreligger tilstrekkelig pålitelig informasjon om dette. Det er i flere sammenhenger søkt om og gitt tillatelse til andre lotteriformer ved siden av bingo. En stadig større andel av omsetningen skyldes slike spill.

3.4.3.3 Lykkehjul/rulett

Lykkehjul er lotteri som foregår ved hjelp av lykkehjul eller andre innretninger og som er beregnet på en rekke fortløpende trekninger. Lykkespill ved hjelp av ruletthjul som trekningsinstrument er spill hvor man foretar gevinstutbetaling basert på hvilket tall ruletthjulet stopper på.

For lotteri ved hjelp av lykkehjul gjelder de alminnelige regler for innsats og gevinst. Maksimal innsats er følgelig kroner 2 per spill og maksimal gevinst er kroner 200. En tillatelse gis som hovedregel for inntil 3 måneder per år begrenset oppad til 60 spillearrangementer på samme sted. Det skal føres dagsrapport der omsetningen og utdelingen av gevinster fremgår, og det skal føres nøyaktig og fortløpende regnskap.

Rulett som spill etter internasjonale spilleregler er ikke tillatt i Norge.

Lotteri ved bruk av lykkehjul representerer små verdier i Norge i dag. Det er hovedsaklig ved tivoli og lokale smålotterier denne formen benyttes. Det har imidlertid vokst frem et vist antall lykkehjul i tilknytning til nattklubber og dansearrangementer.

3.4.4 Basarer og smålotterier

Basar er et lotteri som avholdes innenfor et avgrenset område hvor gevinstene og trekningen foregår i nærvær av loddkjøperne i umiddelbar tilknytning til loddsalget.

Justisdepartementet kan i medhold av lotteriloven § 4 første ledd fastsette generelle vilkår for å avholde lotterier. Justiskomiteen uttalte i Innst. O. nr. 9 (1994-95) Om lov om lotterier m.v. side 6 at:

> «Det er etter komiteens mening videre positivt at det nå legges opp til forenkling av lokale små- og mellomstore lotterier».

Slike forenklede regler for små- og mellomstore lotterier er foreløpig ikke utarbeidet.

Justisdepartementet har ved forskrift bestemt at lokale smålotterier bare kan avholdes etter tillatelse fra politiet så lenge Justisdepartementet ikke har fastsatt øvre grense for verdien av varer som kan benyttes ved slike lotterier.

Det er ikke nødvendig å søke om tillatelse for å avholde basar, jf. lotteriloven § 7 første ledd litra a).

3.4.5 Møteutlodninger

Møteutlodning er et lotteri avholdt i forbindelse med et møte, hvor allmennheten ikke har adgang og lotteriet ikke er hovedhensikten ved møtet. Det er ikke noe vilkår for å avholde møteutlodning at inntekten går til en lotteriverdig organisasjon. Møteutlodning kan skje uten forutgående tillatelse.

3.4.6 Lykkekjeder o.l.

Det er forbudt å opprette eller delta i pyramidespill, lykkekjeder, kjedeforretninger eller liknende tiltak hvor penger eller andre verdier omsettes etterhvert innen en ubestemt krets av personer, jf. lotteriloven § 16.

Det antas at ulovlige lykkekjeder er utbredt i Norge i dag, og at det innenfor disse årlig omsettes for store verdier. Økokrim har anslått at den totale omsetningen for de pyramidespill som markedsføres i Norge i de mest aktive periodene, har en årlig omsetning på mellom 50 og 100 millioner kroner.

Lykkekjeder har normalt sitt opphav utenfor landets grenser.

3.4.7 Underholdningsautomater

Underholdningsautomater er mekaniske eller elektroniske innretninger som mot innskudd gir rett til spill uten mulighet for gevinst, jf lotteriloven § 1 tredje ledd litra b). I kravet om at automaten må gi rett til spill, ligger at underholdningsautomater som ikke gir deltakeren mulighet til å innvirke på forløpet, faller utenfor forskriftens virkeområde. Videre må det ikke utbetales gevinst i form av penger, verdibevis, varer, spillemerker e.l.

Drift av underholdningsautomater er ikke å anse som et lotteri, jf. definisjonen av lotteri i lotteriloven § 1 første ledd litra a). Imidlertid bestemmer lotteriloven § 1 første ledd litra b) at Kongen ved forskrift kan bestemme at lotteriloven helt eller delvis skal gjelde for underholdningsautomater. Det er utarbeidet forskrift som fastslår at deler av lotteriloven også skal gjelde for underholdningsautomater. Oppstilling av underholdningsautomater krever tillatelse av politiet. I forskriften er det bestemt at Justisdepartementet kan fastsette regler for at det skal kreves typegodkjenning av underholdningsautomater. Slike regler er ikke utarbeidet. Politiet kan kreve å få innsyn i regnskapet til oppstilleren, og det kan fastsettes vilkår for oppstillingstillatelsen.

Underholdningsautomater kan drives som privat næringsvirksomhet. Justisdepartementet har ingen statistikk over årlig omsetning på underholdningsautomater.

Arbeidsgruppen ser et behov for nærmere regulering av underholdningsautomatene.

3.4.8 Annet

De såkalte gratislotteriene faller utenfor lotterilovens definisjon av hva som er å anse som et lotteri. Med gratislotteri menes virksomhet der deltakerene kan erverve gevinst som følge av trekning, gjetting eller annen fremgangsmåte som helt eller delvis gir et tilfeldig utfall uten at det betales innskudd for å delta. Slike lotterier kan følgelig avholdes uten forutgående tillatelse, og lotteriloven stiller ingen krav til gevinstandel, organisasjon eller hvordan trekningen foretas. Gratislotteri kan ikke benyttes i forbindelse med salg av varer eller tjenester, jf. omtale under pkt. 8.1. Forholdet reguleres av markedsføringsloven av 16. juni 1972 nr. 47 § 5.

Det har de siste årene skjedd en utvikling der stadig flere organisasjoner/bedrifter har startet lotterivirksomhet over teletorg eller Internett. Slik virksomhet reguleres av lotteriloven hvis virksomheten er å anse som lotteri jf. lotteriloven § 1 første ledd litra a). Det kreves følgelig forutgående tillatelse for å drive slik virksomhet. Justisdepartementet har så langt ikke gitt godkjenning til lotterier over teletorg eller Internett.

Arbeidsgruppen er kjent med at Justisdepartementet i likhet med lotterimyndighetene i andre land det er naturlig å sammenlikne seg med, fører en svært restriktiv praksis i forhold til spill og lotterier over Internett. Justisdepartementet viser til

at lotteri og spill er noe hvert enkelt land har egeninteresse av å holde innenfor egne grenser, fordi inntektene er av vesentlig betydning for de humanitære og frivillige organisasjoner i særdeleshet, men også for kultur og forskning. Det har vært en alminnelig oppfatning at konkurranse over landegrensene vil kunne være svært ødeleggende. Dagens regler er ikke til hinder for at utenlandske virksomheter kan opptre på lotterimarkedet, men det er en forutsetning at overskuddet kanaliseres til formål som er i samsvar med norsk lotterilovgivning.

3.5 SPESIELLE SPILLEKONSEPTER

Justisdepartementet har gjennom de siste årene gitt tillatelse til nye spillekonsepter og behandler jevnlig nye forespørsler. Det er normalt at planlagte tiltak av noe omfang forelegges den interdepartementale koordineringsgruppen for spill og lotterier før det eventuelt gis tillatelse. Ved vurderingen av tiltakene skal det tas særlig hensyn til en samfunnsmessig forsvarlig fordeling av inntektsmulighetene fra de forskjellige spill og lotterier.

3.5.1 Extra

Dette er et bingolignende spill hvor trekning ukentlig fjernsynsoverføres på NRK1. Spillet er landsomfattende. Overskuddet går til en sammenslutning av humanitære organisasjoner. Selve spillet administreres av Norsk Tipping AS og salget foregår gjennom deres distribusjonsnett. Beløpsgrensen for enkeltgevinster i lotteriet følger gjeldende maksimumsgrense for største pengegevinst som er kroner 500 000. I tillegg kan det benyttes varegevinster, herunder aksjefond, til en verdi av 2 millioner kroner. Justisdepartementet har fastsatt den ukentlige omsetningsrammen til 10 millioner kroner og spillet kan pågå hele året. For å kunne delta i spillet, må spillerne være registrert med navn og adresse hos Norsk Tipping AS. Dette er foreløpig det eneste spillet hvor dette kravet er stilt.

Spillet oppnådde en omsetning på 140 millioner kroner i 1996 og var følgelig utsolgt i henhold til fastsatt omsetningsramme. Det er hittil ikke mulig å se at det nye spillet hadde noen innvirkning på de andre spillene i form av redusert omsetning, hverken for de private lotterier eller de statlig kontrollerte spill.

3.5.2 Spill, lotterier m.v på teletorg

Justisdepartementet har hatt til vurdering en del spilleformer som har foregått via telefon. Her har det i løpet av kort tid vokst frem en flora av spill, lotterier m.v. uten noen form for tillatelse. Pr. 28. oktober 1996 registrerte Justisdepartementet 44 ulovlige spill i aksjon.

Det som kjennetegner denne lotteriformen er at deltagelse skjer ved å ringe et oppgitt teletorgnummer. Innringer blir stilt enkelte spørsmål, og deltakeren svarer enten ved å trykke kode for svaralternativ eller leser inn sitt svar på en telefonsvarer. Vanligvis har utfallet av konkurransen berodd delvis på kunnskaper og delvis på hurtighet eller annen tilfeldighet.

Departementet har ansett at det foreligger innskudd hvis telefontjenesten koster mer enn vanlige telleskritt. I denne sammenhengen er det ikke avgjørende om det er driftsselskapet eller arrangøren av lotteriet som får inntekten fra innskuddet. Videre har departementet lagt til grunn at utfallet av disse formene for konkurranse helt eller delvis er avhengig av tilfeldighet, og at de følgelig faller inn under definisjonen av hva som er å anse som et lotteri, jf. lotteriloven § 1 første ledd, litra a.

Telenor Link oppgav høsten 1996 at det var forventet en omsetning på ca. 50 millioner kroner på slike spill i 1996.

Justisdepartementet har også pekt på at deltakelse i slike spill foreløpig krever at det spilles på kreditt, idet regningen til deltakeren først kommer lenge etter at deltakelsen fant sted. Justisdepartementet har vist til at det er tatt et prinsipielt standpunkt mot lotteri og spill på kreditt i Norge og at dette er et tilstrekkelig grunnlag til å nekte tillatelse for spillene. Teoretisk sett vil spilldeltakelse kunne skje ved bruk av telekort, men dette anses foreløpig ikke for noe aktuelt alternativ, idet de fleste ønsker å spille hjemmefra.

På dette grunnlag har Justisdepartementet besluttet å nekte tillatelse for alle slike typer spill, enten det kalles konkurranser eller annet. Ifølge departementet er det i januar 1997 ikke flere ulovlige spill i aksjon, men det er stadig enkelte aktører som forsøker seg med nye varianter som antas å falle utenfor lotteriloven.

3.6 UTVIKLING OG OMSETNING

I løpet av de siste 10 årene har det vært en sterk vekst i det private lotterimarkedet. Denne økningen har skjedd til tross for at også de statlig kontrollerte spill har økt sin omsetning. Samtidig har det skjedd en utvikling når det gjelder lotteriformene.

Stadig flere organisasjoner får inntekt fra de årlige landslotteriene. Et landslotteri er her definert som en tillatelse til å avholde lotteri i mer enn 3 politidistrikter, jf. lotteriforskriften § 2. F. eks. ble det i 1984 gitt tillatelse til å avholde 32 landslotterier med samlet maksimal lotteriramme på ca. 183 millioner kroner. Bruttoomsetningen på lotteriene var samlet ca. 161 millioner kroner. I 1995 ble det gitt tillatelse til å avholde 86 landslotterier med en samlet maksimal lotteriramme på ca. 764 millioner kroner. Det må her bemerkes at lotterienes tillatte maksimale loddsalgsgrense har økt fra 50 millioner kroner i 1988 til 65 millioner kroner i dag.

Utplassering av spilleautomater har i dag fått et stort omfang og omsetningen er betydelig.

Tidligere var det hovedsaklig de såkalte knipsekassene som var dominerende på markedet. Knipsekassene ble for alvor introdusert av Røde Kors. Disse ble godkjent som ferdighetsspill, og ble første gang utplassert i 1937. De fikk etter hvert en stor utbredelse, og ble permanent oppstilt i automathaller, hoteller, restauranter, bensinstasjoner, o.l. Også andre organisasjoner og privatpersoner har utplassert knipsekasser. I 1990 hadde Røde Kors og Norsk Selskap til Skibbrudnes Redning totalt 10 301 knipsekasser, med en samlet bruttoinntekt på 194 millioner kroner. Videre har Norsk Automatbransjeforening opplyst at foreningen i 1991 hadde utplassert ca. 4 500 knipsekasser.

På slutten av 1980-tallet begynte Røde Kors å utplassere Lotto-automater. Disse automatene fikk etter hvert utbredelse over hele landet.

Etter lotteriloven av 1939 var ikke spill på de såkalte ferdighetsautomatene å regne som lotteri, men det var forbudt å oppstille ferdighetsautomater uten politiets godkjennelse.

I NOU 1985: 16 Spilleautomater side 8, er det opplyst at det ble foretatt en undersøkelse i 1979 som viste at det da var oppstilt ca. 4 000 underholdningsautomater, ca. 6 500 ferdighetsautomater og ca. 1 500 slotmaskiner, til sammen ca. 12 000 automater. Det er opplyst at det er vanskelig å ha noen sikker formening om hvor stor den årlige omsetningen på spilleautomater på landsbasis var.

I 1994 antok Justisdepartementet at det var ca. 24 000 ferdighetsautomater lovlig utplassert i Norge. Disse automatene hadde en omsetning på ca. 3 800 millioner kroner. Som nevnt tidligere var det ved utgangen av 1996 formentlig utplassert 33

000 - 35 000 automater med en omsetning opp i mot kroner 6 500 - 7 000 millioner per år.

Justisdepartementet antar at det i tillegg foregår ulovlig spill for betydelige beløp på automater. Det er antatt at omsetningen totalt er høyere, og at det foregår spill med penger i forbindelse med underholdningsautomater. Det antas videre at det finnes ulovlig utplasserte utbetalingsautomater. I praksis har det vist seg at politiet hvert år kommer over en rekke automater uten oppstillingstillatelse. Videre er det kjent at det benyttes ulike metoder for å holde deler av omsetningen utenfor kontroll. Det store antallet automater som er utplassert, gjør at det ikke kan føres en effektiv kontroll uten helt andre virkemidler enn det som i dag benyttes. Metodene som benyttes er at automater plasseres på rom som ikke er umiddelbart tilgjengelig for publikum, men hvor faste kunder gis tilgang. Videre skjer det at telleverkene på automaten koples ut f.eks. i helgene, hvor faren for kontroll er liten. Noen organisasjoner har ingen annen kontroll på omsetningen enn det som fremgår av telleskjemaer. Det kreves da en grundig kontroll med telleskjemaene, noe ikke alle organisasjoner har. Det er dessuten mulig å operere med to sett telleskjemaer, dersom organisasjonen aldri selv kontrollerer telleverkene i automatene.

Videre antar Justisdepartementet at det omsettes for et betydelig beløp årlig innen pyramidespill, lykkekjeder, klasselotterier o.l. Økokrim har anslått at det i de 3 største ulovlig pyramidespillene ble omsatt for totalt 150 millioner kroner i 1995.

Drift av bingo har siden 1960-årene vært en viktig inntektskilde for mange små og mellomstore organisasjoner og foreninger. I løpet av 1980-årene medførte lavt besøkstall at bingodriften mange steder fikk problemer med å oppnå overskudd. Overgangen til pengegevinster i bingo medførte at inntektene fra bingodriften igjen ble økende.

Det er videre utviklet nye bingoformer. Det er i dag bingo på radio og TV og det er utplassert bingoautomater.

Utviklingen på 1990-tallet har vært at både omsetningen og det prosentvise overskuddet på bingoarrangementer er synkende.

I 1991 var den samlede omsetning på bingoarrangementer i overkant av 1 284 millioner kroner, iberegnet nærkringkastingsbingo med omlag 72 millioner kroner. Gjennomsnittlig overskudd var totalt 12,8 % av omsetningen. Den vesentligste del av omsetningen, nær innpå 749 millioner kroner, fikk man ved arrangementer der det ble benyttet entreprenør. Overskuddet til de lotteriverdige organisasjoner var imidlertid i gjennomsnitt bare 6,7 %. Nær innpå 463 millioner kroner ble omsatt i bingoarrrangementer uten entreprenør, med et gjennomsnittlig overskudd på 16,9 %. Radio- og TV-bingo hadde et gjennomsnittlig overskudd på hele 50,5 %, hvilket antagelig har sin årsak i at alle utgifter forbundet med lokalleie, personale etc. er holdt utenfor bingo-regnskapet.

I 1994 var den samlede omsetning på bingoarrangementer i overkant av 1 057 millioner kroner, hvorav bingo på radio og TV utgjorde 54 millioner kroner. Det gjennomsnittlige overskuddet var på 11,8 %. Bingoarrangementer med entreprenør utgjorde 778 millioner kroner, med et gjennomsnittlig overskudd på 7,6 %. Bingoarrangementer uten entreprenør utgjorde 226 millioner kroner med et gjennomsnittlig overskudd på 19,9 %.

Tabell 3.1: Omsetning for bingo

År	omsetning bingo med entreprenør	omsetning bingo uten entreprenør	omsetning radio/TV bingo	Total omsetning
1991	749 millioner kroner	463 millioner kroner	72 millioner kroner	1 284 millioner kroner

Tabell 3.1: Omsetning for bingo

1994	778 millioner kroner	226 millioner kroner	54 millioner kroner	1 057 millioner kroner

Tabell 3.2: Omsetning for landslotteri

År	Lotteri-ramme	Omsetning	Overskudd	Overskudd i prosent	Antall tillatelser
1984	183 millioner	161 millioner	66 millioner	41.4 %	32
1988	701 millioner	422 millioner	119 millioner	28.3 %	51
1991	485 millioner	386 millioner	252 millioner	65.2 %	49
1994	606 millioner	353 millioner	125 millioner	35.3 %	51

Tallene er avrundet til nærmeste million kroner. Det presiseres at tallene dels bygger på informasjon innhentet fra aktørene i lotterimarkedet og dels er anslag.

3.7 LOTTERIFORVALTNINGEN

Lotteriforvaltningen for de private lotterier består av politiet og Justisdepartementet. I tillegg innhentes spesialistbistand fra Kriminalpolitisentralen og kommunene er høringsinstans i forbindelse med oppstillingstillatelser for automater.

For de statlig kontrollerte spillene og totalisatorspillene består forvaltningen av Finansdepartementet, Landbruksdepartementet og Kulturdepartementet. Kulturdepartementet har opprettet Statskontrollen som hjelpeinstans og Norsk Tipping AS som spilleselskap for spillene. Statskontrollen er også involvert i kontrollen av totalisatorspillene, mens driften av spillene ivaretas av stiftelsen Norsk Rikstoto.

3.7.1 Politiet

Politiets lotteriforvaltning utøves av landets 54 politidistrikter. Politiets oppgaver når det gjelder lotterier følger av lotteriloven og forskrifter og rundskriv som er gitt i medhold av denne. Bl.a. på grunn av lokale forhold vil en i de forskjellige politidistriktene finne ulik forvaltningspraksis for flere typer av lotterier.

Politiet gir tillatelse til å avholde tradisjonelle lotterier. Dersom lotteritillatelsen skal gjelde for mer enn tre politidistrikter, skal politiet likevel innhente forutgående samtykke fra Justisdepartementet, jf. lotteriforskriften § 2. Videre avgjør politiet søknader om basarer, smålotterier og søknader om å avholde bingo.

Ved avholdelse av lotterier gjennom oppstilling av gevinstautomater behandler politiet søknad om oppstillingstillatelse, jf. lotteriloven § 3 annet ledd. Politiet har fått kompetanse til å godkjenne organisasjoner for oppstilling av utbetalingsautomater når organisasjonen bare søker om oppstilling i vedkommende politidistrikt, jf. lotteriforskriften § 7 første ledd. Politiet kan kun gi oppstillingstillatelse for automater som er forhåndsgodkjent av Justisdepartementet.

Ved forhåndstrukne lotterier hvor det benyttes loddsedler av typen «skrapelodd», godkjenner politimesteren loddseddelen i lotterier hvor det ikke benyttes pengepremier eller verdien av høyeste enkeltgevinst ikke overstiger kroner 5 000, jf. forskrift av 22. juni 1989 om lotterier med skrapelodd § 2. I lotterier hvor verdien av høyeste enkeltgevinst overstiger kroner 5 000 eller det benyttes pengepremier, er det Kriminalpolitisentralen som typegodkjenner loddseddelen.

I medhold av lotteriloven § 3 er det ved kongelig resolusjon av 24. februar 1995 bestemt at politiet har ansvaret for all kontroll med virksomhet etter lotteriloven. Dette er en kontroll som skal ivareta rettssikkerheten for deltakere i lotterier samt kontrollere at overskuddet tilfaller lotteriets formål. Videre har politiet ansvaret for trekningen av lotterier. Politiet mangler imidlertid databaserte trekningssystemer som kan foreta trekningen av endel av de nyere lotteriformene som er utviklet i de senere år.

Lotteriforskriften § 6 nr. 9 bestemmer at alle usolgte loddsedler bilagt med foreløpig regnskap over påløpne inntekter og utgifter som hovedregel skal innsendes til politiet før trekning finner sted. Videre bestemmer forskriftens § 6 nr. 12 at der, såfremt politiet av særlig grunn ikke treffer annen bestemmelse, innen en fastsatt frist innsendes til politiet nøyaktig regnskap og legitimasjoner for at gevinstene er utlevert vinnerne og at overskuddet er anvendt til lotteriets formål. Politiet skal kontrollere disse opplysningene.

Ved drift av bingo skal politiet kontrollere bingoregnskapet. Dette gjelder både når det benyttes entreprenør, og når den lotteriverdige foreningen selv står som bingoarrangør. Politiet skal når det benyttes entreprenør også godkjenne kontrakten mellom entreprenøren og den lotteriverdige foreningen. Politiet skal videre kontrollere at bingodriften følger reglene fastsatt i forskrift av 24. oktober 1990 om bingo og at de vilkår som er satt i bingotillatelsen blir fulgt.

Ved lotterier som avholdes ved utplassering av utbetalingsautomater skal politiet kontrollere at alle automater er lovlig utplassert. Videre skal det kontrolleres at automatene er i overensstemmelse med typegodkjenningen. Ved utplassering av underholdningsautomater skal politiet kontrollere at disse ikke blir benyttet på en ulovlig måte, f.eks. at spill på slike automater gir gevinst.

Politiet gir tillatelse til oppstilling av underholdningsautomater. I medhold av forskrift om underholdningsautomater av 15. september 1995 gjelder lotteriloven delvis for underholdningsautomater. Dette selv om drift av underholdningsautomater ikke er å anse som lotterivirksomhet. Politiet skal for underholdningsautomater kontrollere at de ikke kan misbrukes til ulovlig spillevirksomhet, samt sørge for at de ikke utplasseres på en slik måte at de medfører uheldige sosiale konsekvenser for barn og ungdom.

Politiet fører kontroll med automatene på de anviste oppstillingsplasser. Selv om dette normalt ikke hører til de høyest prioriterte oppgaver for politiet, blir det aksjonert på grunnlag av tips o.l. Det er vanlig med beslag av automater som mangler oppstillingstillatelse eller som ikke har de forutsatte funksjonene.

Politiet må også møte i retten i forbindelse med slike saker. Dette gjelder både saker hvor politiet har aktoratet og tvistemål hvor Regjeringsadvokaten er prosessfullmektig på vegne av staten. I disse sakene er det vanlig at det også møter en partsrepresentant fra departementet.

Med 54 politidistrikter og et betydelig antall søknader om oppstillingstillatelse, lotteri, bingo m.v. samt et betydelig antall regnskaper m.v. å gjennomgå, har Justisdepartementet som et forsiktig anslag lagt til grunn at det benyttes minst 150 årsverk i politiet, til forvaltning, kontroll og etterforskning.

3.7.2 Justisdepartementet

Justisdepartementet har i medhold av lotteriloven § 1 annet ledd kompetanse til i tvilstilfelle med bindende virkning å avgjøre om det foreligger et lotteri, og i tilfelle hva slags lotteri som foreligger. Ved søknad om å avholde et tradisjonelt lotteri i mer enn tre politidistrikter (landslotteri), gir Justisdepartementet forhåndsgodkjenning til lotteriet, jf. lotteriforskriften § 2, og Justisdepartementet gir godkjenning for

foreninger og organisasjoner til å avholde lotteri gjennom oppstilling av utbetalingsautomater, jf. lotteriloven § 10. Videre typegodkjenner Justisdepartementet alle automater.

Ved alle vedtak fattet av politiet i første instans, er Justisdepartementet klageorgan. Justisdepartementet behandler årlig i overkant av 500 saker, inklusive klagesakene.

Justisdepartementet har ansvaret for utarbeidelse av rundskriv og forskrifter.

Ved siden av dette veileder og informerer departementet de enkelte politidistriktene og aktørene i lotterimarkedet om rettstilstanden.

Ved spørsmål om nye lotteriformer skal tillates, avgir Justisdepartementet prinsipielle uttalelser. Dette vil normalt være lotterier der Justisdepartementet skal gi forhåndssamtykke jf. lotteriforskriften § 2 eller automater som skal typegodkjennes av Justisdepartementet.

Justisdepartementet følger opp lotteriområdet ved deltakelse i internasjonale organer, møter, messer m.v. Det arbeides aktivt på myndighetssiden i de fleste europeiske land, foruten USA og Canada. Siktemålet er samordning av regelverk og sikring av nasjonale markeder, samt generell oppfølgning av utviklingen i en bransje som er blant de største i omsetning og utbredelse.

Justisdepartementet deltar i koordineringsgruppen for spill og lotterier. Departementet forelegger jevnlig saker for koordineringsgruppen.

Justisdepartementet antar at det benyttes 5 årsverk til arbeidet med spill og lotterier.

3.7.3 Kongen i statsråd

Alle vedtak som Justisdepartementet fatter i første instans kan påklages til Kongen i statsråd. Tilsvarende gjelder for vedtak fra de øvrige departementer når det gjelder de statlig kontrollerte spill og totalisatorspillene. Arbeidsgruppen er imidlertid ikke kjent med at slike saker er fremmet av andre enn Justisdepartementet.

Kongen i statsråd forelegges videre saker av overordnet og prinsipiell interesse. Etablering av nye spill og lotterier av et visst omfang, endring av premiebetingelsene i spillene samt vedtak knyttet til lover og forskrifter innenfor saksområdet, forelegges også Kongen i statsråd. Videre gir Kongen i statsråd tillatelse til totalisatorspill og fastsetter statsavgiften ved disse spillene.

3.7.4 De øvrige departementenes oppgaver

3.7.4.1 Koordineringsgruppen for spill og lotteri

I etterkant av behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 1991, ble det sommeren 1992 opprettet en interdepartemental koordineringsgruppe for å sikre en bedre samordning av de statlig kontrollerte pengespill samt også bedre samordning mellom de statlige spill og private lotterier. Koordineringsgruppen er et rådgivende organ som ikke har vedtakskompetanse. I koordineringsgruppens mandat heter det:

> «Nedsettelse av den interdepartementale koordineringsgruppen har som formål å bedre den administrative koordinering blant de ansvarlige departementer for statlig kontrollerte spill, samt bidra til koordinering i forhold til de private organisasjoners lotterivirksomhet.
>
> Koordineringsgruppen skal vurdere alle forslag til vesentlige endringer i rammebetingelsene for de statlig kontrollerte spill og private lotterier før forslagene evt. fremlegges for regjeringen. Med endring av rammebetingelsene menes her endring i rammebetingelser i vid forstand og omfatter spillenes regelverk og øvrige formelle vilkår, spørsmålet om innføring av

nye spill og spillevarianter, endring på teknologisiden, endret markedsføring m.v.»

Koordineringsgruppen består av medlemmer fra Finansdepartementet, Landbruksdepartementet, Kulturdepartementet og Justisdepartementet, og avholder møter ved behov. Erfaringen med koordineringsgruppen har vært at det hovedsakelig har engasjert seg i spørsmål som kan ha innvirkning på lotterier og spill der andre departementer har det overordnede ansvar. Eksempel på saker som har vært behandlet av koordineringsgruppen er søknader om å avholde TV-sendte lotterier, opprettelse av nye store spill og lotterier, nordisk samarbeid på spillefronten, endringer av gevinstbetingelsene og nye forskrifter av prinsipiell eller vesentlig interesse. Koordineringsgruppen avholdt 7 møter i 1995 og 4 møter i 1996.

De enkelte departementer er representert på høyt embetmannsnivå i koordineringsgruppen og det deltar normalt 8 - 10 personer på møtene. Ved behov innkalles det også representanter fra Norsk Tipping AS eller bransjen forøvrig.

3.7.4.2 De enkelte departementene

Tillatelse til å drive totalisatorspill kan gis til organisasjoner og selskaper som har til formål blant annet å støtte hesteavlen. Landbruksdepartementet er i medhold av lov om totalisator av 1. juli 1927 nr. 3 tillagt ansvaret for totalisatorspillene. Det har ansvaret for regelverksutvikling og kontroll. Det er videre Landbruksdepartementet som fastsetter hvor stort beløp som skal tildeles Stiftelsen Norsk Hestesenter.

Finansdepartementet er i medhold av forskrifter til lov om pengelotteri av 4. juni 1976 nr. 39 tillagt ansvaret for Det norske pengelotteriet og pengespillet Flax. Det har ansvaret for regelverksutviklingen og kontroll av disse spillene.

Kulturdepartementet har ansvaret for de øvrige statlig kontrollerte pengespillene, d.v.s. idrettsspillene Tipping og Oddsen, og Lotto og Viking Lotto. Kulturdepartementet forvalter lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103, har ansvaret for kontroll og regulering av spillene og overordnet ansvar for utvikling av selskapet Norsk Tipping AS.

Overskuddet fra de ulike spillene som Norsk Tipping AS driver, blir slått sammen og fordeles etter lov om pengespill med 1/3 til hvert av formålene kultur, idrett og forskning. Utgiftene til kultur- og forskningsformål inntektsføres og utgiftsføres over statsbudsjettet. Etter lov om pengespill m.v. blir den delen av spilleoverskuddet som går til idrettsformål, fordelt ved kongelig resolusjon.

Departementene gjør regning med at det medgår minst 5 årsverk i tilknytning til de statlige spill og totalisatorspillene. Dersom det også tas hensyn til Statskontrollen medgår ytterligere 8 årsverk.

KAPITTEL 4

De statlige pengespill og totalisatorspillene

Med de statlig kontrollerte pengespill og totalisatorspillene menes de spill som ikke er omfattet av lotteriloven av 24. februar 1995 nr. 11. Disse spillene er Tipping, Oddsen, Lotto, Viking Lotto, totalisatorspillene, Flax og Det Norske Pengelotteriet. Spillene er regulert av lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103., lov om pengelotteri av 4. juni 1976 og lov om totalisatorspill av 1. juli 1927 nr. 3.

4.1 TIPPING

Tipping er regulert av lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103. Loven bestemmer at et statlig aksjeselskap, hvor staten eier alle aksjer, skal være spilleselskap. Spillet administreres av Norsk Tipping AS.

Kulturdepartementet har i forskrift av 11. desember 1992 fått delegert Kongens myndighet til å fatte vedtak og å gi forskrifter i medhold av lov om pengespill.

Norsk Tipping ble opprettet i 1948. Lenge var fotballspillet Tipping, ved siden av pengelotteriet og totalisatorspillene, de eneste spillene med et sterkt statlig engasjement.

Tipping har de senere år hatt redusert omsetning. I 1991 var omsetningen på 1 484 millioner kroner. I 1995 var den sunket til 936 millioner kroner og det var første gang siden 1978 at omsetningen var under 1 000 millioner kroner. Også internasjonalt har man sett en utvikling der den tradisjonelle fotballtippingens omsetning har vært synkende. I 1996 sank omsetningen ytterligere og endte på 879 millioner kroner.

Alt spill på Tipping skjer i dag on-line fra de 3 500 kommisjonærene.

4.2 ODDSEN

Oddsen er som Tipping regulert av lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103. Loven bestemmer at et statlig aksjeselskap hvor staten eier alle aksjer skal være spilleselskap. Spillet administreres av Norsk Tipping AS.

Kulturdepartementet har i forskrift av 11. desember 1992 fått delegert Kongens myndighet til å fatte vedtak og å gi forskrifter i medhold av lov om pengespill.

I februar 1994, sammenfallende med Lillehammer-OL, ble spillet introdusert i Norge med de tre variantene Langoddsen, Resultatoddsen og Vinneroddsen. Oddsen er et daglig kunnskapsspill basert på idrett, der det spilles på sannsynligheten for at et bestemt resultat skal inntreffe. Premie blir utbetalt i forhold til sannsynlighet og innsats.

I 1994 var omsetning på Oddsen 341 millioner kroner. Dette økte til 530 millioner kroner i 1995. I 1996 steg omsetningen ytterligere til 567 millioner kroner. Spillet har hatt økt omsetning og forventes i løpet av få år å gå forbi Tipping i omsetning.

Alt spill på Oddsen skjer on-line fra de 3 500 kommisjonærene.

4.3 LOTTO

Lotto er regulert av lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103. Spillet administreres av Norsk Tipping AS.

Kulturdepartementet har i forskrift av 11. desember 1992 fått delegert Kongens myndighet til å fatte vedtak og å gi forskrifter i medhold av lov om pengespill.

I medhold av forskrift av 11. mai 1995, hoveddokument for spilleregler for Lotto er Norsk Tipping AS spilleselskap for Lotto.

Lotto ble introdusert i 1986. I 1987 ble det omsatt for 1 148 millioner kroner. I 1991 var omsetningen økt til 2 482 millioner kroner, og i 1995 til 2 997 millioner kroner. I 1996 steg omsetningen ytterligere til 3 112 millioner kroner. Lotto er følgelig Norsk Tipping AS største spill, og sto i 1995 for 51 % av selskapets omsetning. Selv etter introduksjonen av det private lotteriet Extra, står Lotto for 49,9 % av omsetningen til Norsk Tipping AS.

Alt spill på Lotto skjer on-line fra de 3 500 kommisjonærene.

4.4 VIKING LOTTO

Viking Lotto er regulert av lov om pengespill m.v. av 28. august 1992 nr. 103, som bestemmer at et statlig aksjeselskap, hvor staten eier alle aksjer, skal være spilleselskap. Spillet administreres av Norsk Tipping AS og arrangeres av Norsk Tipping AS i samarbeid med Dansk Tipstjeneste AS, Danmark, AB Tipstjanst, Sverige, Islensk Getspa, Island og Oy Veikkaus Ab, Finland. Viking Lotto kan spilles i alle de 5 nordiske landene.

Som ved tallspillet Lotto har Kulturdepartementet fått delegert myndighet til å fatte vedtak og å gi forskrifter.

Viking Lotto ble introdusert i 1993 og er resultat av et samarbeid med tippeselskapene i de fem nordiske landene. Spillet ble igangsatt for å demme opp for annen internasjonal spillevirksomhet i de nordiske landene, og skaper for de nordiske selskapene et «hjemmemarked» på ca. 23 millioner innbyggere. Dette er et eksempel på et ukentlig samarbeid på tvers av landegrenser, og det representerer en interessant måte å møte den stadig sterkere internasjonale konkurransen på.

Viking Lotto har hatt en meget gunstig omsetningsutvikling og omsatte i 1995 for 806 millioner kroner i Norge. I 1996 økte omsetningen med 16,6 % og endte opp på 910 millioner kroner og er dermed det nest største spillet til Norsk Tipping AS.

4.5 DET NORSKE PENGELOTTERIET OG FLAX

Pengelotteriet, som ble etablert allerede i 1913 er regulert av lov om pengelotteri av 4. juni, nr. 39, 1976. Det er Finansdepartementet som har det overordnede ansvaret for Pengelotteriet. I medhold av forskrift av 9. juli 1976, hoveddokument for forskrift om pengelotteriet, er det inngått avtale med Norsk Tipping AS, der det er bestemt at Norsk Tipping AS skal være operatør for Pengelotteriet i 10 år.

Etter 10 års kontrakt med Nordlandsbanken ble konsesjonsansvaret for spillet etter anbudsrunde overlatt Norsk Tipping AS fra 1. januar 1995. Pengelotteriets tradisjonelle pengelodd har hatt en kraftig synkende utvikling de siste 10 årene. Bunnen ble nådd i 1994 med en omsetning på 30 millioner kroner. Pengeloddet ble tatt ut av markedet fra 1995.

Relansering av et nytt pengeloddkonsept vil skje 1. april 1997.

Flax er regulert av lov om pengelotteri av 4. juni 1976 nr. 39. Det er Finansdepartementet som har det overordnede ansvaret for Flax. I medhold av forskrift av 9. juli 1976, hoveddokument for forskrift om pengelotteriet, er det inngått avtale med Norsk Tipping AS, der det er bestemt at Norsk Tipping AS skal være operatør for Flax i 10 år.

Flax ble introdusert i 1988 som det første skrapeloddet i Norge. Daværende konsesjonær, Nordlandsbanken, oppnådde i 1990 en omsetning på ca. 1 200 millioner kroner. I 1994 var omsetningen sunket til 365 millioner kroner.

1. januar 1995 overtok Norsk Tipping AS som operatør for Flax, og 1. februar 1995 ble spillet reintrodusert. Omsetningen i 1995 var på 603 millioner kroner. I 1996 steg omsetningen til 635 millioner kroner.

Skrapeloddet Flax er det eneste on-line baserte på det norske markedet. Loddet selges gjennom de 3 500 kommisjonærene til Norsk Tipping AS. Antall utsalgsledd i salgsapparatet ble redusert i forbindelse med at Norsk Tipping AS overtok Flax, fordi spillet samtidig ble on-line basert. Det er antatt at omsetningen kan økes med flere utsalgssteder.

I et on-line kontrollert skrapelodd aktiviseres hver bunt lodd via on-line nettet. Dette innebærer f.eks. at loddene ikke har noen verdi før de er aktivert hos kommisjonæren og at problemet med tyveri av loddene ikke lenger er like alvorlig. Dersom lodd likevel skulle bli stjålet under transport eller hos kommisjonæren, gir on-line kontroll av loddene mulighet for å stoppe utbetalinger til stjålne lodd. Risikoen med forfalskede lodd ved forskjellige former for «klipp og lim» finnes heller ikke ved on-line validering.

4.6 TOTALISATORSPILLENE

Totalisatorspillene er regulert i lov om veddemål ved totalisator av 1. juli 1927 nr. 3. Etter loven kan konsesjon gis til organisasjoner og selskaper som har til formål blant annet å støtte hesteavlen.

Landbruksdepartementet er i medhold av loven gitt kompetanse til å utferdige nærmere bestemmelser nødvendig til gjennomførelse av loven.

Frem til 1982 foregikk totalisatorspillet på den enkelte bane som hadde konsesjon i medhold av loven. Det Norske Travselskap (DNT) og Norsk Jockeyklub (NJ) opprettet i 1982 en selveiende stiftelse, Norsk Rikstoto. Denne stiftelsen skulle stå for driften av riksspillet V-6. Formålet med riksspillet var å fremme hestesporten, hesteholdet og norsk hesteavl. V-6 spillet ble innført i oktober 1982, og gikk en omgang per uke. Fra høsten 1995 er V-6 erstattet av V-75.

For å møte sviktende omsetning og økt konkurranse var det nødvendig å investere i et on-line distribusjonsnett. Dette ble fullført i 1993 og Norsk Rikstoto har per i dag et utbygget kommisjonærnett med 1 000 kommisjonærer utenom banene. Alt spill foregår nå on-line. En del av kommisjonærene er også kommisjonærer for Norsk Tipping AS.

På slutten av 1991 ble det innført et nytt daglig riksspill, Dagens Dobbel, som er et lavoddsspill.

Fast totalisatorkjøring foregår på følgende 10 travbaner: Bjerke, Drammen, Jarlsberg, Klosterskogen, Momarken, Biri, Sørlandet, Forus, Bergen og Leangen. Galoppløpene går på Øvrevoll.

Ved behandling av Ot.prp. nr. 10 (1995-96) Om lov om endringer i lov av 1. juli 1927 nr. 3 om veddemål ved totalisator, ble framtidig organisering av totalisatorspillet trukket opp. Stiftelsen Norsk Rikstoto vil få konsesjon for alt totalisatorspill og ha overordnet ansvar for dette og overordnet økonomisk styring. Norsk Rikstoto på sin side skal inngå avtaler med driftsselskap ved hver enkelt bane.

Staten vil ha ansvaret for:

- Gi forskrift for totalisatorspill.
- Godkjenne vedtekter for Norsk Rikstoto.
- Tildele konsesjon og fastsette vilkår.
- Fastsette startsavgift.
- Fastsette spillerandel (premieandel).
- Godkjenne spilleformer og fastsette spilleregler.
- Fastsette beløp til Norsk Hestesenter.

- Fastsette veterinærkontroll og statens kontroll med spillet.

Totalisatorsloven ble endret for å tilpasses denne organisering.

Totalisatorspillene er kunnskapsbaserte spill og en har både lavodds- og høyoddsspill.

Tabell 4.1: Samlet omsetning for hestespillene i millioner kroner

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
1 435	1 358	1 488	1 446	1 475	1 560	1 858

Sviktende økonomisk resultat har ført til at hestesportens økonomi er blitt svekket. Premieprosentene ble endret i 1996 og omsetningen for totalisatorspillene har steget til 1 858 millioner kroner i 1996.

4.7 NORSK TIPPING AS

Norsk Tipping AS er den viktigste aktøren når det gjelder de statlig kontrollerte spill. Med unntak av totalisatorspillene, er Norsk Tipping AS i dag operatør for alle disse spillene. Norsk Tipping AS anslår selv at de har en markedsandel på 45 % av det totale spillemarkedet.

Norsk Tipping AS avviklet sin første spilleomgang 13. mars 1948. Selskapet ble stiftet med hjemmel i egen lov om tipping i samband med idrettstevlinger av 21. juni 1946. Selskapets formål var å formidle tipping i samband med idrettstevlinger. Frem til 1993 var Norsk Tipping AS et aksjeselskap som var eid av staten med 40 %, Norges Idrettsforbund med 40 % og Norges Fotballforbund med 20 %. I dag driver Norsk Tipping AS sin virksomhet med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. Selskapet er etablert som et aksjeselskap der staten eier alle aksjene. Selskapet er unntatt fra lov om aksjeselskaper.

I 1986 ble tallspillet Lotto innført med Norsk Tipping AS som operatør. Det ble inngått en egen kontrakt mellom selskapets styre og det selvstendig oppnevnte styret for Lotto. Norsk Tipping fikk i 1993 fullstendig ansvar for Lotto, og spillet er nå et av Norsk Tippings AS ordinære spill på lik linje med fotballtippingen.

Fra 1. januar 1995 ble Norsk Tipping AS etter anbudsrunde tildelt driften av Det Norske Pengelotteri og Flax. Spillene, som har eget styre, drives med hjemmel i lov om pengelotteri av 4. juni 1976.

Rammebetingelsene for spillene til Norsk Tipping er som nevnt fastlagt i lov om pengespill m.v. Videre har Kulturdepartementet fastsatt egen instruks for selskapet, som bl.a. forutsetter at igangsetting av nye spill må ha myndighetenes godkjennelse. Forøvrig forutsetter instruksverket at selskapet skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Norsk Tipping AS er en bedrift som sysselsetter ca. 200 personer. Norsk Tipping AS har gjennom de senere årene vært gjennom en meget omfattende omstillingsprosess med overgang til ny teknologi og en vesentlig kompetanseoppbygging. Selskapet har i dag et salgsnett bestående av ca. 3 500 kommisjonærer som gir selskapet et konkurransefortrinn både i forhold til andre norske spilloperatører og operatører fra det internasjonale spillmarkedet.

Norsk Tipping AS har arbeidet for en utvidelse av selskapets arbeids- og ansvarsområde. Gjennom valget av Norsk Tipping AS til operatør for Pengelotteriet og Flax, har myndighetene lagt forholdene til rette for ytterligere styrking av selskapets posisjon. Selskapets samarbeidsforhold til humanitære organisasjoner er også et sentralt element som nå er manifistert gjennom spillet Extra. I dette tilfellet har

Norsk Tipping AS påtatt seg ansvaret for et TV-basert spill, hvor inntektene går til Stiftelsen for helse- og rehabilitering. Dette er en paraplyorganisasjon for en rekke organisasjoner innen i særdeleshet helseområdet.

Norsk Tipping AS har ønske om ytterligere kontakt mot det private lotterimarkedet og er villig til å påta seg operatøransvar for ulike typer lotterier og spill.

4.8 STATSKONTROLLEN

4.8.1 Generelt

Statskontrollen ble opprettet samtidig med Norsk Tipping AS i 1948. Endringer på spillemarkedet, med nye spilleformer og en teknologisk utvikling, har medført at Statskontrollens kontrolloppgaver stadig er blitt endret.

I dag har Statskontrollen sin forankring i § 14 i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v.:

> «Departementet oppnevner en kontrollkomite til å føre tilsyn med at selskapets virksomhet foregår i samsvar med lov og spilleregler, herunder avgjør hvilke kuponger og innsatser som er berettiget til premie. Departementet gir instruks for kontrollkomiteens arbeid.»

Statskontrollen utfører i dag sine kontrolloppgaver etter instruks av 7. september 1995 fastsatt av Kulturdepartementet. I medhold av instruksen skal Statskontrollen ivareta spillernes interesser og føre tilsyn med at spillevirksomheten ved Norsk Tipping AS foregår i samsvar med lovgivningen og spillereglene.

Det er Kulturdepartementet som oppnevner medlemmene av Statskontrollen. I dag er det oppnevnt 10 medlemmer. Medlemmene oppnevnes for 4 år ad gangen. Disse medlemmene utfører kontrollvirksomheten i henhold til Statskontrollens instruks. I tilknytning til Statskontrollen arbeider også fem personer med relaterte oppgaver. Disse personene er ansatt i Norsk Tipping AS.

Utgiftene til Statskontrollen dekkes av Norsk Tipping AS etter samtykke fra Kulturdepartementet, med unntak av utgiftene til kontroll med lotteriet Extra som belastes dette lotteriet spesielt. Statskontrollens samlede utgifter for kontrollen ved Norsk Tipping AS anslås til 4,1 million kroner i 1996. Statskontrollen har sine kontorer i et avlukket område innenfor Norsk Tipping AS hovedkontor på Hamar.

Statskontrollens oppgaver kan deles i to hovedområder. Ett hovedområde er å kontrollere hvert enkelt spill som Statskontrollen har ansvaret for. I den forbindelse foretas en selvstendig vinnerutvelgelse og premieberegning som sammenlignes med den vinnerutvelgelsen og premieberegningen som Norsk Tipping AS foretar. Også nye spilleformer som skrapelodd er kommet inn blant kontrolloppgavene. Statskontrollen inspiserer loddtrykkeriet og kontrollerer at premielodd er i samsvar med egne vinnerfiler. Videre behandler og avgjør Statskontrollen klager fra spillere.

Statskontrollen kontrollerer også det nystartede lotteriet Extra. Statskontrollen foretar ukentlig trekning som for selskapets øvrige spill. Extra avviker imidlertid fra disse ved at trekningen inngår i et underholdningsprogram på TV, der programkonseptet krever meget høyt tempo i arbeidet.

Statskontrollens andre hovedområde er å kontrollere det samlede sikkerhetsopplegget til Norsk Tipping AS. Alle spilledata behandles av Statskontrollen på et eget og uavhengig datasystem.

4.8.2 Statskontrollen ved Norsk Tipping AS

Statskontrollens målsetting er å ivareta spillernes interesser, påse at spillene foregår i samsvar med spillereglene samt å bidra til å opprettholde trygghet til spillene.

Statskontrollen foretar den praktiske kontroll med fotballtippingen i medhold av forskrift av 11. mai 1995, Spilleregler for fotballtipping. Statskontrollen har etablert egne rutiner og utarbeidet egne EDB-baserte kontrollsystemer for å sikre at bare rettmessige vinnere får premie. Kontrollen foregår i samsvar med de bestemmelser som er fastsatt i Spilleregler for fotballtipping og Instruks for Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Hvis en spiller ikke har mottatt den premien vedkommende mener å ha krav på, avgjøres spillerens klage av Statskontrollen.

Statskontrollen foretar den praktiske kontroll med Oddsen i medhold av forskrift av 14. desember 1993, Spilleregler for odds-spill. Statskontrollen har etablert egne rutiner og utarbeidet egne EDB-baserte kontrollsystemer for å sikre at bare rettmessige vinnere får premie. Ved Resultatoddsen og Vinneroddsen er det Statskontrollen som fastsetter de odds som benyttes ved premieberegningen etter at spillet er stengt. Kontrollen foregår i samsvar med de bestemmelser som er fastsatt i Spilleregler for odds-spill og Instruks for Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Hvis en spiller ikke har mottatt den premien vedkommende mener å ha krav på, avgjøres spillerens klage av Statskontrollen.

Statskontrollen foretar den praktiske kontroll med Lotto i henhold til forskrift av 11. mai 1995, Spilleregler for Lotto. Statskontrollen har etablert egne rutiner og utarbeidet egne EDB-baserte kontrollsystemer for å sikre at bare rettmessige vinnere får premie. Statskontrollen foretar trekning av vinnertall og tilleggstall i Lotto. Resultatet av trekningen protokolleres og oppbevares av Statskontrollen. Kontrollen foregår i samsvar med de bestemmelser som er fastsatt i Spilleregler for Lotto og Instruks for Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Hvis en spiller ikke har mottatt den premie vedkommende mener å ha krev på, avgjøres spillerens klage av Statskontrollen.

Statskontrollen foretar den praktiske kontroll med Viking Lotto i henhold til forskrift av 12. februar 1993, Spilleregler for Viking Lotto. Statskontrollen har etablert egne rutiner og utarbeidet egne EDB-baserte kontrollsystemer for å sikre at bare rettmessige vinnere får premie. Statskontrollen ved ett av de selskaper som er med i samarbeidet om Viking Lotto foretar trekning av vinnertall og tilleggstall. Resultat av trekningen protokolleres og oppbevares av Statskontrollen som har foretatt trekningen. Kontrollen foregår i samsvar med de bestemmelser som er fastsatt i Spilleregler for Viking Lotto og Instruks for Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Hvis en spiller ikke har mottatt den premie vedkommende mener å ha krav på, avgjøres spillerens klage av Statskontrollen.

Finansdepartementet har ansvaret for kontrollen med skrapelotteriet Flax. Videre vil Finansdepartementet få kontrollansvaret for Pengelotteriet når dette relanseres i 1997. Det er fastslått i forskrift at Statskontrollen ved Norsk Tipping AS skal utføre kontrollen av Flax.

Ved skrapelotteriet Flax skjer Statskontrollens kontroll dels ved at den ser til at et utvalg av loddseddlene gjennomgår tester for å verifisere om de er motstandsdyktige mot forsøk på å avdekke spilleinformasjon. Videre blir tilvirkningsprosessen av loddene kontrollert.

I tillegg mottar Statskontrollen kopi av trekningslistene fra loddprodusenten og kopi av alle spilletransaksjonene fra Norsk Tipping AS. Statskontrollen fører også kontroll med at fordelingen av lodd til kommisjonærene skjer på en måte som gjør det umulig å spore hvor premielodd blir distribuert, at retur av lodd skjer på en måte som gjør at ingen urettmessig kan tilegne seg premier samt kontrollerer fysisk alle innsendte førstepremielodd.

Eventuelle protester fra spillere som ikke mottar premien vedkommende mener å ha krav på, avgjøres av Statskontrollen. I 1994, mens selskapet hadde kombinert drift på sine spill med både off-line (kupongbasert) og on-line (direkte spill), mottok

Statskontrollen 101 protester som resulterte i utbetalinger. Samlet utbetaling på bakgrunn av protestene utgjorde kroner 134 741.

I 1995, hvor nesten all omsetning var basert på on-line spill, og i 1996 hvor absolutt all omsetning foregikk on-line, har det ikke forekommet ordinære protester. Dette gjelder såvel for Flax som for selskapets øvrige spill og skulle vel også understreke sikkerhetsnivået ved on-line spill.

4.8.3 Statskontrollen og totalisatorspillene

Landbruksdepartementet er etter totalisatorloven tillagt myndighet til å fastsette totalisatorreglementet, og det har det overordnede ansvaret for kontrollen.

Kontrollen med totalisatorspillene er delt mellom Statskontrollen og personer oppnevnt av Landbruksdepartementet.

Det er oppnevnt en Statens inspektør ved alle totalisatorbaner. Inspektøren har tilsyn med totalisatoren, totalisatorspillet og personalet.

Videre tar inspektørene opp evt. problemer med departementet som kan gi pålegg til den enkelte bane.

Når det gjelder totalisatorspillene, er Norsk Rikstoto selv operatør. Imidlertid har Landbruksdepartementet opprettet en midlertidig avtale med Statskontrollen ved Rikstoto om å foreta en etterskuddsvis kontroll med spillene.

Dagens kontroll foregår ved at Norsk Rikstoto låser inn en forseglet pose med tapen fra spillet i en safe. Senere kommer Statskontrollen ved Rikstoto og tar stikkprøver. Dette har hittil fungert, men er ikke betraktet som noen god løsning på lenger sikt. Statskontrollen ved Norsk Rikstoto har derfor inngått avtale med Statens Datasentral om utarbeidelse av et EDB-basert kontrollopplegg for totalisatorspillet.

4.9 FORDELING AV OVERSKUDDET

For spillene Tipping, Lotto og Viking Lotto utbetales 50 % av innsatsbeløpet i premier. I Viking Lotto utbetales premiene slik at førstepremien er felles for de land som deltar i Viking Lotto. Denne førstepremien fremkommer ved at hvert land innbetaler et gitt beløp per spilt rekke. Førstepremien fordeles likt mellom vinnere fra alle land. De øvrige premiegruppene er nasjonale, altså slik at premiens størrelse blir beregnet ut fra omsetningen i det enkelte land.

For Flax utgjør premiene 50 % av tillatt loddsalg.

For totalisatorspillene er premieandelen forskjellig for de enkelte spill:

Tabell 4.2:

		Premieandel
Riksspill:	V-75	60 %
	Dagens Dobbel	70 %
Banespill:	V5	65 %
	Trippel	60 %
	Plass	80 %
	Vinner	80 %
	Komb (galopp)	70 %

Etter fondsavsetninger, fordeles overskuddet fra spillene som er regulert av lov om pengespill m.v. (Tipping, Oddsen, Lotto og Viking Lotto) med 1/3 til idretts-

formål, 1/3 til kulturformål og 1/3 til vitenskaplige formål. Midlene til kulturformål og til vitenskaplige formål fordeles av Stortinget. Midlene til idrettsformål fordeles av Kongen i statsråd i henhold til forskrift om fordeling av spilleoverskudd av 11. desember 1992 etter forslag fra Kulturdepartementet. Innenfor rammen av de enkelte poster foretar Kulturdepartementet fordelingen til ulike formål. Videre fastsetter Kulturdepartementet prosedyrer og detaljregler for fordelingen.

Overskuddet fra Flax overføres i sin helhet til staten uten øremerking og nyttes slik Stortinget til enhver tid bestemmer.

Ved totalisatorspillene skal det av innskuddenes samlede beløp (bruttoomsetningen) betales avgift til staten. Avgiften fastsettes i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet og er for tiden 3,5 % av bruttoomsetningen. Overskuddet etter dette, og etter premieutbetalingen, tilfaller organisasjonene eller selskapene som har fått konsesjon, til dekning av drift av totalisatorspillet, drift av banene samt til fremme av hestesporten, hesteholdet og norsk hesteavl.

Overføringene fra totalisatorspillet til hesteeierne minket fra omlag 160 millioner kroner i 1990 til 125 millioner kroner i 1994. Siste år har en hatt noe bedre resultat. Inntektene fra totalisatorspillet gir grunnlag for hesteholdet som har en vesentlig næringsmessig betydning også i dag. En antar at det i Norge i dag er vel 30 000 hester. Det er realistisk å regne med at nærmere 3 500 årsverk er knyttet til hesteholdet. Her inngår hestesportsorganisasjonenes administrasjon, stallpersonale, hovslagere, løpsfunksjonærer, oppdretts- og treningsvirksomhet m.v. I tillegg kommer produksjon av fôr.

Stiftelsen Norsk Hestesenter har grunnfinansiering fra overskuddet i Norsk Rikstoto. Norsk Hestesenter driver utdanning innen hestehold, utdanner rideinstruktører, trenere, hovslagere m.m., foruten at de driver generell opplæring vedrørende bruk av hest.

Tabell 4.3: Oversikt over omsetning for de statlig kontrolerte spill og totalisatorspillene

År	Pengelotteri/ Flax	Lotto/Viking Lotto	Tipping/ Odds/ måltips	Totalisator- spill	Totalt
1984	645 millioner		1 657 millioner	1 052 millioner	3 354 millioner
1988	940 millioner	1 522 millioner	1 770 millioner	1 546 millioner	5 778 millioner
1991	1 191 millioner	2 482 millioner	1 771 millioner	1 358 millioner	6 802 millioner
1994	395 millioner	3 451 millioner	1 490 millioner	1 475 millioner	6 811 millioner
1995	603 millioner	3 803 millioner	1 466 millioner	1 561 millioner	7 433 millioner
1996	635 millioner	4 022 millioner	1 446 millioner	1 858 millioner	7 961 millioner

KAPITTEL 5

Beskrivelse av lotterier og spill i andre land

5.1 SVERIGE

Sverige fikk en ny lotterilov i 1994. Loven anvendes på lotterier som arrangeres for allmenheten. Likeledes omfattes bingospill, automatspill, rulett, terningspill og kortspill som ikke er åpen for almenheten, dersom spillet arrangeres i næringsøyemed. Loven anvendes imidlertid ikke på den svenske statens obligasjonslån eller automatspill som ikke gir gevinst eller bare gir gevinst i form av frispill. Regler om slike automatspill reguleres i egen lov av 1982 nr. 636 om anordnande av visst automatspel. Videre er det i henhold til lotteriloven gitt en forskrift av 1. desember 1994 som har nærmere regler om søknadene og om avgiftene som kreves.

I Sverige er det opprettet et eget sentralt lotteriforvaltningsorgan. Den 1. januar 1995 endret forvaltningsorganet navn fra Lotterinämden til Lotteriinspektionen. Lotteriinspektionen er sentral forvaltningsmyndighet for spørsmål om spill og lotterier. Den skal gi råd, utgi skrifter og informasjonsmateriell for å holde aktørene og lotterimyndighetene orientert om eventuelle endringer i lovgivningen, rettspraksis og teknisk utvikling. Videre skal Lotteriinspektionen utøve tilsyn og kontroll over all lotterivirksomhet og spill i Sverige, inkludert de statlige spillene. Lotteriinspektionen er underlagt Finansdepartementet

De statlige spillene er «spelbolagen» som har statlig innflytelse, AB Tipstjänesten, Penningslotteriet og ATG (AB Trav og Galopp). I Civildepartementets rapport fra 1994:128 er det sagt at Lotteriinspektionen skal være en garanti for høy sikkerhet i lotteri og spill. Kontrollen skal bl.a. bidra til at sikkerheten på loddsedlene, de tekniske utrustningene og annet materiale er i takt med den tekniske utviklingen. I tilknytning til kontrollutøvelsen har Lotteriinspektionen rett til å utferdige forelegg ved overtredelse av lotterilovgivningen. Lotteriinspektionen skal også avgjøre visse lotterisøknader. En annen oppgave for organet er å avgi uttalelse til de alminnelige forvaltningsdomstoler i klagesaker vedrørende lotteri. Lotteriinspektionen skal også arbeide for en formålstjenlig tilpasning av lotterilovgivningen.

Lotteriinspektionens virksomhet finansieres i sin helhet av lotteriavgiftene.

Lotterilovens lotteridefinisjon er tilnærmet lik den norske, med det unntak at den svenske lotterilov ikke oppstiller noe krav om innskudd fra deltakerne for at det skal regnes som lotteri.

Gevinstene kan som regel ikke bestå av penger eller verdipapirer. Det kan imidlertid dispenseres fra dette forbudet. Dette er bl.a. gjort i forbindelse med bingospill.

Hovedregelen er at lotterier trenger tillatelse, med mindre loven eksplisitt gjør unntak. Visse lokale smålotterier kan avholdes uten tillatelse, eventuelt mot melding etter nærmere angitte betingelser om gevinstverdi m.v.

Ved behandlingen av lotterisøknader skal det tas særskilt hensyn til arrangørens inntektsbehov. Videre skal det tas hensyn til det totale lotterimarked og muligheten for at lotteriet skal kunne gi akseptabelt overskudd.

Tillatelse til egentlige lotterier kan gis svenske foreninger eller organsisasjoner som har til formål å fremme allmennyttige mål i landet. Videre kan tillatelse gis til foreninger eller organisasjoner som hovedsakelig har til formål å fremme almennyttige mål i utlandet, men da kreves det i tillegg at det foreligger særlige grunner som taler for det. Med egentlige lotterier menes lotteri, gjetting, veddemål eller lignende,

samt markeds- og tivolifornøyelser. Bingo, automatspill, rulett, terningsspill, kortspill, kjedebrev og lignende faller utenfor de egentlige lotterier.

Lotteritillatelsen gjelder bare for en viss tid og innenfor et bestemt område. Dersom det ikke finnes særskilte grunner for noe annet, skal lotteriet avholdes innenfor det område der foreningen eller organisasjonen har sin hovedvirksomhet.

Det kreves også tillatelse for å avholde bingo. Det kan ikke gis bingotillatelse for foreninger og organisasjoner som fremmer allmennyttige formål utenfor Sverige.

Det kreves ikke tillatelse for utbetalingsautomater og ferdighetsautomater som oppstilles ombord på skip i internasjonal trafikk. Ellers er det forbudt med utbetalingsautomater. Tipstjänesten har imidlertid fått tillatelse til å sette opp enkelte utbetalingsautomater, hvor gevinsten består av verdibevis. I denne forbindelse kom det en lovendring som trådte i kraft 1. januar 1997 om at verdibeviset ikke kan ha høyere verdi enn SEK 100. Utbetalingsautomater som gir pengegevinster er det ikke gjort unntak for.

Varegevinstautomater er tillatt. Det kreves ikke tillatelse for slike automater når disse oppstilles på offentlige forlystelsessteder, på hoteller og i restauranter som har skjenkebevilling, samt i forbindelse med bingoarrangementer. Det settes imidlertid et krav om at automaten ikke skaper uro i lokalet eller på det sted den skal plasseres.

Det kreves videre tillatelse for å oppstille underholdningsautomater. Dette følger av egen lov om underholdningsautomater. Disse kunne tidligere settes opp uten tillatelse og var således unndratt kontroll før loven trådte i kraft i 1982. Det er kommunen som gir tillatelsen i disse tilfellene og som fører kontroll. Kommunen vurderer om spillevirksomhetene kan antas å medføre ordensproblemer og om miljøet vil være uheldig for barn og ungdom. Det kan settes vilkår for tillatelsen, bl.a. en nedre aldersgrense og om åpningstid. Kommunen kan videre bestemme om det skal betales avgift for tillatelsen.

Rulett og terningsspill er bare lovlig der spillet arrangeres på et offentlig forlystelsessted innenfor en fornøyelsespark eller lignende anlegg, på skip i internasjonal trafikk samt på hoteller og i restauranter som har skjenkebevilling. Også i disse tilfellene må en ha lotteritillatelse.

I Sverige er det regjeringen som gir tillatelser til statlige firmaer og til ATG. Lotteriispektionen gir tillatelse til landsdekkende lotterier. Det er også Lotteriinspektionen som er rette tillatelsesmyndighet ved søknad vedrørende varegevinstautomater, verdibevisautomater samt spill som er tillatt på skip i internasjonal trafikk. Tillatelse til kasinospill gis også av dette forvaltningsorganet. Videre gir det tillatelse til bingospill som skal arrangeres i flere län og/eller har høyere gevinstverdi enn grunnbeløpet. Grunnbeløpet var i 1995 på SEK 36 000. Det er imidlertid Länsstyrelsen som gir tillatelse til bingo som skal arrangeres i flere kommuner innen samme län, og kommunen utsteder bingotillatelse når det bare er søkt om tillatelse i kommunen.

Sverige har i den senere tid hatt problemer med en type automatspill som kalles «Lyckohjul». De typiske pokerautomatene har bl.a. blitt kalt for «Lyckohjul». Da det ikke utbetales gevinst direkte fra automaten har spillet falt utenfor automatdefinisjonen i lotteriloven. Ved oppnåelse av en bestemt poengsum kan en imidlertid få utbetalt en gevinst av personer i det lokalet spillet er plassert. På den bakgrunn får lov av 1982:636 om anordnande av visst type automatspel heller ikke anvendelse, da det indirekte blir gitt gevinst, men ikke i form av et frispill. Denne typen spill er blitt sett på som sidespill til bingo og i henhold til lotterilovens § 19 trenger slike sidespill ikke tillatelse. Resultatet har vært en voldsom interesse for disse spillene og de er videre også blitt plassert i lokaler som ikke kan sies å arrangere bingo, f.eks. gatekjøkken og tobakksforretninger. Regjeringen har derfor

foreslått en endring i lotteriloven slik at denne type spill omfattes av definisjonen om spilleautomater. En håper at lovendringen kan tre i kraft fra årskiftet 1996-97.

Klageinstansen i Sverige er länsretten. Länsretten er en egen forvaltningsdomstol og det finnes en länsrett i hvert län. Før länsretten treffer sin avgjørelse skal Lotteriinspektionen avgi uttalelse i saken. Det er litt forskjellig praksis når det gjelder hvor klagen sendes. I blant går klagen direkte til länsretten, som så tar kontakt med Lotteriinspektionen. Men av og til går klagen først til Lotteriinspektionen, som etter å ha avgitt sin uttalelse, sender saken til länsretten. Avgjørelsen i länsretten kan påklages til kammerretten, som også er en forvaltningsdomstol.

5.2 DANMARK

Danske lotterier og spill reguleres i en rekke forskjellige lover og forordninger, men lotteriloven av 1869 utgjør sammen med Cirkulær om bortlodning av 1. august 1994 (Circulær 1994:147) det sentrale regelverk for private lotterier. Videre finnes det en egen lov av 16. mars 1989 om visse typer spil, lotterier og væddemål. Denne loven har bestemmelser for spill tilsvarende de norske statlige spillene administrert f.eks. av Norsk Tipping AS.

Den danske lotterilovgivningen stiller krav om tillatelse til å avholde lotteri, med mindre det er tale om foreningslotterier eller mindre offentlige lotterier. Med foreningslotterier menes smålotterier hvor kun foreningsmedlemmer kan delta. Tillatelsen gis av politiet. Klage over avslag behandles i Justisministeriet. Klagesakene la i 1995 beslag på mindre enn ett årsverk. I Danmark, som i Norge, kan alle forvaltningsvedtak prøves for domstolene. Men også i Danmark er domstolenes prøvelsesrett begrenset til å gjelde lovligheten av vedtaket. Forvaltningens frie skjønn kan ikke prøves av domstolene.

Tillatelse er avhengig av at lotteriets overskudd skal tilfalle allmennyttige formål, og tillatelse gis for en tidsbegrenset periode. En forskjell fra de norske reglene er kravet om at minimum 35 % av omsetningen av loddsalget må tilfalle det formål lotteriet er tiltenkt.

Det tillates som regel ikke pengegevinster i forhåndstrukne lotterier og bingo. Gevinsten kan imidlertid bestå av gavekort, såfremt disse ikke kan omsettes i penger. Videre er det tillatt å ha pengepremier ved forhåndstrukne lotterier og bingo, dersom utlodningen begrenses til det politidistrikt hvor tillatelsen er gitt. Politiet kan gi tillatelse til å ha pengepremier i ytterligere fire tilgrensende politidistrikter dersom dette anses ubetenkelig. Ved utlodning med loddsedler, hvor loddtrekningens resultat først offentliggjøres etter salgsperiodens utløp, er hovedregelen at gevinstene kan bestå av pengebeløp, verdipapir eller lignende.

Ved lotterier med en salgssum på over DKR. 20 000 skal trekningen foretas av notarius publicus, med mindre det dreier seg om bingo eller forhåndstrukket lotteri. I de sistnevnte lotteriene er det tilstrekkelig at lotteriarrangøren godtgjør overfor politiet at gevinstfordelingen beror på en tilfeldighet og at utlodningen vil finne sted på betryggende vis. Deretter må lotteriarrangøren innen seks måneder etter avslutning av salget offentliggjøre et revidert regnskap og en erklæring fra revisor om hvordan overskuddet er fordelt.

Det stilles ellers en rekke krav til loddsedlens innhold, offentliggjøring av regnskaper m.v.

Reglene om spilleautomater er ikke samlet, men finnes som enkeltstående bestemmelser forskjellige steder i lovgivningen.

I medhold av politivedtektene er det fastsatt Cirkulær om offentlige forlystelser av 4. februar 1988. Her oppstilles det bl.a vilkår for godkjenning og oppstilling av spilleautomater.

Teknisk godkjenning av bl.a. spilleautomater foretas av to private firma; Force Instituttet og Dansk teknologisk institutt. Videre kan Dansk akkreditering (DANAK) og Justisministeriet gi et annet laboratorium, som er akkreditert på området, kompetanse til å typegodkjenne automater. DANAK kan sammenlignes med Norges standardiseringsforbund.

I henhold til lov av 16. mai 1993 om restaurations- og hotelvirksomhed § 26 gis det automatisk tillatelse til oppstilling av tre spilleautomater per restaurantløyve. Her foreligger kun en meldeplikt. Politiet kan imidlertid forby spill som kan forårsake uro eller politimessige vanskeligheter. Ved oppstilling av flere enn tre automater i restauranter kreves polititillatelse. Den enkelte kommune kan i alle tilfelle gi regler for avkrevning av avgift for oppstilte automater.

På offentlige forlystelsessteder kreves polititillatelse for oppstilling av automater både med og uten gevinst. Her er det videre et forbud mot å sette opp automater med pengegevinster.

Oppstilling av automater på privat område krever ikke tillatelse, selv om automaten gir pengegevinster. Her er det kun alminnelige bestemmelser i straffeloven som kan sette begrensninger.

I forbindelse med at man i Danmark i 1990 fikk en egen lov om spillekasinoer (blant annet rulett), ble det gitt egne regler for oppstilling av spilleautomater i kasinolokalene. I følge disse er det tillatt med spilleautomater som gir pengegevinster. Videre er det regler om at gevinstautomatene skal kontrolleres årlig. Dessuten skal det for hver automat attesteres at den har et synlig telleverk som registrerer de samlede innkast og gevinstutbetalinger. Det er også et krav om at telleverket ikke kan nullstilles, at utbetalingsprosenten ikke er under 80 %, at gevinstutbetalingene svarer til gevinsttabellen, at det enkelte spill varer minst i tre sekunder, samt at det kun kan satses minimum DKR 5 og maksimum DKR 20 per spill. Godkjennelseslaboratoriet skal dessuten ha plombert telleverket og de deler som har betydning for spillenes avvikling, slik at det ikke kan foretas vesentlig endring av automaten eller at deler kan fjernes. Til slutt kreves det at spilleautomaten må ha et skilt, som ikke kan fjernes uten at det ødelegges, hvor automatens navn og nummer fremgår, samt tidspunktet for godkjennelsen av automaten.

Det er høye avgifter forbundet med kasino. Kasinoinnehaveren må betale 45 % av brutto avkastning per mnd. der denne er DKR 4 millioner eller lavere, og 75 % på det overskytende. Avgiftene har gjort det vanskelig for bevillingshaverne å få til en lønnsom drift. Det er på denne bakgrunn vurdert å lempe på avgiftene.

Danmark har en egen lov om innsamlinger av 15. september 1986. Denne loven regulerer imidlertid kun offentlige innsamlinger. Hovedreglene er at det er tillatt for enhver å samle inn penger, såfremt innsamlingen meldes til politiet på stedet før igangsettelse. Det er imidlertid forbudt med offentlig gate- eller husinnsamlinger ved personlig eller telefonisk henvendelse. Justisministeriet kan imidlertid gjøre unntak slik at offentlige innsamlinger kan foregå på denne måten en gang i året. Justisministeriet offentliggjør en liste over hvem som får slik tillatelse og hvilket distrikt tillatelsen gjelder for. Innsamlingsloven gjelder ikke kollekt i kirke, loppemarkeder e.l.

De danske fergene er underlagt de vanlige regler om lotteri og spill, og det medfører straffeansvar å bryte reglene.

5.3 FINLAND

Lotteriloven av 1. september 1965, nr. 491 regulerer lotterier og spill i Finland. Lov av 10. februar 1995 regulerer underholdningsautomatene og lov av 31. juli 1980, nr.

590 regulerer innsamlinger. I tillegg til disse lovene er det gitt en rekke forordninger.

Som hovedregel kreves det tillatelse for å avholde lotterier. Det er bare foreninger eller organisasjoner som tilgodeser veldedige formål eller som driver med et ikke-økonomisk formål som kan få lotteritillatelse. Videre kreves det at organisasjonen er registrert i Finland.

Det kreves ikke tillatelse for en organisasjon som nevnt over hvis organisasjonen ønsker å avholde smålotterier eller basarer. Slike lotterier kan imidlertid ikke avholdes i vanlig åpningstid i butikker eller i kontorer.

Det er länstyret som gir tillatelse til å avholde tradisjonelle lotterier hvis det skal selges lodd i mer enn en provins. Hvis lotteriet bare skal avholdes i en provins eller ved spill der gevinsten trekkes med en gang og maksimal gevinstverdi er 20 000 FIM gis tillatelsen av politimesteren. Politimesteren må rapportere gitte tillatelser til länstyret.

En forening som får tillatelse til å avholde et tradisjonelt lotteri, kan uten tillatelse samtidig avholde ett lignende lotteri eller spill hvis den totale gevinstverdi ikke overstiger 5 000 FIM.

Som hovedregel er det kun tillatt med varegevinster. Imidlertid kan det, når den samlede verdien av gevinstene har en salgsverdi på minst 80 000 FIM, være pengepremier i tillegg til varegevinstene. Pengepremien kan maksimalt være 40 FIM. Videre stilles det krav om at gevinstene minimum har en samlet utsalgspris tilsvarende 35 % av den totale loddsalgsgrensen og at minste premie minimum har en utsalgspris tilsvarende det loddet koster.

Den maksimale loddsalgsperioden er fire måneder, og loddsalgsperioden kan ikke forlenges. Videre er det oppstilt krav til hvilke informasjoner en lotterisøknad må inneholde, hvilke vilkår som skal settes i tillatelsen og hvordan trekningen skal skje. Det må innbetales gebyrer ved innlevering av lotterisøknader og ved trekningen.

Utbetalingsautomater, eller slot-maskiner, er regulert av forordring om slot maskiner av 29. desember 1967. Lotteriloven bestemmer at kun en organisasjon kan få tillatelse til utplassering av utbetalingsautomater. Forordningen om slot-maskiner fastslår at tillatelsen skal gis til Raha-automaattiyhdistys (RAY).

Før RAY utplasserer en utbetalingsautomat kreves det at politiet i det distrikt hvor automaten skal utplasseres får melding. Politimesteren kan kreve, hvis det foreligger en spesiell grunn, at det søkes om oppstillingstillatelse før utplassering skjer.

Utbetalingsautomater kan bare oppstilles der de kan kontrolleres. Barn under 15 år kan ikke spille på utbetalingsautomater hvis ikke en voksen fra samme familie er tilstede.

Det var ved utgangen av 1996 utplassert 14 300 automater på 8 100 forskjellige steder. I denne oppregningen inngår en ordinært kasino, to Club-Rays (spillehaller med noen få kasinobord og 70 - 80 utbetalingsautomater), 21 Täyspotti (spillehaller med opptil 20 utbetalingsautomater) og 15 RAY-Pottis (spillehaller med underholdningsautomater for i første rekke barn og ungdom).

Innenriksministeriet fastsetter regler om maksimal innsats.

Det er tillatt med kasino i Finland. Som for utbetalingsautomater er det RAY som har enerett til drift av disse. Drift av kasino krever tillatelse fra statsrådet. Det er gitt regler om at det i tillatelsen skal settes vilkår blant annet om hvor mange kasinoer det gis tillatelse til, hvor kasinoet skal ligge, hvilke og hvor mange spill og spilleinnretninger som tillates, betalingsmåter, åpningstider og kontrollordninger. Det er ikke tillatt å spille på kredit.

Ved utløpet av 1996 var det et kasino i drift i Finland. Det er lokalisert til Ramanda Presidenti Hotell i Helsinki. I tillegg finnes det 340 kasino games på 250 forskjellige steder. Det er da tale om utplassering av et eller flere bord med rulett, black jack eller andre typer kasino-spill.

Ca 74 % av RAYs overskudd skal som utgangspunkt fordeles til ulike allmennyttige foreninger og organisasjoner. Disse foreningene og organisasjonene søker om støtte til RAY. RAY gir en anbefaling av hvordan pengene bør fordeles, som oversendes Sosial- og Helseministeriet, som fremlegger sitt forslag for statsråd som har avgjørelsesmyndighet.

Tillatelse til å avholde bingo kan gis til organisasjoner som har et sosialt, kulturelt eller ikke-økonomisk formål. Det er et krav at organisasjonen er registrert i Finland. Det er bare tillatt med gevinster i form av varer, varekort eller mulighet til å delta i nye spill. Det er politimesteren i det distrikt der bingoen avholdes som gir tillatelse til bingodrift og som godkjenner lokalet. Det gis kun tillatelse til organisasjoner som er hjemmehørende i distriktet.

Underholdningsautomater er regulert av lov om underholdningsautomater av 10. februar 1995. Slike automater kan stilles opp av kommersielle oppstillere uten noen form for særskilt tillatelse. RAY har gått inn også i dette markedet og er i dag totalt dominerende, selv om Innenriksministeriet opplyser at det finnes 30 - 40 andre selskaper som også opererer i markedet.

Underholdningsautomater skal typegodkjennes, og godkjennelsen skal oppbevares på samme sted som automaten. Det kreves at det er montert telleverk som viser omsetningen. Videre er det forbudt med automater der spillet har et voldelig eller pornografisk innhold. Det er heller ikke tillatt med automater som oppfordrer spillerene til å bruke narkotika.

Underholdningsautomater kan ikke oppstilles på steder der de er vanskelige å kontrollere eller der de kan føre til brudd på den offentlige ro og orden.

Politiet, brannvesenet og skattemyndighetene har adgang til å foreta kontroll med automatene. Ved brudd på bestemmelsene vedrørende underholdningsautomater kan politiet illegge oppsetteren bøter og inndra maskinen og overskuddet.

Tillatelse til å avholde veddemål og lotterier med pengegevinster, tilsvarende de norske lotteriene Tipping, Oddset, Lotto og Flax, kan bare gis til en organisasjon. Tillatelsen gis for maksimalt fem år av gangen. Det er Oy Veikkaus Ab (det finske nasjonallotteriet) som har tillatelse til å arrangere slike lotterier. Overskuddet fra dette lotteriet fordeles til formål som skal tilgodese ungdomsarbeid, forskning, idrett og kunst.

Organisasjonen som får tillatelse til å avholde slike lotterier må utarbeide regler for lotteriene. Disse reglene må godkjennes av Innenriksministeriet. Det er også Innenriksministeriet som utfører kontroll med lotteriene.

Også tillatelse til å avholde totalisatorspill gis kun til en organisasjon, og tillatelsen kan maksimalt gis for fem år av gangen. Det er Suomen Hippos ry (den finske hestespill-organisasjonen) som har fått tillatelse til å arrangere totalisatorspill.

Organisasjonen skal utarbeide regler for totalisatorspillene. Disse må godkjennes av Innenriksministeriet. Organisasjonen plikter å føre regnskap som skal vise det totale antall veddemål som er inngått, prosentvis hvor mange som har vunnet, hvor store inntekter staten og organisasjonen får utbetalt og annen nødvendig informasjon. Kontrollen utføres av länstyret med hjelp av politiet. Videre skal organisasjonen ansette en kvalifisert person for hvert totalisatorspill som har ansvaret for kontrollen av spillet.

Minimum 15 % av omsetningen skal tilbakeføres til staten/organisasjonen og maksimum 85 % skal dekke gevinster. Statens inntekter skal overføres til Landbruks- og Skogministeriet.

Finland har egen lov av 31. juli 1980 nr. 590 om innsamlinger. I tillegg er det gitt en forordning.

Innsamlinger kan bare skje til inntekt for sosiale, kulturelle, ideologiske eller generelle samfunnsaktiviteter. Det kreves tillatelse for å gjennomføre en innsamling, og kun almennyttige organisasjoner som er registrert i Finland kan få slik tillatelse.

Hvis innsamlingen bare skal foretas i ett politidistrikt gis tillatelsen av politimesteren. Skal innsamlingen foretas i et større område gis tillatelsen av länstyret. Det er Innenriksministeriet som har ansvaret for kontrollen av innsamlinger. Det stilles krav om at det føres regnskap for innsamlinger.

5.4 ÅLAND

Den finske landsskapslov av 16. august 1991 nr. 1144 om Självstyrelselag för Åland gir øygruppen et begrenset selvstyre. På denne bakgrunn har Åland blant annet vedtatt egen lotterilov med forordninger.

Det kreves som hovedregel tillatelse fra landsskapsstyret for å avholde lotterier. Det kan gis tillatelse til lotterier som avholdes på Åland og til å selge lodd fra utenlandske lotterier i Åland. Det kan fastsettes vilkår når det gis lotteritillatelse. Smålotterier der salg av lodd, trekning og gevinstutlevering skjer på samme sted kan arrangeres uten tillatelse.

Foreninger som er registrert i Åland, selvstendige stiftelser eller lignende med et veldedig eller ideelt formål kan gis tillatelse til å avholde lotterier med varegevinster. Tillatelse til lotterier med pengegevinster kan bare gis til Ålands penningautomatförening (PAF).

For pengeautomater kan landsskapsstyret fastsette regler om maksimal innsats. Det er ikke regulert hvor stor gevinst som kan utbetales. Automater kan bare utplasseres på steder hvor de kan kontrolleres, og personer under 15 år kan kun spille på automatene når voksne fra samme familie er tilstede. Det kan fastsettes høyere aldersgrense.

PAFs virksomhet omfatter drift og utplassering av pengeautomater og underholdningsautomater, drift av kasino, drift av radio-bingo og Bingolotto samt totalisatorspill på Åland.

Ved siden av PAFs virksomhet i Åland driver PAF internasjonal lotterivirksomhet. I 1995 drev PAF lotterivirksomhet på 30 ferger. Dette er hovedsaklig ferger som trafikkerer Østersjøområdet. Men PAF driver også lotterivirksomhet på flere ferjesamband mellom England, Frankrike og Belgia. Denne virksomheten omfatter både forskjellige former for automat- og kasinodrift. I tillegg driver foreningen virksomhet ved utplassering av automater i Sverige, Estland og Sveits. I Sverige driver foreningen i tillegg restaurantbasert kasinodrift. Den internasjonale virksomheten drives i sin helhet av datterselskapet PAF Consulting AB.

Overskuddet fra PAFs virksomhet overføres til landskapets budsjett. Juridiske personer som er hjemmehørende i Åland og som har et allmennyttig formål kan søke om midler fra PAFs overskudd. Et fordelingsråd avgir hvert år en innstilling om hvordan pengene bør fordeles. Denne oversendes landsskapsstyret for avgjørelse. De siste år har overskuddet blitt fordelt med ca. 1/3 til idretts- og sportsorganisasjoner, ca. 1/3 til organisasjoner som driver sosial virksomhet og ca. 1/3 til kulturelle foreninger.

5.5 ISLAND

Island har en generell lov om lotterier; Lov nr. 6 av 15. juni 1926, Lög um happdrætti (lotteri) og hlutaveltur (tombola). Denne loven består av kun tre paragrafer. I følge loven må enhver form for lotteri ha tillatelse fra Justisministeret. Ved lotteriformen tombola er det imidlertid politimesteren som har tillatelsesmyndighet.

Justisministeret utsteder omtrent 70 til 90 tillatelser til engangslotterier i året.

På Island kreves det lovhjemmel for å drive pengespill. I henhold til lotteriloven av 1926 består gevinstene av varer eller vareuttak.

Utenlandske lotterier er forbudt på Island.

Ved siden av den generelle lotteriloven av 1926 finnes det noen særlover som regulerer enkelte lotterier.

For det første har en lov om lotteri for Islands Universitet, Lög um happdrætti Háskóla Islands nr. 13 av 13. april 1973 med senere endringer. Denne loven gir universitetet enerett til å drive pengelotteriet frem til år 2004. Universitetlotteriet er et klasselotteri med trekning en gang i måneden. I 1986 fikk lotteriet lov til å selge skrapelodd. Videre fikk lotteriet i 1994 tillatelse til å drive papirløst lotteri mot å opprette et nett av lotterimaskiner som har forbindelse til en sentral datamaskin. Disse maskinene fungere i praksis som spilleautomater.

Det finnes så en særlov for et varelotteri som drives av foreningen for thoraxpasienter, Lög um vöruhappdrætti Sambands íslenskra berklasjúklinga nr. 18/1959. Dette er et klasselotteri med trekning en gang i måneden. Gevinstene består av varer eller vareuttak.

Videre finnes en egen lov om lotteri til støtte for Hjemmet for eldre sjømenn, Lög um happdrætti Dvalarheimilis aldra sjómanna nr. 16/1973. Også dette lotteriet er et tradisjonelt klasselotteri. Gevinstene skal være hus, biler, reiser, møbler eller lignende.

Lov om tipping, Lög um getraunir nr. 59/1972, gir regjeringen tillatelse til å opprette en forening, Islandskar Getraunir, som har enerett til å drive idrettstipping. Videre har en på Island en lov om tipping på nummer, lotto, kino og lignende, Lög um talnagetraunir nr. 26/1986. Denne loven gir justisministeren myndighet til å gi idrettsforeninger og foreninger for invalide tillatelse til å opprette et selskap til å drive tipping på nummer eller bokstaver. Dette selskapet har enerett på denne form for tipping inntil år 2005.

Spilleautomater er regulert i en egen særlov, Lög um söfnunarkassa nr. 73/1994. Foruten den tillatelse som Universitetslotteriet har til å drive papirløst lotteri med sentraltstyrte spilleautomater, har et selskap fått tillatelse til å drive spilleautomater som gir pengegevinster. Selskapet eies av Røde Kors, Landsforeningen av redningsselskaper samt enkelte andre. Selv om denne loven er ganske ny har Røde Kors hatt tillatelse til å drive spilleautomater de siste årtier.

Det er ikke tillatt med rulett på Island. Forbudet er hjemlet i straffeloven § 183, som kan sammenlignes med den norske straffelovens §§ 296-299.

I saker vedrørende tipping og lotto er det opprettet en særskilt klagenemnd. I klagenemnden sitter det en dommer som er utnevnt til denne stillingen. Klagenemndens avgjørelse kan ankes videre til domstolene. Det har hittil kun vært en sak, som angikk lottogevinster, som er blitt behandlet av domstolene. Videre er det opprettet særskilte klagenemnder for de tre klasselotteriene som er tillatt. Ved de alminnelige små lotteriene er det Justisministeriet som er rette klageinstans.

5.6 EØS OG EU

Det er ikke harmoniserte regler om lotterivirksomhet innen EU og EØS. Det blir derfor de generelle traktatbestemmelser som setter vilkårene for statenes adgang til å regulere slik virksomhet.

EØS-avtalen artikkel 31 og 36, som tilsvarer Romatraktaten artikkel 52 og 59, omhandler den frie etableringsrett og den frie bevegelighet for tjenester mellom EØS-landene. Ifølge artikkel 31 skal det ikke være noen restriksjoner på etableringsadgangen for statsborgere fra en av EUs eller EFTAs stater på en annen av disse staters territorium. Etter artikkel 36 skal det ikke være noen restriksjoner på adgangen til å yte tjenester.

Det er en viktig forskjell mellom etableringsreglene og tjenestereglene. Etableringsreglene nøyer seg i utgangspunktet med å hindre diskriminering på grunnlag av nasjonalitet. Når det gjelder tjenesteytelser, er det forbud mot enhver ubegrunnet restriksjon i adgangen til å yte tjenester over landegrensene.

EØS-avtalen artikkel 36 berører ikke statenes rett til å regulere, herunder forby, virksomhet i forhold til næringsdrivende som er hjemmehørende i staten selv. Dette medfører at EØS-avtalen ikke er til hinder for å forby næringsdrivende, som er hjemmehørende i Norge, å drive kommersiell lotterivirksomhet.

Når det er begrunnet i såkalte «tvingende hensyn» kan oppholdsstaten begrense etableringsretten og retten til fri bevegelighet for tjenester. Ifølge EØS-avtalen artikkel 33 (jf. Romatraktenes artikkel 56 nr. 1) kan dette skje når det er fastsatt ved lov eller forskrift og begrunnet med hensynet til offentlig orden, sikkerhet og folkehelsen. Etter EF-domstolens rettspraksis i henhold til Romatraktaten artikkel 56, må de nasjonale reglene ikke gå lenger enn det som er strengt nødvendig for å ivareta disse hensyn (proposjonalitetsprinsippet) og reglene må heller ikke være diskriminerende.

Næringsdrivende fra andre EØS-land kan således omfattes av regelverk som vertslandet har mot visse typer næringsvirksomhet, f.eks. for å unngå sosiale skadevirkninger eller ut fra det moralsyn som er fremherskende i samfunnet, når forbudet gjelder for både innenlandske og utenlandske næringsdrivende. Dette er bl.a. slått fast av EF-domstolen i den såkalte Schindler-dommen (C-275/92) som gjaldt det britiske forbudet mot reklame for utenlandske lotterier. Forbudet hadde sammenheng med det interne britiske forbud mot store landsomfattende lotterier. EF-domstolen godtok det britiske reklameforbudet, også i forhold til Romatraktaten artikkel 59 (som tilsvarer EØS-avtalen artikkel 36).

Det fremgår av Schindler-dommen at innførsel av reklame for og loddsedler til et lotteri til en medlemsstat med det formål å få statsborgerne i denne medlemsstat til å delta i et lotteri som arrangeres i en annen medlemsstat, har tilknytning til en virksomhet med «tjenesteytelser» som omhandlet i Roma-traktatens artikkel 60 og er følgelig omfattet av Romatraktatens artikkel 59 (dommens premiss 37).

EF-domstolen fant at en nasjonal lovgivning som, med nærmere fastsatte unntakelser, forbyr avholdelse av lotterier på en medlemsstats territorium utgjør en hindring for den frie utveksling av tjenesteytelser (premiss 45).

De hensyn den britiske lotterilovgivning skulle ivareta mente domstolen skulle bedømmes samlet og var blant dem som kunne berettige inngrep i den frie utveksling av tjenesteytelser.

EF-domstolen anfører at når den særlige beskaffenhet av lotterier, som adskillige medlemsstater har fremhevet, tas i betraktning, må disse hensyn anses for å berettige at det i forhold til traktatens artikkel 59 gjennomføres så vidtgående begrensninger som forbud mot lotterier på medlemsstatens område (premiss 59).

EF-domstolen viser til at man ikke kan se bort fra de moralske, religiøse og kulturelle betenkeligheter som knytter seg til såvel lotterier som andre spill om penger

i alle medlemsstater. Disse følger generelt den politikk å begrense eller endog forby spill om penger og forhindre at de er en kilde til personlig inntjening. Det ble bemerket at de betydelige summer som kan omsettes i et lotteri kan innebære en risiko for forbrytelser og bedrageri. De utgjør en fristelse til å gi ut penger på en måte som kan få sosialt skadelige konsekvenser for den enkelte. Det ble vist til at slike lotterier i vesentlig omfang også bidrar til finansiering av velgjørende eller allmennyttig arbeid av sosial, omsorgsmessig, sportslig eller kulturell art. (jf. premiss 60).

I dommen ble det vist til at disse særlige forhold begrunner at det tilkommer nasjonale myndigheter et skjønn som omfatter fastsettelse av de nødvendige forskrifter til beskyttelse av deltakerne i spillet og mer generelt under hensyn til hver enkelt medlemsstats sosialt og kulturelt betingede særegenheter, til beskyttelse av samfunnsordenen, både hva angår de nærmere bestemmelser om tilretteleggelsen av lotteriene samt omfanget av innsatsene og anvendelsen av det utbytte de avkaster. Domstolen legger således til grunn at det ikke alene tilkommer medlemsstatene å avgjøre hvilke begrensninger som lotteriene skal undergis, men også om de skal forbys, såfremt disse begrensningene ikke er diskriminerende.

Et alminnelig forbud mot kommersiell tippe- eller lotterivirksomhet som også kommer til anvendelse på markedsføring eller etablering av utenlandsk lotterivirksomhet i Norge, vil derfor ikke være i strid med prinsippene om fri etableringsrett og fri bevegelighet for tjenesteytelser.

Tilsvarende prinsipper gjelder i utgangspunktet for underholdningsautomater. EFTAs overvåkingsorgan traff 30. desember 1994 vedtak om at daværende bestemmelse i en finsk lov om enerett til drift av underholdningsautomater var i strid med EØS-avtalen artiklene 59 nr. 1, 31 og 36. Disse bestemmelsene er nå endret, slik at de anses ikke å være i strid med EUs regelverk. Vedtaket har ingen direkte betydning for norsk lovgivning da det ikke foreligger noe monopol for underholdningsautomater i Norge. I kjennelse inntatt i RT 1995 side 1789 har Høyesteretts kjæremålsutvalg uttalt at EFTAs overvåkingsorgan heller ikke har betydning for norsk lovgivning om underholdningsautomater.

KAPITTEL 6

Økonomien i dagens lotteriforvaltning

6.1 GEBYR OG AVGIFTSINNTEKTENE

Det er tidligere redegjort for at omsetningen i lotterier og spill i 1996 var anslagsvis ca. 17 000 millioner kroner. Av dette sto Norsk Tipping AS for 6 243 millioner kroner og totalisatorspill for 1 860 millioner kroner. Den resterende omsetning fordeler seg med anslagsvis 7 000 millioner kroner på spilleautomater og 1 900 millioner kroner på øvrige spill. Lotterier og spill er med andre ord en betydelig næring i norsk målestokk.

Statens gebyrinntekter fra de private lotteriene utgjorde i 1995 ca 22,5 millioner kroner. Inntektene består av gebyrer på tradisjonelle lotterier på 1 % av gevinstverdien, begrenset oppad til kroner 1 000 og gebyr fra loddtrekning foretatt av politiet. Dette utgjorde i 1995 tilsammen ca 4,8 millioner kroner. Det betales videre et gebyr på kroner 25 per bingoarrangement noe som summerte seg opp til ca 6,1 mill kroner i regnskapet for 1995. Lotteriautomater innbrakte videre ca 11,6 millioner kroner. Det belastes et gebyr på kroner 25 per døgn for lotteriautomatene. Gebyret skal dekke omkostninger det offentlige har i forbindelse med lotterisaker.

Gebyrinnkrevingen skjer hos politiet, som baserer seg på de tillatelser det enkelte politidistrikt har utstedt. Politiet vil normalt stille krav om at gebyret eller avgiften skal være betalt før søknaden tas opp til behandling. Politiet har i utgangspunktet ikke noe apparat for innkreving av gebyrer og må derfor basere seg på enkle prinsipper for innkreving av pengene.

Justisdepartementet har hjemmel i lotteriloven til å innkreve gebyrer som skal dekke myndighetenes samlede utgifter til behandling av søknader m.v, jf. lotteriloven § 4 siste ledd:

> «Departementet kan ved forskrift bestemme at kontrollmyndighetens utgifter ved behandling av søknader, trekning, godkjennelse og kontroll av spilleinnretninger, samt regnskapskontroll skal dekkes av lotteriarrangør eller annen rekvirent.»

Hjemmelen til utvidet gebyrinnkreving er foreløpig ikke benyttet, fordi Justisdepartementet har vurdert den manglende innkrevingskapasiteten som så vesentlig, at en gebyrileggelse ville føre til en betydelig forskjellsbehandling av de gebyrpliktige.

Arbeidsgruppen har imidlertid merket seg at Justisdepartementet har gjort beregninger som viser hvilket inntektspotensial som foreløpig er uforløst. I disse beregningene har departementet anslått at det i 1996 var mellom 33 000 og 35 000 gevinstautomater og ca. 1 000 underholdningsautomater oppstilt. Departementet har lagt til grunn at myndighetenes arbeid med gevinstautomater er det samme uavhengig av hva slags type automat det er snakk om. Det taler for å innføre et gebyr på alle typer automater, og ikke bare lotteriautomater som det er gebyr på i dag. Innføring av samme gebyr som en per i dag har på lotteriautomater, vil medføre merinntekter. Departementet antar at det er 33 - 35 000 automater i markedet ved gebyrinnføring og at det kan foretas en avskalling ned til samlet sett 30 000 automater på grunn av gebyrinnføringen. Dersom det fastsettes et gebyr på kroner 25 per døgn i drift (det samme som for lotteriautomater i dag) og gjøres regning med gjennomsnittlig drift 6 dager i uken i 52 uker, tilsier det inntekter i størrelsesorden 230 millioner kroner per år.

Arbeidsgruppen finner det riktig å vise til at denne gebyrinnkrevingen kan iverksettes uavhengig av de forslag denne arbeidsgruppen forøvrig fremlegger og redegjør derfor for dette som en del av dagens økonomi i lotterimarkedet.

Det redegjøres i denne forbindelse ikke nærmere for statens overskudd fra de statlige spill og totalisatorspillene, idet dette ikke endres som følge av noe forslag i denne utredning.

De samlede gebyrinntekter utgjør følgelig for tiden ca. 22,5 millioner kroner per år.

6.2 UTGIFTENE

Det viktigste og mest omfattende forvaltnings- og kontrollarbeidet i forhold til private lotterier utføres av politiet. Det er tidligere gjort rede for at et forsiktig anslag tilsier at politiet benytter 150 årsverk til dette arbeidet på landsbasis. Med en utgift pr årsverk på kroner 460 000 (normtall godkjent av Finansdepartementet i budsjettet for 1997) summerer politiets utgifter seg til 69 millioner kroner.

Justisdepartementet benytter 5 årsverk til arbeidet med lotterier. De øvrige departementer antas også å benytte 5 årsverk. Dersom det tas hensyn til statlig deltakelse i styrene på spilleområdet samt Statskontrollen, tilkommer det ytterligere 8 årsverk. Departementenes administrative utgifter til spill og lotteriarbeid anslås til nærmere 8,3 millioner kroner årlig.

Utgiftene til Statskontrollen dekkes i dag av Norsk Tipping AS hva angår alt arbeidet i forhold til de statlige spill. Stiftelsen helse og rehabilitering dekker Statskontrollens utgifter i forbindelse med kontrollen av Extra. I tillegg dekker stiftelsen Norsk Rikstoto utgifter knyttet til kontroll av totalisatorspillene. Utgiftene utgjør 5 millioner kroner per år.

De samlede utgiftene utgjør på grunnlag av disse beregninger ca 82 millioner kroner per år. Det er således grunnlag for en vesentlig økning av gebyrinnkrevingen på spill og lotteriområdet.

KAPITTEL 7

Utfordringer for fremtidens lotteriforvaltning

7.1 INNLEDNING

I dette kapittel skal det fokuseres på de utfordringer fremtidens lotteriforvaltning står overfor. For oversiktens skyld er kapitlet delt inn i en generell og en spesiell del. Den generelle del tar for seg problemstillinger og løsningsmodeller som er felles for alle former for lotteri, mens man i den spesielle del foretar en oppsplitting og knytter nærmere kommentarer til den enkelte lotteriforms særegenheter.

7.2 GENERELLE SYNSPUNKTER

7.2.1 Behovet for styring

I St. meld. nr. 2 (1990-91) side 179 uttaler regjeringen Gro Harlem Brundtland:

> «De politiske myndigheters oppgaver er blant annet å
> – fastlegge de politiske målsettingene for pengespill og lotterier
> – fastlegge rammebetingelsene for statlige spill og private lotterier i samsvar med målsettingene
> – vurdere om rammevilkårene har en åpenbar konkurransevridende effekt mellom de ulike spill og lotterier.
> – avgjøre spørsmål om opprettelse av nye statlige spill og vurdere endringer i rammebetingelser med eksterne konsekvenser.»

Lotteriloven regulerer de private lotterier som kan avholdes i Norge og som alle skal ha til formål å gi inntekter til humanitære eller samfunnsnyttige formål. Mange av lotteriene inneholder elementer av underholdning og dekker sosiale behov. Dette har en lang tradisjon både i Norge og andre land. Det skal være plass i markedet til både private lotterier og statlige kontrollerte pengespill. De frivillige organisasjoner utfører en betydelig innsats i samfunnet og skal kunne ha lotteriene som en viktig finansieringskilde for dette arbeidet.

Justiskomiteen har bemerket dette omkring forholdet i Ot.prp. nr. 9 (1994-95):

> «Komiteen ønsker å tone ned departementets oppfatning om at inntekter fra lotterier ikke må være hovedinntektskilden for finansiering av organisasjonenes virksomhet. Mange organisasjoner har allerede i dag lotteriinntekter som en vesentlig del av sine totale inntekter.»

Kontroll- og konstitusjonskomiteen har også vist til denne kommentaren fra Justiskomiteen i Innst. S. nr. 296 (1995-96) i forbindelse med gjennomgang av Justisdepartementets forskrift om mekanisk eller elektronisk innretning som mot innskudd gir rett til spill uten mulighet for gevinst (underholdningsautomater).

Det har vært en rivende utvikling i nye spillevarianter og spilleinnretninger basert på et ønske om å nå nye publikumsgrupper i et marked med stadig økende tilbud. Dette krever offentlig styring, både for å hindre en utvikling i retning av for sterkt gamblingpregede spill, men også av hensyn til konkurransen mellom de forskjellige lotteriverdige formål. Et sentralt trekk i utviklingen etter 1988 har vært en betydelig økning i det totale spillemarked og et økt antall aktører. Dette har medført en skjerpet konkurranse mellom de ulike aktører, uten at det så langt har vært mulig

å se at hverken de private organisasjoner eller de statlige spill har blitt skadelidende i form av lavere inntekter. Det har imidlertid vært sterkt økende utgifter knyttet til lotteriavviklingen, noe som i en del tilfeller har ført til at organisasjonene har blitt sittende igjen med en alt for liten andel av omsetningen.

Det er viktig at det utarbeides et regelverk som medfører god offentlig styring, men hvor det også tas rimelig hensyn til markedstilpasning, fleksibilitet og teknologisk utvikling.

Et visst spekter av lotteriformer skal sikre at såvel landsdekkende som lokale foreninger gis mulighet til inntekter gjennom private lotterier. Samtidig må det gjennom lovgivningen gis mulighet for å fastsette rammebetingelser, og eventuelt å nedlegge forbud mot lotteriformer og spilleinnretninger av en art som gjør det vanskelig å gjennomføre kontroll med spillet og spilleinntektene. Det må også tilligge det offentlig å ta stilling til hvor det skal spilles.

Kontrollordninger skal også ivareta publikums tillit til lotteriene. Det er viktig at lotteriet og trekningen gjennomføres på en måte som sikrer vinnerne de gevinster som de er forespeilet. Det er videre viktig at det formål som publikum har fått stilt i utsikt vil få overskuddet, faktisk tilføres et overskudd. Det må da være kontrollordninger som sikrer at lotteriets nettoinntekt kommer lotteriformålet til gode.

Politisk innflytelse på lotterimarkedet forutsetter kunnskap. Et viktig element i den politiske styring vil være å ta stilling til hvorledes markedet best skal fordeles. For å kunne styre utviklingen i ønsket retning, er samfunnet avhengig av en best mulig oversikt over alle aspekter ved lotterimarkedet. Eksempelvis må man ha oversikt over lotteriverdige organisasjoner, deres engasjementer og markedsandeler i de ulike delene av lotterimarkedet, for å kunne ha en begrunnet oppfatning om vedkommende organisasjons fremtidige markedsandel.

Arbeidsgruppen ser imidlertid ikke bort fra at det kan være aktuelt å unnta små, lokale organisasjoner som driver sin lotterivirksomhet innen et begrenset geografisk område for en registreringsplikt.

Informasjon må innhentes i de enkelte politidistrikter. Før den kan nyttiggjøres må den registreres og bearbeides sentralt. Uten overordnet koordinering vil den innhentede informasjon ha liten verdi som politisk styringsverktøy. Informasjonen må derfor samles i ett sentralt register som de politiske myndighetene har tilgang til. Et slikt verktøy finnes ikke i dag og det er lite realistisk at slike opplysninger skal samles inn og bearbeides av departementene. Det er nødvendig med et nytt organ utenfor departementene.

Arbeidsgruppen mener at de oppgaver som bør ligge på departementsnivå, er lov- og forskriftsarbeid samt stillingstagen til større prinsipielle saker. Ettersom ansvaret for de private lotterier og de statlig kontrollerte spill tilligger forskjellige departementer, forutsetter en god overordnet politisk styring at departementene på sine fagområder utarbeider gode regelverk og samordner sin virksomhet så godt som mulig.

7.2.2 Fordeling av inntektene fra spill og lotterier

Konkurransen i markedet for spill og lotterier har blitt markert skarpere de senere år, selv om omsetningen har økt. Den skjerpede konkurransen skyldes blant annet at det nå opptrer flere aktører innenfor hver enkelt spilleform enn tidligere. I tillegg konkurrerer de private lotterier og de statlig kontrollerte spill om markedsandeler. Overordnede målsettinger om hvorledes man ønsker utviklingen på spillemarkedet, må naturlig nok få sin avklaring gjennom politiske beslutninger.

Det er tidligere redegjort for betydningen av tilgjengelig informasjon som politisk styringsverktøy. Informasjon er videre en nødvendig forutsetning for å etablere prosedyrer for en rettferdig fordeling av markedet.

Utfordringen for lotteriforvaltningen vil være å lage et enkelt og brukervennlig system som muliggjør nyttiggjøring av innhentet informasjon. Systemet må utvikles slik at det kan koordinere og bearbeide mottatt informasjon, og levere brukerne et produkt som legger premissene for fordelingen av markedet.

Fordelingen av markedet reiser to prinsipielle spørsmål. For det første må man ta stilling til hvilke organisasjoner som skal gis adgang til markedet, dernest må man vurdere omfanget av virksomheten. I henhold til dagens regelverk er det kun lotteriverdige organisasjoner som får lotteritillatelse. Med lotteriverdige organisasjoner menes organisasjoner som driver humanitært eller samfunnsnyttig arbeid. Adgangen til markedet vil således avhenge av begrepsdefinisjoner, mens omfanget av virksomheten må vurderes i forhold til den enkelte organisasjons størrelse, samt hvilke formål og grupper som blir tilgodesett ved organisasjonens arbeid. Arbeidsgruppen mener også det må være grunnlag for å se nærmere på hvilke organisasjoner som bør komme inn under begrepet «humanitært eller samfunnsnyttig». Med veksten i spillene og lotteriene, har det dukket opp nisjeorganisasjoner som arbeidsgruppen ser liten grunn til at bør kunne hente sine inntekter fra slike midler.

7.2.3 Regnskapskontroll

En tendens ved utviklingen de senere år er at nettoandelen av inntektene av lotterier er synkende. I tillegg til dette har det skjedd en utvikling i retning av økt bruk av kostbare spilleinnretninger og krav til profesjonell håndtering av lotteriene. Større andeler av lotterienes totale omsetning blir «spist opp» av kapitalkostnader og driftskostnader, herunder godtgjørelse til de private entreprenører som står for anskaffelse og drift av spilleinnretninger. Dette stiller nye krav til regnskapskontroll, og det ligger en utfordring i å skjerpe kravene til nettoutbytte overfor den enkelte lotteriarrangør.

I dagens ordning er det det enkelte politidistrikt som er lokal lotterimyndighet. Dagens kontroll med lotterier må karakteriseres som relativt summarisk, og består i hovedsak av forhåndskontroll når tillatelsen gis og regnskapskontroll etter at lotteriet er avsluttet.

Det kreves kapasitet og kompetanse for å avdekke regnskapsmessige uregelmessigheter. Dersom man ikke har intern tilgang på regnskapskyndig personell, er man avhengig av ekstern bistand hvis man seriøst skal gå inn og vurdere regnskap. Det er mange små politidistrikter i landet, og de færreste har egen etterforskningsavdeling med økonomiavsnitt. En forsvarlig gjennomgang av bingoregnskapene forutsetter følgelig ekstern bistand. Denne bistand er ikke gratis, og det vil være opp til politidistriktets ledelse å vurdere denne utgift opp mot andre budsjettposter. Det er grunn til å frykte at lotteriforvaltningen blir salderingspost i denne debatten.

En hovedutfordring for fremtidens lotteriforvaltning vil derfor være å etablere en profesjonell regnskapskontroll i kombinasjon med krav til revisjon. I den forbindelse bør man vurdere å knytte kravene til regnskapsføring av lotterier opp mot regnskapslovens bestemmelser. Det bør også innføres revisjonsplikt. Innskjerping av regnskapskravene vil være et skritt i riktig retning for å etablere en regnskapskontroll som tilfredsstiller de eksisterende behov.

Det ligger videre en utfordring i å tilpasse lotterilovens kontroll- og forvaltningssystem til nye spilleteknikker ved bruk av elektroniske innretninger og rulettlignende spill.

Arbeidsgruppen mener det kan ligge stordriftsfordeler i å samordne kontrollen av både private lotterier og statlig kontrollerte spill.

7.2.4 Om betydningen av en bevisst gebyrpolitikk

Arbeidsgruppen er kjent med at Justisdepartementet i sitt arbeid med ny lotteriforskrift arbeider med det siktemål at overskuddet til den lotteriverdige organisasjon skal sikres, uansett hvordan lotteriet går. Det innebærer i praksis at departementet benytter hjemlen i lotterilovens § 13 til å fastsette vilkår som gjør at entreprenørene må bære ansvaret dersom et lotteri ikke gir inntekter i samsvar med forventningene.

Justisdepartementet har fremholdt at behovet for å fastsette vilkår er et resultat av den praksis som har vært ført tidligere, hvor entreprenørene har gjort inngrep i overskuddet ved å krev full inndekning av driftsutgiftene, uansett hvor høye de har vært i forhold til forventet eller faktisk omsetning. Departementet har kommet til at det også innen denne bransjen må være slik at næringsdrivende selv må bære risikoen for virksomheten. Behovet for å opptre enda strengere enn i andre sammenhenger er imidlertid en direkte følge av at man utad bruker det gode formål som salgsfremmende tiltak. Departementet har da betraktet det som urimelig og uhederlig overfor publikum, dersom hele eller deler av overskuddet går med til å dekke den næringsdrivendes underskudd.

Regjeringen har lagt til grunn at det vil være behov for noe forskjellige regler om gevinstandel i de forskjellige spill og lotterier. I de største statlige spillene vil det være tilfredsstillende å opprettholde 50 % gevinstandel og dette betraktes da også som den normale gevinstandel som bør gjelde for de fleste spill og lotterier. For totalisatorspillene er det imidlertid behov for noe mer varierte og høyere gevinstandeler, slik det allerede er. Det er det også for utbetalingsautomatene, hvor det i dag er vanlig med gevinstandeler mellom 78 % og 82 %. Kravene til utbytte til de lotteriverdige organiasjoner og maksimale driftsutgifter må da fastsettes på grunnlag av bruttoomsetning minus gevinster.

Kravene til maksimale driftsutgifter vil måtte bli like strenge som nevnt ovenfor, og vil være avgjørende for om en lotteri- eller spilleform bør få tillatelse overhodet. I noen tilfeller har Justisdepartementet allerede fastsatt som vilkår at minst 35 % av omsetningen må tilfalle den lotteriverdige organisasjon, mens driftsutgiftene ikke må overstige 15 % av omsetningen.

Justisdepartementet har sett for seg at gebyrene ikke skal betales av den andelen som går til det gode formål eller til gevinster. Gebyret må derimot inngå i de ordinære driftsutgifter for de ulike typer lotterier og spill, og vil dermed være ytterligere et tiltak for å presse frem rasjonell drift i dette markedet.

7.2.5 Lotteriforvaltningens faglige integritet

Et overordnet mål for fremtidens lotteriforvaltning vil være å kvalitetssikre saksbehandlingen i alle ledd. Ettersom juridisk ekspertise alene ikke vil være tilstrekkelig for å møte fremtidens utfordringer, må lotteriforvaltningen tilknyttes ressurspersoner med teknisk/økonomisk ekspertise. Kompetanseoppbygging står sentralt når det er tale om å skape troverdighet for beslutninger.

Effektivitetshensynet vil primært bli ivaretatt ved en bedre utnyttelse av allerede eksisterende ressurser. Det er også viktig at man ser mulighetene i forenklinger og samarbeid.

Etterlevelse av forvaltningsloven og de prinsipper som ligger til grunn for den, gir den beste rettssikkerhetsgaranti for brukerne av lotteriforvaltningens tjenester.

7.3 DE FORSKJELLIGE LOTTERIFORMER - UTFORDRINGER

I det følgende skal det redegjøres for de utfordringer man står overfor ved de enkelte lotteriformer.

7.3.1 Tradisjonelle ettertrukne lotterier

Uansett hvilken trekningsform som benyttes, er det behov for å kvalitetssikre trekningssystemet. Dagens trekningssystemer er mangelfulle. Det er store verdier involvert i dagens lotterier, og det er svært viktig at trekningssystemene utad fremstår som troverdige. Etter utvalgets mening vil evaluering og utvikling/videreutvikling av trekningssystemer være naturlige arbeidsoppgaver for fremtidens lotteriforvaltning.

7.3.2 Forhåndstrukne lotterier

Det er hensiktsmessig å ha en institusjon som kan foreta sikkerhetskontroll og godkjenning av alle typer loddsedler, herunder godkjenne produksjonslokaler og tilvirkningsprosessen. Man vil på den måten muliggjøre overordnet kvalitetskontroll med de loddsedler som til enhver tid er på markedet, og man vil ha mulighet til å redusere antallet produkter som ikke holder mål. Forbedring og videreutvikling av sikkerhetsrutiner vil også være prioriterte arbeidsoppgaver i fremtiden. Det vil også være praktisk for aktørene i markedet at all kompetanse og avgjørelsesmyndighet er samlet på ett sted.

Lotteri ved bruk av elektroniske lotteriterminaler er et relativt nytt konsept. Prinsippet er at fysiske skrapelodd erstattes med salg via loddterminaler som er linket til en sentralenhet via telenettet. Kvalitetssikring av alle ledd i den datatekniske prosess må være et overordnet mål. Ettersom produktet ikke har vært så lenge på markedet, er det imidlertid for tidlig å ha sikre oppfatninger med hensyn til hvilke konkret utfordringer man står overfor på dette området. Generelt kan det imidlertid sies at forbedring og videreutvikling av sikkerhetsrutiner vil være av vesentlig betydning, slik at terminalene sikres mot manipulering.

7.3.3 Lykkespill

Definisjonen av lykkespill fremgår av punkt 3.4.3.

7.3.3.1 Gevinstautomater

I løpet av de senere år har utviklingen på spilleautomatsektoren foregått i et stort tempo. Det lanseres stadig nye automater på markedet. Spilleautomater synes å ha blitt en del av det genererelle underholdningstilbud.

Bak utformingen av spilleautomatenes design ligger betydelig innsikt i psykologi og menneskelig adferd. Spilleautomatene skal oppmuntre til spill, og derfor stimuleres publikums spillelyst blant annet ved innbydende design og et bredt spekter av lyd- og lyseffekter som akkompagnerer spillet. I et stadig strammere marked forsøker produsentene å overgå hverandre i effektmakeri, og man opplever at stadig mer «innbydende» automater lanseres på markedet.

Arbeidsgruppen ser klare faresignaler ved den utvikling som har vært ved satsingsbeløp. Tidligere kunne man bare legge på en krone ad gangen. Omløpshastigheten var dermed relativt beskjeden. Dagens spilleautomater er langt mer aggressive i det de muliggjør innkast av sedler med valør opp til kr. 500,- . Spilleautomatene er konstruert slik at når man først har satset, så må man spille for hele beløpet før eventuell gevinst blir utbetalt. Spilleren har ingen angrefrist og automatene

har heller ingen vekslingsfunksjon. Bortsett fra at muligheten for å la seg friste til å spille for mer enn man har råd til å tape er stor, skapes det også en falsk følelse av at man ikke taper penger når man spiller. Alt foregår på skjermen og man vil etterhvert bli så oppslukt av spillet at man «glemmer» det opprinnelige satsingsbeløp.

Et annet spørsmål er de såkalte bonusspill som ligger i maskinen. Dette er endel av forhåndsreklamen og er med på å friste publikum til spill. Bonusspill muliggjør gevinster langt høyere enn det som tidligere var utgangspunktet. Det har således vært en gradvis omgåelse av reglene. Etter arbeidsgruppens mening er det grunn til å stille spørsmål ved om dette er en ønskelig utvikling.

Hensikten med spilleautomater er naturligvis at publikum skal spille på dem. Grunnen til at samfunnet har akseptert denne type spill, er at overskuddet går til samfunnsnyttige og humanitære formål. Arbeidsgruppen er likevel av den oppfatning at det bør være en målsetting å fjerne de mest «aggressive» automatene fra markedet. Selv om det er viktig å skaffe midler til de veldedige formål, bør hovedmålet med gevinstautomater være underholdning, ikke gambling.

Arbeidsgruppen innser at innføring av begrensninger i satsingsbeløp vil avstedkomme reaksjoner fra bransjehold, men står fast ved at reduksjon av omløpshastigheten er et godt virkemiddel for å eliminere gamblingelementet ved spilleautomatene. Dette betyr da regelfesting og oppfølging overfor produsentleddet.

Man ser nå konturene av en ny utvikling, i det entreprenører og lokalutleier inngår såkalte «flåteavtaler». Et eksempel på dette er store varemagasiner som tilbyr oppstilling av automater på hele forretningsområdet til en fast pris. Dette kan føre til at enkeltorganisasjoner får en faktisk monopolstilling. Arbeidsgruppen anser denne utvikling som betenkelig. Det er de samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som får tillatelsen til å oppstille spilleautomater, og man har et overordnet ansvar for å ivareta denne gruppens interesser.

Den prosentvise fordeling av overskuddet mellom entreprenør, lokalutleier og den lotteriverdige organisasjon er nærmere regulert i rundskriv. Det er imidlertid på det rene at det i stor utstrekning inngås ulovlige tilleggsavtaler som forrykker dette forhold. I det alt vesentlige er det den lotteriverdige organisasjon som blir økonomisk skadelidende. Det er vanskelig å angi noe eksakt om avtalenes omfang, ettersom de svært sjelden kommer til myndighetenes kunnskap. Dette har sammenheng med at den lotteriverdige organisasjon anser at det er bedre å få noe enn ingenting. De har således ingen interesse i å melde fra. Problemet er at det ikke er noen mangel på organisasjoner som ønsker å oppstille spilleautomater, mens det er et mer begrenset antall innbringende oppstillingssteder. Entreprenør og lokalutleier har således en faktisk maktposisjon og vil langt på vei kunne styre sin egen fortjeneste. Etter arbeidsgruppens oppfatning vil man kunne demme opp for denne utvikling ved å innføre obligatorisk regnskapsplikt for samtlige involverte aktører.

Kontrollen med spilleinntekter er viktig av flere årsaker. For det første vil det medføre en korrekt inntektsbeskatning av entreprenører og lokalinnehavere. Dernest vil kontroll være en forutsetning for korrekt fordeling av spilleinntektene mellom de lotteriverdige formål, entreprenører og lokalinnehavere. Endelig vil det danne basis for riktige statistikker over markedsandeler, publikums spillebehov, endringer i omsetning o.s.v.

Det finnes knapt et supermarked, kjøpesenter, bensinstasjon, kiosk, pub eller tilsvarende i Norge som ikke har en eller flere automater av enten utbetalings- eller underholdningstypen. Dette er unikt i europeisk sammenheng, der automater stort sett er lokalisert på begrensede områder, såkalte spillehaller. I Norge er det istedet mange automater fordelt på tilsvarende mange utplasseringssteder.

Spilleautomatenes store geografiske spredning skaper praktiske problemer med hensyn til kontroll med inntekter og eventuelle utbetalinger. Selv om alle automater

stort sett er utstyrt med mekaniske telleverk, er disse ikke til hinder for at det kan manipuleres med regnskap for både utbetalinger og inntekter. Noen maskiner er også utstyrt med kontrollenheter som går direkte på maskinens elektroniske hovedkort, men disse kan også manipuleres ved å «kortslutte» hovedkortet, og således slette minnet. Når etterhvert alle gevinstautomater skal spille inn en gitt prosentsats til et veldedig formål, er det av avgjørende betydning at det ikke kan manipuleres med maskinens mekaniske eller elektroniske telleverk, ellers undergraves hele formålet med lotteriloven.

Arbeidsgruppen ser behovet for å innføre et sikkerhetssystem som ivaretar myndighetenes behov for kontroll. Det er allerede utviklet systemer som benyttes i andre land. Systemet består i all enkelthet av en plombert, ikke-manipulerbar boks som monteres i automaten. Boksen kan best sammenlignes med en ferdskriver, idet den fortløpende innhenter og lagrer elektronisk informasjon fra automaten. Dagens teknologi medfører at det er få begrensninger på hva slags informasjon som kan innhentes. Det er således det aktuelle kontrollbehov som setter grensene. Alle spilleautomatene kan i prinsippet knyttes sammen i nett, og all innhentet informasjon kan overføres elektronisk til kontrollorganet, enten on-line eller per diskett.

Som nevnt er det på kontrollsiden at den største utfordringen ligger. Landet er delt inn i 54 politidistrikter. Det er på det rene at det foregår svært liten koordinering distriktene imellom med hensyn til utplassering av gevinstautomater. En totaloversikt er viktig av flere grunner. Legger man til grunn at det primære formål med utplassering av automater er å skaffe midler til veldedige formål, bør man foreta en begrensning av det totale antall utplasserte automater. Automater som ikke gir overskudd vil i realiteten innebære at kun kommersielle interesser blir ivaretatt. Dette anser arbeidsgruppen som en uheldig utvikling.

Et annet moment som tilsier overordnet kontroll er at de spillende organisasjoner/foreninger vanligvis benytter seg av entreprenør. Entreprenøren står for den praktiske gjennomføringen av spillet, skaffer automater, søker om oppstillingstillatelse, inngår kontrakt med lokalutleier o.s.v. Dette er en hensiktsmessig ordning for foreningen, som da slipper å ta seg av alle praktiske gjøremål. På den annen side har foreningen få påvirkningsmuligheter overfor entreprenøren. Dette medfører at entreprenørenes interesser ofte vil slå igjennom overfor små organisasjoner, noe arbeidsgruppen anser er lite ønskelig.

Det er ikke uvanlig at det forekommer såkalte «tomme» oppstillingstillatelser. Dette er oppstillingstillatelser som av forskjellige årsaker ikke benyttes. Manglende oversikt over gitte tillatelser vanskeliggjør kontrollen med spilleautomatmarkedet. Arbeidsgruppen ønsker derfor å innføre en sentralisert registreringsordning hvor alle relevante opplysninger om alle landets spilleautomater blir registrert. Poenget er å individualisere hver enkelt automat, slik at man ved å slå opp i registeret raskt og enkelt kan finne ut om maskinen er typegodkjent og om gyldig oppstillingstillatelse foreligger.

Arbeidsgruppen vil også uttrykke bekymring over det store antallet entreprenører i markedet fordi dette kan gi høyere driftsutgifter enn ønskelig. Noen av de større organisasjonene har opprettet egne driftsselskaper for å sikre seg større kontroll og innflytelse, både på driften og pengestrømmen. Røde Kors Automatene AS med ca. 10 000 automater er den klart største. Det finnes imidlertid flere og også eksempler på at flere organisasjoner samarbeider. Støttespill AS er eiet av Redd Barna og Landsforeningen for hjerte- og lungesyke.

Det er arbeidsgruppens oppfatning at forholdene bør tilrettelegges slik at flere organisasjoner må samarbeide, slik at driftsutgiftene reduseres og overskuddet økes.

Arbeidsgruppen legger til grunn at man også i fremtiden vil ha behov for fysisk kontroll av spilleautomatene, selv om man innfører et system med elektronisk overvåking som skissert ovenfor. De kontrolloppgaver som skal utføres må imidlertid være så enkle at de ikke forutsetter spesiell ekspertise. Oppgavene bør begrenses til eksempelvis å kontrollere at hver automat er påført en gitt tillatelse, samt å sjekke at plomber og forseglinger ikke er brutt. Den som kontrollerer vil da enkelt kunne fastslå om automaten er forskriftsmessig. Effektive sanksjonsmuligheter er dog en forutsetning for effektiv håndhevelse.

7.3.3.2 Bingo

Selv om det finnes detaljerte forskrifter om bingo, er arbeidsgruppen av den oppfatning at det er behov for økt kontroll med gjennomføringen av bingoarrangementer. Det er behov for kontroll både av den faktiske gjennomføringen av spillet, samt etterfølgende kontroll i form av gjennomgang av de innsendte regnskaper.

Etter arbeidsgruppens oppfatning er det behov for å innskjerpe kontrollrutinene når det gjelder gjennomføringen av bingoarrangementene. Etter dagens regelverk forutsettes det at representanter fra den lotteriverdige organisasjon er til stede under gjennomføringen av spillet. De som møter på vegne av den lotteriverdige organisasjon har i mange tilfelle ikke forutsetninger for å utføre en tilfredsstillende kontroll. Som regel er disse personer frivillige, eksempelvis mødre og fedre av barn i den lokale idrettsforening, uten noen erfaring i hvorledes spillet og driften foregår. Det er videre uvanlig at lokalutleier er til stede. Realiteten er da at entreprenøren får eneansvaret for gjennomføringen av spillet. Dette innebærer blant annet at det ikke er noen kontroll med de bingobonger (spillkuponger) som omsettes. Det vil da være fristende for entreprenøren å selge bonger utenom regnskapet. Dersom representanter for den lotteriverdige organisasjon kun er til stede under deler av arrangementet, vil ulovlige bonger kunne omsettes før disse møter opp om morgenen, og etter at de har forlatt spillelokalet. En etterfølgende gjennomgang av bingoregnskapene vil vanskelig kunne avsløre den ulovlige omsetning. Forebyggende kontrolltiltak vil derfor være et viktig incitament for å få bukt med ulovlig omsetning.

Arbeidsgruppen ser for seg alternative problemløsninger. Enten kan man oppnevne statlige kontrollører som får ansvaret for å være til stede ved arrangementene, eller så kan man sørge for at den lotteriverdige organisasjon involveres på en annen måte, eksempelvis ved å gi dem ansvar for opplæring slik at de kan ivareta kontrollfunksjonen. En mulig løsning er å overlate ansvaret for salget av bonger til den lotteriverdige organisasjon. Dette ville kunne gi en dobbelt effekt. For det første vil risikoen for misbruk reduseres, dernest ville det være naturlig å redusere godtgjørelsen til entreprenøren, i det denne ville bli avlastet for en ikke uvesentlig arbeidsoppgave.

Man kan også tenke seg en kvalitetskontroll i form av utsiling eller verifisering av de bonger som benyttes. Det kunne være tale om bonger som var påført slike kjennetegn eller annen identifikasjon som gjorde at det var åpenlyst for alle parter at det bare er denne ene type bonger som tillates solgt til det bestemte spill.

På denne måten ville man eliminere muligheten av at det også ble solgt bonger hvis inntekter ikke ville bli regnskapsført. De bonger som benyttes til bingo kjøpes gjennom private firmaer. Bongene kjøpes i store opplag, noe som vanskeliggjør kontroll. Arbeidsgruppen vil ikke utelukke muligheten av å inngå et samarbeid med produsentleddet for å oppnå den ønskede kontroll.

Endelig ser arbeidsgruppen behov for å sikre at gevinster utbetales til de rette vinnere. Man kjenner til eksempler der man har påstått å ha vunnet uten at dette medførte riktighet. Ved å «spille på lag» med den som skal kontrollere bongen, har

vedkommende fått utbetalt gevinsten. Det er viktig at det utarbeides rutiner for hvorledes man skal forhindre at slikt skjer. Eksempelvis kan man oppstille krav om at flere personer må sjekke vinnerbongen, og at det foretas påtegninger e.l.

Politiets etterfølgende kontroll av bingoregnskapene er hjemlet i forskrift om bingo av 24. oktober 1990 § 28, og har blant annet til hensikt å kontrollere at driften gir tilfredsstillende nettoutbytte. Regnskap skal sendes inn seks uker etter spillets avslutning. Svært ofte opereres det med budsjett-tall istedet for regnskapstall, til tross for at det er regnsskapstall som skal sendes inn. Det er imidlertid en svakhet ved gjeldende forskrifter at det ikke foreligger noen plikt til å sende inn årsregnskap. Man kan si at selskapsdelen «lever sitt eget liv» ved at de administrative utgifter på denne måte skjules i regnskapet. For å avspeile de økonomiske realitetene vil det være hensiktsmessig med en helhetlig gjennomgang av regnskapene. Arbeidsgruppen er derfor av den oppfatning at regnskapsreglene bør endres, slik at man får årsregnskapene inn til kontroll.

Manglende overskudd vil være et argument for politiet til å trekke tillatelsen tilbake, og la andre aktører få innpass i markedet. Det er likeledes viktig å ha kontroll med antallet aktører i markedet, hensett til at det er lettere å nekte tillatelse enn å trekke en gitt tillatelse tilbake.

Det bør foretas en helhetlig gjennomgang av regelverket. For å oppfylle intensjonene om bingodrift som overskuddsforetagende, vil man i fremtiden spesielt måtte fokusere både på utvikling av bedre regnskapssystemer, samt stille krav om bedre regnskapskontroll. Det må foretas en reell kontroll av inntekts- og utgiftssiden. Dagens kontrollordninger er ikke gode nok, og det må gis klare rammebetingelser.

Det bør være en selvfølge at regnskapene gir et korrekt uttrykk for virksomheten. Omsetningstallene vil blant annet danne grunnlag for vurderingen av om markedet absorberer spillet. Det fremgår av forskrift om bingo av 24. oktober 1990 § 6, femte ledd, at med mindre helt spesielle forhold gjør seg gjeldende, må ikke overskuddet ligge under 101 % av innspilt beløp (bruttoomsetning). Politiet er tillagt kompetanse til å avgjøre, blant annet under hensyntagen til lokale forhold, hva som er å betrakte som akseptabelt overskudd. Det finnes flere eksempler på at bingoarrangementer kun gir noen få prosent til den lotteriverdige organisasjon. Svake overskuddstall er hyppigst forekommende i de tilfelle hvor driften av spillet er overlatt entreprenør. Selv når man tar hensyn til at man ved bingo opererer med et prosentvis overskudd av bruttoomsetning, altså før utgiftene til arrangementet trekkes fra, er det på det rene at andre lotteriformer oppstiller strengere krav til overskudd til den lotteriverdige organisasjon.

Etter arbeidsgruppens oppfatning bør man stille strengere krav til overskudd ved bingodrift. Reglene må harmoniseres med de regler som gjelder for andre lotteriformer. Dersom den lotteriverdige organisasjon ikke oppnår det pålagte overskudd, bør driften innstilles. Ingen har noen beskyttet rett til bingodrift, og mangel på tilfredsstillende overskudd bør være en god grunn for å la andre aktører få mulighet til å prøve seg i markedet.

En grundig regnskapskontroll vil klargjøre om entreprenørens påståtte utgifter er reelle. Det er ikke uvanlig at regnskapene manipuleres, slik at påstått dekning av utgifter i realiteten er ren fortjeneste til entreprenøren/lokalutleier. Et annet eksempel er at det føres opp urimelig høye leieutgifter for diverse møbler og utstyr i lokalet. Dette er et problemområde som fortjener oppmerksomhet, fordi det har direkte sammenheng med det overskudd som den lotteriverdige organisasjon kan ta ut. Etter arbeidsgruppens oppfatning vil det av hensyn til forutberegnelighet være mest hensiktsmessig å operere med et standardkrav til pakkeløsninger. Man «kjøper» et

konsept til avtalt pris, og det vil da være klart for alle parter hvilke regnskapsmessige utgifter som skal gå til fradrag før fordeling av overskudd.

Arbeidsgruppen finner å ville presisere at problemene med manglende overskudd fra bingodrift i første rekke er knyttet til arrangementer hvor det benyttes entreprenører. Bingo som arrangeres i regi av lokale foreninger og hvor medlemmene selv står for arrangementet, har ikke opplevet en tilsvarende reduksjon av inntektene. Det kan i seg selv bety at entreprenørene i større grad bør ut av denne formen for lotterivirksomhet.

7.3.3.3 Lykkehjul/rulett

Som nevnt under punkt 3.4.3.3. representerer lotteri ved bruk av lykkehjul små verdier i dag, i det det hovedsaklig er ved tivoli og lokale smålotterier at denne formen benyttes.

Det er ingen grunn til å tro at utviklingen vil snu. Man forventer således ingen forvaltningsmessig merbelastning ved denne type lotterier.

Rulett som spill etter internasjonale regler er som nevnt ikke tillatt i Norge.

7.3.4 Basarer og smålotterier

Man trenger ikke tillatelse til å avholde basar. Dette har sammenheng med at kontrollhensynet anses tilstrekkelig ivaretatt ved måten lotteriet gjennomføres på.

Utfordringen når det gjelder lokale smålotterier, vil i hovedsak være å utarbeide forenklede regler for gjennomføringen av lotteriet.

7.3.5 Lykkekjeder o.l.

Ettersom lotteriloven § 16 forbyr opprettelse og deltagelse i lykkekjeder o.l. jf. punkt 3.4.7., vil lotteriforvaltningen ikke ha forvaltningsmessig oppgaver på dette område. Fremtidens utfordring vil således være de påtalemessige vurderinger og problemstillinger knyttet til håndhevelsen av forbudet.

7.3.6 Underholdningsautomater

Selv om underholdningsautomater i utgangspunktet adskiller seg vesentlig fra utbetalingsautomatene, kan det også for denne type automater anføres sterke behov for å få markedet under samfunnsmessig kontroll.

I forarbeidene til lotteriloven av 1995 er det gitt føringer på hvilke hensyn man ønsker ivaretatt. Dels ble det fokusert på behovet for en viss regulering av oppstillingstillatelsen for å unngå at det utvikles uheldige barne-og ungdomsmiljøer. Det ble videre lagt vekt på behovet for godkjenning og kontroll av mange automattyper som lett kan manipuleres og brukes til ulovlige spill. Oppstilling av underholdningsautomater kan drives som næringsvirksomhet. Manglende eller mangelfull oversikt over antall automater i drift muliggjør således omgåelse av skatte- og avgiftslovgivningen. At lovlige spilleprogrammer benyttes til ulovlig spill er også et problem. Til illustrasjon kan nevnes de såkalte «pokerautomatene». Systemet var slik at man opparbeidet seg en viss poengsum som ga grunnlag for gevinst. Utbetaling ble ikke foretatt av maskinen, men ble utkvittert hos lokalinnehaveren. Denne formen for spill muliggjør utbetaling av store gevinstbeløp.

I løpet av de senere år har utviklingen på spilleautomatsektoren foregått i et stort tempo. Det kommer stadig flere og nye automater på markedet. Spilleautomater, som tildels nyter stor popularitet, især blant ungdom, synes å ha blitt en del av det generelle underholdningstilbud. I forarbeidene ble det vurdert et generelt forbud

mot underholdningsautomater. Departementet konkluderte imidlertid med at dette ikke var nødvendig, idet man anså at problemer ved at det oppstår uheldige ungdomsmiljøer rundt visse spillesteder burde kunne løses ved en restriktiv bevillingspolitikk og ved at ungdommen motiveres for alternative fritidsbeskjeftigelser.

Skal ovennevnte hensyn ivaretas, må kontrollmyndigheten ha oppdaterte oversikter over hvilke/hva slags automater som er oppstilt, samt oversikt over hvor automatene er lokalisert.

Hensynene bak en regulering av automatmarkedet vil kunne bli ivaretatt ved å opprette et sentralt automatregister. Et ikke uvanlig problem de siste år har vært at det har forekommet en rekke «tomme» tillatelser, det vil si at det er gitt oppstillingstillatelse uten at det faktisk er oppstilt automater. Noen mulighet til å kontrollere det totale antall utplasserte automater har man således ikke hatt. I et sentralisert register vil hver automat være individualisert, og man vil vite hvor den befinner seg til enhver tid.

Det er i dag politiets oppgave å kontrollere at programvaren i underholdningsautomatene er i samsvar med gjeldende lovgivning. Hvis innholdet er pornografisk eller voldelig vil det stride mot straffeloven. Som ovenfor nevnt er det videre viktig at programvaren ikke kan manipuleres. Dette er det svært vanskelig for politiet å etterprøve fordi det ofte er tale om kompliserte dataprogrammer. Politiet besitter i dag ikke tilstrekkelig ekspertise på dette felt, og man har heller ikke kapasitet til å følge opp dette arbeidet.

7.3.7 Internett

Internett består teknisk av et stort antall lokale datanett og datasystemer. Nettet koples sammen med faste datakommunikasjonsforbindelser. Datanettene er sammenkoplet i nasjonale nettverk. Disse er igjen sammenkoplet i kontinentale nettverk, som til slutt er sammenføyet til et globalt datanett.

Det finnes ingen enkeltstående autoritet for hvorledes standarder skal utvikles og hvordan Internett skal kontrolleres. Hver del av Internett har sin egen oppfatning av hvorledes det skal fungere. Ingen samler inn avgifter fra de ulike nettdelene, hver og en betaler for sin egen del. De respektive operatører tar betalt for sine tjenester for tilknytning til og anvendelse av de nasjonale nettene.

Tidligere var det i stor grad enighet blant Internetts brukere om ikke å anvende Internett til kommersielle tjenester. Nå pågår på mange hold et intensivt utviklingsarbeid for å muliggjøre kommersielle tjenester via Internett. En storindustri holder også på å bygges opp rundt spill og lotterier. Mengden av de spill som tilbys er omfattende. Som eksempel kan nevnes lotto, bingo, rulett, ulike kortspill, deltagelse i lotterier, o.s.v.

Innsatsen trekkes fra konto eller spesielt opprettede spillekontoer, og gevinstene settes inn på samme konto. Flere kontokortsselskaper har innledet samarbeid med mulitinasjonale dataselskaper om anvendelsen av elektroniske penger (e-cash). Spilletransaksjonene går via spesielle banker som har ansvaret for håndteringen av transaksjonene mellom på den ene siden spilleren og banken, og på den andre siden banken og spillearrangøren.

Det norske spillemarkedet er avhengig av en fungerende grensebeskyttelse for å kunne bevare og utvikle det nasjonale spille-og lotterimarkedet. Det vises her til drøftelsen av forholdet til EU og EØS under punkt 5.6, særlig om betydningen av Schindler-dommen.

Betydningen av det EF-domstolen i ovennevnte dom uttalte om opprettholdelse av monopol på de nasjonale spillemarkedene, kan få mindre betydning på lengre sikt. Dette har sammenheng med at arrangører av spill og lotterier ikke kommer til

å være henvist til en fast lokalisering i de stater de vil bedrive sin virksomhet. Den tekniske utviklingen mot mer omfattende utnyttelse av tele-og datakommunikasjon innebærer at risikoen, eller muligheten, for et internasjonalt fjernspill øker. Da dessuten moderne overføringsteknikk, som for eksempel satelitter, anvendes i større utstrekning, blir mulighetene for å hindre grenseoverskridene spill i praksis svært vanskelig. Dette gjelder naturligvis også forutsetningene for kontroll og tilsyn.

Utviklingen aktualiserer behovet for overordnede strategier. Man må ta hensyn til at kompleksiteten i spillet øker, at spilleformene blir stadig mer integrerte og at ulike teknikker i større utstrekning anvendes parallelt. Spørsmål om etikk, herunder hensiktsmessigheten av visse spilleformer, må settes på dagsordenen. For kontrollarbeidet behøves langsiktige mål, en økt dialog og et nærmere samarbeid med spillearrangørene, fremfor alt i tekniske spørsmål. Overvåking av internasjonale spill over grensene må vies spesiell oppmerksomhet.

For å unngå at lover og regelverk blir gjenstand for et stadig tilbakevendende krav på revidering, må de utformes på en slik måte at de blir uavhengig av teknikkens utvikling.

7.3.8 TV lotterier

Arbeidsgruppen har merket seg at Justisdepartementet fremholder at TV-lotteriene gir et godt utgangspunkt for en ryddig kontroll med den totale pengestrøm. Der er det allerede stilt bestemte krav til fordeling av omsetning som sikrer det lotteriverdige formål en tilfredsstillende andel av omsetningen.

Arbeidsgruppen vil likevel fremholde at det innenfor dette markedssegmentet raskt kan bli for mange aktører. Kostnadsmessig vil det være hensiktsmessig om flere organisasjoner går sammen om større lotteriarrangementer. Her kan det vises til at en del organisasjoner har gått sammen om TV-spillet Extra på NRK1 og engasjert Norsk Tipping AS til å forestå driften. Dette er svært viktig for spill hvor produksjonskostnadene er høye, fordi omsetningen da må relativt høyt opp for at overskuddskravene kan innfris. Mens Extra etter få spilleomganger stanget i omsetningstaket på 10 millioner kroner per uke, omsetter Røde Kors-lotteriet for kun noe i overkant av 1 million kroner per uke (kilde: VG 16.11.96).

Arbeidsgruppen mener det er begrenset hvor mange spill og lotterier som kan fange publikums oppmerksomhet på TV, og legger derfor stor vekt på at de lotteriverdige organisasjonene samarbeider dersom det skal lanseres nye lotterier på TV.

KAPITTEL 8

Arbeidsgruppens forslag

8.1 INNLEDNING

Arbeidsgruppen vil i dette kapitlet redegjøre for sine forslag vedrørende en ny organisering av lotteriforvaltningen i Norge. Arbeidsgruppen vil fremheve betydningen av å etablere en langt mer moderne, fleksibel og offensiv organisering i offentlig sektor på et næringsområde som har utviklet seg til å bli svært viktig og som fortsatt viser tegn til å skulle bli større. Lotteriområdet kan i løpet av de nærmeste år utvikle seg til et av de største næringsområdene i Norge målt i omsetning.

Lotteriområdet har utviklet seg sterkere og raskere enn forventet. Ny teknologi er en vesentlig årsak til utviklingen.

Arbeidsgruppen ser et klart behov for en langt sterkere regulering og en bedre forvaltning og kontroll av lotteriområdet for å sikre inntektene for de frivillige organisasjonene.

Organiseringen av lotteriforvaltningen i Norge er beskrevet i *"Lotterier regulert av lotteriloven av 24. februar 1995 nr. 11 (de private lotterier)"* i kap. 3. Der fremkommer det at Kongen i statsråd er øverste forvaltningsinstans for den private sektor i lotteriområdet. Justisdepartementet gir med hjemmel i lov av 24. februar 1995 nr. 11 om lotterier m.v. forskrifter, utsteder rundskriv, virker som godkjenningsinstans og er klageorgan.

I en mer moderne organisering av lotteriforvaltningen i Norge, mener arbeidsgruppen at det er nødvendig å sørge for at Justisdepartementet kun utøver rollen som en overordnet instans med ansvar for å fremme lovforslag og utstede overordnede forskrifter, eventuelt også rundskriv.

Også i markedsføringsloven av 16. juni 1972 nr. 47 er det i § 5 gitt en bestemmelse om lotteri i tilknytning til salgsfremmende tiltak. Bestemmelsen omfatter både lotterier regulert av lotteriloven og de såkalte gratis-lotteriene. Praksis viser at det er hovedsakelig ved gratis-lotteriene bestemmelsen blir anvendt. Ansvaret for markedsføringsloven tilligger Barne- og familiedepartementet. Dette departementet betraktes likevel ikke som en sentral aktør på lotteriområdet. Arbeidsgruppen nøyer seg med å konstatere at det trolig ville vært ryddigere om også denne bestemmelsen hadde funnet sin plass i lotteriloven.

Ved de statlig kontrollerte spill, er dagens forvaltnings- og kontrollmyndighet delt mellom tre departementer og med Norsk Tipping AS (operatør), stiftelsen Norsk Rikstoto (operatør) og Statskontrollen (kontrollorgan) som ytterligere aktører. Landbruksdepartementet utfører sitt arbeid med hjemmel i lov av 1. juli 1927 nr. 3 om veddemål ved totalisator, Finans- og tolldepartementet sitt arbeid med hjemmel i lov av 4. juni 1976 nr. 39 om pengelotteri og Kulturdepartementet sitt arbeid med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v.

Større og prinsipielle spørsmål vedrørende de private lotterier eller de statlig kontrollerte spill, legges frem for drøfting i koordineringsgruppen for spill og lotterier, hvor alle de tre departementer er representert sammen med Justisdepartementet.

Arbeidsgruppen viser til NOU 1992:32 om bedre struktur i lovverket. Lovstrukturutvalget gikk blant annet gjennom lotterilovgivningen. Det ble vist til at det er et relativt omfattende lovverk om lotteri- og tippeordninger. Lovstrukturutvalget mente det burde være mulig å komme frem til en samlet lotterilov som systematisk bygger på oppbyggingen av nåværende lotterilov og hvor de enkelte lotterier og

andre pengespill var unntak fra lovens hovedregel. I tillegg til de lover som er nevnt ovenfor, mente lovstrukturutvalget at også lov av 13. juni 1924 nr. 4 om adgang for staten til å utferdige premieobligasjonslån bør integreres i en felles lotterilov.

Arbeidsgruppen nøyer seg med å peke på at alle bestemmelser om private lotterier og statlig kontrollerte spill kan vurderes samlet i en lov. Arbeidsgruppen mener dette kan gjennomføres uten at man legger ansvaret for forvaltningen av alle spillene til ett departement.

Praktisk sett vil koordineringsgruppen for spill og lotterier få en enda viktigere rolle. Der vil alle vesentlige spørsmål av betydning for spill og lotterier måtte behandles, dette gjelder også rammevilkårene for de ulike lotterier og spill slik at de ulike formål kan opprettholde et rimelig inntektsnivå.

Ved en opprettelse av et lotteritilsyn vil det være tale om en reell myndighetsdelegering til et forvaltningsorgan. Det nye lotteritilsynet vil utøve myndighet på lotteriområdet som i dag tilligger Justisdepartementet og politiet, og kontroll- og tilsynsmyndighet som i dag tilligger Justisdepartementet, politiet, Kulturdepartementet, Finansdepartementet og Landbruksdepartementet.

Arbeidsgruppen viser til at det under punkt 8.2 foreslås opprettet et lotteritilsyn.

8.2 OPPRETTELSE AV ET LOTTERITILSYN

8.2.1 Justiskomiteens merknader

Når spørsmålet om en ny sentral lotterimyndighet utenfor Justisdepartementet skal drøftes, må det tas utgangspunkt i Justiskomiteens innstilling til ny lotterilov, jf. pkt. 5.3 i Innst. O. nr. 9 - (1994-95) s. 13. Her heter det:

> «Komiteen har merket seg at departementet forutsetter at lotterimyndighetene skal kunne dekke sine utgifter til søknads- og kontrollbehandling gjennom gebyrer. Komiteen forutsetter på sin side at disse gebyrene holdes på et rimelig nivå.
>
> Komiteen har ikke tungtveiende argumenter mot at den sentrale lotteriforvaltningen legges til et organ utenfor departementet, forutsatt at dette ikke blir for kostnadskrevende. Komiteen har merket seg at dette spørsmålet og spørsmålet om en egen klagenemnd utenfor departementet vil bli utredet nærmere under arbeidet med forskrifter til loven. Komiteen forutsetter at departementet vil fremme disse spørsmålene for Stortinget. Komiteen ser ut fra dette ikke behov for at det gis en særskilt lovhjemmel for opprettelse av de nevnte organer nå, og foreslår derfor å ta ut pkt. a og b i lovforslaget § 3 tredje ledd.
>
> Komiteen er enig i at politiet fortsatt skal være lotterimyndighet lokalt.
>
> Hva angår kommunenes rolle, viser komiteen til merknad under pkt. 5.2 ovenfor.
>
> Komiteen deler departementets oppfatning om at myndighet til å gi forskrifter fortsatt bør ligge i departementet. Videre er komiteen enig at det i forskriftene også kan settes økonomiske rammebetingelser.»

Når det gjelder spørsmålet om kommunenes rolle, skriver komiteen om dette i samme innstilling, jf. pkt. 5.2 i Innst. O. nr. 9 - (1994-95) s. 7:

> «Hva angår spørsmålet om hvem som skal være tillatelsesmyndighet for gevinstautomater, så har komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Fremskrittspartiet, registrert stor skepsis hos mange av høringsinstansene. Flertallet vil for sin del uttrykke forståelse for den skepsisen som kommer til uttrykk. Det er imidlertid etter flertallets mening viktig at det tas hensyn til bl.a. ungdomsmiljøet når tillatelse vurderes. Flertallet mener at tillatelse til oppstilling av spilleautomater fortsatt skal gis av politiet, men forutsetter

> at de forhold kommunene naturlig ville ha vurdert ved søknadsbehandling, også vektlegges av politiet. Flertallet vil finne det naturlig at kommunestyret eller et kommunalt organ med delegert myndighet vil kunne være høringsorgan for politiet før søknad om oppstilling avgjøres. Flertallet vil imidlertid ikke lovfeste dette. Flertallet har etter dette foreslått en endring i lovutkastet § 3 annet ledd slik at det fremgår at det er politiet som gir tillatelse til oppstilling av spilleautomater.»

Det er på grunnlag av Justiskomiteens merknader at Justisdepartementet nedsatte denne arbeidsgruppen med det mandat som fremgår av pkt. 2.2.

8.2.2 Om behovet for et lotteritilsyn

I et ekspanderende marked med store økonomiske interesser involvert, vil samfunnet ha behov for å kunne gå inn og kontrollere og regulere utviklingen. Uheldige samfunnsmessige konsekvenser vil dermed kunne avbøtes.

Arbeidsgruppen er kjent med at det er flere uheldige forhold på lotteri- og spillemarkedet i dag. Det gir grunn til å anta at det finnes en svart økonomi på området som det er ønskelig å fjerne i størst mulig utstrekning. Det er videre grunn til å anta at de lotteriverdige formål får en for liten andel av inntektene. Særlig innenfor bingovirksomheten er det overfor arbeidsgruppen fremholdt tildels svært uheldige tilstander.

Arbeidsgruppen vil utdype sin argumentasjon på området ved å vise til at det kan antas at:

- det innenfor automatbransjen finnes uregistrerte automater hvor inntektene kommer andre enn lotteriverdige organisasjoner til gode
- det innenfor automatbransjen i noen utstrekning finner sted uregelmessigheter i forhold til oppgjøret av gevinsten og fordelingen mellom aktørene
- det innefor bingovirksomheten finnes entreprenører som opererer med for høye driftsutgifter og således gir de lotteriverdige formål for liten andel av overskuddet
- det ved enkelte spille- eller lotteriformer finner sted hvitvasking av penger ervervet gjennom kriminell virksomhet. Det er særlig kommet påstander om hvitvasking ved totalisatorspill
- det finnes ulovlige spillesteder (kasinoer) uten noen form for kontroll eller tilsyn og med klar tilknytning til kriminelle miljøer

Foruten slike rent kriminelle forhold, er arbeidsgruppen bekymret over manglende kapasitet i kontrollmyndigheten og da særlig i forhold til om:

- regnskapene til lotteriene undergis en tilfredsstillende gjennomgang
- de lotteriverdige virksomheter får en tilstrekkelig andel av overskuddet
- utplasseringen av automater har fått gå for langt i forhold til hensynet til de unges oppvekstmiljø
- automatene utstyres med spilleprogrammer som gir ulovlig høye gevinster
- trekningene av de tradisjonelle lotterier foregår under betryggende forhold

Arbeidsgruppen vil også vise til at dagens organisering av lotteriforvaltningen gir liten mulighet for et helhetlig innsyn i lotteriområdet. Det er Justisdepartementet og 54 politidistrikter som behandler sakene ved å godkjenne lotteriverdige organisasjoner, ved å gi oppstillingstillatelse for automater og ved å gi tillatelse til avholdelse av tradisjonelle lotterier og bingo. Det finnes ingen samlet oversikt som viser hvilke tillatelser som er gitt og det finnes ingen samlet oversikt som viser hvilke omsetningsrammer det enkelte lotteri har fått, eller for den saks skyld tilfredsstillende

opplysninger om hvilken faktisk omsetning vedkommende lotteri fikk. Arbeidsgruppen viser til det ovenstående, hvor det er uttrykt bekymring for hva kontrollmyndigheten i politiet har ressurser til å føre kontroll med.

Lotteriloven fastsetter i § 6 siste ledd at det ved avgjørelse av om tillatelse skal gis, kan tas hensyn til en samfunnsmessig forsvarlig fordeling av inntektene fra lotterivirksomhet. Arbeidsgruppen legger til grunn at man ved vurderingen etter § 6 siste ledd kan ta hensyn til organisasjonenes samlede spill- og lotterivirksomhet. Dette er problematisk i dag fordi det kun ved de statlig kontrollerte spill og totalisatorspillene finnes tilfredsstillende oversikter om hvordan overskuddet fordeles. Arbeidsgruppen mener at tilsvarende oversikt må utarbeides for de private lotterier.

Det sentrale lotteritilsynet er tenkt opprettet som et instrument til å møte alle disse utfordringene på en hensiktsmessig måte.

Dagens lotteriforvaltning har utelukkende kunnet tilby juridisk ekspertise. På bakgrunn av lotterivirksomhetens kraftige utvikling de siste årene, må man erkjenne at juridisk ekspertise i fremtiden ikke alene vil være tilstrekkelig for å kunne avgjøre en rekke av de sakene som blir forelagt departementet. Erfaringsmessig har Justisdepartementet i stadig større utstrekning vært nødt til å innhente uttalelser fra andre instanser for å ha tilstrekkelig materiale til å treffe en avgjørelse. Det er lite realistisk å tro at man innenfor et departement kan bygge opp den nødvendige kompetanse av slikt omfang som er påkrevet. Opprettelse av en forvaltning utenfor departementet synes derfor å være det mest hensiktsmessige alternativ.

Som ovenfor nevnt skal regnskapsmessig ekspertise tilknyttes lotteritilsynet. Dette vil innebære at lotterimyndighetene på en helt annen måte enn dagens lotteriforvaltning vil kunne føre kontroll med hvordan inntektene fra lotterier fordeles, og på den måte bidra til å sikre at lotteriverdige organisasjoner mottar den forutsatte del av overskuddet. Dagens lokale lotteriforvaltning, landets 54 politidistrikter, foretar en relativt summarisk regnskapskontroll. Dette skyldes flere forhold. For det første er det snakk om manglende personellressursser. Dernest får de tjenestemenn som har ansvaret for lotteriområdet i det enkelte politidistrikt, i liten grad tilfredsstillende opplæring/oppdatering på dette fagområde. Ettersom det er lite sannsynlig at politiet i de kommende år vil bli tilført ressursser som muliggjør den nødvendige faglige opprustning, er arbeidsgruppen ikke i tvil om at opprettelse av lotteritilsynet vil være nødvendig for å få etablert en tilfredsstillende regnskapskontroll.

Fraværet av teknologisk ekspertise og IT-kompetanse er kanskje det mest fremtredende trekk ved dagens lotteriforvaltning. Til illustrasjon kan nevnes et område som typegodkjenning av automater. Det kreves teknisk innsikt for å kunne avvise automater som ikke oppfyller de krav som regelverket fastsetter. Dagens realitet er at det i Justisdepartementet sitter juridisk fagkyndige og vurderer til tider kompliserte tekniske spesifikasjoner. Dette er en lite ønskelig situasjon. Dersom typegodkjenningen skal fremstå som reell og god, må den forestås av personer som innehar den nødvendige faglige kompetanse. Under henvisning til hva som tradisjonelt har vært ansett som en naturlig og hensiktsmessig fordeling av arbeidsoppgaver mellom departementene og de sentraladministrative organene, jf. St.melding nr. 35 (1991-92), er arbeidsgruppen ikke i tvil om at oppgaver som ovenfor nevnt bør høre inn under et lotteritilsyn.

Det bredt sammensatte fagmiljøet borger videre for at lotteritilsynet vil være en pådriver i utviklingsarbeidet på de forskjellige områder innen lotterifeltet. Utfordringene er mange og spenner fra utarbeidelse av hensiktsmessige regelverk til forbedring av eksisterende kontroll- og sikkerhetsrutiner/systemer. Lotteritilsynets faglige kompetanse muliggjør for eksempel en bedret kontroll med de trekningssystemene som i dag benyttes.

Arbeidsgruppen ser det slik at det er tale om et behov for å bygge opp en sentral kompetanse innenfor offentlig sektor i forhold til spill og lotterier. Det finnes i dag ikke tilstrekkelig kompetanse på området og dette stiller det offentlige i en uheldig posisjon i forhold til organisasjoner med mangeårig bransjeerfaring.

Arbeidsgruppen har i sin vurdering av behovet for et lotteritilsyn, lagt vesentlig vekt på at lotterimarkedet ekspanderer sterkt i takt med velstandsutviklingen i samfunnet. Velstandsutviklingen har vært åpenbar for de største gruppene i befolkningen og lotteriområdet er i ferd med å vokse seg til en posisjon blant de aller viktigste næringsområdene i landet, når det tas utgangspunkt i omsetning.

Arbeidsgruppen fremholder betydningen av å flytte enkeltsaksbehandlingen ut av departementene, slik at ressurser frigjøres til behandlingen av mer overordnede prinsippsaker innen spill og lotteri.

Arbeidsgruppen har i mindre grad lagt vekt på at det knyttes stadig flere arbeidsplasser til næringen. Arbeidsgruppen har derimot lagt vekt på at store deler av det frivillige arbeidet i dette landet finansieres gjennom lotterivirksomhet. Selv om mange organisasjoner får betydelig støtte av det offentlige, er inntekter fra spill- og lotterivirksomhet av stor betydning for driften av veldedige eller samfunnsnyttige organisasjoner.

Ulik praksis mellom de statlig kontrollerte spill og de private lotterier, har de siste årene ført til kritikk fra privat sektor i lotteriområdet. Det har vært vist til forskjellsbehandling både m.h.t. til premiemuligheter og kontroll. Dette har tidligere vært gjenstand for behandling i utvalgssammenheng, jf. NOU 1990:4 Utviklingen på lotterimarkedet 1984-88. Spørsmålet er også behandlet av regjeringen Gro Harlem Brundtland i revidert nasjonalbudsjett for 1991, jf. St. meld. nr. 2 (1990-91). På side 180 i meldingen legger Regjeringen frem sine generelle målsettinger for spill- og lotterisektoren. Regjeringen uttaler her blant annet:

«
– Hovedfundamentet i den statlige spille- og lotteripolitikken skal fortsatt være de offentlig kontrollerte pengespill. Regjeringen vil ikke åpne for en liberalisering av spill med penger som medfører en generell alminneliggjøring av alle typer pengespill.»

«
– Lotterimarkedet skal gi plass til både private lotterier og de offentlige pengespill. De frivillige organisasjonene utfører en betydelig innsats i samfunnet og lotterinntektene er en viktig finansieringskilde. Regjeringen vil legge vekt på at rammebetingelsene tilrettelegges slik at organisasjonene kan skaffe seg egne inntekter.»

«
– Lotteriutvalgets innstilling viser behovet for samordning og regulering av lotterimarkedet.»

Videre uttaler regjeringen samme sted:

> «Kanalisering av spillelyst gjennom offentlig selskap er blitt ansett som den mest tjenelige organiseringen av pengespill, fordi det skjer i betryggende former under full offentlig kontroll og innsyn innenfor et fastsatt lovverk.»

> «Ut fra de gjeldende moralske/politiske prinsipper som er nedfelt i lovgivningen har imidlertid en slik «positiv diskriminering» av statlige pengespill vært tilsiktet, nettopp for å hindre en generell alminneliggjøring av spill med penger. ..... Det er således ikke tale om å anvende «ulik moral».»

En viktig årsak til statens engasjement på spillesektoren er at dette gir staten inntekter til en rekke offentlige formål, deriblant idrett, forskning og kultur.

Arbeidsgruppen peker på at det er uklart hvor sterk konkurransen egentlig er mellom statlige spill og private lotterier, fordi motivene for å kjøpe lodd i private lotterier først og fremst er å støtte formålet, og ikke basert på forventninger om å tjene raske penger.

Arbeidsgruppen vil for sin del vise til at det har funnet sted en viss tilpasning av betingelsene for private lotterier ved at det er gitt adgang til pengepremier.

Når det gjelder trekninger, foretar Statskontrollen i all hovedsak denne for de statlig kontrollerte spill, mens det lokale politi foretar trekningen ved private lotterier. Arbeidsgruppen er av den oppfatning at det ikke bør være noe skille mellom de krav og den kontroll som føres overfor de ulike typer lotterier. Det bør være felles regler som sikrer likebehandling. Særlig for de private lotterier vil dette medføre at kontrollen blir bedre og gjennomføringen av trekningen sikrere. For de statlig kontrollerte spill mener arbeidsgruppen at trekningen og kontrollen fortsatt bør gjennomføres slik den gjøres i dag.

For alle typer lotterier og spill ser arbeidsgruppen et klart behov for at det lotteriverdige formålets andel av omsetningen må sikres. Det bør være grunnlag for å lov- eller forskriftsregulere at den virksomhet lotteriet gir seg ut for å være til inntekt for, skal sikres sin andel, subsidiært at alle parter bærer sin forholdsmessige del av tapet. Det vil innebære at entreprenørene ikke skal ha noen rett til å få dekket sine kostnader helt eller delvis før det avklares om det blir et overskudd til formålet. Arbeidsgruppen mener det allerede er godt nok hjemmelsgrunnlag i lotteriloven til å forskriftsregulere dette.

Forutsetningsvis skal lotterivirksomhet være lønnsomt. Det har derfor vært en tiltagende tendens til at private interesser søker å trenge inn på dette markedet med ulike typer spill og konkurranser som gir en tildels formidabel avkastning. Interesser i andre land har også lenge representert en trussel mot det norske lotterimarkedet. Denne trusselen er ikke blitt mindre etterhvert som kommunikasjonsmulighetene er blitt stadig bedre. For øyeblikket er Internett et uregulert medium som kan perforere lotterimarkedet, med mindre landene seg imellom finner frem til reguleringsmekanismer.

Arbeidsgruppen mener at et lotteritilsyn er et nødvendig virkemiddel, ikke bare av hensyn til å forsvare inntektene for de deler av samfunnet som i dag helt eller delvis er avhengig av lotterioverskudd. I tillegg ser arbeidsgruppen at det er behov for at noen fra det offentliges side på heltid beskjeftiger seg med å påse at spill og lotterier ikke får en for fremtredende posisjon i samfunnet. Endelig bør tilsynet sørge for å følge opp skadevirkningene av spill og lotterier. Her viser arbeidsgruppen til at dette kanskje best kan sammenlignes med skadevirkningene fra alkohol. Arbeidsgruppen er kjent med at det ved Renåvangen behandlingsinstitusjon for rusmisbrukere allerede er etablert et behandlingstilbud for «spillegale».

Arbeidsgruppen vil allikevel peke på at også de lotteriverdige organisasjoner må ta et ansvar i forhold til dette. De lotteriverdige organisasjoner må få et nærereforhold til den virksomheten de henter inntekter fra, slik at de gjennom organisering av virksomheten selv kan utgjøre et tilbud i førstelinjen. Arbeidsgruppen er i tvil om

mange av entreprenørene som i dag opererer på markedet faktisk er villig til å ta et slikt ansvar og ser derfor et sterkt behov for å ansvarliggjøre de aktørene som møter det spillende publikum. Entreprenører som representerer organisasjonene, slike som Røde Kors Automatene, AS Støttespill m.fl. vil da trolig ha større interesse av å engasjere seg i dette arbeidet enn entreprenører som ikke selv er involvert i humanitært eller samfunnsnyttig arbeid.

Arbeidsgruppen ser ellers at Norsk Tipping AS og Stiftelsen Norsk Rikstoto har et særlig ansvar på dette området. I tillegg til «spillegalskap», vil disse organisasjonene ha et ansvar også for å følge opp de spillere som vinner de største pengepremiene og således stilles overfor helt andre og nye utfordringer. Norsk Tipping AS har i dag gode rutiner for å følge opp de spillere som vinner de største pengepremiene

8.2.3 Et sentralt lotteritilsyn

Arbeidsgruppen vil innledningsvis vise til St.meld. nr. 31 (1975 - 76) som omhandler administrativt utviklingsarbeid i statsforvaltningen. Et av hovedmålene for administrative reformer og effektiviseringstiltak i staten er å gjøre departementene til mer effektive sekretariater for regjeringen, blant annet ved at oppgaver i større utstrekning blir tillagt organer utenfor departementsorganisasjonen.

I St.meld. nr. 35 (1991-92) Om statens forvaltnings- og personalpolitikk s. 33 er det om oppbyggingen av den sentrale forvaltningens organisasjon uttalt følgende:

> «Statens organisasjons- og styringsformer må legge til rette for politisk styring, rasjonell oppgaveløsning og en fast forankring i rettsstatsprinsippet. Organisasjons- og styringsformene må passe for de mange forskjellige oppgavene som staten skal utføre i samfunnet. De må være fleksible og kunne tilpasses samfunnsendringer og stå imot press utenfra.
>
> Staten bør i hovedsak organisere virksomheten som statlig forvaltningsorgan.»

Videre uttales det på side 34:

> «*Forvaltningsorganformen*, som innebærer at vedkommende institusjon er direkte underlagt statsrådens konstitusjonelle ansvar, bør brukes ved de tradisjonelle statsoppgavene, der staten både har det økonomiske ansvaret og ansvaret for at oppgavene løses i samsvar med politiske mål og prioriteringer.
>
> Forvaltningsorgane (f.eks. direktorater) blir derfor etter de retningslinjene som trekkes opp, fortsatt den klart dominerende formen for organisering av statlig virksomhet. Det er allerede vedtatt en rekke generelle endringer i forvaltningsorganmodellen for å oppnå bedre politisk styring og mer effektiv drift.»

Arbeidsgruppen vil anbefale at det opprettes et sentralt lotteritilsyn, Statens lotteritilsyn (SLOTT), som utøver sin myndighet på grunnlag av nærere angitte fullmakter i medhold av de gjeldende lover, forskrifter og regelverk på lotteri- og spilleområdet. Arbeidsgruppen finner det naturlig å foreslå at tilsynet skal høre administrativt inn under Justisdepartementet, fordi arbeidsoppgavene rettet inn mot privat sektor i lotteriområdet åpenbart er mest omfattende. Arbeidsgruppen er imidlertid opptatt av at tilsynet må sikres en selvstendig stilling i sin myndighetsutøvelse.

Arbeidsgruppens forslag om å opprette et lotteritilsyn er således i samsvar med de rådende prinsipper i forvaltningspolitikken i staten, slik som det fremgår av ovennevnte stortingsmelding.

Arbeidsgruppen antar at det nye forvaltningsorganet formelt sett blir et direktorat. Lotteritilsynet bør lokaliseres fysisk adskilt fra departementene.

Arbeidsgruppens flertall ser ingen begrensninger i at det innføres et felles lotteritilsyn for private lotterier og statlige spill m.v., selv om den overordnede myndighet for de ulike lotterier fortsatt forblir i fire forskjellige departementer. Flertallet legger til grunn at Statskontrollen integreres i en ny felles lotterimyndighet og at tilsynet med totalisatorspillene også overføres til det nye tilsynet. Flertallet legger til grunn at tilsynet med spillene til Norsk Tipping AS på Hamar opprettholdes der, evt. som en egen avdeling av lotteritilsynet.

Et mindretall i arbeidsgruppen, medlemmet Arnt Hermansen, er enig i at det opprettes et statlig lotteritilsyn, men finner det uheldig at Statskontrollen skal integreres i det nye lotteritilsynet. Dette medlem legger til grunn at Statskontrollen bør opprettholdes som eget kontrollorgan under Kulturdepartementet, og som skal kontrollere de statlige pengespillene slik forutsetningen er i lov om pengespill m.v. Dagens organisering har på en utmerket måte ivaretatt kontrollen med de statlige spillene. Det er ingen grunn til å endre på denne modellen.

Etter dette medlemmets syn bør det i stedet opprettes et eget kontrollorgan for de private lotteriene. Det må utredes nærmere hvordan kontrollfunksjonene skal ivaretas.

8.2.4 Lotteritilsynets arbeidsområde

Arbeidsgruppen finner det helt sentralt at lotteritilsynet får definert et arbeidsområde som gjør at det offentlige får kontroll i et marked som allerede i flere år har vist en voldsom vekst og som i løpet av få år kan vise seg å bli en av de viktigste næringsområdene i landet målt i omsetning. I Europa fremstår lotteriområdet som helt sentralt og blant de aller viktigste næringsområdene.

Arbeidsgruppen ser for seg at lotteritilsynet må ha klart definerte hovedoppgaver:

- myndighetsoppgaver og forvaltning
- tilsyn og kontroll
- regelverksutforming/forskriftskompetanse
- registrering, avgiftsoppkreving og regnskapskontroll
- oppfølging av skadevirkninger
- utviklingsoppgaver/kompetansesenter for departementene

Under disse hovedoppgavene, kan det foretas en nærmere spesifisering av tilsynets oppgaver:

8.2.4.1 Myndighetsoppgaver og forvaltning:

- generelle juridiske spørsmål
- førsteinstansvedtak
- rådgivende organ for departementene i forhold til nye spille- eller lotterikonsepter, ny lovgivning, nye forskrifter m.v.
- klagesaker
- utvikling av IT-verktøy for kontroll, regnskapsoppfølging, trekning m.v.

Under «Myndighetsoppgaver og forvaltning» er det stort sett Justisdepartementet som i dag utøver ansvaret, bortsett fra når det gjelder førsteinstansvedtak som stort sett fattes av politiet. Oppgavene utføres tilfredsstillende, men med langt mindre helhetssyn enn ønskelig, fordi nødvendige verktøy, statistikk m.v. ikke finnes. I Justisdepartementet er alle de nevnte oppgaver prioritert og ivaretas. Med utvidet

kompetanse vil kvaliteten på arbeidet kunne forbedres. IT-utvikling er nevnt som siste punkt. Dette arbeidet ivaretas ikke i dag.

8.2.4.2 Tilsyn og kontroll:

- typegodkjenning av alle typer spille- og underholdningsautomater
- typegodkjenning av alle typer loddsedler, herunder produksjonslokaler og tilvirkningsprosess
- kontrollinstans for all lotteri- og spillevirksomhet
- godkjenningsinstans for lotteriverdige organisasjoner, herunder bingo og automater
- trekningsinstans for alle typer spill og lotterier
- godkjenningsinstans for lotterientreprenører, herunder bingo og automater
- påse en rettferdig fordeling av markedet

Under «Tilsyn og kontroll» er i hovedsak nevnt oppgaver som i dag utføres av Justisdepartementet. Bare regnskapskontrollen ligger til politiet. Alle oppgavene er imidlertid av ressurshensyn sterkt nedprioritert eller forenklet.

Et effektivt tilsyn kan ikke iverksettes uten at entreprenørene pålegges installasjon av overvåkingsutstyr i hver enkelt automat. Dette utstyret må stå i forbindelse med lotteritilsynets datasentral av hensyn til den regulære overvåking av at driften skjer i ordnede former, og det må også tilknyttes SI til bruk for avgiftsinnkreving, BR av hensyn til registeropplysninger og de lokale politidistrikter av hensyn til den praktiske kontroll på stedet. Arbeidssgruppen ser for seg at det utvikles et eget dataovervåkingsnett for lotteriområdet.

8.2.4.3 Regelverksutforming og forskriftskompetanse:

- utarbeidelse av forskrifter på detaljområder
- utarbeidelse av regelverk for saksbehandling, typegodkjenning m.v.

8.2.4.4 Registrering, gebyroppkreving og regnskapskontroll:

- registermyndighet for all virksomhet innen lotteri-, bingo- og automatvirksomhet
- gebyrbelegging av alle typer automater
- eventuell gebyrbelegging av enkelte typer tjenester i forbindelse med registrering, kontroll eller trekning
- regnskapskontroll

Under «Registrering, gebyroppkreving og regnskapskontroll» er det i dag bare gebyroppkreving og regnskapskontroll som utføres av politiet. På grunn av manglende ressurser, er kontrollen ikke tilfredsstillende og det er behov for en vesentlig forbedring, noe som formentlig bare kan skje ved hjelp av utstrakt bruk av IT-teknologi, foruten at det innføres langt strengere regler om plikt til revisjon ved hjelp av ordinære revisorer. Regnskaps- og revisjonsplikten må pålegges både de lotteriverdige organisasjonene og selve lotterivirksomheten. Arbeidsgruppen finner det imidlertid rimelig å legge til grunn at lotteritilsynet eller den det bemyndiger kan dispensere fra kravene, dersom spesielle omstendigheter tilsier dette. Organisasjoner med svært begrenset lotterivirksomhet kan gis slik dispensasjon. Alle de øvrige nevnte oppgaver blir i dag i praksis ikke utført, med unntak av at det innkreves noen gebyrer for oppstilling av automater og avholdelse av lotterier. Dette utføres av politiet. Arbeidsgruppens forslag til gebyrinnkreving er imidlertid av et vesentlig større

omfang, uten at det av den grunn er tale om mer enn en brøkdel av den omsetning som finnes innenfor lotteri og spill.

8.2.4.5 Oppfølging av skadevirkninger:

- informasjonsvirksomhet om skadevirkninger med opplysninger om hjelpeinstanser
- støtte til forskning på skadevirkninger

Under «Oppfølging av skadevirkninger» er det nevnt bare nye oppgaver. Arbeidsgruppen legger vesentlig vekt på at dette området nå må gis prioritet, fordi det er allment kjent fra undersøkelser og forskning i andre land at spill og lotterier fører til skadevirkninger for noen. Skadevirkningene er imidlertid verken av en slik art eller omfang at det er ønskelig å forby virksomheten, begrense den eller regulere den enda sterkere enn i dag.

Arbeidsgruppen har merket seg at det svenske lotteritilsynet har startet med informasjonsvirksomhet gjennom dagsaviser o.a. for å gjøre publikum kjent med at det finnes hjelpetiltak til de som rammes av «spillegalskap» og som derved kan bli til skade for både seg selv og andre. En slik informasjonsvirksomhet vil det være naturlig å gi lotteritilsynet ansvar for i samarbeid med de lotteriverdige organisasjoner.

På forskningsområdet er det i Norge utført lite forskning om «spillegalskap». Her vil det måtte tilligge lotteritilsynet å bygge opp forskningsinteresse sammen med en eller flere av landets forskningsinstitusjoner.

8.2.4.6 Utviklingsoppgaver/kompetansesenter for departementene

- følge utviklingen vedrørende nye spillekonsepter
- følge utviklingen vedrørende ny teknologi

Under «Utviklingsoppgaver/kompetansesenter for departementene» omfattes arbeid som i dag utføres av de enkelte departementene og politiet. Det er ingen formalisert samordning mellom departementene. Det er heller ikke opprettet organer/fora som har til hensikt å formidle slik kunnskap mellom departementene og mellom Justisdepartementet og politidistriktene.

8.2.5 Lotteritilsynets organisering

Arbeidsgruppen mener at lotteritilsynet må være en fleksibel organisasjon som raskt kan tilpasse seg endringene i lotteri- og spillemarkedet. Det må være en organisasjon som ikke bare fører et nøye tilsyn med alt som foregår på området, men som også behandler sakene raskt og rasjonelt og med høy kvalitet på avgjørelsene.

Arbeidsgruppen vil ikke legge for sterke føringer på hvordan organisasjonen skal bygges opp, men legger til grunn at Justiskomiteen for sin del ser for seg en relativt liten organisasjon. Arbeidsgruppen ser begrepet liten organisasjon opp mot et marked med en antatt omsetning i 1996 på 17 milliarder kroner og hvor det trolig finnes flere tusen ansatte alt i alt. Det kan opplyses at Norsk Automatbransjeforening (NOAF) hadde 79 medlemsbedrifter i 1995. Videre at bare ved Norsk Tipping AS er det ansatt ca. 200 personer. I tillegg til dette har Norsk Tipping AS ca. 3 500 kommisjonærer og Stiftelsen Norsk Rikstoto ca. 1 000 kommisjonærer som får store inntekter fra disse spillene. En organisasjon med en sentral forvaltning på ca. 25 personer blir da liten.

Lotteritilsynet må ha stor mulighet til å utvikle og beholde en meget høy kompetanse på dette spesielle området.

I utgangspunktet anslås det at tilsynsarbeidet kan utføres av personell med kompetanse innen jus, data, elektronikk og økonomi/revisjon. I tillegg vil det kunne være behov for kontrollpersonale med arbeidssted utenfor den sentrale organisasjon. Herunder vil bl.a. måtte inngå det personale som skal føre kontroll med virksomheten til Norsk Tipping AS på Hamar, altså videreføringen av Statskontrollen som i dag er lokalisert der. Arbeidsgruppen vil presisere at den sentrale organisasjon består av inntil 25 stillinger, mens det til utførelse av kontrollarbeidet vil kunne være behov for å engasjere flere personer i deltidsstillinger.

Arbeidsgruppen oppfatter Statskontrollen som et effektivt kontrollapparat for all den virksomhet som foregår i regi av Norsk Tipping AS. Statskontrollen har bygget opp en verdifull kompetanse over et bredt spekter som er av største betydning å ta med inn i en mer omfattende kontroll av lotteriområdet som sådan. Arbeidsgruppen legger derfor til grunn at Statskontrollen integreres i det lotteritilsyn som foreslås opprettet.

Arbeidsgruppen presiserer at det må utvises en stor grad av fleksibilitet i forhold til hvilke oppgaver lotteritilsynet selv bør utøve kontra hva som bør kjøpes inn av tjenester fra andre. Her må det være hensiktsmessigheten som er det avgjørende i forhold til hvert enkelt saksområde.

Arbeidsgruppen finner det rimelig om tilsynet utvikler et samarbeid på de aktuelle områder med miljøer som besitter spisskompetanse eller som gjennom tilføring av oppdrag vil kunne utvikle en slik spisskompetanse. Denne kompetansen kan forefinnes innenfor landets grenser, men det vil i praksis ikke være noe i veien for at også et norsk lotteritilsyn kjøper tjenester i utlandet, i likhet med hva andre lands lotterimyndigheter gjør.

Arbeidsgruppen er kjent med at det på nordisk hold er interesse for å videreutvikle samarbeidet på lotteriområdet og at spisskompetanse kan kjøpes på vegne av flere land, istedet for at hvert land kjøper omtrent tilsvarende tjenester. Arbeidsgruppen vil her kunne vise til at forskjellene i kravene til f.eks. utbetalingsautomater er bagatellmessige, slik at det anses ubetenkelig å ha felles standard for godkjennelse av automater og deres programvare. Tilsvarende gjelder trolig i forhold til skrapelodd, trekningsrutiner for lodd m.v.

Arbeidsgruppen vil imidlertid presisere at lotteritilsynet rimeligvis må inneha den nødvendige kompetanse til å skille kritisk mellom ulike aktører og spisskompetansemiljøer. I et marked med betydelige økonomiske interesser for produsenter og entreprenører, vil det kunne finnes organisasjoner som opptrer uetisk for pengers skyld. Det er dessuten et begrenset antall spisskompetansemiljøer, slik at man lett kommer i den situasjon at en virksomhet påtar seg oppdrag både fra den ene og den andre side i markedet. Arbeidsgruppen mener det må sondres strengt på dette området og klargjøres hvorvidt en virksomhet kan ta oppdrag fra andre enn kontrollmyndighetene, uten at den samtidig mister noe av sin troverdighet.

På bakgrunn av dette vil det være av betydning at lotteritilsynet knytter til seg medarbeidere og samarbeidspartnere med utdanning innen data, elektronikk og økonomi/regnskap/revisjon.

Arbeidsgruppen er kjent med at det allerede finnes mange ulike tilsyn i norsk forvaltning og legger stor vekt på at det ikke foreslås opprettet et nytt organ, dersom et eksisterende tilsyn kan gis utvidet mandat. Etter en gjennomgang av andre tilsyns arbeidsområder, konkluderer arbeidsgruppen med at det ikke synes riktig å legge denne tilsynsoppgaven til et allerede eksisterende tilsyn.

Det legges da stor vekt på at lotteriområdet krever en helt spesiell kompetanse og rimeligvis en særskilt årvåkenhet og oppmerksomhet. Arbeidsgruppen er opptatt

av at lotteritilsynet ivaretas på en tilstrekkelig synlig måte, både i forhold til det norske markedet, men også i forhold til det internasjonale samarbeidet. Dette samarbeidet må forsterkes og Norge bør ha sitt å bidra med i en slik sammenheng, ettersom spilleinteressen i Norge er blant de aller høyeste i Europa.

Arbeidsgruppen legger imidlertid til grunn at det finnes myndighetsorganer som i dag utfører et meget godt arbeid på det private lotteriområdet eller som har en særskilt ekspertise på enkelte områder og som derfor bør trekkes med som sentrale aktører av lotteritilsynet.

8.2.6 Samarbeidsorganisasjoner for lotteritilsynet

Kriminalpolitisentralen (KRIPOS) er gitt en særskilt myndighet i forskrift om lotterier med skrapelodd av 22. juni 1989. KRIPOS skal typegodkjenne produksjonslokaler og tilvirkningsprosessen for alle typer skrapelodd, bortsett fra som tidligere nevnt for Flax. Dette er et arbeid som skjer i en av spesialenhetene i KRIPOS, hvor det er bygget opp en bred kompetanse i forhold til såvel skriftgranskning som analyse av ulike farger og materiale som benyttes i trykkerivirksomhet.

Det er teoretisk sett mulig å bygge opp en slik enhet også i lotteritilsynet, men arbeidsgruppen vil peke på at et lite land som Norge i langt mindre grad enn større land vil kunne ha råd til å holde seg med denne type spisskompetanse i flere miljøer. Det er svært viktig i forhold til kriminalitetsbekjempelse å holde dette fagmiljøet på et høyt nivå til enhver tid. Med en ny kontrollmyndighet som kunde, vil KRIPOS få enda bedre mulighet til å holde denne spesialenheten vedlike. Arbeidsgruppen legger til grunn at kontrollmyndigheten skal betale for de tjenester den får fra KRIPOS.

Arbeidsgruppen viser videre til at skrapelodd er et relativt nytt fenomen som det er svært vanskelig å si om vil overleve som loddseddel i markedet. Med den rivende utvikling som i dag skjer innenfor informasjonsteknologien og personlige kort (bankkort, kundekort m.v.), vil skrapeloddene kunne få en kort levetid på lotteriområdet.

Politiet bør etter arbeidsgruppens syn ha en sentral rolle som godkjenningsinstans for lokale lotteriverdige organisasjoner og lokale bingoarrangementer. Videre bør det være politiets oppgave å utstede oppstillingstillatelse for automater, og virke som kontrollinstans for lotterivirksomhet i sin alminnelighet i politidistriktet.

Politiet er førsteinstans for de fleste forvaltningsvedtak. Videre er myndighet til å gjennomføre kontroll med virksomheten etter loven gitt til politiet. Arbeidsgruppen mener politiet fortsatt bør spille en vesentlig rolle i utøvelsen av lotterimyndigheten i Norge, både fordi politiet er en organisasjon med spredning over hele landet og fordi politiet har den nødvendige myndighet til å igangsette tvangstiltak, der hvor virksomheten drives i strid med gjeldende lov og forskrifter.

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at hjemmelsgrunnlaget for tvangstiltak er tilfredsstillende ivaretatt i dagens lovgivning, og ser derfor ingen grunn til å foreslå andre endringer enn det som fremgår av lotterilovens § 12.

Arbeidsgruppen finner det hensiktsmessig at politiet fortsatt er lotterimyndighet lokalt på de områder hvor kjennskap til nærmiljøet er av betydning. Politiets lokalkunnskap er f.eks. en viktig forutsetning for å kunne utøve et forsvarlig skjønn ved vurderingen av hvorvidt oppstillingstillatelse for utbetalings- og underholdningsautomater bør gis, herunder antallet automater. Det er forskjellige hensyn som skal ivaretas, eksempelvis hensynet til at det ikke utvikler seg uheldige barne- og ungdomsmiljøer. Her er det også ønskelig at kommunene i sterkere grad kommer inn i bildet som høringsinstans, slik at praksis kan tillempes de lokale kommunale myndigheters syn.

I tillegg har politiet kompetanse til å godkjenne organisasjoner for oppstilling av utbetalingsautomater når organisasjonen bare søker om oppstillingstillatelse i vedkommende politidistrikt, samt kompetanse til å gi lotteritillatelse hvis loddsalget ikke skal skje i flere enn tre politidistrikter.

Arbeidsgruppen finner det naturlig at dette arbeidet også i fortsettelsen ligger til det lokale politi, men finner det helt nødvendig at dette på en helt annen måte enn i dag skjer ved vurdering av tilstanden i landet som helhet. Dette innebærer at det er nødvendig å opprette et sentralt register som gjøres tilgjengelig for alle lokale politidistrikt, hvor det fremkommer hvilke organisasjoner som er kjent lotteriverdige og hvor det også fremgår hvordan ulike grupperinger er gitt tillatelser til avholdelse av lotterier. Det må tas utgangspunkt i at loven åpner mulighet for en rettferdig fordeling av markedet, jf. lotteriloven § 6:

> «...Ved avgjørelse om tillatelse skal gis, kan det tas hensyn til en samfunnsmessig forsvarlig fordeling av inntektsmulighetene fra lotterivirksomhet.»

Arbeidsgruppen er av den oppfatning at det bør tas hensyn til den totale fordeling av midler fra lotterivirksomheten, slik at størrelse og økonomisk styrke ikke skal gi bestemte grupperinger eller organisasjoner for stor andel av lotteriinntektene.

Endel av de kontrolloppgaver politiet i dag har ansvar for å utføre krever kompetanse som det ikke er naturlig at det lokale politi innehar. Eksempler på slik kontroll er gjennomgang av regnskap og teknisk kontroll med automater. Det kan også stilles spørsmål om det er naturlig at det lokale politi skal foreta trekning av de store landsdekkende tradisjonelle lotteriene. Arbeidsgruppen er derfor av den oppfatning at de kontrolloppgaver som krever særskilt kompetanse, bør overføres til lotteritilsynet.

Brønnøysundregistrene (BR) er Justisdepartementets sentrale registerenhet og fremstår som en helt naturlig samarbeidspartner når det gjelder å registrere alle aktører i lotteriområdet. I dag må det kunne legges til grunn at alle ordinære aksjeselskaper allerede er registrert i Enhetsregisteret og i Foretaksregisteret, men det vil her være nødvendig å opprette et lotteriregister, hvor alle organisasjoner som godkjennes som lotteriverdige er oppført. Videre må det opprettes et register for alle automater som er godkjent oppstilt med angivelse av hvor de står. Alle organisasjoner som berøres av den nye registreringsplikten, må også pålegges plikt til å føre og avgi regnskaper til Regnskapsregisteret. Plikt til å avlevere regnskap for hvert enkelt lotteri inngår i dette, dog slik at regnskapene må kunne avleveres til lotteritilsynet som så sørger for videreføring til Brønnøysundregistrene. Tilsvarende ordning er allerede iverksatt for Enhetsregisteret.

Statens Innkrevingssentral (SI) i Mo i Rana er Justisdepartementets sentrale innkrever av avgifter og gebyr. Det virker helt naturlig at SI gis i oppgave å kreve inn gebyrene for automatdrift og alle andre gebyrer som vedtas i forlengelsen av opprettelsen av lotteritilsynet. Det er allerede i dag etablert et samarbeid mellom BR og SI på innkrevingssiden (forsinkelsesgebyr for regnskap) og det virker naturlig at tilsvarende skjer på dette området.

8.2.7 Styre for lotteritilsynet

Arbeidsgruppen har drøftet behovet for et styre eller et råd for lotteritilsynet. Det er et faktum at lotteriområdet innbefatter svært mange ulike interesser og ikke minst en betydelig økonomi. Lotteritilsynet skal føre tilsyn med at fordelingen av det private lotterimarkedet skjer i henhold til lovgivningen. Lotteritilsynet kan ta hensyn til organisasjonenes inntekt fra de statlig kontrollerte spill ved fordelingen av det private lotterimarkedet. Det er således fullt mulig å forestille seg at såvel statlige

interesser som de berørte fagdepartementer, organisasjonene innen kulturlivet, idretten, hestesporten, de private humanitære eller samfunnsnyttige organisasjoner, lotterientreprenørene, produsentene innen lotterimarkedet, lokale og regionale myndigheter og politiet, kunne tenke seg et ord med i laget i denne organisasjonen.

Arbeidsgruppen har sett hen til utviklingen de siste år, hvor det er en tiltakende tendens til at direktoratene ikke gis styrer eller rådgivende organ. Det er tale om både hensynet til å kunne drive en rasjonell virksomhet uten for mange bindinger og behovet for å sikre at organisasjonen oppfattes som en nøytral aktør i forhold til de ulike interesser den er satt til å ivareta. Dessuten er det en fordel at det skapes ryddige styringsforhold mellom departement og direktorat.

Etter arbeidsgruppens mening vil det være mulig å høre de berørte interessers syn på andre måter enn gjennom et formelt styrings- eller rådgivningsorgan. Med den dominerende plass spillevirksomheten etter hvert har inntatt i samfunnet, bør den sentrale lotteriforvaltningen kunne gis ansvaret for å avholde regelmessige konferanser hvor aktuelle temaer innen spilleområdet drøftes. I praksis kan dette gjerne benevnes som et «Forum for lotteri- og spillespørsmål», i utlandet benevnt som «Gaming board», hvor både de berørte departementer og lotteritilsynet innhenter impulser og synspunkter på aktuelle spørsmål i tiden. Dette kan skje på en fullt ut tilfredsstillende måte, uten at «Forum for lotteri- og spillespørsmål» gis noen formell status.

På internasjonalt plan har det etterhvert oppstått svært mange slike fora som drøfter alle typer problemstillinger innen området, alt fra behovet for kontroll til skadevirkninger, skattlegginsprinsipper m.v.

Arbeidsgruppen finner derfor ikke å ville tilrå at det opprettes styre for lotteritilsynet. Det bør ledes av en direktør som er gitt de nødvendige fullmakter gjennom en instruks f.eks. fastsatt i kgl. res. Lotteritilsynet og myndighetene forøvrig pålegges å holde regelmessige konferanser for og med bransjen for å få frem synspunkter på aktuelle lotteri- og spillespørsmål.

8.3 KLAGENEMND

Justiskomiteen har i sin omtale av et lotteritilsyn også omtalt forslaget i Ot. prp. nr. 58 (1993-94) om opprettelse av en klagenemnd. Komiteen gjorde endringer i lovforslaget på dette punkt og forutsatte nærmere utredning av spørsmålet før det eventuelt ble aktuelt med lovfesting.

I Arbeidsgruppens mandat, pkt. 3 er det fastsatt at det skal foretas vurderinger i forhold til et klageorgan. I mandatet beskrives dette slik at det lett kan oppfattes som en slags særdomstol på dette området. Tilsvarende klageorgan har vært aktuelle på flere områder de siste årene og noen av disse er realisert. Det gjelder bl.a. Fylkesnemndene for sosiale saker.

Arbeidsgruppen er i utgangspunktet skeptisk til denne formen for domstollignende nemnder som behandler klager på siden av det ordinære forvaltningsapparatet og som representerer et ekstra ledd før eventuell vanlig domstolbehandling.

Innenfor lotteriområdet behandler Justisdepartementet på årsbasis i overkant av 500 enkeltsaker, hvorav et betydelig antall klagesaker. Mange av klagesakene er en følge av mangelfullt forskriftsverk og tildels ulik saksbehandlingspraksis ved de 54 politidistriktene. Manglende samordning gjør at praksis har utviklet seg i ulike retninger, noe som adstedkommer reaksjoner fra landsomfattende organisasjoner.

Arbeidsgruppen er kjent med at Justisdepartementet arbeider med utvikling av et nytt forskriftsverk på lotteriområdet. Dersom det i tillegg opprettes et lotteritilsyn, som i langt større grad enn hva som har vært tilfelle hittil vil føre tilsyn med

området, legger arbeidsgruppen til grunn at klageomfanget bør kunne reduseres vesentlig.

Arbeidsgruppen mener at de sakene som lotteritilsynet skal behandle verken faglig eller politisk er så spesielle eller kontroversielle at det er behov for å avvike de ordinære prinsippene for klagebehandling i staten. Arbeidsgruppen mener derfor at det ikke er behov for en klagenemnd. Klagene bør kunne undergis vanlig forvaltningsmessig behandling i de ulike lotterimyndighetene. Klager på vedtak fattet av politiet kan påklages til lotteritilsynet og vedtak fattet av lotteritilsynet kan påklages til vedkommende departementet. I tillegg vil det være adgang til domstolsprøving i samme utstrekning som for andre forvaltningsvedtak.

8.4 ANDRE SPØRSMÅL

8.4.1 Kasinovirksomhet i Norge

Kasinovirksomhet er i dag tillatt i de fleste land i Europa. Virksomheten har vokst meget sterkt og det finnes i dag flere hundretalls kasinoer i Europa. Situasjonen er følgelig helt endret i løpet av de siste fem årene.

I Danmark har det siden 1990 vært tillatt med kasinodrift under streng statlig kontroll. Politiet i Danmark har hatt erfaring med at den ulovlige spillevirksomheten har avtatt siden drift av kasino ble tillatt. Det er ikke vist til negative følger av virksomheten.

Finland har hatt et kasino i Helsinki siden 1991. Virksomheten drives av RAY og er følgelig under streng statlig kontroll, jf. tidligere omtale. I tillegg finnes det begrenset kasinovirksomhet på 250 forskjellige steder. Før opprettelsen av lovlig kasinovirksomhet, avslørte politiet i Finland gjennomsnittlig 5-10 ulovlige kasinoer i året. Etter at kasino ble lovlig i regi av RAY, er det ikke avslørt noen ulovlig kasinovirksomhet andre steder.

I Norge har det vært uaktuelt å tillate kasinoer. Arbeidsgruppen er kjent med at det til enhver tid drives organisert ulovlig spillevirksomhet i Oslo.

I Norge har vi imidlertid tillatt spillehaller for bingo og automater. I forhold til automater er det i hovedsak underholdningsautomater som har vært samlet i spillehaller. Ingenting av dette er allikevel sammenlignbart med det som kalles kasino i andre land. Kasino i ordinær forstand består av spillebord hvor det spilles rulett, black-jack, poker og terningspill, foruten at man har utbetalingsautomater. Kasinovirksomhet er spillevirksomhet samlet og begrenset i et egnet lokale, hvor det kan føres strengt tilsyn med det publikum som spiller og spillevirksomheten som sådann. Så langt arbeidsgruppen er kjent med blir de fleste kasinoer drevet av staten eller under strengt statlig tilsyn.

I kasinoer må publikum legitimere seg før de slipper inn. Det foretas en registrering av hvilke personer som spiller til enhver tid. Kasino i Finland krever at alle som skal inn fotograferes og registreres med navn, adresse, statsborgerskap m.v. og at det føres nøye tilsyn med hvilke midler den enkelte spiller bringer inn i de ulike spilleformene. Det er normalt å avvise personer som er for unge, som er beruset, som er svartelistet pga tidligere oppførsel eller kriminell registrering m.v.

Arbeidsgruppen finner ut fra sitt mandat ikke å ta stilling til eventuell opprettelse av kasinoer i Norge.

8.4.2 Registrering av alle spillere

I Norge er det etterhvert blitt slik at nesten alle som spiller på Norsk Tipping AS ulike spill er registrert med fullt navn og adresse. Dette har ikke møtt motstand blant det spillende publikum. Faktisk er det slik at mer enn 95 % av alle spillere hos Norsk

Tipping har valgt å registrere seg. For spillet Extra er det besluttet at spillerne må være registrert for å kunne delta.

Spillevirksomhet har til alle tider vært en kjent metode for å hvitvaske «svarte» penger. Etterhvert som registreringen av spillerne er kommet lenger, er dette fenomenet henvist til stadig færre områder av spillemarkedet. Arbeidsgruppen antar problemet er størst ved totalisatorspillene. Arbeidsgruppen er kjent med at Landbruksdepartementet har anmodet Stiftelsen Norsk Rikstoto om å utrede muligheten for registrering ved totalisatorspill.

Arbeidsgruppen finner det rimelig om det i forbindelse med opprettelse av et lotteritilsyn, også innføres ordninger der spillere og deltagere i lotterier registreres. Basert på erfaringene fra Norsk Tipping AS, er det ingen grunn til å anta at slik registrering vil avstedkomme særlig reaksjon fra det spillende publikum. For Norsk Tipping AS og Rikstoto vil det være relativt uproblematisk å innføre en slik registreringsplikt. For private lotterier forøvrig, vil det måtte påregnes en viss overgangsperiode inntil det utvikles systemer som kan ivareta denne registreringsplikten på en tilfredsstillende måte. Det må videre vurderes om enkelte lotteriformer, slik som mindre tradisjonelle lotterier, bør unntas fra registreringsplikten.

Arbeidsgruppen mener dette vil være av vesentlig betydning for skattemyndighetene og et effektivt virkemiddel mot kriminelle miljøer.

KAPITTEL 9

Økonomiske og administrative konsekvenser

9.1 GENERELT

Forslaget om opprettelsen av et lotteritilsyn innebærer endringer av administrativ og økonomisk art. Lotteriloven § 4 siste ledd fastslår at Justisdepartementet ved forskrift kan bestemme at kontrollmyndighetens utgifter ved behandling av søknader, trekning, godkjennelse og kontroll av spilleinnretninger, samt regnskapskontroll skal dekkes av lotteriarrangør eller annen rekvirent. Som det fremgår av *"Økonomien i dagens lotteriforvaltning"* i kapittel 6.1 er denne muligheten delvis benyttet.

Fordi det i dag ikke finnes noe organ som på en effektiv måte vil kunne innkreve disse gebyrer, har Justisdepartementet foreløpig ikke funnet å kunne gebyrbelegge annet enn lotteriautomatene. Ved opprettelse av et lotteritilsyn vil slike gebyrer kunne innkreves på en effektiv måte for alle automater. Utvalget har derfor funnet at opprettelsen av et lotteritilsyn også i denne relasjonen vil få økonomiske konsekvenser.

9.2 ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Arbeidsgruppens forslag medfører at det opprettes et nytt direktorat, Statens lotteritilsyn. I utgangspunktet anslås det at lottertilsynet vil bestå av inntil 25 personer og med en direktør som leder av virksomheten. Den øvrige stab bør besitte kompetanse innen jus, økonomi, revisjon, data/informasjonsteknologi og sikkerhetssystemer.

Flertallets forslag er at statskontrollen inngår i det nye lotteritilsynet men opprettholdes som en avdeling. Virksomheten forutsettes videreført i dagens lokaler i Norsk Tipping AS hovedkvarter på Hamar. De tilsatte som velger å gå over til lotteritilsynet, vil bli statstjenestemenn. Ved en slik endring mener arbeidsgruppens flertall at Statskontrollen vil få en mer uavhengig stilling i forhold til Norsk Tipping AS, noe som vil kunne medføre at tilliten til sikkerheten til Norsk Tipping AS spill utad blir enda større.

Det nye lotteritilsynet vil utøve myndighet på lotteriområdet som i dag ligger til Justisdepartementet og politiet, og kontroll og tilsynsmyndighet som i dag tilligger Justisdepartementet, politiet, Kulturdepartementet, Finansdepartementet og Landbruksdepartementet. Direktoratet vil også utføre nye oppgaver samt oppgaver som ikke er tilfredsstillende utført i dag.

Alle de berørte departementene vil beholde det overordnede forvaltningsansvar og være ansvarlig for utformingen av regelverket på de enkelt felt, dog slik at lotteritilsynet kan gis forskriftskompetanse på særskilte områder. Dette selv om ansvaret for klagesaker, regnskapskontroll, typegodkjenning og øvrig kontrollvirksomhet blir overført til lotteritilsynet. Politiet vil imidlertid også etter opprettelsen av et lotteritilsyn ha ansvaret for forberedende klagebehandling. Videre vil registreringsarbeidet bli mer omfattende enn tidligere.

Som et ledd i kontrollarbeidet vil det være aktuelt å bruke kontrollører som driver oppsøkende virksomhet. Det kan være aktuelt å kjøpe tjenester eller å knytte til seg faste kontrollører i lotteritilsynet.

Det er aktuelt å kjøpe kompetanse når det gjelder utvikling og drift av datatjenester til kontroll og oppfølging av spille- og lotterimarkedet. Norsk Tipping AS budsjetterer i dag med utgifter på ca 1 million kroner til Statens Datasentral til

kontroll og prosjektbasert virksomhet for å kunne operere med sikre spill. Arbeidsgruppen anslår at tilsynet vil måtte bruke betydelig mer enn dette på datatjenester for å oppnå en tilfredstillende kontroll av lotterifeltet.

Det påregnes å påløpe kostnader ved opprettelse og drift av de aktuelle registre. Registerene foreslås lagt til Registerenheten i Brønnøysund, og det anslås at man der vil måtte knytte til seg ca. 5 nye årsverk. Også Statens Innkrevingssentral vil måtte bli styrket noe i forbindelse med innkreving av avgiftene knyttet til lotteri- og spillevirksomhet.

9.3 KOSTNADER

Arbeidsgruppen har i *"Økonomien i dagens lotteriforvaltning"* i kapittel 6.1 forsiktig antatt at det i dag benyttes 168 årsverk til forvaltnings- og kontrollarbeid på landsbasis.

Arbeidsgruppen har i sin utredning lagt til grunn at lotteritilsynet skal få overført arbeidsoppgaver både fra departementene og fra politiet. Dette vil medføre noe reduksjon av arbeidsmengden ved disse forvaltningsorganene, men særlig for politiet er det ønskelig med en sterkere oppfølging på kontrollsiden. Mye av det arbeidet som lotteritilsynet vil få ansvaret for å utføre, vil være arbeidsoppgaver som i dag faktisk ikke blir utført. Dette enten fordi forvaltningsorganene som i dag har ansvaret for arbeidsoppgaven ikke har tilstrekkelig kompetanse, eller fordi det ikke har tilstrekkelige ressurser. Arbeidsgruppen legger derfor til grunn at opprettelse av et lotteritilsyn vil medføre merutgifter.

De økonomiske og administrative konsekvenser avhenger av hvilken organisasjonsform som velges og hvor omfattende arbeid som legges ut til tilsynet. Ved beregning av økonomiske og administrative konsekvenser, er det tatt utgangspunkt i at tilsynet skal være en liten, effektiv organisasjon. Organisasjonen bør bestå av høyt kvalifisert personell. Spesialkompetanse må kunne kjøpes inn i den grad det er nødvendig.

Arbeidsgruppen legger til grunn at det vil være av største betydning at lotteritilsynet får arbeidsvilkår som gjør den til en effektiv organisasjon som kjøper ledende ekspertise innen de ulike fagområder. Arbeidsgruppen mener lotteritilsynet bør ha et budsjett på 25 millioner kroner til ordinær drift. Driftsutgiftene må reflektere at det skal føre tilsyn med en virksomhet som er spredt over hele landet, og hvor det vil være behov for utstrakt bruk av kostbare datasystemer.

Lotteritilsynet vil i tillegg ha behov for innkjøp av tjenester fra ulike spisskompetansemiljøer. Arbeidsgruppen finner det ikke riktig å legge for sterke føringer på hvilke tjenester som bør bygges opp innenfor egen organisasjon kontra hva som bør kjøpes fra andre. Det nevnes at det kan være aktuelt å kjøpe typegodkjennings- og etterkontrolltjenester. Videre kan det være aktuelt å videreføre samarbeidet med KRIPOS i forhold til godkjenning av skrapelodd, men da rimeligvis slik at KRIPOS får betalt for tjenestene og derigjennom gis mulighet til opprettholdelse og eventuelt videreutvikle den spisskompetansen som er bygd opp der.

Arbeidsgruppen er kommet til at lotteritilsynet bør ha 10 millioner kroner til kjøp av tjenester i tillegg til sitt ordinære budsjett, samt til dekning av merutgifter i Brønnøysundregistrene og Statens Innkrevingssentral. Videre må det ligge inne et beløp til forskning og forebyggende arbeid i forhold til «spillegalskap».

Det antas at kostnadene tilsammen vil utgjøre anslagsvis 35 millioner kroner årlig. Sett i lys av at det er en betydelig næring i norsk målestokk, med en omsetning på anslagsvis 17 000 millioner kroner, så fortoner utgiftene seg for arbeidsgruppen som relativt beskjedne. Arbeidsgruppen forutsetter at alle utgiftene skal dekkes inn i form av gebyrer som pålegges driftsleddet i spill- og lotterimarkedet. De lotteriver-

dige organisasjoner forutsettes således å beholde like mye midler som tidligere. Den forsterkede kontrollen vil føre til en vesentlig økning av inntektene til organisasjonene. Kontrollen er nødvendig for på en tilfredstillende måte å kunne implementere gjeldende regler om overskuddsdeling. Arbeidsgruppen mener en realistisk tallfesting av økningen vil være minimum 500 millioner kroner.

Arbeidsgruppen vil peke på at Statskontrollens ansatte er engasjert både av Statskontrollen og Norsk Tipping AS og at utgiftene til Statskontrollen i sin helhet dekkes over Norsk Tipping AS sitt budsjett. Dette bør endres slik at utgiftene bevilges over statsbudsjettet og således inngår i lotteritilsynets totale budsjett. Det foreslås at Norsk Tipping AS betaler gebyrer for de tjenester Statskontrollen utfører, omtrent tilsvarende de utgifter som pådras.

Dette er allerede en ordning som er gjennomført i forhold til Stiftelsen Norsk Rikstoto og spillet Extra. Det er satt opp egne avtaler om å utføre kontrollen med disse spillene. Det betales gebyr for den utførte kontrollen.

Arbeidsgruppen har fått opplyst at Statskontrollens utgifter til notarene i 1996 utgjorde ca. 3,1 millioner kroner. Dette beløpet omfatter både kontroll og løpende utredningsoppdrag. I tillegg har Statskontrollen en avtale med Statens Datasentral, oppad begrenset til 1 million kroner. Denne avtalen omfatter en årlig serviceavtale samt løpende problemløsninger og mindre korrigeringer. I tillegg til dette har Landbrukdepartementet opplyst at beregnet kostnad for kontrollen på totalisatorbanene og ved Stiftelsen Norsk Rikstoto for 1996 vil beløpe seg til ca. kroner 800 000.

Utgiftene til Statskontrollen er følgelig nesten 5 millioner kroner per år. Det må utarbeides en gebyrpolitikk i forhold til Norsk Tipping AS og Stiftelsen Norsk Rikstoto som bringer inn et tilsvarende beløp.

9.4 INNTEKTER

I forbindelse med lotteriloven av 24 februar 1995 nr 11 ble betegnelsen gevinstautomater innført. Inkludert i begrepet gevinstautomater ligger varegevinstautomater, kontantutbetalingsautomater og lotteriautomater.

Antallet automater anslås å være følgende:

- Gevinstautomater: ca 33-35 000
- Underholdningsautomater: ca 1 000

Arbeidsgruppen finner det naturlig å foreslå at lotteritilsynet gis ansvar for iverksetting av en gebyrinnkreving som beskrevet under *"Om betydningen av en bevisst gebyrpolitikk"* i kap. 7.2.4.

I tillegg til gebyret per døgn per automat så finner arbeidsgruppen det naturlig at aktørene belastes med et gebyr ved innregistrering i lotteriregisteret, i praksis ved behandling av søknad om registrering av automater eller annet. Ved f.eks. et gebyr på kroner 250 per automat ved innregistrering i lotteriregisteret, og med et anslag på tilsammen 30 000 automater vil et innregistreringsgebyr gi inntekter i størrelsesorden 7,5 millioner kroner det første året. Deretter kan det årlig forventes registrert minst 7 500 nye automater, idet hver automat har relativt kort levetid og normalt ikke lenger enn 4 år i gjennomsnitt. De årlige inntekter vil da beløpe seg til 1,9 millioner kroner.

I tillegg til registrering av automatene, er det nødvendig med registrering av alle de lotteriverdige organisasjoner, alle entreprenører og andre aktører i lotterimarkedet samt alle lotterier med tillatelse. Også ved alle disse registreringer synes det naturlig med et gebyr på kroner 250 per organisasjon, entreprenør, lotteri m.v. Antallet som registreres hvert år vil være beskjedent og krever ingen tallfesting på det nåværende stadium.

Det bør også ilegges et gebyr for typegodkjenning av automater. Her er det naturlig å legge seg på gebyrstørrelse henimot faktisk kostnad for lotteritilsynet. Antallet automater som søkes godkjent hvert år vil være relativt beskjedent og krever ingen egen tallfesting på det nåværende stadium.

For bingovirksomhet forutsettes det ilagt gebyr som gir adgang til en vesentlig styrking av dagens oppfølging og kontroll. I 1995 ble det innkrevet gebyrer på 6,1 millioner kroner. Dette bør etter arbeidsgruppens mening økes opp til henimot 10 millioner kroner uten at man her går nærmere inn på enkelthetene i en slik gebyrordning.

Det er også aktuelt å innføre gebyrer i de tilfeller hvor en foretar en sentral trekning av lotterier. Med et gebyr på kroner 10 000 per trekning og anslagsvis 100 landslotterier genereres inntekter på 1 million kroner. Som landslotteri regnes de lotterier som omfatter mer enn 3 politidistrikter. Alle trekninger forutsettes registerført med enkel adgang for publikum til å hente ut trekningsinformasjonen. Kunngjøringsplikten kan da som for all firmainformasjon, legges til Brønnøysundregistrene. Inntektene fra slike lotterier var i 1995 på ca. 4,8 millioner kroner. Arbeidsgruppen finner det naturlig å foreta en reduksjon av gebyrene på dette området til fordel for en sterkere gebyrbelegging av automater.

Norsk Tipping AS og Stiftelsen Norsk Rikstoto bør ilegges gebyrer i den størrelsesorden de pådrar utgifter. Dette er tidligere beregnet til 5 millioner kroner.

Arbeidsgruppen mener all form for innkreving av gebyrer og avgifter vil kunne forestås av Statens Innkrevingssentral.

Arbeidsgruppen legger følgelig til grunn at alle utgifter forbundet med lotteritilsynet og den øvrige lotteriforvaltning, enkelt vil kunne bli dekket ved gebyrer og avgifter.

Etter arbeidsgruppens mening vil det være naturlig at gebyr og avgifter i minst mulig grad belastes de lotteriverdige organisasjoner. Arbeidsgruppen legger til grunn at gebyrer må likestilles med andre driftsutgifter som følger med drift av spill og lotterier.

De anslåtte inntekter må i første omgang settes opp mot de anslåtte utgifter på 35 millioner kroner til lotteritilsynet. Deretter må det tillegges politiets utgifter på 69 millioner kroner og departementenes utgifter på 8,3 millioner kroner. Samlede utgifter vil etter arbeidsgruppens forslag utgjøre minst 112,3 millioner kroner. Med en styrket innsats fra politiets side, vil utgiftene raskt kunne øke utover dette nivå. Arbeidsgruppen finner det ikke urimelig om gebyr- og avgiftsnivået legges noe høyere enn de anslåtte utgifter. Det gir rom for mer arbeid innen forskning og forebyggende arbeid, dersom det viser seg at denne faktoren er undervurdert. Det er allikevel mulig å forestille seg at særlig døgnavgiften reduseres noe i forhold til dagens nivå, uten at arbeidsgruppen finner å ville gå nærmere inn på dette nå.

KAPITTEL10

Merknader til de enkelte paragrafer i lovforslaget

Til lov av 24.februar 1995 nr. 11 om lotterier:

Til opphevelsen av § 3 annet ledd:

Justisdepartementet foreslo i Ot. prp. 58 (1993-94) at kommunen skulle gi tillatelse til å avholde lotteri gjennom oppstilling av gevinstautomater. Etter behandling i Justiskomiteen ble det besluttet at denne myndigheten skulle tilligge politiet. Det følger av § 3 første ledd, sammenholdt med lotterilovens ikrafttredelsesresolusjon av 24. februar 1995, at myndighet til til å gi tillatelser til lotteri legges til politiet. § 3 annet ledd foreslås derfor opphevet.

Til § 4 første ledd, syvende strekpunkt:

§ 4 gir myndighet til departementet til å gi forskrifter. Av gjeldende § 4 første ledd, syvende strekpunkt fremgår det at departementet kan fastsette krav til lotteriarrangør og lotterientreprenør. Nåværende bestemmelse gir uttrykk for at det også kan fastsettes krav til lokalinnehaver.

Til § 12

I forslaget har man lagt til grunn forslaget til ny regnskapslov fra regnskapslovutvalget, jf. NOU 1995:30.

Til første ledd:

Regnskapsbøkene skal gi oversikt over virksomhetens omsetning m.v. for å sikre orden og kontrollmulighet. Bokføringsplikten innebærer at det gis så fullstendige og spesifiserte opplysninger om virksomheten som blant annet hensynet til betryggende tilsyn med virksomheten tilsier. Det legges også vekt på bokføringen som et viktig ledd i den interne styringen av virksomheten, for eksempel i budsjettering og kontroll for å hindre misligheter.

Til annet ledd:

Det er nødvendig å strukturere regnskapet slik at kontrollmyndighetene får nødvendig innsyn i lotterivirksomheten. Lotterivirksomheten skal fremgå særskilt av regnskapet. Hvis note benyttes, skal periodens inntekter og kostnader spesifiseres slik at lotterivirksomhetens regnskapsmessige resultat fremkommer.

Til tredje ledd:

Regnskapspliktig virksomhet etter denne lov er undergitt revisjon av statsautorisert eller registrert revisor, jf. revisorloven. Dette anses viktig for å sikre en best mulig revidering av regnskapene. Det anses også vesentlig å sikre ordnet bokføring blant annet gjennom krav om autorisert regnskapsfører. Departementet, eller den det bemyndiger, kan dispensere fra kravet om regnskaps- og revisjonsplikt. Dispensasjonsadgangen er gitt med henblikk på virksomhet med mindre lotteriomsetning.

Til fjerde ledd:

Bestemmelsen skal ivareta at kontrollmyndighetene etter anmodning gis tilstrekkelig tilsyn med virksomheten. Slikt innsyn er viktig for å kontrollere at virksomheten drives i henhold til lotterilovgivningen.

Til femte ledd :

Dette leddet foreslås noe endret i forhold til tidligere bestemmelse. Det er presisert at det er kontrollmyndighetene som har adgang til kontroll og ikke bare tillatelsesmyndigheten og politiet.

I bokstav a) fremgår at kontrollmyndighetene har adgang til etterhvert sted hvor lotterivirksomhet eller tilhørende virksomhet foregår for å kontrollere at virksomheten er i henhold til lotterilovgivningen og vilkår fastsatt i medhold av denne. Bestemmelsen har til hensikt å gi kontrollmyndigheten adgang til ethvert sted hvor

lotterivirksomhet eller tilhørende virksomhet foregår. Dette gjelder eksempelvis verksteder, lager, kontorer og ethvert sted hvor det finnes innretninger som brukes til lotterivirksomhet.

I bokstav b) fremgår at kontrollmyndighetene har adgang til å kontrollere de innretninger som brukes til all virksomhet som omfattes av lotterilovgivningen.

Til lov av 28. august 1992 nr. 103 om lov om pengespill m.v.

Til § 14

I medhold av denne bestemmelsen kan Kulturdepartementet delegere ansvaret for tilsyn med de statlige spill som Norsk Tipping AS driver til lotteritilsynet.

KAPITTEL11

Lovforslag

I

I lov av 24. februar 1995 nr 11 om lotterier m.v. gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd oppheves.

§ 4, første ledd, 7. strekpunkt skal lyde:

– krav til lotteriarrangør, lotterientreprenør og lokalinnehaver.

§ 12 skal lyde:

§ 12 Regnskaps- og revisjonsplikt og innsyn i regnskaper m.m.

Den som trenger godkjenning etter denne lov har regnskapsplikt etter regnskapsloven *"Bakgrunn og arbeidsgruppens opprettelse og mandat"* i kap. 2, med mindre regnskapsplikten følger av annen lovgivning.

Dersom lotterivirksomheten inngår i annen næringsvirksomhet skal lotterivirksomhetens inntekter og utgifter fremgå særskilt av regnskapet.

Virksomhet med godkjenning etter denne lov skal ha regnskaper ført og attestert av autorisert regnskapsfører. De som har alminnelig regnskapsplikt er undergitt revisjonsplikt etter revisorloven. Departementet, eller den det bemyndiger, kan dispensere fra kravet om regnskaps- og revisjonsplikt.

Kontrollmyndighetene skal etter anmodning gis innsyn i regnskapsbøkene og tilhørende bilag.

Kontrollmyndighetene har til enhver tid

a) adgang til ethvert sted hvor lotterivirksomhet eller tilhørende virksomhet foregår for å kontrollere at virksomheten er i henhold til lotterilovgivningen og vilkår fastsatt i medhold av denne.

b) adgang til å kontrollere de innretninger som brukes til virksomhet som omfattes av lotterilovgivningen. Kontrollmyndighetene kan forlange at kontrollen foretas på eierens eller brukerens bekostning.

I lov av 28. august 1992 nr. 103 om lov om pengespill m.v. gjøres følgende endring:

§ 14 skal lyde:

Departementet gir nærmere bestemmelser om tilsyn med at selskapets virksomhet foregår i samsvar med lov og spilleregler.

II

Denne loven trer i kraft når Kongen bestemmer.

Vedlegg 1

Gjeldende lover om spill og lotterier

LOV OM LOTTERIER M.V. AV 24. FEBRUAR NR 11. 1995

Kapittel I. Definisjoner. Lovens stedlige virkeområde

§ 1. Definisjoner m.v.

I denne loven menes med

a) Lotteri: virksomhet der deltakerne mot innskudd kan erverve gevinst som følge av trekning, gjetting eller annen fremgangsmåte som helt eller delvis gir et tilfeldig utfall.
b) Lykkespill: lotteri ved hjelp av tombola, lykkehjul, bingo eller andre mekaniske eller elektroniske innretninger der det foretas en rekke fortløpende trekninger.
c) Gevinstautomat: lykkespill der trekningen foregår ved en mekanisk eller elektronisk innretning som også foretar automatisk gevinstutlevering.
d) Varegevinstautomat: gevinstautomat som utleverer gevinst i form av varer.
e) Utbetalingsautomat: gevinstautomat som gir gevinst i form av penger eller verdibevis.

I tvilstilfelle avgjør departementet med bindende virkning om det foreligger lotteri, og i tilfelle hva slags lotteri som foreligger.

Kongen kan ved forskrift bestemme at

a) virksomhet som går inn under første ledd, helt eller delvis skal unntas fra loven.
b) loven helt eller delvis skal gjelde for mekaniske eller elektroniske innretninger som mot innskudd gir rett til spill uten mulighet for gevinst (underholdningsautomater).

Loven gjelder ikke for lotterier som faller inn under lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v., eller som for øvrig er regulert i særskilt lov.

§ 2. Særlige regler om lovens stedlige virkeområde

Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard. Departementet kan ved forskrift fastsette unntak fra deler av loven for norske skip som går i rute mellom norsk og utenlandsk havn.

Loven gjelder ikke ombord i norske skip som ikke anløper norsk havn eller på norske innretninger og anlegg utenfor norsk økonomisk sone og den norske del av kontinentalsokkelen.

Kapittel II. Lotterimyndighetene

§ 3. Tillatelser og kontrollmyndighet

Kongen bestemmer hvem som skal gi tillatelser til og gjennomføre kontroll med virksomhet som denne lov gjelder for.

Tillatelse til å avholde lotteri gjennom oppstilling av gevinstautomater gis av politiet.

§ 4. Forskrifter

Departementet kan gi nærmere forskrifter til gjennomføring av denne lov, og herunder fastsette
– regler for behandling av søknader,
– generelle vilkår for å avholde lotterier,
– økonomiske rammebetingelser for de forskjellige typer lotterier,
– krav til godkjenning og kontroll med trekninger og spilleinnretninger,
– krav til sikkerhetsstillelse for gevinster og håndtering av uavhentede gevinster,
– krav til regnskapsføring og revisjon,
– krav til lotteriarrangør og lotterientreprenør.

Departementet kan ved forskrift bestemme at kontrollmyndighetens utgifter ved behandling av søknader, trekning, godkjennelse og kontroll av spilleinnretninger, samt regnskapskontroll skal dekkes av lotteriarrangør eller annen rekvirent.

Kapittel III. Lotterivirksomhet

§ 5. Lotteriers formål

Lotteri kan bare avholdes til inntekt for et humanitært eller samfunnsnyttig formål.

Første ledd gjelder likevel ikke for lotteri i møter hvor allmennheten ikke har adgang, når lotteriet ikke er hovedhensikten ved møtet.

§ 6. Lotteritillatelse

Med unntak som nevnt i § 7 er det forbudt å avholde lotteri uten tillatelse.

Tillatelse til å avholde lotteri kan gis til landsdekkende, regionale eller lokale organisasjoner eller foreninger som i sin virksomhet ivaretar formål som nevnt i § 5 første ledd innenfor det området som lotteriet foregår. Slike organisasjoner eller foreninger kan også gis tillatelse til å avholde lotterier til inntekt for humanitær virksomhet utenfor dette området. Når særlige hensyn tilsier det, kan også andre institusjoner eller sammenslutninger gis tillatelse til å avholde lotteri til inntekt for humanitær virksomhet.

Ved avgjørelse om tillatelse skal gis, kan det tas hensyn til en samfunnsmessig forsvarlig fordeling av inntektsmulighetene fra lotterivirksomhet.

§ 7. Lotterier som ikke krever tillatelse

Følgende lotterier trenger ikke tillatelse:

a) Lotterier som avholdes innenfor et avgrenset område hvor gevinstene og trekning foregår i nærvær av loddkjøperne i umiddelbar tilknytning til loddsalget (basar).
b) Varegevinstautomater og lokale smålotterier etter nærmere bestemmelser av departementet i forskrift.
c) Lotterier som nevnt i § 5 annet ledd.

Dersom gjennomføringen av lotterier som nevnt i første ledd overlates til en medhjelper mot betaling, kreves likevel tillatelse.

Departementet kan ved forskrift fastsette maksimalverdier for gevinst og nedlegge forbud mot enkelte former for spill og spilleinnretninger til bruk i lotterier som nevnt i første ledd.

§ 8. Trekning

Lotterier kan enten forhåndstrekkes eller trekkes etter endt loddsalg.

Trekning kan også gjennomføres fortløpende som lykkespill.

Forhånds- og etterskuddstrekninger foretas av politiet eller annen myndighet etter departementets bestemmelse. Ved lotterier som nevnt i § 7 foretas trekning av arrangøren.

§ 9. Gevinster

Det er forbudt å benytte levende dyr og alkoholholdige drikkevarer som gevinster. Det er likeledes forbudt å sette opp penger eller fordringer på penger som gevinst, med mindre departementet ved forskrift har fastsatt unntak.

Forbudet mot å sette opp penger som gevinst gjelder ikke utbetalingsautomater etter § 10.

§ 10. Utbetalingsautomater

Det er forbudt for andre enn organisasjoner og foreninger som har fått godkjenning av departementet, å avholde lotteri gjennom oppstilling av utbetalingsautomater. Godkjenning kan bare gis til organisasjoner og foreninger som nevnt i § 6. Ved godkjenning kan det fastsettes en øvre grense for antall automater som kan oppstilles, og det kan bestemmes hva slags automater som kan benyttes.

Politiet kan bare gi tillatelse til oppstilling av utbetalingsautomater etter § 3 annet ledd til organisasjoner og foreninger som er blitt godkjent av departementet etter første ledd.

§ 11. Markedsføring av lotterier

Med unntak for lotterier som nevnt i § 7, er det forbudt å drive markedsføring eller formidling av lotterier som ikke er gitt tillatelse etter § 6 annet ledd.

§ 12. Innsyn i regnskaper m.m.

Tillatelsesmyndigheten skal etter anmodning gis innsyn i regnskapene til de foreninger, organisasjoner m.v. som avholder lotteri etter denne lov, eller har søkt om dette.

Det samme gjelder regnskapene til den som mot vederlag har påtatt seg å arrangere lotteri for andre.

Tillatelsesmyndigheten og politiet har til enhver tid

a) adgang til sted hvor loddsalg foregår for å kontrollere at lotteriet foregår i henhold til lov, forskrift og vilkår som er fastsatt i medhold av lov.
b) adgang til å kontrollere de innretninger som brukes til spill eller trekning av lotterier som omfattes av denne lov, og kan forlange dem undersøkt på eierens eller brukerens bekostning.

§ 13. Fastsettelse og endring av vilkår

Tillatelsesmyndigheten kan fastsette vilkår for lotteriet.

Nye eller endrede vilkår kan fastsettes etter at tillatelsen er gitt dersom lotteriet avholdes i strid med bestemmelser som er fastsatt i eller i medhold av denne lov, eller hvor virksomheten forøvrig forårsaker forstyrrelse av den offentlige ro og orden.

Under forhold som nevnt i annet ledd kan tillatelsesmyndigheten fastsette vilkår for fortsatt drift av lotterier som nevnt i § 7.

§ 14. Tilbakekall av tillatelse m.m.

Tillatelsesmyndigheten kan kalle tilbake en tillatelse dersom det skjer gjentatte eller alvorlige brudd på bestemmelser i denne lov, forskrifter eller vilkår som er fastsatt i medhold av lov.

Tilbakekalling av tillatelse kan også finne sted dersom lotterivirksomheten har forårsaket gjentatte eller alvorlige brudd på ro og orden eller et miljø som er uheldig for barn og ungdom.

Foreligger det overtredelser som nevnt i første ledd ved lotterier som er nevnt i § 7, eller har slik lotterivirksomhet ført til forhold som nevnt i annet ledd, kan politiet nedlegge forbud mot fortsatt virksomhet.

Ved tilbakekalling av tillatelse kan lotterimyndigheten fastsette en frist for avvikling av lotteriet. Dersom en innretning som brukes til spill eller trekning av lotterier ikke virker tilfredsstillende, skal tillatelsen kalles tilbake straks.

Er vilkårene for tilbakekall av tillatelse etter første ledd ellers til stede, kan tillatelsesmyndigheten bestemme at lotteriet skal avvikles ved hjelp av en særskilt oppnevnt bestyrer og i den forbindelse kreve det nødvendige materiale utlevert fra lotteriarrangøren. Den som har fått tillatelse til å avholde lotteriet, kan holdes ansvarlig for det offentliges utgifter ved avviklingen.

Kapittel IV. Forskjellige bestemmelser

§ 15. Forbud mot spesielle lotteriformer eller besittelse av lotteriinnretninger m.v.

Departementet kan ved forskrift nedlegge forbud mot lotteriformer, eller besittelse av lotteriinnretninger, som lett kan misbrukes eller vanskelig kan kontrolleres.

§ 16. Lykkekjeder o.l.

Det er forbudt å opprette eller delta i pyramidespill, lykkekjeder, kjedeforretninger eller liknende tiltak hvor penger eller andre verdier omsettes etter hvert innen en ubestemt krets av personer.

§ 17. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i denne lov, eller forskrifter eller vilkår som er fastsatt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder. Medvirkning straffes på samme måte. Forsøk straffes som fullbyrdet overtredelse.

Ved overtredelse av forskrift etter § 15 eller av § 16 er straffen fengsel inntil tre år.

§ 18. Lovens ikrafttreden

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid oppheves lov av 12. mai 1939 nr. 3 om lotterier m.v. Kongen kan fastsette overgangsbestemmelser.

LOV OM PENGESPILL M.V. AV 28. AUGUST NR 103. 1992

§ 1. Loven gjelder

a) pengespill i forbindelse med idrettskonkurranser og andre konkurranser, som ikke er regulert i andre lover,
b) tallspillet Lotto,
c) andre pengespill som Kongen kan bestemme at loven skal gjelde for.

§ 2. Uten hjemmel i lov er det ikke tillatt å formidle pengespill i forbindelse med idrettskonkurranser og andre konkurranser, og tallspill. Det er like ens forbudt å selge eller falby kuponger og lignende i slike tiltak.

Idrettsforeninger, humanitære foreninger og andre foreninger med allmennyttige formål og selskapets forhandlere har adgang til å opprette spillelag, som på

medlemmenes vegne deltar i spill i selskapet. Departementet kan gi nærmere regler om slike spillelag, og avgjør i tvilstilfelle om en forening går inn under bestemmelsen her.

Det er forbudt å innta i aviser og tidsskrifter, utlegge for offentligheten eller på annen måte spre bekjentgjørelser om utenlandske tallspill og pengespill i forbindelse med idrettskonkurranser og andre konkurranser, om salg av kuponger og lignende eller om innløsning av gevinster.

§ 3. Et statlig aksjeselskap, hvor staten eier alle aksjene, skal være spilleselskap.

Lov om aksjeselskaper gjelder ikke for dette selskapet.

Kongen treffer vedtak om opprettelse av selskapet og fastsetter vedtekter.

Kongen kan bestemme at selskapet kan ta på seg oppdrag for andre selskaper, foreninger eller institusjoner som med hjemmel i lov har tillatelse til å formidle spill eller veddemål eller drive lotteri.

§ 4. Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) og lov av 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven) gjelder ikke for dette selskap. Lov av 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister (tjenestetvistloven) og lov av 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) gjelder ikke for ansatte i dette selskap.

§ 5. Aksjekapitalen i selskapet skal være kr 150.000 delt på aksjer som hver lyder på kr 50.000, som skal være fullt innbetalt. Aksjekapitalen kan settes opp eller ned etter vedtak av Kongen.

§ 6. Selskapet blir ledet av et styre på minst fem medlemmer oppnevnt av Kongen for en periode på to år. I instruksen kan det fastsettes kortere eller lengre tjenestetid. Kortere tjenestetid kan fastsettes ved suppleringsvalg.

Kongen gir instruks for styret, og oppnevner leder og nestleder.

Et flertall av de ansatte kan kreve at to av styrets medlemmer med vararepresentanter velges av og blant de ansatte. Departementet kan gi nærmere retningslinjer om vilkår for stemmerett og valgbarhet, om valgmåten, om avgjørelser av tvister om valget og om bortfall av verv som styremedlem.

Departementet tilsetter administrerende direktør og fastsetter direktørens lønn og andre tilsettingsvilkår. Administrerende direktør deltar i styremøtene uten stemmerett.

§ 7. Styret skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, vedtekter og retningslinjer. Styret har ansvaret for en tilfredsstillende organisering og forvaltning av selskapet, herunder regulering av forholdet til forhandlerne, og skal påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. Styret skal føre tilsyn med administrerende direktørs ledelse av virksomheten.

Styret skal sende regnskap og årsmelding til departementet til godkjenning.

Riksrevisjonen reviderer selskapets regnskap.

§ 8. Kongen kan vedta at selskapet skal oppløses og gir regler om framgangsmåten.

§ 9. Kongen kan bestemme at selskapet skal opprette fond, og gir i så fall nærmere regler om hvilke avsetninger som skal foretas og om hvordan fondene skal forvaltes.

§ 10. Etter at det er foretatt fondsavsetninger, skal selskapets overskudd fordeles med 1/3 til idrettsformål, 1/3 til kulturformål og 1/3 til vitenskapelige formål. Midlene til idrettsformål fordeles av Kongen.

Midlene til kulturformål og til vitenskapelige formål fordeles av Stortinget.

§ 11. Departementet fastsetter spilleregler for de spill loven gjelder for.

§ 12. Departementet fastsetter for hvert enkelt spill hvor stor del av innsatsbeløpet som skal gå til gevinster.

Departementet kan bestemme at en gevinst ikke skal overstige et visst beløp, at gevinstbeløp skal avrundes, og at gevinster under et visst minstebeløp ikke skal utbetales.

Retten til en gevinst bortfaller dersom kravet på gevinsten ikke er meldt selskapet innen tre måneder etter at spilleomgangens gevinstresultat er kunngjort.

§ 13. Salg av spillekuponger og av elektronisk formidlet spill kan bare skje fra selskapets kontor eller fra selskapets forhandlere. Salget skal foregå fra faste utsalgssteder som selskapet har godkjent. Styret kan når som helst ta fra en forhandler retten til å selge spillekuponger eller retten til å formidle elektronisk spilleinnsats.

§ 14. Departementet oppnevner en kontrollkomite til å føre tilsyn med at selskapets virksomhet foregår i samsvar med lov og spilleregler, herunder avgjøre hvilke kuponger og innsatser som er berettiget til premie.

Departementet gir instruks for kontrollkomiteens arbeid.

§ 15. Brudd på bestemmelsene i denne loven eller medvirkning til dette blir straffet med bøter eller med fengsel inntil tre måneder.

På samme måten blir den straffet som bryter bestemmelser som er gitt med hjemmel i loven eller som medvirker til dette.

Også uaktsomme brudd er straffbare.

Forsøk på salg av spillekuponger i strid med § 13 er straffbart.

§ 16. Det selskap som er opprettet i medhold av § 2 i Lov om tipping av 21. juni 1946 nr. 2, kan som helhet overføres til et selskap godkjent etter denne lovens § 3, ved at eiendeler, rettigheter, herunder offentlige tillatelser, og forpliktelser som er knyttet til virksomheten, overføres til selskapet. Fordringshavere og øvrige rettighetshavere kan ikke motsette seg overføringen eller gjøre gjeldende at den utgjør en bortfallsgrunn for rettsforholdet.

§ 17. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra samme tid oppheves Lov om tipping av 21. juni 1946 nr. 2 og Lov om Tallspillet Lotto av 20. desember 1985 nr. 92.

LOV OM PENGELOTTERI AV 4. JUNI, NR 39. 1976

§ 1. Det kan drives et pengelotteri i samsvar med forskrifter som godkjennes av Kongen. Overskottet nyttes slik Stortinget til enhver tid bestemmer.

§ 2. Regler om årlig spillesum, antall trekninger og prisen på hvert lodd, fastsettes i forskriftene.

§ 3. Lotteriet ledes av et styre på 3 medlemmer som oppnevnes av Kongen.

Med Kongens godkjenning overdrar styret salget av loddene til et selskap eller institusjon på vilkår som fastsettes ved avtale.

Styret fører tilsyn med at lotteriet drives i samsvar med avtalen, bestemmelsene i denne lov og forskriftene.

§ 4. Summen av gevinstene skal utgjøre minst 50 pst. av spillesummen. Høyeste gevinst fastsettes av Kongen. Fordring på utbetaling av gevinst foreldes 1 år fra trekningsdagen.

§ 5. Loddsalget foregår gjennom vedkommende institusjon eller selskap og ved forhandlere som institusjonen eller selskapet antar. Enhver som ellers forsettlig avhender eller søker å avhende lodd med fortjeneste eller som medvirker til dette, straffes med bøter.

§ 6. Denne lov trer i kraft straks. - - -

LOV OM VEDDEMÅL VED TOTALISATOR AV 1. JULI, NR 3. 1927

§ 1.Ved hesteveddeløp (kappritt, travløp) kan Kongen gi bevilling til å anordne veddemål ved såkalt totalisator.

Bevillingen gis for et tidsrum av inntil 5 år ad gangen og for et begrenset antall ganger hvert år.

Den gis til organisasjoner og selskaper som er godkjent av vedkommende departement og som har til formål bl.a. å støtte hesteavlen.

Vedkommende departement godkjenner de enkelte spilleformer og fastsetter spillereglene.

Vedkommende departement fastsetter for hver spilleform hvor stor del av innsatsbeløpet som skal gå til gevinster.

Statens andel fastsettes av Kongen.

§ 2. Vedkommende departement utferdiger de nærmere bestemmelser nødvendige til gjennemførelse av denne lov.

§ 3. Overtredelse av denne lov eller de i medhold av loven utferdigede bestemmelser straffes med bøter forsåvidt ingen strengere straffebestemmelse kommer til anvendelse på forholdet.

Hvis avgiften til staten ikke betales innen den tid departementet fastsetter eller vedkommende lag ikke nøie overholder de bestemmelser som er utferdiget, kan Kongen tilbakekalle den gitte bevilling for den resterende del av tiden.

Vedlegg 2

Gjeldende forskrifter for de private lotterier

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM AVVIKLING AV KOMMERSIELT OPPSTILTE UTBETALINGSAUTOMATER (TIDLIGERE FERDIGHETSAUTOMATER)

Fastsatt av Justis- og politidepartementet 2. januar 1997 med hjemmel i kgl.res. av 24. februar 1995 nr. 184 om ikrafttredelse av lov 24. Februar 1995 nr. 11 om lotterier m.v. Delegering av myndighet og overgangsbestemmelser punkt 3.

I

Tillatelse til oppstilling av kommersielle utbetalingsautomater (tidligere kalt ferdighetsautomater), oppstilt i henhold til tillatelse gitt etter tidligere lovgivning, eventuelt etter forlengelse av slik tillatelse gitt i medhold av forskrift om lotterier av 24. februar 1995 nr. 185 § 7 tredje ledd, bortfaller senest 1. april 1997. Automateieren plikter å sørge for fjerning av automaten senest når tillatelsen er bortfalt, om ikke politiet har gitt ny tillatelse til oppstilling i medhold av lov 24. Februar 1995 nr. 11 om lotterier § 10.

II

Forskriften trer i kraft 2. januar 1997.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM UNDERHOLDNINGSAUTOMATER

Fastsatt ved kgl.res. 15. september 1995 med hjemmel i lov 24. februar 1995 nr. 11 om lotterier m.v. § 1 tredje ledd litra b. Fremmet av Justis- og politidepartementet.

§ 1. Lotterilovens virkeområde for underholdningsautomater

Lov av 24. februar 1995 nr. 11 om lotterier m.v. § 1 annet ledd, § 2, § 3, § 4, § 6 første ledd, § 12, § 13, § 14, § 15 og § 17 gjelder tilsvarende for mekaniske eller elektroniske innretninger som mot innskudd gir rett til spill uten mulighet for gevinst (underholdningsautomater).

Spill på underholdningsautomater er ikke lotteri og kan drives som privat næringsvirksomhet.

§ 2. Stedlig virkeområde for forskriften

Forskriften gjelder i sin helhet også for Svalbard.

§ 3. Myndighet etter denne forskrift

Tillatelse til å stille opp underholdningsautomat gis av politiet i det distrikt hvor automaten skal oppstilles. Det samme gjelder tillatelse til å opprette spillehall.

Politiet gjennomfører kontroll med virksomhet etter denne forskrift.

§ 4. Typegodkjenning

Justisdepartementet kan fastsette regler for at det skal kreves typegodkjenning før oppstillingstillatelse for underholdningsautomat kan gis. Det kan blant annet bestemmes at:

1. Typegodkjenning av underholdningsautomat bare kan gis mot dekning av utgiftene.
2. Politiet og andre som har myndighet etter denne forskrift til enhver tid skal ha adgang til å kontrollere de innretninger det søkes om typegodkjenning for etter denne forskrift og at innretningen i den forbindelse kan forlanges undersøkt for å kontrollere at spillet vil foregå i henhold til lov, forskrift eller regler som er fastsatt i medhold av lov. Det kan også kontrolleres om innretningen lett kan endre karakter og ellers om den under bruk vil være vanskelig å kontrollere.

§ 5. Klage

Klager over politiets vedtak sendes Justisdepartementet til avgjørelse etter de vanlige reglene i forvaltningsloven.

Justisdepartementet kan gjøre unntak fra bestemmelsene i denne forskrift.

§ 6. Gjennomføring av forskriften

Justisdepartementet kan fastsette regler for at enkelte underholdningsautomater kan stilles opp uten tillatelse.

Justisdepartementet kan fastsette nærmere regler for gjennomføring av denne forskrift, herunder om

a) regler for behandling av søknad
b) typegodkjenning av underholdningsautomat
c) generelle vilkår for oppstilling av underholdningsautomat
d) generelle vilkår for opprettelse og drift av spillehall
e) registrering av oppstilte underholdningsautomater
f) særskilt merking for typegodkjenning og oppstillingstillatelse
g) kontroll av underholdningsautomat, herunder intervaller for gjennomføring av kontroll
h) føring og kontroll av regnskap
i) dekning av utgifter ved behandling av søknader, godkjennelse og kontroll av spilleinnretninger samt regnskapskontroll.

§ 7. Opphør av tidligere gitt oppstillingstillatelser mm

Oppstillingstillatelse for underholdningsautomater som er gitt etter lov av 19. mars 1939 nr. 3 om lotterier m.v., løper inntil de utløper etter sitt innhold, dog ikke utover 1. mars 1996.

Politiet kan sette krav om installering eller utbedring av telleverk for å fastslå omsetningen. Dersom utbedring ikke har funnet sted innen fristen politiet har satt, faller tillatelsen bort.

Spill med underholdningsautomater oppstilt uten tillatelse må være avviklet senest - 2 - to måneder etter denne forskrifts ikrafttredelse.

§ 8. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 1. oktober 1995.

Fra samme tid oppheves forskrift av 6. oktober 1987 om forbod mot pokerautomatar.

HOVEDDOKUMENT FOR IKRAFTTREDELSE AV LOTTERILOVEN, DELEGERING.

Fastsatt ved kgl.res. 24. februar 1995. Fremmet av Justis- og politidepartementet.

1. Loven trer i kraft straks.
2. Lovens § 10 skal ikke få anvendelse på gevinstautomater som er oppstilt i henhold til tillatelse etter tidligere lovgivning, inntil tillatelsen løper ut etter sitt eget innhold eller det tidspunkt som Justisdepartementet fastsetter.
3. Myndighet til å gi tillatelser til lotteri legges til politiet. Justisdepartementet kan i forskrift etter lovens § 4 treffe nærmere bestemmelser om i hvilken utstrekning Justisdepartementets samtykke skal innhentes av politiet før vedtak om tillatelse til lotteri treffes.
4. Myndighet til å gjennomføre kontroll med virksomhet etter loven, gis til politiet.
5. Loven skal i sin helhet gjelde for Svalbard.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFTER OM LOTTERIAUTOMATER

Fastsatt av Justis- og politidepartementet 26. november 1992 med hjemmel i lov av 12. mai 1939 nr. 3 om lotterier m.v. § 17.

§ 1. Definisjoner.

Med lotteriautomat forstås automat som mot innskudd foretar (fortløpende) trekning(er) hvor utfallet er avhengig av tilfellet, jfr. lotteriloven § 6 første ledd.

Med entreprenør forstås profesjonell betalt bistand til å forestå driften og/eller utleie av lotteriautomaten(e).

Med undergruppe av hovedforening forstås både regionalforening, fylkesforening, kommuneforening og lokallag som har tilknytning til hovedforeningen på ethvert nivå. Det forutsettes at undergruppen har eget styre og eget budsjett.

Med varekupong forstås den papirtalong hvor loddkjøper opplyses om hvilken gevinst han har vunnet.

§ 2. Søknaden.

Forening/organisasjon som ønsker oppstillingstillatelse for lotteriautomat som nevnt i § 1 sender søknad til politiet i det distrikt hvor automaten skal oppstilles.

Politiet kan kreve at søknaden skal være ledsaget av foreningens eller organisasjonens vedtekter og årsregnskap samt oversikt over antall medlemmer.

Mangelfulle søknader kan avvises.

§ 3. Entreprenør.

Drift av lotteriautomat kan foregå med hjelp av entreprenør, jfr. § 1 annet ledd.

Entreprenør plikter å påse at samtlige regler og vilkår for spillet blir overholdt. Han plikter videre å føre oppgjørsregnskap, samt å utføre aktiv kontroll for å unngå manipulering med lotteriautomater eller andre misligheter og forsømmelser i forbindelse med spillet.

Søknad om tillatelse til å oppsette lotteriautomat(er) ved hjelp av entreprenør kan avslås når det tidligere har vist seg at entreprenøren ikke har oppnådd tilfredstillende overskudd. Hva som skal anses som tilfredstillende overskudd avgjøres av politiet under hensyntagen til de stedlige forhold.

Politiet kan nekte spill hos entreprenør ved overtredelser av lotterilovgivningen og de betingelser som er satt for virksomheten, eller når andre forhold gjør at han ikke lenger har den nødvendige tillit.

Politiet kan nekte spill hos entreprenør i inntil 1 år.

§ 4. Avtale om drift av lotteriautomat.

Det skal alltid foreligge avtale mellom automateier og lokalutleier.

Det skal også foreligge avtale mellom automatutleier (entreprenør) og automatleier dersom organisasjonen ikke eier automaten. Avtalene skal vedlegges søknaden om oppstillingstillatelse og alltid inneholde følgende:

– organisasjonen(e)s/foreningen(e)s/institusjonen(e)s navn og adresse,
– lokalinnehavers navn og adresse,
– oppstillingsstedets navn og adresse,
– antall oppstilte automater totalt,
– bestemmelse om organisasjon/forening skal delta under tømmingen. Dersom organisasjonen/foreningen skal delta skal det inntas bestemmelse om at denne skal varsles ved hver tømming.
– regler om bruk av tømmingsbilag, jfr. § 12 nr. 3,
– regler om bruk av elektronisk eller elektromekanisk telleverk, jfr. § 12 nr. 2,
– fastsettelse av godtgjørelse til lokalinnehaver. Godtgjørelsen skal ikke overstige 4% av brutto omsetning pr. måned. Dersom lotteriautomaten skal plasseres i bingolokale kan lokalleien ikke overstige kr. 1.500,-.
– fastsettelse av godtgjørelse til entreprenør. Leie av lotteriautomat skal ikke overstige kr. 5.000,- pr. mnd. iberegnet serviceavtale og andre arbeidsutgifter. Beløpene er inkludert merverdiavgift.

Hverken for entreprenør eller lokalinnehaver er det anledning til å ta betaling ut over de satser som er nevnt ovenfor.

Når polititillatelsen er gitt, anses kontrakten for godkjent.

§ 5. Spill i pott.

Spill i pott vil si at flere foreninger/organisasjoner/undergrupper utplasserer lotteriautomat(er) sammen og deler overskuddet.

Oppstillingsperiodene kan til sammen ikke strekke seg over mer enn ett år.

Politiet gir en felles tillatelse. Det føres fellesregnskap, medmindre politiet treffer annen bestemmelse. Politiet kan kreve at det innsendes delregnskap innen fastsatte frister.

Foreninger/organisasjoner/undergrupper som ønsker å spille i pott må inngå skriftlig kontrakt om spillet. Det oppnevnes en ansvarlig person for hele perioden. Kontrakten mellom foreningene må vedlegges søknaden.

§ 6. Tillatelsen.

Tillatelse gis bare til samfunnsnyttige eller veldedige foreninger/organisasjoner, jfr. lotteriloven § 4 første ledd.

Oppstillingstillatelse gis for inntil 2 måneder for arrangementer som holdes på samme sted. Etter to måneder kan det gis ny tillatelse til en annen undergruppe på tilsvarende vilkår. Med seks uavhengige foreninger/organisasjoner, eventuelt undergrupper, kan automaten oppstilles i ett år på samme sted, jfr. ovenfor om spill i pott. En klar forutsetning er at undergruppen eller foreningen/organisasjonen har hele området som sitt virkeområde. Hva angår landsomfattende organisasjoner/foreninger anses disse å ha hele landet som sitt virkeområde.

Lokale organisasjoner gis til vanlig kun tillatelse for 1 lotteriautomat. For landsomfattende organisasjoner avgjør politiet, under hensyntagen til det lokale automatmarkedet, hvor mange automater hver organisasjon skal få oppstille.

Tillatelsen skal være plassert på godt synlig sted på automaten.

Automateier, eventuelt entreprenør, er ansvarlig for at tillatelsen ikke fjernes av uvedkommende. Det skal alltid fremgå av tillatelsen hvilken forening/organisasjon som har fått tillatelsen, serienummer på automaten, dato for tillatelsen, samt hvor mange perioder automaten har driftstillatelse for.

§ 7. Ansvaret for spillet.

Forening som søker oppstillingstillatelse for lotteriautomater skal oppgi en norsk statsborger som ansvarshavende. Politiet kan nekte å godkjenne personer som ikke har den nødvendige tillit.

Ansvarshavende plikter å sette seg inn i de regler som gjelder for spillet, og skal påse at regler og vilkår blir overholdt.

Dersom det er praktisk mulig bør det alltid være en representant for foreningen/organisasjonen til stede ved oppsetting, tømming og eventuell flytting av automaten. Se dog § 12 nr. 1 annet ledd og § 12 nr. 3 annet ledd.

§ 8. Gevinster, innsats.

Verdien av den enkelte gevinst må ikke overstige kr. 200,-. Maksimal innsats pr. deltager kan ikke utgjøre mer enn kr. 2,- pr. trekning.

Dersom automaten foretar flere trekninger kan innsatsen utgjøre maksimalt kr. 10,- for inntil 5 trekninger. Dersom automaten foretar flere trekninger skal det være mulig å kjøpe kun en trekning. Automaten skal ikke gi inntrykk av å utbetale premie høyere enn kr. 200,-.

§ 9. Varekupongene.

Det kan bare anvendes varekuponger (jfr. definisjonen i § 1 fjerde ledd) som er godkjent av politiet.

Varekupongen skal være sikret mot manipulering og forfalskning. Likeledes må varekupongen være sikret mot kopiering.

Den tekniske løsning på lotteriautomaten bør være slik at man ikke kan skifte kupongrull eller plate uten at dette registreres av automaten. Likeledes bør varekupongen inneholde opplysning om arrangementssted, forening, loddnummer (løpende nummerering), serienummer, automatnummer, dato eller andre krav politiet av kontrollhensyn måtte sette. Varekupongen skal videre være påført opplysning om at den ikke kan innveksles i bank eller forretning.

Importører, norske produsenter og forhandlere av kuponger plikter å føre fortegnelse over omsetningen av kuponger. På forespørsel fra politiet er importører, norske produsenter og forhandlere forpliktet til å gi opplysninger om hvem som har mottatt kupongene, kupongenes løpenummer samt dato for levering.

Utbetaling av pengegevinster i lotteriautomater er ikke tillatt.

Kuponger skal ha en angitt gyldighetstid på minst 3 måneder.

§ 10. Regnskap.

Det skal føres nøyaktig og løpende regnskap.

Når entreprenør benyttes skal han/hun føre regnskap slik som forskriftene og politiet gir anvisning på. Se spesielt § 12 nr. 3.

Regnskapet skal revideres av person som er oppnevnt av foreningen og godkjent av politiet. Når entreprenør benyttes kan politiet sette som vilkår for tillatelsen at regnskapet blir revidert av statsautorisert eller registrert revisor. Kopi av revidert regnskap sendes politiet innen den frist som politiet fastsetter.

§ 11. Brudd på forskriftene.

Overtredelse av disse forskrifter og/eller medvirkning til slik overtredelse kan medføre at oppstillingstillatelse vil bli nektet i inntil ett år, jfr. også lotteriloven § 6 tredje ledd siste setning.

Det samme gjelder hvor overtredelsen er begått ved uaktsomhet eller mangel på kontroll med virksomheten.

Bestemmelsene i første eller annet ledd gjelder både organisasjon/forening og entreprenør.

§ 12. Diverse bestemmelser.

Såfremt politiet ikke av særlige grunner treffer annen bestemmelse bør det kreves at:

1. - entreprenør påviser at det ikke er mulig å manipulere med automaten hverken fra entreprenør, serviceperson, organisasjonsrepresentant eller innehaver av oppstillingssted.

Dersom entreprenør ikke kan påvise at automaten er manipuleringssikker skal det alltid være til stede en person fra organisasjon/forening ved tømming av automaten. Ved service på, tømming av, eller flytting av automaten skal alltid organisasjonen varsles slik at den har anledning til å være til stede.

2. - at lotteriautomatene er utstyrt med 2 elektromekaniske tellerverk. Ett for bruttoomsetningen og ett for gevinstutgangen. Om mulig skal disse være montert på automatens CPU-kort (hoveddatakort) eller i en plombert enhet.

De elektromekaniske eller mekaniske telleverk bør være montert i en plombert beholder/boks hvor sifrene er synlig. Beholderen bør i tillegg inneholde alle endringer på innstilling av utbetalingsprosent, serienummer på automaten, elektronisk registrering av bruttoomsetning og gevinstutgang. Utkobling av telleverk og data lagret i denne beholder/boks bør utelukkende kunne foregå ved hjelp av egen nøkkelbryter. Den tekniske løsning bør videre være slik at man ikke kan anvende beholder/boks fra en automat i en annen automat. Dette kan gjøres ved at automatens serienummer (som er programmert inn av automatleverandør) må stemme med beholderens/boksens kode for at automaten skal fungere. Automatens serienummer bør refereres på varekuponger og i regnskap.

Automaten bør alltid være utstyrt med elektronisk telleverk.

Automaten bør være slik konstruert at den ikke fungerer dersom telleverkene er ute av funksjon.

3. - at det brukes tømmingsbilag som inneholder følgende:

– bilagets nummer,
– automateiers navn og adresse,
– entreprenørs (der slik benyttes) navn og adresse,
– lokalinnehavers navn og adresse,
– lotteriautomatens nummer,
– når tillatelsen ble gitt,
– navn på vedkommende som teller penger,
– netto innspilt beløp, bruttoomsetning, gevinstutgang,
– lokalinnehavers andel av innspilt beløp,
– siste nummer som er registrert på begge telleverk,
– sted og dato for tømming.

Dersom en representant fra foreningen/organisasjonen deltar under tømmingen skal vedkommende medunderskrive på tømmingsbilaget.

Bilaget skal oppbevares av automateier i minst 3 år.

§ 13. Avgift.

I avgift til staten skal det forskuddsvis betales kr. 25,- pr. døgn automaten er i bruk.

§ 14. Vilkår.

Dersom politiet anser det påkrevd, kan det som vilkår settes at barn og ungdom under 15 år, ikke skal ha adgang til å delta i spillet.

Politiet kan, av kontrollhensyn, sette andre vilkår enn de som er omhandlet i denne forskrift.

§ 15. Dispensasjon.

Justisdepartementet kan dispensere fra bestemmelsene i denne forskrift.

§ 16. Ikrafttredelse.

Denne forskrift trer i kraft fra 1. januar 1993. Fra samme dato oppheves rundskriv G-140/91 og rundskriv G-158/91.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM LOTTERIER M.V.

Gitt av Justis- og politidepartementet 23. desember 1991 i medhold av lov om lotterier m.v. av 12. mai 1939 nr. 3 § 7 annet ledd. Endret 5. Desember 1994 nr. 1088.

§ 1. Lotterier etter lotterilovens § 4

Gevinster i form av penger eller fordringer på penger tillates i lotterier etter lotteriloven § 4 når:

a) politiet foretar trekning etter loddsalgsperiodens utløp eller
b) det er et forhåndstrukket skrapelotteri og godkjennelse av loddseddel er gitt av Kriminalpolitisentralen i samsvar med gjeldende regler for sikkerhetsmessig godkjennelse av forhåndstrukne loddsedler.

Enkeltgevinst i form av penger eller fordringer på penger må ikke overstige kr. 500.000.

§ 2. Lotterier etter lotterilovens § 6

Gevinster i form av penger eller fordringer på penger tillates i lotterier som følger reglene om bingo.

§ 3. Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft 11. januar 1992.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM BINGO

Fastsatt av Justis- og politidepartementet 24. oktober 1990 i medhold av lov om lotterier m.v. av 12. mai 1939 nr. 3 § 17. Endret 13 juni 1995 nr. 673.

Kapittel I. Offentlig bingo

Søknadsfrister

§ 1. Politiet fastsetter hvor lang tid forut for et påtenkt bingospill en søknad om bingotillatelse må være innsendt.

Det kan fastsettes ulike frister for spill i egen regi, spill hos entrepenør og spill i pott.

For å få oversikt over bingomarkedet kan politiet bestemme at alle som ønsker å arrangere bingo i kommende kalenderår ved hjelp av entrepenør, skal sende inn søknader innen en passende frist før årets begynnelse. For bingo arrangert i egen regi, kan politiet bestemme at søknader skal innsendes innen en frist i god tid før spillet aktes påbegynt.

Søknader som er innsendt etter fristen, kan avvises.

Søknad om bingotillatelse

§ 2. Forening, som ønsker å spille offentlig bingo, sender søknaden til politiet i det distrikt spillet skal foregå.

Søknaden skal skrives på fastsatt blankett. Den skal inneholde de utbedte opplysninger og være ledsaget av alle aktuelle bilag i henhold til blanketten.

Politiet kan dessuten kreve at søknaden skal være ledsaget av foreningens vedtekter, årsberetning og årsregnskap.

Mangelfulle søknader kan avvises.

Tillatelse til å spille bingo

§ 3. Søknaden skal avgjøres av politiet i det distrikt der spillet skal foregå. Tillatelse gis bare til inntekt for et samfunnsnyttig eller veldedig formål og til søker som har tilknytning til det området der spillestedet ligger.

§ 4. Samme søker kan bare gis en bingotillatelse hvert år.

Selvstendige lokale foreninger, fylkesforeninger eller landsdelsforeninger kan gis tillatelse selv om hovedorganisasjonen har fått tillatelse samme år.

En undergruppe av en forening (f.eks. en idrettsforenings fotballgruppe) er ikke å anse som selvstendig forening og skal som hovedregel ikke gis bingotillatelse, dersom foreningen (hovedorganisasjonen) har fått tillatelse samme år.

Dersom en undergruppe er stor og selvstendig i forhold til hovedforeningen, og politiet mener at det lokale bingomarked kan tåle det, kan politiet likevel unntaksvis gi undergruppen bingotillatelse i tillegg til hovedforeningen.

Bingotillatelse kan ikke gis til støtteforeninger, supporterklubber o.l., dersom den forening som skal støttes har fått tillatelse samme år.

§ 5. En bingotillatelse kan gis for inntil 30 arrangementer, som skal avvikles innen en sammenhengende 3 måneders periode.

Dersom det anses nødvendig for å unngå åpenbart urimelige resultater, kan politiet unntaksvis dispensere fra disse tids- og antallsbegrensninger.

§ 6. Antall bingotillatelser og spillets varighet bør søkes begrenset i nødvendig utstrekning for å unngå at bingomarkedet blir overfylt. Ved vurderingen tas hensyn til blant annet tiltakets formål, søkerens medlemstall, økonomi, behov, den beregnede inntekt av det planlagte spill, søkerens mulighet til å skaffe seg midler fra andre kilder og graden av den tilknytning søkeren har til det området der spillestedet ligger.

Nyetablerte entreprenører skal gis en prøveperiode på 12 måneder til å vise om han/hun makter å drive virksomheten med et akseptabelt overskudd til de spillende foreninger.

Søknad om tillatelse til å spille bingo hos entreprenør i nyetablerte lokaler kan imidlertid avslås, dersom det på bakgrunn av fremlagt kostnadsbudsjett, forventede spilleinntekter eller situasjonen på det lokale bingomarked synes åpenbart at resultatet ikke vil bli tilfredsstillende.

En søknad om tillatelse til å spille bingo hos entreprenør kan likeledes avslås når det har vist seg at bingospillene i lokalet samlet ikke har gitt tilfredsstillende overskudd og det ikke innen en rimelig frist gjennom reduksjon av utgifter eller på annen måte har lykkes å bringe overskuddet opp på et akseptabelt nivå. Fristen settes av politiet og bør ikke overstige 6 måneder. Vanligvis vil 3 måneder være en passende frist.

Politiet avgjør under hensynstagen til de lokale forhold på hvilket nivå et overskudd må ligge for å være akseptabelt. Med mindre helt spesielle forhold gjør seg gjeldende, må ikke overskuddet ligge under 10 % av innspilt beløp (bruttoomsetning).

Har en forening, som spiller i egen regi, hatt et overskudd under akseptabelt nivå for spilleperioden, kan den nektes ny spilletillatelse de påfølgende år, med mindre det sannsynliggjøres at resultatet vil bli bedre i fremtiden.

Ansvaret for spillet

§ 7. Foreningen, som søker om bingotillatelse, må oppgi en myndig innvåner av riket som ansvarshavende.

Foreningen skal dessuten under hele arrangementet ha en myndig ansvarlig representant til stede i spillelokalet.

Begge skal være medlem av eller ansatt i vedkommende forening. Politiet kan nekte å godkjenne personer som ikke har den nødvendige tillit eller som ikke har den nødvendige tilknytning til foreningen.

Ansvarshavende og den ansvarlige representanten plikter å sette seg inn i de regler som gjelder for bingospill, og skal påse at regler og vilkår blir overholdt.

På de vilkår som finnes nødvendige, kan politiet i særlige tilfelle dispensere fra kravet om at foreningen skal ha en ansvarlig representant tilstede i spillelokalet.

Spill hos entreprenør

§ 8. Drift av bingo kan foregå med profesjonell, betalt bistand (bingoentreprenør).

Politiet kan nekte spill hos entreprenør som anses å være økonomisk uvederheftig, eller som ikke har den nødvendige tillit på grunn av tidligere overtredelser av lotterilovgivningen eller andre forhold. Politiet kan kreve at entreprenøren stiller garanti mot økonomisk tap som de spillende foreninger vil kunne lide ved kontraktsbrudd, underslag og andre misligheter eller forsømmelser som entreprenøren eller han/hennes ansatte måtte gjøre seg skyldig i.

Entreprenøren plikter å påse at samtlige regler og vilkår for spillet blir overholdt. Han/hun skal sørge for å legge forholdene slik til rette at foreningens representanter har fullgod mulighet til å kunne utføre sine gjøremål.

Nye entreprenører skal underskrive en erklæring om at de har satt seg nøye inn i gjeldende bingoregler og forskrifter, særlig dem som gjelder de oppgaver foreningens representant har i bingolokalet. Erklæringen oppbevares hos politiet.

Politiet kan kreve å få seg tilsendt entreprenørens årsregnskap for selve entreprenørvirksomheten.

De som er ansatt i et spillelokale der en entreprenør driver, er å anse som entreprenørens ansatte og kan ikke være den spillende forenings representanter, jfr. § 7.

Budsjett

§ 9. Den som vil drive som entreprenør, må ha sendt inn til politiet et kostnadsbudsjett for den planlagte bingodriften for kommende kalenderår. Budsjettet må være innsendt innen en frist som politiet fastsetter. Det skal omfatte de indirekte kostnader som er angitt i fastsatt regnskapsblankett under postene 301-306.

Beløpene i budsjettet skal dokumenteres eller verifiseres på annen måte. Inntrer det endringer i løpet av året, skal politiet underrettes og ny dokumentasjon/verifikasjon innsendes.

Politiet kan kreve at også foreninger som spiller bingo i egen regi hele året, (foreninger som spiller i pott og foreninger som spiller for sine underavdelinger), skal sende inn kostnadsbudsjett.

Kontrakt om drift av bingo

§ 10. Skal entreprenør benyttes, må det foreligge en kontrakt mellom entreprenør og søker på fastsatt blankett.

De beløp som føres opp i kontrakten, må forholdsmessig ikke overstige beløpene i det kostnadsbudsjett entreprenøren har sendt inn. En søknad kan avslås dersom de oppførte beløp anses for høye eller dersom kontrakten ikke er tilfredsstillende utfylt.

Kontrakten er ikke gyldig før den er godkjent av politiet.

Når tillatelsen er gitt, anses kontrakten for godkjent, med mindre politiet har tatt forbehold.

§ 11. Spillet skal helt ut drives for foreningens regning og risiko.

Bongene

§ 12. Det kan bare anvendes bingolodd (bonger) som er godkjent av politiet.

Bongene skal være påtrykt trykkeriets eller importørens navn, samt nummer til den platen/rullen de skriver seg fra og kontrollnummer bestående av serienummer og enkeltnummer. Ved bruk av entreprenør skal entreprenørens og spillestedets navn også påtrykkes bongene. Arkene i et hefte skal være paginert med mindre de har forskjellig farge.

Politiet kan dispensere fra kravet til kontrollnummer for foreninger som spiller i egen regi.

§ 13. Importører, norske produsenter og forhandlere av bonger plikter å føre fortegnelse over omsetningen av bonger. Fortegnelsen skal inneholde opplysninger om:

– hvem som har mottatt bongene
– bongenes kontrollnummer
– dato for levering
– eventuell retur eller makulering av bonger.

Leverandøren av bongene skal påføre kontrollnummeret på fakturaen. Fakturaen vedlegges foreningens regnskap.

På forespørsel fra politiet er importører, norske produsenter og forhandlere forpliktet til å gi opplysninger fra fortegnelsene.

§ 14. Foreningen fastsetter selv prisen på bongene.

Dersom foreningen ønsker å benytte faste priser på samme type bonger gjennom hele spilleperioden, må prisene påføres spilletillatelsen.

Dersom foreningen ønsker å benytte varierende priser på samme type bonger ved de forskjellige arrangementer i løpet av spilleperioden, kan det kun benyttes bonger med påtrykt pris.

§ 15. Under bingoarrangementet skal bongene selges fortløpende i nummerrekkefølge. Startnummer og sluttnummer for salget skal oppføres i dagsrapporten, sammen med samlet antall solgte bonger.

Dersom bongene ikke blir solgt i nummerrekkefølge, skal mellomliggende, usolgte bonger makuleres av foreningen, og vedlegges regnskapet som bilag. Dagsrapporten skal inneholde opplysninger om nummer og antall på eventuelle makulerte bonger.

På forespørsel fra politiet skal foreningen/entreprenøren kunne gi opplysning om til hvilket arrangement hver enkelt bong er blitt solgt.

§ 16. Salg av bonger til spillerne kan bare finne sted under det arrangement der de skal benyttes. Forhåndssalg er ikke tillatt.

§ 17. Bongene kan bare anvendes under det arrangement de er solgt til.

§ 18. Det er ikke tillatt å kreve at en spiller skal måtte kjøpe mer enn en enkeltbong til hvert arrangement eller måtte delta i en eller flere av de forutgående eller etterfølgende arrangementer.

Gevinstene

§ 19. Verdien av den enkelte gevinst (d.v.s vanlig utsalgspris) må ikke overstige kr. 2.500,-.

Den samlede gevinstverdi for hvert enkelte arrangement må ikke overstige kr. 12.000,- (heri innbefattet eventuell jackpotgevinst).

§ 20. Varekort (gavekort/bingosjekk) kan benyttes som gevinst så fremt det har en gyldighetstid på minst 3 måneder regnet fra den dag gevinsten trekkes. Gyldighetstiden skal være angitt på kortet.

Kortet skal være påført opplysning om at det ikke kan innveksles i penger eller innløses som innskudd i bank eller i lignende spareinstitusjon.

§ 21. I tillegg til gevinstplanen, jfr. § 19, kan det settes opp en ekstragevinst til en verdi av kr. 2.000,-. Dersom gevinst ikke utdeles kan denne overføres til neste arrangement. Oppsamlingsgevinsten må ikke overstige en verdi av kr. 12.000,-.

Det er ikke anledning til å påbegynne ny oppsamlingsgevinst før tidligere oppsamlingsgevinst er gått ut.

Omspill

§ 22. Dersom foreningen arrangerer bingo i egen regi kan spillerne benytte verdien av vunne gevinster til kjøp av bonger til fortsatt spill til et av foreningens gjenstående arrangementer.

Ved spill hos entreprenør må verdien av vunne gevinster nyttes til omspill innen 3 måneder etter det arrangement der gevinsten er vunnet.

Ved omspill skal det benyttes gevinstbevis (poengkort) eller bingosjekker, som tjener som betalingsmiddel ved kjøp av bonger til omspillet.

Annen form for omspill er ikke tillatt.

Flere spillere får bingo samtidig

§ 23. Dersom flere spillere får bingo samtidig på full bong (d.v.s. at samtlige tall på bongen er trukket ut) på bonger som er identiske, skal alle få full gevinst. Bongene skal i slike tilfeller vedlegges regnskapet, og det er adgang til en tilsvarende overskridelse av gevinstgrensen på kr. 7.000,- i § 19.

Når flere spillere får bingo samtidig på fulle bonger som ikke er identiske eller på mindre enn full bong, skal gevinsten (verdien av gevinsten) deles likt mellom dem.

Disse regler skal inntas i spille- og gevinstplanen, jfr. § 30.

Bingoregnskapet

§ 24. For hvert arrangement skal det føres en dagsrapport over omsetningen av bonger og utdelingen av gevinster. Rapporten med underbilag skal føres på fastsatte blanketter.

Rapporten skal føres av foreningens representant. Han/hun skal kontrollere at det bare selges godkjente bonger. Etter avsluttet spill skal han/hun telle opp de innkomne pengene og eventuelle poengkort eller bingosjekker som er benyttet til omspill og kontrollere at beløpet er riktig i forhold til solgte bonger. Han/hun skal påse at verdien av utleverte gevinster og poengkort innkommet ved omspill ikke overstiger kr. 7.000,-.

Han/hun skal underskrive dagsrapporten.

§ 25. Når entreprenør benyttes skal han/hun føre tilsyn med at dagsrapporten føres på riktig måte og sammen med foreningens ansvarlige representant foreta de kontroller som er nevnt i 24, annet ledd. Han/hun skal medunderskrive dagsrapporten. Foreningsrepresentanten skal etter avsluttet arrangement motta en gjenpart av dagsrapporten som han/hun bringer med seg fra lokalet.

§ 26. Politiet kan dispensere fra bestemmelsene i § 24 og § 25 i de tilfeller spillet er EDB-basert, og politiet finner at datautskriftene kan tre i stedet for de fastsatte blanketter. I disse tilfellene skal utskriftene undertegnes, og gjenpart overleveres foreningsrepresentanten.

§ 27. Når entreprenør benyttes, er han/hun økonomisk ansvarlig for tap som skyldes at bonger er kommet bort. Det samme gjelder tap som følge av at bonger ikke er blitt solgt i nummerrekkefølge og derfor må makuleres, jfr. § 15, annet ledd.

§ 28. Det skal føres et nøyaktig og løpende regnskap.

Sammendrag av regnskapene for hele spilleperioden (sluttregnskap) skal føres på fastsatt blankett.

Når entreprenør benyttes, skal han/hun føre regnskapet og da helt ut slik som blanketten med rettledning angir.

Når entreprenør ikke benyttes, skal den ansvarshavende (jfr. § 7 første ledd) føre regnskapet, og regnskapsblanketten skal da brukes så langt den passer.

Regnskapet skal revideres av en person som er oppnevnt av foreningen og godkjent av politiet. Når entreprenør benyttes kan politiet sette som vilkår for tillatelsen at regnskapet blir revidert av statsautorisert eller registrert revisor. Kopi av revidert regnskap sendes politiet innen 6 uker etter spilleperiodens utløp. Det skal være ledsaget av kopi av regnskapsbilagene og en oversikt over solgte bonger.

Foreningen skal oppbevare sitt eksemplar av regnskapsblanketten og bilagene i 5 år. Entreprenøren skal oppbevare regnskapetsblanketten og bilagene i 10 år.

Sidelotterier

§ 29. Det skal føres og avlegges separat regnskap for eventuelle sidelotterier.

Diverse bestemmelser

§ 30. Bingotillatelse og spille- og gevinstplan skal være oppslått på et godt synlig sted i spillelokalet.

Spillet skal foregå innen rammen av spille- og gevinstplanen.

§ 31. Det er ikke tillatt å ta inngangspenger eller kreve særskilt medlemsavgift e.l. for deltakelse i spillet.

§ 32. Enhver form for gratislotteri i forbindelse med bingo er forbudt.

§ 33. I ett og samme lokale kan ett arrangement ikke ta til før regnskapet for det foregående arrangementet er avsluttet.

§ 34. Entreprenøren og hans/hennes ansatte, foreningens ansvarshavende og ansvarlig repesentant har ikke anledning til å delta i spillet.

§ 35. Dersom politiet anser det påkrevd, kan det som vilkår for at det gis bingotillatelse settes at barn og ungdom under 15 år, som ikke er sammen med foreldre eller andre foresatte, ikke skal ha adgang til å delta i spillet.

§ 36. Tillatelse til automatbingo kan bare gis dersom politiet finner at kontrollen med spillet kan ivaretas på en betryggende måte.

Spill i pott

§ 37. Spill i pott vil si at flere foreninger spiller bingo sammen og deler overskuddet.

Arrangementene kan til sammen ikke strekke seg over mer enn ett år.

Foreninger som ønsker å spille i pott må seg imellom inngå skriftlig kontrakt om spillet. De må søke om bingotillatelse hver for seg, og søknadene skal sendes inn samlet samtidig som det opplyses at det søkes om spill i pott. Foreningene oppnevner en ansvarlig person for hele perioden. Kontrakten mellom foreningene må vedlegges søknaden.

Foreningene gis en felles tillatelse.

Foreningene fører felles regnskap. Skal det spilles over et lengre tidsrom, kan politiet kreve at det innsendes delregnskap innen fastsatte frister.

Avgift

§ 38. I avgift til staten skal det forskuddsvis betales kr. 25,- pr. arrangement.

Kapittel II. Intern bingo

§ 39. Den samlede verdi av gevinstene ved intern bingo, som holdes i møter og fester uten tillatelse, må ikke overstige kr. 2.000,- under hvert arrangement.

§ 40. Det er bare ordinære medlemmer av en forening eller organisasjon som skal ha adgang til møtet eller festen hvor intern bingo spilles.

Ved eventuell annonsering av møtet eller festen skal det tydelig fremgå at bare medlemmer har adgang.

For å kunne avholde intern bingo er det en forutsetning at foreningene eller organisasjonenes formål er et annet enn å arrangere slike spill eller utlodninger. Rene bingoklubber o.l. er således ikke tillatt.

Kapittel III. Bingo i nærradio/nærfjernsyn

§ 41. Reglene i Kap. I gjelder så langt de passer.

0 Endret ved forskrift 13 juni 1995 nr. 673.

§ 42. Tillatelse kan bare gis til nærradiostasjon/nærfjernsynsstasjon med konsesjon. Søknaden skal underskrives av ansvarlig redaktør, og sendes politimesteren på det sted stasjonen har sitt hovedkontor. Konsesjonen skal vedlegges søknaden.

§ 43. Tillatelse kan bare gis til inntekt for nærradiostasjonens/nærfjernsynsstasjonens virksomhet.

§ 44. En bingotillatelse kan gis for inntil 52 arrangementer i året.

§ 45. Bongene skal ha påtrykt salgsnummer, kontrollnummer, stasjonens navn og en kort orientering om spillet.

Arrangementet (programmet) skal identifiseres enten ved påtrykk av uke, dag og klokkeslett eller ved nummer for arrangementet.

§ 46. Bongene selges på forhånd fra ett eller flere utsalgssteder som arrangøren har inngått kontrakt med. Kontrakten skal legges ved søknaden om bingotillatelse. Bonger kan også selges fra stasjonens kontor.

Salg av bonger til et arrangement må ikke begynne før det forrige er avsluttet. Salget av bonger må avsluttes i rimelig tid før arrangementet starter.

Utsalgsstedene skal kvittere for mottak av bonger. Usolgte bonger skal leveres tilbake til arrangøren sammen med en underskrevet salgsoppgave før trekning. I særlige tilfeller kan politiet bestemme at usolgte bonger og salgsoppgave kan leveres etter at arrangementet er avsluttet. Arrangøren skal i så fall på annen måte skaffe seg opplysninger fra utsalgsstedet før trekning om hvilke bonger som er solgt. Usolgte bonger skal makuleres av ansvarshavende etter at arrangementet er avsluttet.

§ 47. Trekningen skal foregå i studio under sending. Etter hvert som nummer trekkes, skal de registreres ved hjelp av et kontrollbrett e.l. Det skal forefinnes en masterperm eller kontrolliste for kontroll av om bong er solgt og har gitt bingo. Til kontrollen kan også anvendes dataanlegg.

§ 48. Gevinst utdeles kun til spillere som under sending ringer inn og melder fra om at de har fått bingo. Gevinst kan bare utleveres mot fremleggelse av bongen.

§ 49. Spille- og gevinstplan skal være tilgjengelig på utsalgsstedene og kunngjøres i nærradioen/nærfjernsynet under sending.

§ 50. Ingen som er til stede i studio under sending kan delta i spillet.

Kapittel IV. Dispensasjon/ikrafttredelse.

§ 51. Justis- og politidepartementet kan dispensere fra bestemmelsene i denne forskrift.

§ 52. Denne forskrift trer i kraft fra 1. november 1990. Fra samme dato oppheves forskrift om bingo av 14. august 1970.

HOVEDDOKUMENT FOR MIDL FORSKRIFT OM LOTTERIER MED SKRAPELODD

Gitt av Justis- og politidepartementet 22. juni 1989 i medhold av lov om lotterier m.v. av 12. mai 1939 nr. 3 § 17.

§ 1. Forskriftenes virkeområde

Reglene i denne forskrift gjelder forhåndstrukne lotterier etter lotterilovens § 4 hvor det benyttes loddsedler av typen «skrapelodd»

Med «skrapelodd» menes i denne forskrift loddsedler hvor spillefeltet er tildekket av en ugjennomsiktlig film eller annet ugjennomsiktlig materiale. Når filmen/materialet skrapes bort fremkommer det umiddelbart om loddet er et vinnerlodd eller ikke.

§ 2. Individuell godkjennelse

Politimesteren godkjenner loddsedler i lotterier hvor det ikke benyttes pengepremier og verdien av høyeste enkeltgevinst ikke overstiger kr. 5.000,-. Loddseddelen vedlegges lotterisøknaden, jfr. § 6.

§ 3. Typegodkjennelse

I lotterier hvor verdien av høyeste enkeltgevinst overstiger kr. 5.000,- eller det benyttes pengepremier, skal loddprodusenten sende loddseddelen til Kriminalpolitisentralen for typegodkjennelse, jfr. § 6.

Loddseddelen kan bare typegodkjennes dersom produksjonslokalene er sikkerhetsgodkjent av Kriminalpolitisentralen. Også tilvirkningsprosessen må være godkjent av Kriminalpolitisentralen.

Foretas det endringer i produksjonsmateriell, produksjonslokalenes sikkerhet eller tilvirkningsprosessen etter at typegodkjennelse har funnet sted, skal endringene uten opphold forelegges Kriminalpolitisentralen.

§ 4. Produksjonslokalene

Med produksjonslokaler menes i denne forskrift tilvirkningslokaler samt lager- og andre oppbevaringslokaler for lodd, produksjonsutstyr og annet sensitivt materiale.

Kriminalpolitisentralen kan til enhver tid foreta kontroller av produksjonslokalene.

§ 5. Tilvirkningsprosess

Loddseddelen kan enten tilvirkes i et lukket eller i et åpent system. Forutsetningen er at tilvirkningen skjer i en flerleddet produksjonsprosess.

Kriminalpolitisentralen skal etter nærmere bestemmelse underrettes om tidspunktet for produksjon av loddseddelen slik at tilvirkningsprosessen kan kontrolleres.

§ 6. Krav til loddseddelen

Loddseddelen må være sikret mot manipulering og forfalskning. Den skal være forsvarlig lukket og ikke med letthet kunne gjennomlyses.

I lotterier hvor verdien av høyeste enkeltgevinst overstiger kr. 1.000,-, men ikke er høyere enn kr. 5.000,- må loddseddelen i tillegg være uangripelig for transparentgjøring. Loddseddelen eller deler av denne må heller ikke kunne spaltes eller sammenføyes uten synlige spor.

I lotterier hvor verdien av høyeste enkeltgevinst overstiger kr. 5.000,- må loddseddelen i tillegg til ovennevnte krav være uangripelig for avlesning med ultraviolette eller infrarøde stråler, magnetisk avlesning eller avlesning ved hjelp av andre kjente metoder. Loddseddelen må også være sikret mot reproduksjon. Kvaliteten på dekkmaterialet må være sikkerhetsmessig tilfredsstillende.

Spillefeltet kan bestå av klart definerbare tegn eller symboler. Loddseddelen skal entydig forklare når loddet gir gevinst. Dersom det i spillefeltet benyttes tall, skal disse være bekreftet med bokstaver.

Loddsedlene skal være løpende nummerert. I lotterier som nevnt i tredje ledd skal loddseddelen i tillegg inneholde et tildekket kontrollnummer slik at vinnerlodd kan identifiseres.

Gevinstplan, arrangørens navn, dato og utsteder av lotteritillatelse, tillatt salgstid, frist for avhenting av gevinst samt øvrige spilleregler må klart fremgå av loddseddelen.

§ 7. Distribusjon

Forsendelse av lodder mellom produsent og arrangør, og mellom arrangør og kommisjonær, må foregå i betryggende former.

§ 8. Reproduksjon av loddseddel

Loddsedler som skades under produksjonen kan reproduseres. Forøvrig tillates ingen reproduksjon.

§ 9. Ugyldighet

Lodd som er forsøkt forfalsket eller på annen måte manipulert med er ugyldige.

§ 10. Kontroll og revisjon

Politiet kan foreta stikkprøver for å kontrollere at tillatt loddsalgsgrense ikke overskrides, samt at gevinstene utleveres i henhold til gevinstplanen.

Regnskapene skal revideres og sendes politiet for kontroll, jfr. lotterilovens § 4, tredje ledd, punkt 13. I lotterier hvor brutto omsetning er høyere enn kr. 300.000,- skal regnskapene være revidert av statsautorisert/registrert revisor.

§ 11. Lotterisøknad

Lotterisøknad fremmes i ethvert tilfelle etter lotterilovens alminnelige bestemmelser.

§ 12. Omkostninger

Loddprodusenten bærer utgiftene med å få loddseddelen typegodkjent, herunder utgiftene til godkjennelse av produksjonslokalene og tilvirkningsprosessen.

Kriminalpolitisentralen kan ved enhver søknad om typegodkjennelse kreve forhåndsbetalt et beløp til dekning av disse utgifter.

§ 13. Dispensasjon

I særlige tilfelle kan Justisdepartementet dispensere fra reglene i denne forskrift.

§ 14. Forskjellige bestemmelser

Forøvrig gjelder det som er fastsatt i eller i medhold av lotteriloven.

§ 15. Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft straks.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM SPILLEAUTOMATER M.V.

I

Det vises til rundskriv G-56/82, der departementet ba om opplysninger angående driften av spilleautomater og spillehaller.

Det har vist seg at spilleautomat- og spillehallvirksomheten mange steder har ført med seg problemer av ulik art, som f.eks. trafikkproblemer, skolefravær og kriminalitet.

Når det gjelder de hensyn politiet skal ta i betraktning ved avgjørelse av søknader om oppstillingstillatelse for spilleautomater, heter det i forarbeidene til lotterilovens § 9:

> «Ved de avgjørelser det her gjelder vil der i vesentlig grad måtte tas rent individuelle konkrete hensyn. Søkerens egen person, det lokale han vil benytte, dets beliggenhet, arten av den søkning han kan ventes å få, konkurranse med andre tilstelninger på stedet m.v., er faktorer som her vil telle».

På denne bakgrunn er det klart at det er en rekke forhold politiet både kan og bør ta i betraktning før eventuell oppstillingstillatelse gis. Alle relevante opplysninger bør innhentes, og det kan i denne forbindelse også være aktuelt å innhente uttalelser fra kommunale organer.

Politiet kan avslå søknad om oppstillingstillatelse dersom de stedlige forhold tilsier dette. Politiet må i denne forbindelse kunne foreta allmenne overveielser. I disse må også alminnelige erfaringer med spilleautomater og spillehaller kunne inngå, og likeså de oppfatninger andre berørte myndigheter, organisasjoner og interessegrupper måtte gi uttrykk for. Departementet vil anta at det ikke er noe til hinder for at politiet når det er saklig begrunnet, f.eks. etablerer en praksis som innebærer at (flere) spillehaller ikke blir opprettet på vedkommende sted.

Dersom søknaden innvilges, skal tillatelsen inneholde antall og spesifikasjon av de automater det gis tillatelse til å sette opp.

Det bør alltid settes vilkår for tillatelsen, jfr. Lotterilovens § 9, annet ledd. Vilkårene kan bygge på egne erfaringer, men også på erfaringer fra andre politidistrikter. Vilkår om åpningstider bør vurderes. Det bør spesielt vurderes om forholdene tilsier at en spillehall som ligger i nærheten av en skole, ikke bør åpne før etter skoletid, eller at barn i skolepliktig alder (under 16 år) ikke bør ha adgang til spillestedet i skoletiden.

Det kan videre være aktuelt å sette vilkår om en nedre aldersgrense for adgang til spillehall også utenom skoletiden. I denne forbindelse kan nevnes at Norsk Automateierforening selv har fastsatt en aldersgrense på 15 år. En 15-års grense vil også harmonere med aldersgrensen det opereres med i lov om vergemål for umyndige av 22. april 1927 nr. 3 § 32 og § 33 og i lov om barn og foreldre av 8. april 1981 nr. 7 § 32. Ordensproblemer i tilknytning til spillestedet kan imidlertid forsvare at det settes en høyere aldersgrense enn 15 år, dog ikke høyere enn 18 år.

Kreditt til spillerne må ikke være tillatt.

Politiet bør kreve at den som gis oppstillingstillatelse, etablerer et tilstrekkelig apparat til kontroll av at vilkårene blir overholdt.

Tillatelse bør gis for ett år om gangen, idet forholdene på stedet i løpet av denne perioden kan gjøre det påkrevd å ta tillatelsen opp til ny vurdering.

Også når tillatelse er gitt uten tidsbegrensning, kan en konkret vurdering av en spilleautomat- eller spillehallvirksomhet tilsi at tillatelsen tas opp til ny vurdering, og at en f.eks. stiller nye vilkår.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM GEVINST OG AVGIFT VED LOTTERI

Med hjemmel i § 6 og § 16 i lov om lotterier m.v. av 12. mai 1939, fastsetter departementet med virkning fra 1. juni 1975 følgende maksimumssatser for innskudd og

gevinster ved «lykkespill» etter § 6 (I), og følgende avgifter for lotteritillatelser (II) og trekninger med bistand fra politiet (III). Endret 9. februar 1988 nr. 148.

I. Maksimumsgrenser

1. Innskudd

Innskuddene ved «lykkespill» etter lovens § 6 må ikke overstige kr. 2.-.

2. Gevinster

Verdien av den enkelte gevinst ved «lykkespill» etter lovens § 6 må ikke overstige kr. 200.- beregnet etter vanlig utsalgspris.

II. Avgifter til statskassen for lotteritillatelser

1. Lotteri etter § 4
   a) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 1.000 kr. 10
   b) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 2.500 kr. 25
   c) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 5.000 kr. 50
   d) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 10.000 kr. 100
   e) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 20.000 kr. 200
   f) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 30.000 kr. 300
   g) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 40.000 kr. 400
   h) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 50.000 kr. 500
   i) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 60.000 kr. 600
   j) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 70.000 kr. 700
   k) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 80.000 kr. 800
   l) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 90.000 kr. 900
   m) Når verdien av gevinsten er inntil kr. 100.000 kr. 1.000

2. Lotteri etter § 6

For tillatelse etter lovens § 6 til lotteri ved hjelp av lykkehjul, tombola eller andre innretninger som er beregnet på en rekke fortløpende trekninger i løpet av kort tid, svares en avgift til statskassen på kr. 10.- pr. apparat pr. dag, (pr. arrangement hvis flere slike pr. dag). Satsen kommer også til anvendelse for bingo.

III. Avgifter til statskassen for loddtrekninger som foretas av politiet med hjemmel i lotteriloven

a) For trekning inntil 10 gevinster kr. 25
b) For trekning inntil 100 gevinster kr. 50
c) For trekning inntil 250 gevinster kr. 130
d) For trekning inntil 500 gevinster kr. 225
e) For trekning inntil 1000 gevinster kr. 250
f) For trekning inntil 2000 gevinster kr. 400
g) For trekning over 2000 gevinster kr. 500

Forskriften trer i kraft straks.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM MAKSIMUMSGRENSE FOR GEVINSTER. DATO: FOR 1973-08-02 3627 JD. TITTEL:

Forskrift om maksimumsgrenser for gevinster ved apparater eller innretninger oppstilt i henhold til lotterilovens § 9.

Med hjemmel i § 9 i lov om lotterier m.v. av 12. mai 1939 fastsetter departementet med virkning fra 15. august 1973 følgende maksimumsgrenser for gevinster ved apparater eller innretninger i henhold til lotterilovens § 9:

Pengegevinster ved ferdighetsspill etter lotterilovens § 9 må ikke overstige kr. 20, og verdien av den enkelte varegevinst må ikke overstige kr. 50, beregnet etter vanlig utsalgspris.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM LOTTERITILLATELSER

Etter å ha mottatt en rekke henvendelser, har departementet kommet til at det vil være rimelig med en viss oppmykning av de retningslinjer om begrensning av lotteritillatelser som er inntatt under pkt. IV i rundskriv om lotteriloven av 14. august 1970.

Departementet finner at politiet i særlige tilfelle bør kunne dispensere fra retningslinjene for så vidt gjelder

1. bestemmelsene om tids- og antallsbegrensninger i lotteritillatelser for lykkespill etter lovens § 6 og
2. bestemmelsen om at en undergruppe innenfor en forening ikke skal kunne anses som en selvstendig lotteriarrangør.

Det presiseres imidlertid at departementets forutsetning er at retningslinjene som er inntatt i rundskriv av 14. august 1970 er de som fortsatt normalt skal legges til grunn, slik at dispensasjon fra retningslinjene kun bør komme på tale der disse må antas å ville føre til åpenbart urimelige resultater.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM FISKEKONKURRANSER

I

En fiskekonkurranse er ikke å betrakte som lotteri i de tilfelle hvor arrangøren godtgjør at disse vilkår oppfylles:

1. Arrangementet skal ikke vare i mer enn 5 timer.
2. Konkurransen skal foregå innenfor et område som på forhånd er klart trukket opp.
3. Deltakerene kan selv velge fiskeplass innenfor det område hvor konkurransen skal foregå.
4. Deltakerene kan selv velge fiskeredskap blant utstyr som det er vanlig å bruke til pilke-, pirke-, kastesluk- og fluefiske.
5. Startkontingenten - heri inkludert eventuelle utgifter til fiskekort hvis varighet er begrenset til konkurransedagen e.l. ikke overstiger kr. 100,-.
6. Ingen premier har høyere verdi enn kr. 1000,-.
7. Det på forhånd er oppgitt hvor mange deltakere eller hvor stor andel av disse som vil bli premiert - dersom de får fisk.
8. Arrangøren må i god tid før konkurransen begynner enten skriftlig eller på annen tilfredsstillende måte sørge for å underrette deltakerene om:
   a) Når konkurransen begynner og slutter.
   b) Hvilket områder konkurransen skal foregå innenfor.
   c) At deltakerene selv velger fiskeplass innenfor dette område.
   d) Hvorvidt fisket skal foregå på islagt vann eller elv, eller fra strand, bredd

eller båt.

e) Hvilke arter fiskeredskap det kan velges mellom.
f) Den startkontingent - herunder mulige utgifter til fiskekort - som skal betales.
g) De regler som gjelder for premiering, herunder hvor mange eller hvor stor del av deltakerene som kan få premier og om hva disse består i.

9. Arrangøren har satt opp et ordensvern som kan føre tilfredsstillende kontroll med at konkurransereglene blir overholdt.
10. Deltakerantallet ikke er så stort at det medfører fare for deltakernes sikkerhet ved at isen kan briste eller at konkurransemomentet i vesentlig grad reduseres.

Forholdet blir da at enhver som vil arrangere en fiskekonkurranse, må melde fra til politimesteren i det distrikt hvor konkurransen ønskes holdt og gi politimesteren opplysninger om konkurransevilkår m.v. Henvendelsen bør være skriftlig og ha form av en søknad.

Dersom arrangøren godtgjør at han fyller de vilkår som er nevnt i punktene 1-10, kan arrangementet holdes uten tillatelse etter lotterilovens § 2. Departementet vil særlig feste oppmerksomheten ved punktene 9) og 10). - Er opplysningene tilfredsstillende for alle punkters vedkommende underrettes arrangøren om at de ikke er noe til hinder for at arrangementet kan holdes.

I de tilfelle hvor arrangøren ikke oppfyller de under punktene 1-10 nevnte vilkår, antas lotteri å foreligge og tillatelse til å avholde arrangementet blir ikke å gi. Antas det i et tilfelle likevel - på grunn av spesielle forhold - ikke å foreligge et lotteri, kan søknaden sendes over til Justisdepartementet til vurdering.

Vedlegg 3

Gjeldende forskrifter for de statlig kontrollerte spill

HOVEDDOKUMENT FOR VEDTEKTER FOR NORSK TIPPING AS

Fastsatt ved kgl.res. 11. desember 1992 med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. § 3 tredje ledd. Fremmet av Kulturdepartementet.

§ 1. Selskapets navn er Norsk Tipping AS.

Selskapet opprettes fra 1. januar 1993, jf. kgl.res. av 11. desember 1992 nr. 1051 om opprettelse av selskapet.

§ 2. Selskapet har sitt forretningskontor i Hamar.

§ 3. Selskapets styre skal ha minst fem medlemmer med varamedlemmer.

Ansattes medlemmer i styret oppnevnes med personlige varamedlemmer.

Varamedlemmer for øvrige medlemmer innkalles ved forfall i den rekkefølge de er oppnevnt.

Dersom et medlem hvor personlig varamedlem ikke er oppnevnt, trer ut av styret i løpet av funksjonstiden, rykker første varamedlem opp som medlem av styret for den resterende del av den uttredendes funksjonstid. Varamedlemmene rykker opp i den rekkefølge de er oppnevnt.

Styret er vedtaksført når mer enn halvdelen av samtlige styremedlemmer er til stede. Som styrets vedtak gjelder det som flertallet av de møtende har stemt for, eller ved stemmelikhet det som møtelederen har stemt for. De som stemmer for et vedtak må likevel alltid utgjøre mer enn en tredjedel av samtlige styremedlemmer.

Ved valg eller tilsetting anses den valgt eller tilsatt som får flest stemmer. Det skal foretas ny avstemning dersom ingen ved første avstemning får flertall av de stemmer som er avgitt. Står stemmene likt ved valg av møteleder, avgjøres valget ved loddtrekning. I andre tilfeller gjelder det som lederen har stemt for. Styret kan før den nye avstemning vedta at det bare skal stemmes på to eller flere av dem som i den første avstemning har fått høyeste stemmetall.

§ 4. Selskapet blir forpliktet ved underskrift av to styremedlemmer i fellesskap.

Selskapets daglige drift blir ledet av administrerende direktør.

Administrerende direktør har selskapets prokura. Styret kan gi prokura til andre tilsatte, men bare slik at prokura tegnes av to i fellesskap (fellesprokura).

§ 5. Kulturdepartementet fastsetter selskapets årsregnskap etter forslag fra styret og godkjenner styrets årsmelding.

HOVEDDOKUMENT FOR SPILLEREGLER FOR VIKING LOTTO

Fastsatt av Kulturdepartementet 12. februar 1993 med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. § 11. Endret 19. juni 1995 nr. 612, 22. november 1996 nr. 1082.

Disse regler gjelder for tallspillet Viking Lotto som spilles via Norsk Tipping AS' on-line terminaler.

Viking Lotto arrangeres av Norsk Tipping AS i samarbeid med Dansk Tipstjeneste AS, Danmark, AB Tipstjänst, Sverige, Islensk Getspa, Island og Oy Veikkaus Ab, Finland. Viking Lotto kan spilles i alle de fem nordiske land.

1. Generelle bestemmelser

1.1. Viking Lotto går ut på å velge ut de seks tall som spilleren antar vil bli trukket ut som vinnertall av i alt 48 tall.

1.2 Vinnertallene pluss tre såkalte tilleggstall fastsettes ved trekning.

1.3 Trekning foretas av Statskontrollen ved ett av de selskaper som er med i samarbeidet om Viking Lotto, eller av selskapet under oppsyn av selskapets Statskontroll.

1.4 Viking Lotto kan kun formidles via Norsk Tipping AS' kommisjonærer eller ved innsending av spill direkte til Norsk Tipping AS' hovedkontor, jf pkt 5.2. Annen organisert formidling til selskapet, til dets kommisjonærer eller til andre er ikke tillatt. Idrettsforeninger, humanitære foreninger og andre foreninger med allmennyttige formål og selskapets kommisjonærer har likevel adgang til å opprette spillelag som deltar i spillet på lagsmedlemmenes vegne. Departementet avgjør i tvilstilfelle om en forening går inn under denne bestemmelsen.

2. Kupongens innhold

2.1 Til spillet kan benyttes trykte kuponger fastsatt av Norsk Tipping AS.

2.2 Viking Lotto-kupongen har et spillefelt med ti hovedrekker som er nummerert fra 1 til 10. I hver hovedrekke er det 48 ruter som er nummerert fra 1 til 48.

2.3 Kupongen har et gangefelt der spilleren kan krysse av for gjentagelse av en enkelt rekke, flere enkle rekker, eller system markert i hovedrekke 1, henholdsvis 2, 5, 10 eller 20 ganger.

2.4 Kupongen har også et kontrollfelt for system der spilleren må krysse av for den systemkombinasjon som ønskes spilt.

2.5 Kupongen har et ukefelt der spilleren må krysse av for 1, 5 eller 10, for å angi i hvor mange uker kupongen skal delta.

3. Kupongens utfylling

3.1 Det markeres med tegnet X (kryss) hvilke tall som spilles. Kryssene må være tydelig plassert innenfor rutene.

3.2 Det kan spilles enkle rekker eller system.

3.21 Enkle rekker:En enkelt rekke utfylles ved at spilleren krysser av seks tall i en hovedrekke. Ved bruk av enkeltrekker kan det utfylles fra en til ti hovedrekker på kupongen. Utfylles det kun en enkeltrekke, må gangefeltet benyttes. Spilleren kan ved å krysse av for 2, 5, 10 eller 20 angi hvor mange ganger en vil gjenta en enkeltrekke eller samtlige spilte enkeltrekker på kupongen. Det skal kun være ett kryss i gangefeltet. Er det utfylt minst to hovedrekker på en kupong, betraktes disse som enkeltrekker. Dette gjelder selv om spilleren har krysset av i kontrollfeltet.

3.22 System: Et system utfylles ved at spilleren krysser av de tall som ønskes spilt i hovedrekke 1. Ved utfylling av system skal det krysses av i kontrollfeltet for det antall rekker systemet inneholder. Ved utfylling av system er det kun tillatt å spille følgende kombinasjoner:7 kryss, som tilsvarer 7 rekker8 kryss, som tilsvarer 28 rekker9 kryss, som tilsvarer 84 rekker10 kryss, som tilsvarer 210 rekker11 kryss, som tilsvarer 462 rekker12 kryss, som tilsvarer 924 rekker

Disse kombinasjonene er angitt i kupongens kontrollfelt. Spilleren kan ved å krysse av for 2, 5, 10 eller 20 angi hvor mange ganger en vil gjenta systemet i hovedrekke 1. Det skal bare være ett kryss i gangefeltet.Høyeste tillatte rekkeantall på en og samme systemkupong er 924 rekker.

4. Innleveringsfrist - lukningstid

Norsk Tipping AS fastsetter terminalenes lukningstid og seneste innleveringsfrist. Spilleren må selv gjøre seg kjent med den enkelte kommisjonærs forretningstid samt innleveringsfrist. Når Norsk Tipping AS finner det nødvendig, har selskapet rett til å stenge for mottak av spill hos samtlige eller enkelte kommisjonærer.

5. Spillemåter

5.1 Tallspillet Viking Lotto kan skje ved fremmøte hos kommisjonær og utføres av spilleren eller spillerens representant på en av følgende måter:

a) Spillerens utfylte kupong avleses i terminalen.
b) Spilleren ber kommisjonæren om et ønsket antall rekker tilfeldig valgt av terminalen.
c) Spilleren meddeler kommisjonæren hvilke rekker som ønskes spilt. Kommisjonæren kan kreve at meddelelsen skjer skriftlig.
d) Spilleren leverer de rekker som ønskes spilt på tilpasset diskettstandard til kommisjonær som har det nødvendige utstyr for slik registrering.

5.2 Spilleren kan sende sine kuponger direkte til selskapets hovedkontor (direktespill). For å kunne delta i spillet må poststemplet sending være kommet fram til hovedkontoret tidsnok til at kupongen kan registreres i selskapets sentralanlegg før stenging av spillet. Dersom en kupongforsendelse kommer for sent fram til selskapets hovedkontor, er spilleren bare berettiget til å få innsatsbeløpet refundert. Dette gjelder også dersom kupongen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg. Ved direktespill skal det sammen med kupongforsendelsen følge kvittering fra statens postselskap eller betaling for det antall rekker kupongen(e) inneholder. Dersom innbetaling ikke dekker det antall rekker som er spilt, blir hele kupongforsendelsen avvist. Eventuelt spillerkort som ønskes benyttet, jf. pkt. 6a, må følge med forsendelsen til selskapet.

5.3 En-ukes spill gjelder alltid for den spilleomgangen det er registrert for i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Flerukers spill gjelder fortløpende fra og med den spilleomgangen de er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg.Flerukers spill deltar på de betingelser som foreligger ved gjennomføringen av den enkelte spilleomgang.

6. Former for deltakelse

Deltakelse i Viking Lotto-spillet kan skje i en av følgende former:

a) Som registrert spiller. Spilleren registrerer navn, adresse, og utbetalingsform via Norsk Tipping AS' registreringsskjema. Spilleren mottar fra kommisjonæren et «Norsk Tipping OnLine spillerkort» med registreringsnummer som bekrefter spillerens registrering. Spiller som benytter kortet i forbindelse med on-line spill, deltar som «registrert spiller», jf. pkt. 13.1.
b) Som ikke registrert spiller. Spiller som deltar uten at navn og adresse er registrert eller oppgitt til Norsk Tipping AS, deltar som «ikke registrert spiller», jf. pkt. 13.1 og 13.22.

7. Spillekvittering og kontroll

On-line terminalen skriver ut en spillekvittering som bl.a. viser spilleform, kommisjonærnummer, kvitteringsnummer, gyldighetstid, eventuelt spillerens registreringsnummer, samt de rekker som er spilt. Spilleren må selv kontrollere og er ansvarlig for at de rekker som er gjengitt på spillekvitteringen, er i overensstemmelse med innleverte eller ønskede rekker, samt at spilleform og gyldighetstid er

riktig og at det 16-sifrede kvitteringsnummeret nederst på kvitteringen er lesbart. Spilleren eller spillerens representant må selv kontrollere at det spillenummer (registreringsnummer) som er påført spillekvitteringen, er i samsvar med spillernummeret på det spillerkort som ønskes benyttet ved det etablerte spill. Spillekvitteringen er den eneste gyldige dokumentasjon for det foretatte spillet. Den er et ihendehaverbevis og skal oppbevares på forsvarlig måte av spilleren. Spillekvitteringen er grunnlaget for utbetaling av premie i de tilfelle utbetaling ikke skjer automatisk, jf. pkt. 13. Dersom det er uoverensstemmelse mellom de rekker som er gjengitt på spillekvitteringen og de rekker som er registrert i selskapets sentralanlegg, er det de registrerte rekkene i sentralanlegget som er gyldige.

8. Betaling

Innsatsbeløpet for antall spilte rekker skal betales mot utlevering av spillekvittering. Hver rekke koster kr. 2,- for 1-ukes spill, kr. 10,- for 5-ukers spill og kr. 20,- for 10-ukers spill. Minsteinnsatsen pr. kupong er kr. 4,-, dvs. to enkle rekker.

9. Annullering av spill

9.1 Spilleren kan annullere sine spill innen en time etter at disse er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Annulleringen må skje hos den kommisjonæren som har registrert spillet. Retten til å annullere bortfaller når innleveringsfristen er utløpt, forretningen er stengt, annulleringen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg eller terminalen er lukket. Ved annullering leveres den spillkvitteringen som ønskes annullert til kommisjonæren.Spilleren mottar en kvittering for det annullerte spillet som bl.a. viser kvitteringsnummeret og innsatsbeløpet. For annullert spill tilbakebetales innsatsbeløpet. Retten til å annullere gjelder ikke når spillkvitteringen ikke entydig kan identifiseres, f.eks. ved at den er istykkerrevet eller at kvitteringsnummeret ikke er lesbart.Retten til å annullere gjelder ikke for direktespill, jf. pkt. 5.2.

9.2 Dersom det på grunn av tekniske vanskeligheter eller forhold som selskapet ikke har herredømme over, oppstår problemer med å gjennomføre spilleomgangen på en tilfredsstillende måte, avgjør de selskaper som deltar i Viking Lotto hvorvidt spillet likevel skal gjennomføres på nasjonal basis, eller på felles basis uten deltakelse av samtlige land, eller om det skal annulleres. For annullert spilleomgang tilbakebetales innsatsbeløpet etter selskapets nærmere bestemmelser.

10. Kontrollkomite

Kulturdepartementet oppnevner en kontrollkomite, Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Komiteen skal ivareta spillernes interesser og påse at spillet foregår i samsvar med spillereglene. Departementet gir instruks for Statskontrollens arbeid. Statskontrollen er ansvarlig overfor departementet.

11. Trekning

Trekningen foretas av Statskontrollen ved ett av de selskaper som er med i samarbeidet om Viking Lotto, eller av selskapet under oppsyn av selskapets Statskontroll. Trekningen skjer ved at det først trekkes ut seks vinnertall og deretter tre tilleggstall. Trekningsrekkefølgen er alltid 1. vinnertall, 2. vinnertall, 3. vinnertall, 4. vinnertall, 5. vinnertall, 6. vinnertall og deretter 1. tilleggstall, 2. tilleggstall og 3. tilleggstall. Trekningen skjer i samsvar med de trekningsregler og på det tidspunkt som fastsettes av de deltakende selskaper i samråd med deres Statskontroller. Trekningsresultatet er først gyldig når det er bekreftet av Statskontrollen ved det selskap som forestår trekningen. Resultatet av trekningen føres i en protokoll som oppbevares av Statskontrollen ved det selskap som forestår trekningen.

12. Beregning av premier

12.1 Viking Lotto har 5 premiegrupper:

1. premie: seks vinnertall

2. premie: fem vinnertall + minst ett tilleggstall

3. premie: fem vinnertall
4. premie: fire vinnertall
5. premie: tre vinnertall + minst ett tilleggstall

Førstepremien er felles for de land som deltar i Viking Lotto.Denne felles førstepremien fremkommer ved at hvert land innbetaler et beløp tilsvarende 0,03 ECU pr. spilt rekke. Dette ECU-beløp kan endres av de deltakende selskaper. Førstepremien fordeles likt mellom de rekker som inneholder seks vinnertall uansett i hvilket land de er spilt. Er det ingen rekker med seks vinnertall i en spilleomgang, overføres førstepremien til neste spilleomgangs førstepremiegruppe. De øvrige premiegrupper er nasjonale.

12.2 Norge skal 50 % av hele innsatsbeløpet, med fradrag av det beløp som skal innbetales til den felles førstepremiegruppen, jf. pkt. 12.1, fordeles på 4 nasjonale premiegrupper etter følgende fordelingsnøkkel:

2. premiegruppe 20 %
3. premiegruppe 13 %
4. premiegruppe 27 %
5. premiegruppe 40 %

Innen hver premiegruppe deles premiebeløpet likt på det foreliggende antall vinnerrekker.På en enkelt rekke kan det bare vinnes en premie pr. spilleomgang. Det er ingen nedre grense for utbetaling av premier. Trekningsdagens premieprognose er ikke bindende.

12.3 Fordelingsreglene for 2., 3., 4. og 5. premiegruppe nevnt i pkt. 12.2, modifiseres i følgende tilfelle:

a) Dersom det i en premiegruppe ikke forekommer noen vinnerrekke, fordeles gruppens premiebeløp likt mellom de øvrige nasjonale premiegrupper.
b) Den enkelte premieandel innen hver premiegruppe avrundes nedover til nærmeste hele fem kroner, jf. pkt. 15.

13. Premieutbetaling

13.1 Når den felles førstepremien, jf. pkt. 12.1, er på ECU 200.000 eller mer, vil premiebeløpet normalt være klart for utbetaling senest 4 uker etter trekningsdagen. Når førstepremien er på under ECU 200.000, vil premiebeløpet normalt være klart for utbetaling dagen etter trekningsdagen. Spiller nevnt under pkt. 6 a), «registrert spiller», får premien automatisk tilsendt, eventuelt overført til spillers konto. Spiller nevnt under pkt. 6 b), «ikke registrert spiller», må oppgi navn, adresse og ønsket utbetalingsform på eget adresseskjema hos on-line kommisjonær. Opplysningene overføres til Norsk Tipping AS og premien blir sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

13.2 For de nasjonale premiegrupper, dvs. 2., 3., 4. og 5. premiegruppe, vil premiebeløpene normalt være klare for utbetaling dagen etter trekningsdagen. For øvrig gjelder følgende:

13.21 Spiller nevnt under pkt. 6 a), «registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS slik:

a) Premiebeløpet blir automatisk sendt spiller når samlet premie på en spillekvittering er kr. 1.000,- eller mer.
b) Når samlet premie på en spillekvittering er under kr. 1.000,-, kan spiller mot fremleggelse av gyldig spillekvittering, heve premien hos enhver on-line kommisjonær innen den frist som er fastsatt av selskapet. Blir premien ikke hevet hos on-line kommisjonær innen denne fristen, blir premien automatisk sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

13.22 Spiller nevnt under pkt. 6 b), «ikke registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS mot fremleggelse av gyldig spillekvittering slik:

a) Når samlet premie på en spillekvittering er under kr. 1.000,-, kan spiller heve premien hos enhver on-line kommisjonær, fortrinnsvis kontant. Dersom utbetaling hos kommisjonær ikke kan finne sted, overføres premie til vinneren som angitt under pkt. 13.22 b) nedenfor.
b) Når samlet premie på en spillekvittering er kr. 1.000,- eller mer, må spiller oppgi navn, adresse og ønsket utbetalingsform på eget adresseskjema hos kommisjonær. Opplysningene overføres til Norsk Tipping AS og premien blir sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

13.3 Spillekvittering skal leveres kommisjonæren når premien heves, jf. pkt. 13.21 b) og pkt. 13.22 a), eller dersom premie skal sendes spilleren i henhold til pkt. 13.22 b). Utbetales premie av kommisjonær, mottar spilleren en premiekvittering i tillegg til premien. Skal premien sendes spilleren, mottar spilleren en kvittering fra kommisjonæren. Kvitteringen bekrefter at Norsk Tipping AS vil overføre premien. Dersom spillekvitteringen har gjenstående gyldighetstid, mottar spilleren også ny spillekvittering for gjenstående spilleomganger. Den nye spillekvitteringen gjelder samme spill som den opprinnelige spillekvittering, og påføres samme kvitteringsnummer.

14. Ansvarsfraskrivelse

Verken Norsk Tipping AS eller kommisjonæren er ansvarlig for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill som er gjengitt på spillekvitteringen, og de spill som er registrert i selskapets sentralanlegg, eller for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill spilleren har bedt om og den spillekvittering som spilleren har mottatt. Norsk Tipping AS svarer ikke for tap en kommisjonær måtte ha påført spilleren ved forsinkelse, ved å behandle kupong/ spillekvittering, spillerkort eller annulleringer feilaktig, ved å ta feilaktig innsatsbeløp eller på annen måte ha påført spilleren tap. En spiller må selv bære eventuelt tap som følge av at vedkommende ikke har fulgt bestemmelser i lov, spilleregler eller utfyllende bestemmelser gitt i medhold av disse spilleregler. Verken selskapet eller dets kommisjonærer er erstatningspliktige for ikke å ha gjort oppmerksom på eventuelle feil. En kommisjonær blir bare erstatningspliktig for tap påført en spiller når tapet skyldes forsett eller uaktsomhet utvist av kommisjonæren selv eller av person ansatt i kommisjonærens tjeneste. Erstatningens størrelse er under enhver omstendighet begrenset oppad til kr. 2.000,- pr. kupong/ spillekvittering.

15. Avsetting

Den del av premiebeløpet som etter pkt. 12.3 b) ikke kommer til utbetaling, avsettes til premiefond.

16. Protester

16.1 En spiller som ikke har mottatt den premie vedkommende mener å ha krav på, må selv sende inn protest. Protesten kan gis skriftlig på fastsatt skjema som fås hos selskapets kommisjonær eller på selskapets kontor. Benyttes ikke protestskjema, må spilleren i brevet oppgi det 16-sifrede kvitteringsnummeret, spilleomgangens nummer, eventuelt spillernummer og antall spilte rekker. Protesten fremmes snarest mulig og må senest være selskapet i hende 3 måneder etter trekningsdagen. Protesten forkastes dersom den ikke er innkommet til selskapet innen fristens utløp. Det samme gjelder dersom spilleren ikke har gitt tilstrekkelige opplysninger.

16.2 Statskontrollen ved Norsk Tipping AS avgjør om en protest skal godkjennes eller forkastes.Selskapet gir melding om resultatet av protestbehandlingen.

17. Preskripsjon av premier

Retten til å kreve premie utbetalt bortfaller dersom kravet ikke er mottatt av selskapet innen de frister som er angitt i pkt. 16.1.

18. Andre bestemmelser

Spillereglene gjelder med virkning fra og med 11. mars 1993. Norsk Tipping AS kan gi utfyllende bestemmelser til spillereglene.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM SPILLEREGLER FOR ODDS-SPILL

Fastsatt av Kulturdepartementet 14. desember 1993 med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. § 11. Endret 9 mai 1994 nr. 343, 19 juni 1995 nr. 613.

Disse regler gjelder for odds-spillene Langoddsen, Resultatoddsen og Vinneroddsen som spilles via Norsk Tipping AS' on-line terminaler.

1. Generelle bestemmelser

1.1 Odds-spillene Langoddsen, Resultatoddsen og Vinneroddsen kan kun formidles via Norsk Tipping AS' kommisjonærer eller ved innsending av spill direkte til Norsk Tipping AS' hovedkontor, jf. pkt. 4.2. Annen organisert formidling til selskapet, til dets kommisjonærer eller til andre er ikke tillatt. Idrettsforeninger, humanitære foreninger og andre foreninger med allmennyttige formål og selskapets kommisjonærer har likevel adgang til å opprette spillelag som deltar i spillet på lagsmedlemmenes vegne. Departementet avgjør i tvilstilfelle om en forening går inn under denne bestemmelsen.

1.2 Norsk Tipping AS utgir et spilleprogram med informasjon om spilleobjekter, spilleperioder, tidspunkt for stenging av spill m.v. for en bestemt programperiode. Spilleprogrammet distribueres via selskapets on-line kommisjonærer. En programperiode er den perioden spilleprogrammet gjelder for. En spilleperiode er den perioden det kan spilles på et spilleobjekt. De spilleperiodene som er oppført i spilleprogrammet gjelder med mindre Norsk Tipping AS bestemmer noe annet. Selskapet kan erstatte spilleprogrammet med informasjon i form av oppslag hos on-line kommisjonærene, ved annonsering i dagspressen, eller på annen måte. Spill på Resultatoddsen og Vinneroddsen kan foregå som langtidsspill, dvs. at spilleperioden og/ eller konkurransen går over flere programperioder.

2. Spilleformer

2.1 Langoddsen

2.1.1 Beskrivelse av spillet Langoddsen omfatter maksimum seksti spilleobjekter pr. programperiode. Spilleobjektene består av ulike lagidrettskamper. Langoddsen går ut på å spille (tippe) riktig resultat i tre, fire, fem eller seks av de kampene (spilleobjektene) som er oppført i spilleprogrammet. Det kan spilles hjemmeseier (H), borteseier (B) eller uavgjort resultat (U). Den enkelte programperiodens kamper, forventede kampdager, spilleperiode og tidspunkt for stenging av spill er oppført i spilleprogrammet. Kampresultatene har faste odds, jf. pkt. 2.4.1.

2.1.2 Kupongens innhold Det kan benyttes trykt kupong fastsatt av Norsk Tipping AS. Kupongen har et spillefelt med et fast antall spilleobjekter. Disse er nummerert fortløpende og har avkryssingsfelt for hjemmeseier (H), uavgjort (U) og borteseier (B). Kupongen har et felt der spilleren må krysse av for ønsket rekkepris, jf. pkt. 2.5. Kupongen har også et kontrollfelt for system.

2.1.3 Kupongens utfylling Spillet markeres med tegnet X (kryss). Kryssene må være tydelig plassert innenfor rutene. Det kan spilles enkle rekker eller system. Det kan kun spilles en enkeltrekke eller ett system pr. kupong.

2.1.4 Enkle rekker En enkeltrekke utfylles ved at spilleren krysser av for hjemmeseier (H), uavgjort (U) eller borteseier (B) for tre, fire, fem eller seks kamper.

2.1.5 System Ved utfylling av system spilles det for å oppnå tre rette (trippel) eller fire rette (firling) blant flere spilte kamper. Det er kun tillatt å spille følgende kombinasjoner: Trippel: Spill på fire, fem eller seks kamper. Firling: Spill på fem eller seks kamper. For hver kamp krysses det av for hjemmeseier (H), uavgjort (U) eller borteseier (B). Ved utfylling av system skal det krysses av i kontrollfeltet for hvilket system som er valgt. Antall riktige tripler og firlinger som systemene gir, framgår av pkt. 11.1. Prisen for det systemet som ønskes spilt framkommer ved å multiplisere antall rekker/ kombinasjoner med avkrysset rekkepris.

2.1.6 Refusjon av innsatsbeløpDersom et spill bare inneholder kamper som er avlyst eller som ikke er ferdigspilte ved programperiodens utløp, annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16.

2.1.7 Det høyeste premiebeløpet som kan oppnås pr. rekke er kr 300.000. Kupong som inneholder rekke(r) som vil kunne gi høyere premieutbetaling, vil bli avvist.

2.2 Resultatoddsen

2.2.1 Beskrivelse av spillet Resultatoddsen omfatter maksimum seks spilleobjekter pr. dag i programperioden. Spilleobjektene består av ulike lagidrettskamper. Resultatoddsen går ut på å spille (tippe) riktig antall mål for hvert av lagene i en av de kampene som er oppført i spilleprogrammet. Den enkelte programperiodens kamper, forventede kampdager, spilleperiode og tidspunkt for stenging av spill er oppført i spilleprogrammet. Det anvendes løpende odds, jf. pkt. 2.4.2.

2.2.2 Kupongens innhold Det kan benyttes trykt kupong fastsatt av Norsk Tipping AS. Kupongen har et avkryssingsfelt der spilleren må krysse av for hvilken kamp som ønskes spilt. Kupongen har et spillefelt med ti hovedrekker som er nummerert fra 1 til 10. I hver hovedrekke er det et todelt avkryssingsfelt for antall mål fra 0 til 9 for hvert av lagene. Kupongen har ett felt pr. hovedrekke der spilleren må krysse av for ønsket rekkepris, jf. pkt. 2.5.

2.2.3 Kupongens utfylling Spillet markeres med tegnet X (kryss). Kryssene må være tydelig plassert innenfor rutene. Det kan spilles enkle rekker eller system. Det kan kun spilles på en kamp på en og samme kupong.

2.2.4 Enkle rekker En enkeltrekke utfylles ved at spilleren krysser av i samme hovedrekke for det antall mål som ønskes spilt for hvert av lagene. Det er kun tillatt å krysse av for ett resultat i hver rekke. Ønsker spilleren å markere for et høyere antall mål enn det som står på kupongen, må dette meddeles kommisjonæren muntlig.Kommisjonæren kan kreve at meddelelsen skjer skriftlig, jf. pkt. 4 b. Det høyeste tillatte målantall som kan spilles for ett lag, er 99. Det kan fylles ut inntil 10 enkeltrekker på en og samme kupong.

2.2.5 System Et system utfylles ved at spilleren krysser av i hovedrekke 1 for det antall mål som ønskes spilt for hvert av lagene. Spilleren kan krysse av inntil 10 markeringer for hvert av lagene. Ønsker spilleren å markere for et høyere antall mål enn de som står oppført på kupongen, må dette meddeles kommisjonæren muntlig. Kommisjonæren kan kreve at meddelelsen skjer skriftlig, jf. pkt. 4 b. Det kan kun spilles ett system på en og samme kupong. Antall rekker framkommer ved at antall markeringer for hvert av lagene multipliseres med hverandre. Prisen for det systemet som ønskes spilt, framkommer ved å multiplisere det totale antall rekker/ kombinasjoner med avkrysset rekkepris.

2.2.6 Refusjon av innsatsbeløp Dersom en kamp ikke er ferdigspilt ved programperiodens utløp, annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16. Denne refusjonsbestemmelsen gjelder ikke for langtidsspill. Dersom en kamp blir avlyst, annulleres spillet og innsatsbeløpet

refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16. Dersom en kamp blir framskutt, annulleres de spill som blir innlevert etter kampstart og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16.

2.3 Vinneroddsen

2.3.1 Beskrivelse av spillet Vinneroddsen omfatter maksimalt seks konkurranser pr. dag i programperioden. Vinneroddsen går ut på å spille (tippe) hvilken deltaker, hvilket alternativ eller lag som vil vinne en konkurranse som er oppført i spilleprogrammet. Den enkelte programperiodens konkurranser, forventede konkurransedager, spilleperiode og tidspunkt for stenging av spill er oppført i spilleprogrammet. Det anvendes løpende odds, jf. pkt. 4.2.2.

2.3.2 Kupongens innhold Det kan benyttes trykt kupong fastsatt av Norsk Tipping AS. Kupongen har et avkryssingsfelt der spilleren må krysse av for hvilken konkurranse som ønskes spilt. Kupongen har et spillefelt som er nummerert fra 1 til 40. Kupongen har et felt der spilleren må krysse av for ønsket rekkepris, jf. pkt. 2.5.

2.3.3 Kupongens utfylling Spillet markeres med tegnet X (kryss). Kryssene må være tydelig plassert innenfor rutene. Det kan spilles enkle rekker eller system. Det kan kun spilles på en konkurranse på en og samme kupong.

2.3.4 Enkle rekker En enkeltrekke utfylles ved at spilleren krysser av for den vinner, det vinneralternativ eller det vinnerlag som ønskes spilt.

2.3.5 System Et system utfylles ved at spilleren krysser av for de vinnere som ønskes spilt. Maksimalt antall tillatte avkryssinger pr. kupong er 10. Det kan kun spilles ett system på en og samme kupong. Prisen for det system som ønskes spilt framkommer ved å multiplisere antall avkryssede vinnere med avkrysset rekkepris.

2.3.6 Refusjon av innsatsbeløp Dersom en konkurranse ikke er avsluttet ved programperiodens utløp, annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16. Denne refusjonsbestemmelsen gjelder ikke for langtidsspill. Dersom en konkurranse blir avlyst, annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16. Dersom en eller flere av de deltakerne som er oppført i spilleprogrammet, ikke starter (melder forfall), annulleres spill på disse og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16. Dersom en konkurranse blir framskutt, annulleres de spill som blir innlevert etter konkurransestart og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16. Er det på grunn av protest e.l. ikke utpekt noen vinner innen kl. 24.00 den sjuende dagen etter at konkurransen er avsluttet, annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16.

2.4 Odds

2.4.1 Faste odds For Langoddsen anvendes faste odds som fastsettes av Norsk Tipping AS. Det fastsettes odds for henholdsvis hjemmeseier (H), borteseier (B) og uavgjort resultat (U) for hver kamp i spilleprogrammet. Spill som inneholder en eller flere kamper som blir avlyst eller som ikke er ferdigspilte ved programperiodens utløp, får de faste oddsene annullert og oddsen for kampen(e) settes til 1. Blir kampstart fremskutt, annulleres de faste oddsene for denne kampen på spill som er innlevert (registrert i selskapets sentrale dataanlegg) etter kampstart og oddsen for kampen settes til 1. Dersom det er uoverensstemmelse mellom de odds som er angitt i spilleprogrammet og de odds som er registrert i selskapets sentrale dataanlegg, er det de odds som er registrert i sentralanlegget som er gyldige.

2.4.2 Løpende odds For Resultatoddsen og Vinneroddsen anvendes løpende odds. Løpende odds innebærer at oddsene endres etter hvert som nye spill og innsatsbeløp registreres i selskapets sentrale dataanlegg. For spill med løpende odds beregnes oddsen for det enkelte spillealternativet slik: 0,65 x T/ S, der T står for spillets samlede innsatsbeløp på beregningstidspunktet, og S står for samlet innsats-

beløp på spillealternativet på beregningstidspunktet. Dersom oddsen etter beregningen ovenfor blir lavere enn 1, settes oddsen til 1.

2.5 Rekkepris - innsatsbeløp Rekkeprisen for samtlige spill er minimum kr 10. Rekkeprisen kan økes trinnvis med kr 10 til maksimum kr 500 ved å kombinere beløpsalternativene i beløpsfeltet på kupongen (f.eks. ved å krysse av for kr 10 og kr 30 dersom vedkommende ønsker å spille for en rekke pris på kr 40). Selskapet kan sette en øvre grense for tillatt innsatsbeløp pr. kupong.

3. Innleveringsfrist - lukningstid

Norsk Tipping AS fastsetter terminalenes lukningstid og seneste innleveringsfrist for det enkelte spillet. Innleveringsfristen for det enkelte spillet framgår av spilleprogrammet med mindre selskapet bestemmer noe annet. Spilleren må selv gjøre seg kjent med den enkelte kommisjonærs forretningstid samt det enkelte spillets innleveringsfrist. Når Norsk Tipping AS finner det nødvendig, har selskapet rett til å stenge for mottak av spill hos samtlige eller enkelte kommisjonærer.

4. Spillemåter

4.1 Odds-spill kan skje ved fremmøte hos kommisjonær og utføres av spilleren eller spillerens representant på en av følgende måter:

a) Spillerens utfylte kupong avleses i terminalen.
b) Spilleren meddeler kommisjonæren muntlig de ønskede spill. Kommisjonæren kan kreve at meddelelsen skjer skriftlig.

4.2 Spilleren kan sende sine kuponger direkte til selskapets hovedkontor (direktespill). For å kunne delta i spillet må poststemplet sending være kommet fram til hovedkontoret tidsnok til at kupongen kan registreres i selskapets sentralanlegg før stenging av spillet. Dersom en kupongforsendelse kommer for sent fram til selskapets hovedkontor, er spilleren bare berettiget til å få innsatsbeløpet refundert. Dette gjelder også dersom kupongen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg. Ved direktespill skal det sammen med kupongforsendelsen følge kvittering fra Postverket eller betaling for det antall rekker kupongen(e) inneholder. Dersom innbetaling ikke dekker det antall rekker som er spilt, blir hele kupongforsendelsen avvist. Eventuelt spillerkort som ønskes benyttet, jf. pkt. 5a, må følge med forsendelsen til selskapet.

5. Former for deltakelse

Deltakelse i odds-spill kan skje i en av følgende former:

a) Som registrert spiller. Spilleren registrerer navn, adresse og utbetalingsform via Norsk Tipping AS' registreringsskjema. Spilleren mottar fra kommisjonæren et «Norsk Tipping OnLine spillerkort» med registreringsnummer, samt en kvittering som bekrefter spillerens registrering. Spiller som benytter kortet i forbindelse med on-line spill, deltar som «registrert spiller», jf. pkt. 12.3.
b) Som ikke registrert spiller. Spiller som deltar uten at navn og adresse er registrert eller oppgitt til Norsk Tipping AS, deltar som «ikke registrert spiller», jf. pkt. 12.4.

6. Spillekvittering og kontroll

On-line terminalen skriver ut en spillekvittering som bl.a. viser spilleform, oddsinformasjon, kommisjonærnummer, kvitteringsnummer samt de rekker som er spilt. Spilleren må selv kontrollere og er ansvarlig for at de rekker som er gjengitt på spillekvitteringen, er i overensstemmelse med innleverte eller ønskede rekker, samt at spilleform er riktig og at det 16-sifrede kvitteringsnummeret nederst på kvitteringen er lesbart. Spilleren eller spillerens representant må selv kontrollere at det spillernummer (registreringsnummer) som er påført spillekvitteringen, er i samsvar med spillernummeret på det spillerkort som ønskes benyttet til registrering av

spillet. Spillekvitteringen er den eneste gyldige dokumentasjon for at spillet er foretatt. Den er et ihendehaverbevis og skal oppbevares på forsvarlig måte av spilleren. Spillekvitteringen er grunnlaget for utbetaling av premie i de tilfelle utbetaling ikke skjer automatisk, jf. pkt. 12.4, samt for refusjon av innsatsbeløp, jf. pkt. 16. Dersom det er uoverensstemmelse mellom de rekker som er gjengitt på spillekvitteringen og de rekker som er registrert i selskapets sentrale dataanlegg, er det de registrerte rekkene i selskapets sentralanlegg som er gyldige.

7. Betaling

Innsatsbeløpet skal i sin helhet betales mot utlevering av spillekvittering.

8. Annullering av spill

Spilleren kan annullere sine spill innen en time etter at disse er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Annulleringen må skje hos den kommisjonæren som har registrert spillet. Retten til å annullere bortfaller når innleveringsfristen er utløpt, forretningen er stengt, annulleringen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg eller terminalen er lukket. Ved annullering leveres den spillkvitteringen som ønskes annullert til kommisjonæren. Spilleren mottar en kvittering for det annullerte spillet som bl.a. viser kvitteringsnummeret og innsatsbeløpet. For annullert spill tilbakebetales innsatsbeløpet. Retten til å annullere gjelder ikke når spillkvitteringen ikke entydig kan identifiseres, f.eks. ved at den er istykkerrevet eller at kvitteringsnummeret ikke er lesbart. Retten til å annullere gjelder ikke for direktespill, jf. pkt. 4.2.

9. Kontrollkomite

Kulturdepartementet oppnevner en kontrollkomite, Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Komiteen skal ivareta spillernes interesser og påse at spillet foregår i samsvar med spillereglene. Departementet gir instruks for Statskontrollens arbeid. Statskontrollen er ansvarlig overfor departementet.

10. Fastsetting av kamp- eller konkurranseresultat

10.1 For lagidrettskamper på Langoddsen, Resultatoddsen og Vinneroddsen gjelder kampresultatet ved den ordinære kamptidens utløp som kampresultat. Dersom en kamp avbrytes før ordinær kamptid er utløpt og kampen erklæres for ferdigspilt, gjelder det resultat som foreligger ved kampens avbrytelse. Dersom en avbrutt kamp ikke erklæres for ferdigspilt, behandles kampen på samme måte som avlyste kamper.

10.2 For andre konkurranser på Vinneroddsen enn lagkonkurranser gjelder vinnerresultatet ved konkurransens avslutning. Dersom det på grunn av protester eller lignende ikke er klart hvem som er vinner av en konkurranse, kan premieutbetaling utsettes. Dersom vinneren ikke er utpekt innen kl. 24.00 den sjuende dagen etter at konkurransen er avsluttet, annulleres spillet, jf. pkt. 2.3.6.

11. Beregning av premier

11.1 Langoddsen

Premie oppnås ved avkryssing av riktig resultat for tre, fire, fem eller seks kamper. For å oppnå premie på en enkeltrekke, må alle de avkryssede kampresultatene i en rekke være riktige. Ved systemspill er det avkryssingen av systemtype i kontrollfeltet som er avgjørende for om premie utbetales for riktige tripler eller firlinger.

Premieoversikt ved systemspill

Trippelsystem:

Antall riktige tripler ved:

Tabell 3.1:

Spilte kamper	6 rette	5 rette	4 rette	3 rette

Tabell 3.1:

6	20	10	4	1
5		10	4	1
4			4	1

Firlingsystem:
Antall riktige firlinger:

Tabell 3.2:

Spilte kamper	6 rette	5 rette	4 rette
6	15	5	1
5		5	1

Med mindre det foreligger forhold som angitt i pkt. 2.4.1, skal premie for riktig kampresultat beregnes ved bruk av den faste oddsen som er angitt for dette resultatet i spilleprogrammet. Premiebeløpet for riktig enkeltrekke og for hver riktig trippel og firling beregnes på følgende måte: Oddsene for de avkryssede kampresultatene som gir premie, multipliseres med hverandre og beregnes med to desimaler. Den samlede oddsen som da framkommer, multipliseres med rekkeprisen. Premiebeløp avrundes til nærmeste hele krone. Det høyeste premiebeløp som kan oppnås pr. rekke er kr 300.000.

11.2 Resultatoddsen og Vinneroddsen Premie på Resultatoddsen oppnås ved å krysse av for riktig kampresultat for en eller flere av de kampene som er oppført i spilleprogrammet. Premie på Vinneroddsen oppnås ved å krysse av for riktig vinner i en eller flere av de konkurransene som er oppført i spilleprogrammet. De odds som benyttes ved premieberegningen, fastsettes av Statskontrollen etter at spillet er stengt. Premiebeløpet fremkommer ved at de oddsene som Statskontrollen har fastsatt, multipliseres med rekkeprisen. Premiebeløp avrundes nedover til nærmeste hele krone.

11.3 Dersom det i en konkurranse på Vinneroddsen kåres mer enn en vinner, skal de respektive oddsene i forbindelse med premieberegningen divideres med antall vinnere. Dersom en odds etter denne beregningen blir lavere enn 1, settes oddsen til 1.

12. Premieutbetaling

12.1 Premiebeløpene vil normalt være klare for utbetaling dagen etter at kampen(e)/ konkurransen er avsluttet.

12.2 Når Norsk Tipping AS finner det nødvendig, kan selskapet beslutte å utsette utbetalingen av eventuelle premier.

12.3 Spiller nevnt under pkt. 5 a), «registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS slik:

a) Premiebeløpet blir automatisk sendt spiller når samlet premie på en spillekvittering er kr 1.000 eller mer.
b) Når samlet premie på en spillekvittering er under kr 1.000, kan spiller mot gyldig spillekvittering, heve premien hos enhver on-line kommisjonær innen den frist som er fastsatt av selskapet. Blir premien ikke hevet hos on-line kommisjonær innen denne fristen, blir premien automatisk sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

12.4 Spiller nevnt under pkt. 5 b), «ikke registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS mot gyldig spillekvittering slik:

a) Når samlet premie på en spillekvittering er under kr 1.000, kan spiller heve premien hos enhver on-line kommisjonær fortrinnsvis kontant. Dersom utbetaling hos kommisjonær ikke kan finne sted, overføres premie til vinneren som angitt under pkt. 12.3 b) ovenfor.
b) Når samlet premie på en spillekvittering er kr 1.000 eller mer, må spiller oppgi navn, adresse og ønsket utbetalingsform på eget adresseskjema hos on-line kommisjonær. Opplysningene overføres til Norsk Tipping AS og premien blir sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

12.5 Spillekvittering skal leveres kommisjonæren når premie heves eller når premie skal sendes spilleren i henhold til pkt. 12.3 b). Utbetales premie av kommisjonær, mottar spilleren en premiekvittering i tillegg til premien. Skal premien sendes spilleren, mottar spilleren en kvittering fra kommisjonæren. Kvitteringen bekrefter at Norsk Tipping AS vil overføre premien.

13. Ansvarsfraskrivelse

Verken Norsk Tipping AS eller kommisjonæren er ansvarlig for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill som er gjengitt på spillekvitteringen, og de spill som er registrert i selskapets sentralanlegg, eller for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill spilleren har bedt om og den spillekvittering som spilleren har mottatt. Norsk Tipping AS svarer ikke for tap en kommisjonær måtte ha påført spilleren ved forsinkelse, ved å behandle kupong/ spillekvittering, spillerkort eller annullering feilaktig, ved å ta feilaktig innsatsbeløp eller på annen måte ha påført spilleren tap. En spiller må selv bære eventuelt tap som følge av at vedkommende ikke har fulgt bestemmelser i lov, spilleregler eller utfyllende bestemmelser gitt i medhold av disse spilleregler. Verken selskapet eller dets kommisjonærer er erstatningspliktige for ikke å ha gjort oppmerksom på eventuelle feil. En kommisjonær blir bare erstatningspliktig for tap påført en spiller når tapet skyldes forsett eller uaktsomhet utvist av kommisjonæren selv eller av person ansatt i kommisjonærens tjeneste. Erstatningens størrelse er under enhver omstendighet begrenset oppad til kr 2.000 pr. kupong/ spillekvittering.

14. Protester

14.1 En spiller som ikke har mottatt den premie vedkommende mener å ha krav på, må selv sende inn protest. Protesten kan gis skriftlig på fastsatt skjema som fås hos selskapets kommisjonærer eller ved skriftlig henvendelse til selskapet. Benyttes ikke protestskjema, må spilleren i brevet oppgi eventuelt spillernummer og enten det 16-sifrede kvitteringsnummeret eller antall spilte rekker, innsatsbeløp, spilledato og kommisjonærnummer. Protesten fremmes snarest mulig og må senest være selskapet i hende innen 3 måneder etter utløpet av spilleperioden for det spill protesten gjelder. For langtidsspill må protesten være selskapet i hende innen 3 måneder etter at konkurransen er avsluttet. Protesten forkastes dersom den ikke er innkommet til selskapet innen fristens utløp. Det samme gjelder dersom spilleren ikke har gitt tilstrekkelige opplysninger.

14.2 Statskontrollen ved Norsk Tipping AS avgjør om en protest skal godkjennes eller forkastes. Selskapet gir melding om resultatet av protestbehandlingen.

15. Preskripsjon av premier

Retten til å kreve premie utbetalt bortfaller dersom kravet ikke er mottatt av selskapet innen den frist som er angitt i pkt. 14.1.

16. Refusjon av innsatsbeløp

16.1 I de tilfeller som er nevnt i punktene 2.1.6, 2.2.6 og 2.3.6, er spilleren berettiget til å få innsatsbeløpet refundert. Refusjon av innsatsbeløpet skjer på den måte og til de tider som gjelder for premieutbetaling, jf. pkt. 12.

16.2 Krav om å få innsatsbeløpet refundert kan fremmes inntil 3 måneder regnet fra spilleperiodens utløp. For langtidsspill kan krav om å få innsatsbeløpet refundert fremmes inntil 3 måneder etter at konkurransen er avsluttet eller avlyst. Retten til refusjon bortfaller etter denne fristens utløp.

16.3 Når innsatsbeløpet heves hos kommisjonær, mottar spilleren sammen med innsatsbeløpet en kvittering som bl.a. viser kvitteringsnummeret og det refunderte innsatsbeløpet.

16.4 Retten til å kreve innsatsbeløpet refundert bortfaller dersom spillekvitteringen ikke entydig kan identifiseres, f.eks. ved at den er istykkerrevet eller at kvitteringsnummeret ikke er lesbart.

17. Andre bestemmelser

Spillereglene gjelder med virkning fra og med 1. februar 1994. Norsk Tipping AS kan gi utfyllende bestemmelser til spillereglene.

HOVEDDOKUMENT FOR ENDRING AV SPILLEREGLENE FOR ODDS-SPILL.

Fastsatt av Kulturdepartementet 25. august 1994 med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. § 11.

I

I forskrift av 14. desember 1993 nr. 1186 om spillereglene for odds-spill gjøres følgende endringer:

Pkt. 2.2.6, nytt fjerde ledd skal lyde:

Dersom det ved en feil blir registrert spill etter kampstart, annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt 16.

Pkt. 2.3.6, nytt femte ledd skal lyde:

Dersom det ved en feil blir registrert spill etter konkurransestart annulleres spillet og innsatsbeløpet refunderes i samsvar med bestemmelsene i pkt. 16.

Pkt. 2.3.6, nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

Pkt. 2.4.1, nytt fjerde ledd skal lyde:

Spill som inneholder en eller flere kamper som ved en feil blir registrert etter kampstart, får de faste oddsene annullert og oddsen for kampen(e) settes til 1.

Pkt. 2.4.1, nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd.

Pkt. 16.1 skal lyde:

I de tilfeller som er nevnt i punktene 2.1.6 2.2.6, 2.3.6 og 2.4.1 fjerde avsnitt, er spilleren berettiget til å få innsatsbeløpet refundert. Refusjon av innsatsbeløpet skjer på den måte og til de tider som gjelder for premieutbetaling, jfr. pkt. 12.

II

Endringene trer i kraft fra det tidspunkt Norsk Tipping AS bestemmer.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM PENGELOTTERIET.

Fastsatt ved kgl.res. av 9. juli 1976 i medhold av lov om Pengelotteriet av 4. juni 1976 nr. 39. Fremmet av Finansdepartemetet.

Endret 3 des 1982 nr. 1651, 21 des 1984 nr. 2063, 21 juni 1985 nr. 1182, 12 juni 1987 nr. 491, 15. jan 1988 nr. 13, 4 mars 1988 nr. 183, 5 jan 1989 nr. 274, 29 mai 1992 nr. 363, 14 okt 1994 nr. 929.

§ 1. Lotteriet ledes av et styre på 3 medlemmer oppnevnt i medhold av lov om pengelotteri av 4. juni 1976 nr. 39.

Styret fører tilsyn med at lotteriet drives i samsvar med bestemmelsene i loven, disse forskrifter og avtalen nevnt i § 2 første ledd.

Til gyldig styrevedtak kreves 2 stemmer.

Styret fører protokoll over sine forhandlinger. Innen utgangen av januar gir styret Finansdepartementet innberetning og regnskap for det foregående år.

§ 2. Styret overdrar salget av loddene til et selskap eller institusjon på vilkår som fastsettes i avtale. Denne skal inneholde bestemmelse om at selskapet/ institusjonens opplegg til kontroll av gevinstoppgjøret skal godkjennes av styret.

Selskapet/ institusjonen skal på forlangende stille sikkerhet for oppfyllelse av forpliktelsene etter avtalen.

Valg av selskap/ institusjon og vilkårene i avtalen må godkjennes av Kongen.

§ 3. Regler om antall trekninger/ spilleomganger fastsettes av styret. Styret fastsetter også loddpris, årlig spillesum og fordeling av spillesum på de enkelte trekninger.

Loddenes form og utstyr skal godkjennes av styret.

§ 4. Summen av gevinstene skal utgjøre minst 50 pst av spillesummen. Gevinstplanen fastsettes av styret.

Det er ingen begrensning på høyeste premiebeløp i ikke-forhåndstrukne spill. I forhåndstrukne spill fastsettes høyeste premiebeløp av Finansdepartementet.

Preskriberte gevinster benyttes slik styret i samråd med Finansdepartementet bestemmer.

§ 5. Trekning foregår under kontroll av en kontrollkomite som er opprettet i medhold av § 14 i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv (Statskontrollen). Statskontrollen avgjør mulig tvil og tvistemål ved trekningen og trekningsresultatet.

§ 6. Selskapet/ institusjonen plikter å utbetale gevinstene straks trekningen har funnet sted eller øyeblikksloddet gir gevinst.

§ 7. Selskapet/ institusjonen tilsetter selv sine forhandlere og fastsetter deres godtgjørelse.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM STATSAVGIFT PÅ TOTALISATORSPILL.

Fastsatt ved kgl.res. 18. desember 1992 med hjemmel i lov av 1. juli 1927 nr. 3 om veddemål ved totalisator.

§ 1. Fremmet av Landbruksdepartementet.

1. Satsene for statsavgift for 1993 settes til 3 % av bruttoomsetningen pr. løpsdag.

2. Norsk Rikstoto gis samtykke til å utplassere nye totomater for totalisatorspill og å utvide tilbudet av eksisterende totospill i totomatene.

HOVEDDOKUMENT FOR DELEGERING ETTER LOV OM PENGESPILL M.V.

Fastsatt ved kgl.res. 11. desember 1992 med hjemmel i lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv. Fremmet av Kulturdepartementet.

Kongens myndighet etter lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv § 3 fjerde ledd til å bestemme at selskapet kan ta på seg oppdrag for andre selskaper, foreninger eller institusjoner som med hjemmel i lov har tillatelse til å formidle spill eller veddemål eller drive lotteri delegeres til Kulturdepartementet.

Kongens myndighet etter lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv § 6 første og annet ledd til å oppnevne styret og løse medlemmer fra deres verv, gi instruks for styret og oppnevne leder og nestleder delegeres til Kulturdepartementet.

Kongens myndighet etter lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv § 9 til å gi regler for avsetninger til og forvaltning av investeringsfond og premiefond delegeres til Kulturdepartementet.

HOVEDDOKUMENT FOR FORSKRIFT OM FORDELING AV SPILLE-OVERSKUDD.

Fastsatt ved kgl.res. 11. desember 1992 med hjemmel i lov 28. august 1992 nr. 103 om pengespill mv. Fremmet av Kulturdepartementet.

§ 1. Kongen foretar hvert år, etter innstilling fra Kulturdepartementet, fordelingen av idrettens andel av overskuddet i Norsk Tipping AS på hovedposter.

§ 2. Kulturdepartementet eller den departementet gir fullmakt foretar fordelingen innenfor rammen av de enkelte poster.

Departementet fastsetter prosedyrer og detaljregler for fordelingen.

§ 3. Hovedretningslinjer for bruk av idrettens andel av overskuddet til Norsk Tipping AS skal være:

a) at midlene i første rekke brukes til utbygging av idrettsanlegg,
b) at det ytes midler til Norges Idrettsforbunds administrasjon og viktige arbeidsoppgaver,
c) at det ytes midler til andre idrettsoppgaver og formål som departementet finner berettiget til stønad.

§ 4. Forskriften trer i kraft 1. januar 1993.

HOVEDDOKUMENT FOR SPILLEREGLER FOR FOTBALLTIPPING.

Fastsatt av Kulturdepartementet 11. mai 1995 med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. § 11.

Disse regler gjelder for fotballspillet Tipping som spilles via Norsk Tipping AS' terminaler.

1. Generelle bestemmelser [1])

1.1 Fotballspillet Tipping går ut på å spille (tippe) riktig resultat i flest mulig av de tolv idrettskampene som er oppført for vedkommende spilleomgang. Det kan spilles hjemmeseier (H), uavgjort resultat (U) eller borteseier (B).

1.2 Norsk Tipping AS kan for visse idrettsbegivenheter arrangere ekstra spill etter spesielle regler som selskapet selv utformer i det enkelte tilfellet. Disse reglene skal kunngjøres i god tid før slikt ekstraspill skal finne sted.

1.3 Tipping kan kun formidles via Norsk Tipping AS' kommisjonærer eller ved innsending av spill direkte til Norsk Tipping AS' hovedkontor, jf pkt. 5.2. Annen organisert formidling til selskapet, til dets kommisjonærer eller andre, er ikke tillatt. Idrettsforeninger, humanitære foreninger og andre foreninger med allmennyttige formål og selskapets kommisjonærer har likevel adgang til å opprette spillelag som deltar i spillet på lagsmedlemmenes vegne. Departementet avgjør i tvilstilfelle om en forening går inn under denne bestemmelsen.

2. Kupongens innhold [1])

2.1 Til spillet kan benyttes trykte kuponger fastsatt av Norsk Tipping AS. Kupongen kan enten være en kampoppstillingskupong (en-ukeskupong), en blankokupong for en spilleomgang eller en blankokupong for fem spilleomganger (fem-ukerskupong).

2.2 Kampoppstillingskupongen har et kampfelt med nummerert oppgave over spilleomgangens kamper, mens blankokupongen bare har kampnumrene.

2.3 Kupongen har et gangefelt der spilleren kan krysse av for gjentakelse av en enkelt rekke, flere enkle rekker eller et system markert i hovedrekke 1, henholdsvis 2, 5, 10 eller 20 ganger.

2.4 Kupongen har et spillefelt med 10 tredelte, loddrette kolonner (hovedrekker) og et kontrollfelt for system der spilleren må krysse av for det antall rekker systemet inneholder.

3. Kupongens utfylling [1])

3.1 Spillet markeres med tegnet X (kryss). Kryssene må være tydelig plassert innenfor rutene.

3.2 Tegnet X brukes både for å markere hjemmeseier (H), uavgjort resultat (U) eller borteseier (B). Seier for det laget som er nevnt først, markeres i den ruten som har overskriften H, uavgjort resultat i den ruten som har overskriften U og seier for det laget som er nevnt sist, i den ruten som har overskriften B. Det laget som står oppført først i kampfeltet på kupongen, betraktes som hjemmelag. Det kan spilles enkle rekker eller system.

3.3 Enkle rekker Et enkeltrekke utfylles ved at spilleren krysser av i en hovedrekke for det kampresultat som ønskes spilt for hver av spilleomgangens kamper. Ved bruk av enkle rekker skal hovedrekkene utskrives i nummerorden. Ved bruk av enkle rekker kan det utfylles fra en til ti hovedrekker på kupongen. Utfylles det kun en enkeltrekke, må gangefeltet benyttes. Spilleren kan ved å krysse av for 2, 5, 10 eller 20 i gangefeltet angi hvor mange ganger en vil gjenta en enkeltrekke eller samtlige spilte enkeltrekker på kupongen. Det skal kun være ett kryss i gangefeltet.

3.4 System Et system utfylles ved at spilleren krysser av i hovedrekke 1 de ulike kampresultatene som ønskes spilt for hver av spilleomgangens kamper. Det kan krysses av for system med fra 4 til 486 rekker. Ved utfylling av system skal det krysses av i kontrollfeltet for det antall rekker systemet inneholder. Det er bare tillatt å spille de systemene som er angitt i kontrollfeltet. Spilleren kan ved å krysse av for 2, 5, 10 eller 20 i gangefeltet angi hvor mange ganger en vil gjenta systemet i hovedrekke 1. Det skal kun være ett kryss i gangefeltet. Det totale antall rekker på en systemkupong fremkommer ved å multiplisere antall kryss for de forskjellige kampene med hverandre.

Eks. 1

System 12 rekker

(2 halvgarderinger + 1 helgardering)

Tabell 3.3:

				1	2	3		4	5	6		7	8	9		10	11	12
H	U	B		H	U	B		H	U	B		H	U	B		H	U	B
X	X			H	U	H		U	H	U		H	U	H		U	H	U
X				H	H	H		H	H	H		H	H	H		H	H	H
	X			U	U	U		U	U	U		U	U	U		U	U	U
X	X			H	H	U		U	H	H		U	U	H		H	U	U
		B		B	B	B		B	B	B		B	B	B		B	B	B
		B		B	B	B		B	B	B		B	B	B		B	B	B
X	X	X		H	H	H		H	U	U		U	U	B		B	B	B
	X			U	U	U		U	U	U		U	U	U		U	U	U
H				H	H	H		H	H	H		H	H	H		H	H	H
	X			U	U	U		U	U	U		U	U	U		U	U	U
H				H	H	H		H	H	H		H	H	H		H	H	H
		B		B	B	B		B	B	B		B	B	B		B	B	B

Eks. 2
System 12 rekker
(2 halvgarderinger + 1 helgardering)

Tabell 3.4:

				1	2	3		4	5	6		7	8	9		10	11	12
H	U	B		H	U	B		H	U	B		H	U	B		H	U	B
X	X	X		H	U	B		H	U	B		H	U	B		H	U	B
X				H	H	H		H	H	H		H	H	H		H	H	H
	X			U	U	U		U	U	U		U	U	U		U	U	U
X	X			H	H	H		U	U	U		H	H	H		U	U	U
		X		B	B	B		B	B	B		B	B	B		B	B	B
		X		B	B	B		B	B	B		B	B	B		B	B	B
X	X			H	H	H		H	H	H		U	U	U		U	U	U
	X			U	U	U		U	U	U		U	U	U		U	U	U
X				H	H	H		H	H	H		H	H	H		H	H	H
	X			U	U	U		U	U	U		U	U	U		U	U	U
X				H	H	H		H	H	H		H	H	H		H	H	H
		X		B	B	B		B	B	B		B	B	B		B	B	B

4. Innleveringsfrist og lukningstid [1])

Norsk Tipping AS fastsetter terminalenes lukningstid og seneste innleveringsfrist. Spilleren må selv gjøre seg kjent med den enkelte kommisjonærs forretningstid samt innleveringsfrist. Når Norsk Tipping AS finner det nødvendig, har selskapet rett til å stenge for mottak av spill hos samtlige eller enkelte kommisjonærer.

5. Spillemåter [1])

5.1 Fotballspillet Tipping kan skje ved fremmøte hos kommisjonær og utføres av spilleren selv eller spillerens representant på en av følgende måter:

a) Spillerens utfylte kupong avleses i terminalen.
b) Spilleren ber kommisjonæren om et ønsket antall rekker tilfeldig valgt av terminalen.
c) Spilleren meddeler kommisjonæren hvilke rekker som ønskes spilt. Kommisjonæren kan kreve at meddelelsen skjer skriftlig.
d) Spilleren leverer de rekker som ønskes spilt på tilpasset diskettstandard til kommisjonær som har det nødvendige utstyr for slik registrering.

5.2 Spilleren kan sende sine kuponger direkte til selskapets hovedkontor (direktespill). For å kunne delta i spillet må poststemplet sending være kommet til hovedkontoret tidsnok til at kupongen kan registreres i selskapets sentralanlegg før stenging av spill. Dersom en kupongforsendelse kommer for sent fram til selskapets hovedkontor, er spilleren bare berettiget til å få innsatsbeløpet refundert. Dette gjelder også dersom kupongen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg. Ved direktespill skal det sammen med kupongsendingen følge kvittering fra Postverket eller betaling for det antall rekker kupongen(e) inneholder. Dersom innbetaling ikke dekker det antall rekker som er spilt, blir hele kupongforsendelsen avvist. Eventuelt spillekort som ønskes benyttet, jf. pkt. 6 a, må følge med forsendelsen til selskapet.

5.3 En-ukes spill gjelder alltid for den spilleomgangen det er registrert for i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Flerukers spill gjelder fortløpende fra og med den spilleomgangen de er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Flerukers spill deltar på de betingelser som foreligger ved gjennomføringen av den enkelte spilleomgang.

6. Former for deltakelse

Deltakelse i fotballspillet Tipping kan skje i en av følgende former:

a) Som registrert spiller. Spilleren registrerer navn, adresse og utbetalingsform via Norsk Tipping AS' registreringsskjema. Spilleren mottar fra kommisjonæren et «Norsk Tipping spillerkort» med registreringsnummer som bekrefter spillerens registrering. Spiller som benytter kortet i forbindelse med spill, deltar som «registrert spiller», jf. pkt. 14.1.
b) Som ikke registrert spiller. Spiller som deltar uten navn og adresse er registrert eller oppgitt til Norsk Tipping AS, deltar som «ikke registrert spiller», jf. pkt. 14.2.

7. Spillkvittering og kontroll

Terminalen skriver ut en spillkvittering som bl.a. viser spilleform, kommisjonærnummer, kvitteringsnummer, gyldighetstid, eventuelt spillerens registreringsnummer, samt de rekker som er spilt. Spilleren må selv kontrollere og er ansvarlig for at de rekker som er gjengitt på spillkvitteringen, er i overensstemmelse med innleverte eller ønskede rekker, samt at spilleform og gyldighetstid er riktig og at det 16-sifrede kvitteringsnummeret nederst på kvitteringen er lesbart. Spilleren eller spillerens representant må selv kontrollere at det spillernummer (registreringsnummer) som er påført spillkvitteringen, er i samsvar med spillernummeret på det spillerkortet som ønskes benyttet ved det etablerte spillet. Spillkvitteringen er den eneste gyldige dokumentasjon for det foretatte spillet. Den er et ihendehaverbevis og skal oppbevares på forsvarlig måte av spilleren. Spillkvitteringen er grunnlaget for utbetaling av premie, i de tilfelle utbetaling ikke skjer automatisk, jf. pkt. 14. Dersom det er uoverensstemmelse mellom de rekker som er gjengitt på spillkvitteringen og de rekker som er registrert i selskapets sentralanlegg, er det de registrerte rekkene i sentralanlegget som er gyldige.

8. Betaling

Innsatsbeløpet for antall spilte rekker skal betales mot utlevering av spillkvittering. Hver rekke koster kr 1 for en-ukes spill og kr 5 for fem-ukers spill. Minste innsatsbeløp er henholdsvis kr 2 og kr 10, dvs. to enkle rekker.

9. Annullering av spill

9.1 Spilleren kan annullere sine spill innen en time etter at disse er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Annulleringen må skje hos den kommisjonæren som har registrert spillet. Retten til å annullere bortfaller når innleveringsfristen er utløpt, forretningen er stengt, annulleringen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg eller terminalen er lukket. Ved annullering leveres den spillkvitteringen som ønskes annullert til kommisjonæren. Spilleren mottar en kvittering for det annulerte spillet som bl.a. viser kvitteringsnummeret og innsatsbeløpet. For annullert spill tilbakebetales innsatsbeløpet. Retten til å annullere gjelder ikke når spillkvitteringen ikke entydig kan identifiseres, f.eks. ved at den er istykkerrevet eller at kvitteringsnummeret ikke er lesbart. Retten til å annullere gjelder ikke for direktespill, jf. pkt. 5.2.

10. Kontrollkomite

Kulturdepartementet oppnevner en kontrollkomite, Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Komiteen skal ivareta spillernes interesser og påse at spillet foregår i

samsvar med spillereglene. Departementet gir instruks for Statskontrollens arbeid. Statskontrollen er ansvarlig overfor departementet.

11. Hvilke kamper og kampresultat som legges til grunn for fastsettelse av vinnerrekken

11.1 Det kampresultatet som foreligger ved den ordinære kamptidens utløp, legges til grunn for fastsettelse av vinnerrekken. Kampresultatet etter forlenget spilletid er uten betydning for fastsettelse av vinnerrekken. Foretas det retting av kampresultatet etter protest, får heller ikke dette betydning for vinnerrekken. Blir en kamp omgjort fra seriekamp til ligacup/ cupkamp eller omvendt, skal kampresultatet likevel gjelde. Likeledes skal kampresultatet gjelde dersom oppsatt kamp spilles på nøytral bane.

11.2 Kampresultatet fastsettes ved trekning dersom en oppført kamp blir avlyst, innstilt, avbrutt og utsatt eller framskutt til en annen dag enn oppgitt på kupongen. Trekningsresultatet skal gjelde i de tilfeller en kamp blir flyttet etter at kupongoppsettet er offentliggjort og flyttingen innebærer at det laget som står oppført først på kupongen spiller på bortebane og det laget som står oppført sist på kupongen spiller på hjemmebane. Utfallet av trekningen offentliggjøres bare for de kamper som erstattes av trekningen. Selskapet er ikke forpliktet til å gi melding om endringer i forbindelse med idrettskamper oppført på kupongen.

11.3 Trekning av kampresultatet for hver kamp foretas av Statskontrollen etter følgende regler: I utgangspunktet gis hver av de mulige kampresultatene (H, U og B) fire stemmer. I tillegg gis hver av de mulige kampresultatene det antall stemmer som samsvarer med forhåndstipsene fra tyve aviser/nyhetsbyråer. Foreligger det ikke forhåndstips fra minst tolv aviser/nyhetsbyråer, foretas trekningen uten hensyn til forhåndstips. Trekningen foregår ellers på den måte som selskapet fastsetter i samråd med Statskontrollen. Resultatet av trekningen føres i protokoll som oppbevares av Statskontrollen.

12. Beregning av premier

12.1 Av hele innsatsbeløpet skal 50 prosent gå til premier. Den totale premiesummen fordeles på tre premiegrupper. Premiesummen fordeles med 33 1/3 prosent på hver premiegruppe. I 1. premiegruppe inngår de rekker som inneholder tolv riktige kryss, i 2. premiegruppe inngår de rekker som inneholder elleve riktige kryss, og i 3. premiegruppe inngår de rekker som inneholder ti riktige kryss. På en enkelt rekke kan det bare vinnes en premie pr. spilleomgang. Premier på under kr 15 utbetales ikke. Spilleomgangens premier er ikke endelige før de er godkjent av Statskontrollen.

12.2 De fordelingsregler som er nevnt i foregående punkt, modifiseres i følgende tilfeller:

a) Dersom det i en premiegruppe ikke forekommer noen vinnerrekke, overføres gruppens premiebeløp til den påfølgende spilleomgangs førstepremiegruppe.
b) Dersom premieandelen i en premiegruppe blir lavere enn kr 15, bortfaller premiegruppen, og gruppens premiesum fordeles likt mellom de gjenstående premiegrupper. Slik omfordeling gjentas til premieandelen i gjenstående premiegruppe blir minimum kr 15. Dersom kun en premiegruppe gjenstår, utbetales premie for denne premiegruppen under alle omstendigheter.
c) Den enkelte premieandelen innen hver premiegruppe avrundes nedover til nærmeste hele krone, jf pkt. 13.
d) Skulle premieandelene i en høyere premiegruppe bli mindre enn i en lavere gruppe, slås begge gruppenes premiesummer sammen og deles likt mellom begge premiegruppenes andeler.

12.3 Alle rekker er like berettiget til eventuell premie. Samme spiller kan derfor vinne en eller flere premier fra alle premiegruppene på en og samme kupong.

13.Avsetting

Den del av premiebeløpet som etter pkt. 12.2 c) ikke kommer til utbetaling, avsettes til premiefond.

14. Premieutbetaling

14.1 Spiller som nevnt under pkt. 6 a, «registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS slik:

a) Premiebeløpet blir automatisk sendt spiller når samlet premie på en spillkvittering er kr 1.000 eller mer.
b) Når samlet premie på en spillkvittering er under kr 1.000, kan spiller mot framleggelse av gyldig spillkvittering heve premien hos enhver kommisjonær innen den fristen som er fastsatt av selskapet. Blir premien ikke hevet hos kommisjonær innen denne fristen, blir premien automatisk sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

14.2 Spiller nevnt under pkt. 6 b, «ikke registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS mot fremleggelse av gyldig spillkvittering slik:

a) Når samlet premie på en spillkvittering er under kr 1.000, kan spiller heve premien hos enhver kommisjonær, fortrinnsvis kontant. Dersom utbetaling hos kommisjonær ikke kan finne sted, overføres premie til vinneren som angitt under pkt. 14.2 b nedenfor.
b) Når samlet premie på en spillkvittering er kr 1.000 eller mer, må spiller oppgi navn, adresse og ønsket utbetalingsform på eget adresseskjema hos kommisjonær. Opplysningene overføres til Norsk Tipping AS og premien blir sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

14.3 Spillkvittering skal leveres kommisjonæren når premie heves, eller når premie skal sendes spilleren i henhold til pkt. 14.2 b. Utbetales premie av kommisjonær, mottar spilleren en premiekvittering i tillegg til premien. Skal premien sendes spilleren, mottar spilleren en kvittering fra kommisjonæren. Kvitteringen bekrefter at Norsk Tipping AS vil overføre premien. Dersom spillkvitteringen har gjenstående gyldighetstid, mottar spilleren også ny spillkvittering for gjenstående spilleomganger. Den nye spillkvitteringen gjelder samme spill som den opprinnelige spillkvitteringen, og påføres samme kvitteringsnummer.

15. Ansvarsfraskrivelse

Verken Norsk Tipping AS eller kommisjonæren er ansvarlig for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill som er gjengitt på spillkvitteringen, og de spill som er registrert i selskapets sentralanlegg, eller for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill spilleren har bedt om og den spillkvitteringen som spilleren har mottatt. Norsk Tipping AS svarer ikke for tap en kommisjonær måtte ha påført spilleren ved forsinkelse, ved å behandle kupong/ spillkvittering, spillerkort eller annulleringer feilaktig, ved å ta feilaktig innsatsbeløp eller på annen måte ha påført spilleren tap. En spiller må selv bære eventuelt tap som følge av at vedkommende ikke har fulgt bestemmelser i lov, spilleregler eller utfyllende bestemmelser gitt i medhold av disse spilleregler. Verken selskapet eller dets kommisjonærer er erstatningspliktig for ikke å ha gjort oppmerksom på eventuelle feil. En kommisjonær blir bare erstatningspliktig for tap påført en spiller når tapet skyldes forsett eller uaktsomhet utvist av kommisjonæren selv eller av person ansatt i kommisjonærens tjeneste. Erstatningens størrelse er under enhver omstendighet begrenset oppad til kr 2.000 pr. kupong/ spillkvittering.

16. Protester

16.1 En spiller som ikke har mottatt den premie vedkommende mener å ha krav på, må selv sende inn protest. Protesten kan gis skriftlig på fastsatt skjema som fås hos selskapets kommisjonær, eller ved skriftlig henvendelse til selskapet. Benyttes ikke protestskjema, må spilleren i brevet oppgi det 16-sifrede kvitteringsnummeret, spilleomgangens nummer, eventuelt spillernummer, antall spilte rekker og kommisjonærnummer. Protesten sendes snarest mulig og må være selskapet i hende senest tre måneder etter utløpet av spilleomgangen for det spill protesten gjelder. Protesten forkastes dersom den ikke er innkommet til selskapet innen fristens utløp. Det samme gjelder dersom spilleren ikke har gitt tilstrekkelig opplysninger.

16.2 Statskontrollen ved Norsk Tipping AS avgjør om en protest skal godkjennes eller forkastes. Selskapet gir melding om resultatet av protestbehandlingen.

17. Preskripsjon av premier

Retten til å kreve premie utbetalt bortfaller dersom kravet ikke er mottatt av selskapet innen den frist som er angitt i pkt. 16.1.

18. Andre bestemmelser

Spillereglene gjelder med virkning fra og med spilleomgang 27/1995. Norsk Tipping AS kan gi utfyllende bestemmelser til spillereglene. De nye spillereglene erstatter følgende spilleregler:

– Spilleregler for fotballtipping av 17. juni 1994 nr. 490.
– Særskilte spilleregler for on-line spill av 20. april 1993 nr. 730.

HOVEDDOKUMENT FOR SPILLEREGLER FOR LOTTO

Fastsatt av Kulturdepartementet 11. mai 1995 med hjemmel i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v. § 11.

Disse regler gjelder for tallspillet Lotto som spilles via Norsk Tipping AS' terminaler.

1. Generelle bestemmelser

1.1 Tallspillet Lotto går ut på å velge ut de syv tallene som spilleren antar vil bli trukket ut som vinnertall av i alt 34 tall.

1.2 Vinnertallene pluss to såkalte tilleggstall fastsettes ved trekning.

1.3 Trekningen foretas av Statskontrollen ved Norsk Tipping AS og foregår som fastsatt i pkt. 11.

1.4 Lotto kan kun formidles via Norsk Tipping AS' kommisjonærer eller ved innsending av spill direkte til Norsk Tipping AS hovedkontor, jf pkt. 5.2. Annen organisert formidling til selskapet, til dets kommisjonærer eller andre, er ikke tillatt. Idrettsforeninger, humanitære foreninger og andre foreninger med allmennyttige formål og selskapets kommisjonærer har likevel adgang til å opprette spillelag som deltar i spillet på lagsmedlemmenes vegne. Departementet avgjør i tvilstilfelle om en forening går inn under denne bestemmelsen.

2. Kupongens innhold

2.1 Til spillet kan benyttes trykte kuponger fastsatt av Norsk Tipping AS. Det kan benyttes kupong som gjelder for en spilleomgang (en-ukeskupong) eller kupong som gjelder for fem spilleomganger (fem-ukerskupong).

2.2 Lotto-kupongen har et spillefelt med ti hovedrekker som er nummerert fra 1 til 10. I hver hovedrekke er det 34 ruter som er nummerert fra 1 til 34.

2.3 Kupongen har et gangefelt der spilleren kan krysse av for gjentakelse av en enkelt rekke, flere enkle rekker eller system markert i hovedrekke 1 henholdsvis 2, 5, 10 eller 20 ganger.

2.4 Kupongen har også et kontrollfelt for system der spilleren må krysse av for den systemkombinasjon som ønskes spilt.

3. Kupongens utfylling

3.1 Det markeres med tegnet X (kryss) hvilke tall som spilles. Kryssene må være tydelig plassert innenfor rutene.

3.2 Det kan spilles enkle rekker eller system.

3.2.1 Enkle rekker En enkelt rekke utfylles ved at spilleren krysser av syv tall i en hovedrekke. Ved bruk av enkeltrekker kan det utfylles fra 1 til 10 hovedrekker på kupongen. Utfylles det kun en enkeltrekke, må gangefeltet benyttes. Spilleren kan ved å krysse av for 2, 5, 10 eller 20 i gangefeltet angi hvor mange ganger en vil gjenta en enkeltrekke eller samtlige spilte enkeltrekker på kupongen. Det skal kun være ett kryss i gangefeltet. Er det utfylt minst to hovedrekker på en kupong, betraktes disse som enkeltrekker Dette gjelder selv om spilleren har krysset av i kontrollfeltet.

3.2.2 System

Et system utfylles ved at spilleren krysser av i hovedrekke 1 de tall som ønskes spilt. Ved utfylling av system skal det krysses av i kontrollfeltet for det antall rekker systemet inneholder. Ved utfylling av system er det kun tillatt å spille følgende kombinasjoner:

8 kryss, som tilsvarer 8 rekker.
9 kryss, som tilsvarer 36 rekker.
10 kryss, som tilsvarer 120 rekker.
11 kryss, som tilsvarer 330 rekker.
12 kryss, som tilsvarer 792 rekker.

Disse kombinasjonene er angitt i kupongens kontrollfelt. Spilleren kan ved å krysse av for 2, 5, 10 eller 20 i gangefeltet angi hvor mange ganger en vil gjenta systemet i hovedrekke 1. Det skal bare være ett kryss i gangefeltet. Høyeste tillatte rekkeantall på en og samme systemkupong er 792 rekker.

4. Innleveringsfrist og lukningstid

Norsk Tipping AS fastsetter terminalenes lukningstid og seneste innleveringsfrist. Spilleren må selv gjøre seg kjent med den enkelte kommisjonærs forretningstid samt innleveringsfrist. Når Norsk Tipping AS finner det nødvendig, har selskapet rett til å stenge for mottak av spill hos samtlige eller enkelte kommisjonærer.

5. Spillemåter

5.1 Tallspillet Lotto kan skje ved fremmøte hos kommisjonær og utføres av spilleren selv eller spillerens representant på en av følgende måter:

a) Spillerens utfylte kupong avleses i terminalen.
b) Spilleren ber kommisjonæren om et ønsket antall rekker tilfeldig valgt av terminalen.
c) Spilleren meddeler kommisjonæren hvilke rekker som ønskes spilt. Kommisjonæren kan kreve at meddelelsen skjer skriftlig.
d) Spilleren leverer de rekker som ønskes spilt på tilpasset diskettstandard til kommisjonær som har det nødvendige utstyr for slik registrering.

5.2 Spilleren kan sende sine kuponger direkte til selskapets hovedkontor (direktespill). For å kunne delta i spillet må poststemplet sending være kommet fram til hovedkontoret tidsnok til at kupongen registreres i selskapets sentralanlegg før stenging av spillet. Dersom en kupongforsendelse kommer for sent fram til selskapets hovedkontor, er spilleren bare berettiget til å få innsatsbeløpet refundert. Dette gjelder også dersom kupongen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg. Ved direktespill skal det sammen med kupongsendingen følge kvittering fra Postverket eller betaling for det antall rekker kupongen(e) inneholder. Dersom innbetaling ikke dekker det antall rekker som er spilt, blir hele kupongforsendelsen

avvist. Eventuelt spillerkort som ønskes benyttet, jf. pkt. 6 a, må følge med forsendelsen til selskapet.

5.3 En-ukes spill gjelder alltid for den spilleomgangen det er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Flerukers spill gjelder fortløpende fra og med den spilleomgangen de er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Flerukers spill deltar på de betingelser som foreligger ved gjennomføringen av den enkelte spilleomgang.

6. Former for deltakelse

Deltakelse i tallspillet Lotto kan skje i en av følgende former:

a) Som registrert spiller. Spilleren registrerer navn, adresse og utbetalingsform via Norsk Tipping AS' registreringsskjema. Spilleren mottar fra kommisjonæren et «Norsk Tipping spillerkort» med registreringsnummer som bekrefter spillerens registrering. Spiller som benytter kortet i forbindelse med spill, deltar som «registrert spiller», jf. pkt. 14.1.
b) Som ikke registrert spiller. Spiller som deltar uten at navn og adresse er oppgitt til Norsk Tipping AS, deltar som «ikke registrert spiller», jf. pkt. 14.2.

7. Spillkvittering og kontroll

Terminalen skriver ut en spillkvittering som bl.a. viser spilleform, kommisjonærnummer, kvitteringsnummer, gyldighetstid, eventuelt spillerens registreringsnummer, samt de rekker som er spilt. Spilleren må selv kontrollere og er ansvarlig for at de rekkene som er gjengitt på spillkvitteringen er i overensstemmelse med innleverte eller ønskede rekker, samt at spilleform og gyldighetstid er riktig og at det 16-sifrede kvitteringsnummeret nederst på kvitteringen er lesbart. Spilleren eller spillerens representant må selv kontrollere at det spillernummer (registreringsnummer) som er påført spillkvitteringen, er i samsvar med spillernummeret på det spillerkort som ønskes benyttet ved det etablerte spillet. Spillkvitteringen er den eneste gyldige dokumentasjon for det foretatte spillet. Den er et ihendehaverbevis og skal oppbevares på forsvarlig måte av spilleren. Spillkvitteringen er grunnlaget for utbetaling av premie i de tilfelle utbetaling ikke skjer automatisk, jf. pkt. 14. Dersom det er uoverensstemmelser mellom de rekker som er gjengitt på spillkvitteringen og de rekker som er registrert i selskapets sentralanlegg, er det de registrerte rekkene i sentralanlegget som er gyldige.

8. Betaling

Innsatsbeløpet for antall spilte rekker skal betales mot utlevering av spillkvittering. Hver rekke koster kr 2 for en-ukers spill og kr 10 for fem-ukers spill. Minste innsatsbeløp er henholdsvis kr 4 og kr 20, dvs. to enkle rekker.

9. Annullering av spill

Spilleren kan annullere sine spill innen en time etter at disse er registrert i Norsk Tipping AS' sentralanlegg. Annulleringen må skje hos den kommisjonæren som har registrert spillet. Retten til å annullere bortfaller når innleveringsfristen er utløpt, forretningen er stengt, annulleringen ikke lar seg registrere i selskapets sentralanlegg eller terminalen er lukket. Ved annullering leveres den spillkvitteringen som ønskes annullert til kommisjonæren. Spilleren mottar en kvittering for det annullerte spillet som bl.a. viser kvitteringsnummeret og innsatsbeløpet. For annullerte spill tilbakebetales innsatsbeløpet. Retten til å annullere gjelder ikke når spillkvitteringen ikke entydig kan identifiseres, f.eks. ved at den er istykkerrevet eller at kvitteringsnummeret ikke er lesbart. Retten til å annullere gjelder ikke for direktespill, jf. pkt. 5.2.

10. Kontrollkomite

Kulturdepartementet oppnevner en kontrollkomite, Statskontrollen for Norsk Tipping AS. Komiteen skal ivareta spillernes interesser og påse at spillet foregår i

samsvar med spillereglene. Departementet gir instruks for Statskontrollens arbeid. Statskontrollen er ansvarlig overfor departementet.

11. Trekning

Trekningen foretas av Statskontrollen ved Norsk Tipping AS. Trekningen skjer ved at det først trekkes ut syv vinnertall og deretter to tilleggstall. Trekningen foregår ellers på den måte som selskapet fastsetter i samråd med Statskontrollen. Resultatet av trekningen føres i protokoll som oppbevares av Statskontrollen.

12. Beregning av premier

12.1 Av hele innsatsbeløpet skal 50 % gå til premier. Det totale premiebeløpet fordeles på fem premiegrupper etter følgende fordelingsnøkkel: 1. premie 30 % 2. og 3. premie 15 % hver 4. og 5. premie 20 % hver. Premiegruppene består av følgende vinnerrekker: 1. premie: Syv vinnertall 2. premie: Seks vinnertall pluss minst ett tilleggstall3. premie: Seks vinnertall 4. premie: Fem vinnertall 5. premie: Fire vinnertall pluss minst ett tilleggstall. Innen hver premiegruppe deles premiebeløpet likt på det foreliggende antall vinnerrekker. På en enkelt rekke kan det bare vinnes en premie pr. spilleomgang. Det er ingen nedre grense for utbetaling av premier. Spilleomgangens premier er ikke endelige før de er godkjent av Statskontrollen.

12.2 De fordelingsregler som er nevnt i foregående punkt, modifiseres i følgende tilfelle:

a) Dersom det i en premiegruppe ikke forekommer noen vinnerrekke, overføres gruppens premiebeløp til den påfølgende spilleomgangs førstepremiegruppe.
b) Den enkelte premieandel innen hver premiegruppe, avrundes nedover til nærmeste hele krone, jf. pkt. 13.

12.3 Alle rekker er like berettiget til eventuell premie. Samme spiller kan derfor vinne en eller flere premier fra alle premiegruppene på en og samme kupong.

13. Avsetting

Den del av premiebeløpet som etter pkt. 12.2 b ikke kommer til utbetaling, avsettes til premiefond.

14. Premieutbetaling

14.1 Spiller som nevnt under pkt. 6 a, «registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS slik:

a) Premiebeløpet blir automatisk sendt spiller når samlet premie på en spillkvittering er kr 1.000 eller mer.
b) Når samlet premie på en spillkvittering er under kr 1.000, kan spiller mot framleggelse av gyldig spillkvittering heve premien hos enhver kommisjonær innen den fristen som fastsettes av selskapet. Blir premien ikke hevet hos kommisjonær innen denne fristen, blir premien automatisk sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

14.2 Spiller som nevnt under pkt. 6 b, «ikke registrert spiller», får premie utbetalt med befriende virkning for Norsk Tipping AS mot framleggelse av gyldig spillkvittering slik:

a) Når samlet premie på en spillkvittering er under kr 1.000, kan spiller heve premien hos enhver kommisjonær, fortrinnsvis kontant. Dersom utbetaling hos kommisjonær ikke kan finne sted, overføres premie til vinneren som angitt under pkt. 14.2 b nedenfor.
b) Når samlet premie på en spillkvittering er kr 1.000 eller mer, må spiller oppgi navn, adresse og ønsket utbetalingsform på eget adresseskjema hos kommisjonær. Opplysningene overføres til Norsk Tipping AS og premien blir sendt spiller, eventuelt overført til spillers konto.

14.3 Spillkvittering skal leveres kommisjonæren når premie heves, eller når premie skal sendes spilleren i henhold til pkt. 14.2 b. Utbetales premie av kommisjonær, mottar spilleren en premiekvittering i tillegg til premien. Skal premien sendes spilleren, mottar spilleren en kvittering fra kommisjonæren. Kvitteringen bekrefter at Norsk Tipping AS vil overføre premien. Dersom spillkvitteringen har gjenstående gyldighetstid, mottar spilleren også ny spillkvittering for gjenstående spilleomganger. Den nye spillkvitteringen gjelder samme spill som den opprinnelige spillkvitteringen, og påføres samme kvitteringsnummer.

15. Ansvarsfraskrivelse

Verken Norsk Tipping AS eller kommisjonæren er ansvarlig for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill som er gjengitt på spillkvitteringen, og de spill som er registrert i selskapets sentralanlegg, eller for eventuelle uoverensstemmelser mellom de spill spilleren har bedt om og den spillkvitteringen som spilleren har mottatt. Norsk Tipping AS svarer ikke for tap en kommisjonær måtte ha påført spilleren ved forsinkelse, ved å behandle kupong/spillkvittering, spillerkort eller annullering feilaktig, ved å ta feilaktig innsatsbeløp eller på annen måte ha påført spilleren tap. En spiller må selv bære eventuelt tap som følge av at vedkommende ikke har fulgt bestemmelser i lov, spilleregler eller utfyllende bestemmelser gitt i medhold av disse spilleregler. Verken selskapet eller dets kommisjonærer er erstatningspliktig for ikke å ha gjort oppmerksom på eventuelle feil. En kommisjonær er bare erstatningspliktig for tap påført en spiller når tapet skyldes forsett eller uaktsomhet utvist av kommisjonæren selv eller av person ansatt i kommisjonærens tjeneste. Erstatningens størrelse er under enhver omstendighet begrenset oppad til kr 2.000 pr kupong/spillkvittering.

16. Protester

16.1 En spiller som ikke har mottatt den premie vedkommende mener å ha krav på, må selv sende inn protest. Protesten kan gis skriftlig på fastsatt skjema som fås hos selskapets kommisjonær eller ved skriftlig henvendelse til selskapet. Benyttes ikke protestskjema, må spilleren i brev oppgi det 16-sifrede kvitteringsnummeret, spilleomgangens nummer, eventuelt spillernummer, antall spilte rekker og kommisjonærnummer. Protesten sendes snarest mulig og må være selskapet i hende senest tre måneder etter trekningsdagen for det spill protesten gjelder. Protesten forkastes dersom den ikke er innkommet til selskapet innen fristens utløp. Det samme gjelder dersom spilleren ikke har gitt tilstrekkelige opplysninger.

16.2 Statskontrollen ved Norsk Tipping AS avgjør om en protest skal godkjennes eller forkastes. Selskapet gir melding om resultatet av protestbehandlingen.

17. Preskripsjon av premier

Retten til å kreve premie utbetalt bortfaller dersom kravet ikke er mottatt av selskapet innen den frist som er angitt i pkt. 16.1.

18. Andre bestemmelser

Spillereglene gjelder med virkning fra og med spilleomgang 27/1995. Norsk Tipping AS kan gi utfyllende bestemmelser til spillereglene. De nye spillereglene erstatter følgende spilleregler:

– Spilleregler for lotto av 20. april 1993 nr. 731.
– Særskilte spilleregler for on-line spill av 20. april 1993 nr. 730

DET KGL. JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT RUNDSKRIV G-2/92 762

RETNINGSLINJER FOR LYKKESPILL VED HJELP AV RULETTHJUL SOM INNRETNING FOR TREKNING

1. INNLEDNING

I brev til Ringerike politikammer av 1. februar 1990 uttalte departementet at det var adgang til å benytte ruletthjul til trekning i forbindelse med lykkespill etter lotteriloven § 6 første ledd.

Dette har av mange feilaktig blitt oppfattet som at rulett nå var tillatt. Departementet vil med dette presisere at rulett som spill etter internasjonale spilleregler ikke er tillatt i Norge. Dette gjelder også når det benyttes innsatsbegrensning (kr. 2) og gevinstbegrensning (kr. 200) som for lykkespill.

2. DEFINISJON

Med *lykkespill* forstås lotteri som foregår ved hjelp av lykkehjul eller andre innretninger og som er beregnet på en rekke fortløpende trekninger.

Med *lykkespill ved hjelp av ruletthjul som trekningsinstrument* forstås et spill hvor man foretar trekning basert på hvilket tall ruletthjulet stopper på. Rulettbord og ruletthjul har lik inndeling; fra 0 til 36.

3. SPILLEREGLER

Deltagerne i lykkespillet kjøper lodd i form av spillemerker som settes på de tall som ønskes benyttet. Når deltagerne har plassert sine spillemerker, foretas trekningen ved at ruletthjulet og en kule settes i bevegelse. Det tallet som kulen stopper i vil være vinnertallet.

Deltager kan plassere spillemerker på flere tall samtidig, men bare ett spillemerke på hvert tall, og flere deltagere kan spille på samme tall i samme spilleomgang.

Det er ikke anledning til å plassere spillemerker på annen inndeling enn hele tall; så som farge, grupper av tall, deler av tall, o.l.

4. VILKÅR - INNSATS OG GEVINST

Gevinsten må ikke overstige kroner 200,- pr. deltager pr. spilleomgang. Maksimal innsats pr. deltager kan ikke utgjøre mer enn 2 kroner pr. tall pr. spilleomgang.

Som gevinst kan benyttes anvisning på gavekort eller nye spillemerker/betalingsmerker som ved avsluttet spill kan innveksles i gavekort.

Gevinster skal utbetales før neste spilleomgang starter. Det er ikke anledning til å utdele gavekort direkte fra rulettbordet. Gavekortene skal ikke kunne innveksles i kontanter eller kunne anvendes til kjøp av alkoholholdige drikkevarer.

5. SØKNADEN - FREMGANGSMÅTE

Forening/organisasjon som ønsker å arrangere spill som beskrevet kan søke politiet i det distrikt spillet skal foregå om tillatelse. Søknaden må inneholde de utbedte opplysninger og andre aktuelle bilag politiet måtte kreve. Det skal alltid vedlegges budsjett, spilleplan, eventuell kontrakt mellom søker og entrepenør samt leiekontrakt mellom lokalinnehaver og søker. Søkeren må oppgi en ansvarshavende for arrangementet.

Flere arrangører kan søke om spill i fellesskap. Slike arrangement kan tilsammen ikke strekke seg over mer enn ett år.

Arrangører som ønsker slikt fellesarrangement må inngå skriftlig kontrakt som vedlegges søknaden. Hver forening søker om tillatelse hver for seg, og søknadene sendes inn samlet samtidig som det opplyses at det søkes om fellesarrangement.

Foreningene oppnevner en ansvarlig person for hele perioden. Foreningene gis en felles tillatelse og fører felles regnskap.

Politiet kan fastsette hvor lang tid forut for arrangementet en søknad om tillatelse må være innsendt.

6. TILLATELSEN - LOTTERIVERDIGHET

Tillatelse til spill som beskrevet kan bare gis til inntekt for samfunnsnyttig eller veldedig formål, og til organisasjon eller forening som har tilknytning til det området hvor spillestedet ligger. Dette er ikke til hinder for at tillatelse gis til landsomfattende organisasjoner som gjennom sitt lokallag har tilknytning til distriktet.

En undergruppe av en forening skal som hovedregel ikke gis spilletillatelse dersom hovedgruppen har fått tillatelse samme år.

Det er adgang til å benytte profesjonell bistand til gjennomføring av arrangementet.

7. TILLATELSEN - BEGRENSNINGER

Spilletillatelse skal ikke gis til støtteforeninger, supporterklubber o.l., samt foreninger/organisasjoner opprettet utelukkende med det formål å arrangere lykkespill.

Politiet kan nekte spill hos entrepenør som anses å være økonomisk uvederheftig, eller som ikke har den nødvendige tillit på grunn av tidligere overtredelser av lotterilovgivningen eller andre forhold.

Søknad om tillatelse til lykkespill ved hjelp av entrepenør kan avslås dersom det på bakgrunn av fremlagt budsjett, forventede spilleinntekter eller situasjonen på det lokale lotterimarked, synes åpenbart at spillet ikke vil gi tilfredstillende overskudd til foreningen/organisasjonen.

Videre kan søknad avslås dersom den entrepenør som den spillende forening benytter, tidligere ikke har oppnådd tilfredstillende overskudd til den spillende forening.

8. ALMINNELIGE VILKÅR FOR ARRANGEMENTET

Tillatelsen gis for inntil 3 måneder pr. år begrenset oppad til 60 spillearrangementer på samme sted. Dersom det anses nødvendig for å unngå åpenbart urimelige resultater, kan politiet dispensere fra tids- og antallsbegrensningen.

Samme søker kan bare gis en lykkespilltillatelse hvert år.

Kontrakten mellom arrangør/eventuelt entrepenør og lokalinnehaver må ikke representere en urimelig leie hensett til forventet inntekt av spillets overskudd med fradrag av andre utgifter tilknyttet spillet.

Kontrakten mellom søker og entrepenør må sikre at en rimelig andel av overskuddet (brutto omsetning med fradrag av gevinstutbetaling) tilfaller arrangøren.

Inntekten ved salg av spillemerker skal anbringes i avlåst oppbevaring hvor det ikke kan foregå veksling. Kassen skal bestå av to låser hvorav lokaleierens representant har den ene nøkkelen og entrepenørens eventuelt arrangørens representant har den andre. Kassen skal være avlåst på en slik måte at ingen kan komme til kassens innhold før opptelling. Kassen telles opp av disse representantene i fellesskap.

For hvert spillearrangement skal det føres dagsrapport over omsetningen og utdelingen av gevinster. Rapporten skal føres og underskrives av foreningens representant umiddelbart etter avsluttet opptelling. Hvor det benyttes profesjonell bistand skal dagsrapporten medunderskrives av dennes representant. Etter avsluttet arrangement skal foreningsrepresentanten eventuelt entrepenørens representant alltid motta en gjenpart av dagsrapporten som han/hun bringer med seg fra lokalet.

Det skal føre nøyaktig og løpende regnskap.

Regnskapet skal revideres av en person som er oppnevnt av foreningen og godkjent av politiet. Når entrepenør benyttes kan politiet sette som vilkår for tillatelsen at regnskapet blir revidert av statsautorisert eller registrert revisor. Kopi av revidert regnskap sendes politiet innen den frist som politiet fastsetter.

Foreningen/organisasjonen skal oppbevare sitt eksemplar av regnskapet og bilagene i 5 år. Entrepenørens eksemplar skal oppbevares i 10 år.

9. ADGANG TIL Å SETTE SÆRLIGE VILKÅR FOR ARRANGEMENT

Under hensyntagen til de stedlige forhold kan politiet avgjøre hvorvidt man vil gi tillatelse til arrangement i etablissementer med skjenkebevilling. Videre kan det settes som vilkår at spillet bare finner sted på bestemte ukedager eller på nærmere angitt tidspunkt.

Antall spilletillatelser og spillets varighet bør søkes begrenset for å unngå at lykkespillmarkedet blir overfylt. Ved vurderingen tas hensyn til tiltakets formål, søkerens medlemstall, økonomi, den beregnede inntekt av det planlagte spill, søkers eventuelle inntektskilder forøvrig samt graden av tilknytning til det området hvor spillestedet ligger.

Dersom politiet finner det ønskelig, kan det som vilkår for spilletillatelsen settes at barn og ungdom under 15 år ikke skal delta i spillet.

Politiet kan kreve at søknaden skal være ledsaget av foreningens vedtekter, årsberetning og årsregnskap.

Politiet kan kreve at det innsendes delregnskap innen fastsatte frister.

Politiet kan også kreve å få tilsendt entreprenørens årsregnskap for hele virksomheten.

Politiet kan videre kreve at entreprenøren stiller garanti mot økonomisk tap som de spillende foreninger måtte lide ved kontraksbrudd, underslag og andre misligheter eller forsømmelser som entreprenøren eller dennes ansatte måtte gjøre seg skyldig i.

10. SÆRLIGE BESTEMMELSER FOR ARRANGØR, ENTEREPENØR OG LOKALINNEHAVER

Lokalinnehaveren har ingen instruksjonsmyndighet overfor entrepenør/ arrangør for så vidt gjelder spillet.

Søker, entrepenør og lokalinnehaver plikter å påse at samtlige regler og vilkår for spillet blir overholdt.

Spilletillatelsen med de fastsatte vilkår samt spille- og gevinstplan skal være oppslått på et godt synlig sted i spillelokalet.

Entrepenøren og dennes ansatte, foreningens representant, samt lokalinnehavers ansatte har ikke anledning til å delta i spillet.

De som er ansatt av lokalutleieren kan ikke samtidig være ansatt hos entrepenør eller arrangør.

Spillet skal foregå innenfor rammen av spille- og gevinstplanen.

Det er ikke tillatt å ta inngangspenger eller kreve medlemsavgift eller lignende for deltagelse i spillet.

Enhver form for gratislotteri i forbindelse med arrangementet er forbudt.

Politiet har til enhver tid adgang til å kontrollere hvorvidt spillet foregår i samsvar med den gitte tillatelse og etter reglene i dette rundskriv. Finner politiet at dette ikke er tilfelle kan spillet stanses straks og senere søknad kan avslås.

Bestemmelser i dette rundskriv gjøres gjeldende for søknader fremmet etter 1. januar 1992

Vedlegg 4

Instruks for statskontrollen ved Norsk Tipping AS

Fastsatt av Kulturdepartementet 7. september 1995 med hjemmel i § 14 i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v.

1 Statskontrollens oppnevning

1.1 Kulturdepartementet oppnevner en kontrollkomite ved Norsk Tipping AS, jf. § 14 i lov av 28. august 1992 nr. 103 om pengespill m.v.

1.2 Komiteen benevnes Statskontrollen ved Norsk Tipping AS.

1.3 Statskontrollen skal bestå av det antall medlemmer som departementet til enhver tid bestemmer. Oppnevning skjer normalt for en periode på 4 år. Departementet oppnevner ett av medlemmene som Statskontrollen leder.

2. Statskontrollens oppgaver

2.1 Statskontrollen skal ivareta spillernes interesser og føre tilsyn med at spillevirksomheten ved Norsk Tipping AS foregar i samsvar med lovgivningen og spillereglene.

3. Statskontrollens forhold til departementet

3.1 Statskontrollen er ansvarlig overfor departementet.

3.2 Statskontrollen skal gi melding til departementet dersom den under sin virksomhet oppdager forhold som det er grunn til å innberette. Ved utgangen av hvert år utarbeides en årsberetning som sendes departementet.

3.3 Statskontrollen kan ikke foreta større økonomiske disposisjoner uten departementets samtykke.

4. Statskontrollens forhold til Riksrevisjonen

4.1 Riksrevisjonen har på anmodning adgang til protokoller og til å søke nødvendige opplysninger om forhold knyttet til Riksrevisjonens kontroll med Norsk Tipping AS.

4.2 En representant for Riksrevisjonen har sammen med en representant fra departementet adgang til, ved gjennomsyn av statskontrollens protokoller, å forvisse seg om at kontrollarbeidet blir utført i overensstemmelse med instruksen.

5. Statskontrollens forhold til Norsk Tipping AS

5.1 Statskontrollen skal virke som et kontrollorgan uavhengig av Norsk Tipping AS.

5.2 Under sitt arbeid skal Statskontrollen også kontrollere Norsk Tipping AS' sikkerhetssystem i forhold til bestemmelsen i pkt. 2.1, og påse at dette systemet ikke svekkes. Ved endring i sikkerhetssystemet skal Norsk Tipping AS på forhånd varsle Statskontrollen, som vurderer hvilke konsekvenser endringen eventuelt vil få for sikkerheten.

5.3 Statskontrollen skal ha eget EDB-basert kontrollsystem. Systemet skal være helt uavhengig av selskapets EDB-system ved at:

- systemet utvikles av Statskontrollen selv, eventuelt med bistand fra sikkerhetsklarert personell som er uavhengig av Norsk Tipping AS
- systemet behandles på Statskontrollens egne dedikerte maskiner i Statskontrollens egne lokaler
- systemet kun betjenes av Statskontrollens eget personell
- brukerstøtte og vedlikehold utføres av firmaer som er uavhengig av Norsk Tipping AS.

5.4 Norsk Tipping AS skal ikke ha adgang til noen deler av Statskontrollens EDB-system.

5.5 Statskontrollen kan i kontrolløyemed forlange de opplysninger av Norsk Tipping AS som anses nødvendig.

5.6 Norsk Tipping AS' administrasjon, regnskap m.v. er Statskontrollen uvedkommende.

5.7 Statskontrollen tilsetter, instruerer og sier opp eget personale etter de regler som gjelder for Norsk Tipping AS' personale.

5.8 Statskontrollens personale må ikke være i et så nært slektsskap som nevnt i forvaltningslovens § 6, pkt. b og c med noen av Norsk Tipping AS' ansatte, kommisjonærer eller Statskontrollens medlemmer, med mindre departementet i det enkelte tilfelle tillater det. Denne bestemmelse gjelder tilsvarende for Statskontrollens medlemmer. Statskontrollens medlemmer og personale kan ikke samtidig ha funksjoner i Norsk Tipping AS.

5.9 Statskontrollen bør tilpasse seg Norsk Tipping AS' effektiviseringsarbeid, men likevel slik at Statskontrollen sikrer seg mot at selskapets kontrollsystem svekkes.

5.10 Statskontrollens protokoller skal være tilgjengelige for Norsk Tipping AS' styre og administrerende direktør.

6. Statskontrollens utgifter

6.1 Godtgjørelsen til Statskontrollens medlemmer fastsettes av departementet.

6.2 Alle utgifter knyttet til Statskontrollens virksomhet dekkes av Norsk Tipping AS.

6.3 Statskontrollens regninger skal attesteres av Statskontrollens leder og anvises av Norsk Tipping AS.

7. Statskontrollens protokoller

7.1 Statskontrollen skal føre protokoll for hvert spill. Protokollen skal inneholde fortegnelse over når de enkelte arbeider er påbegynt og avsluttet, hvilke av Statskontrollens medlemmer som har vært til stede, eventuelle dissenser og andre nødvendige spesifikasjoner om arbeidet.

8. Hovedretningslinjer for Statskontrollens arbeid

8.1 Statskontrollen mottar alle informasjoner om hvert spill for hver spilleomgang fra Norsk Tipping AS. Når kontrollesing er foretatt og før kampstart/trekning/start av loddsalg sørger Statskontrollen for at dataene blir innelåst på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte. Kun data mottatt innenfor gjeldende frister kommer i betrakning ved vinnerutvelgelse.

8.2 Statskontrollens vinnerutvelgelse og premieberegning foretas ved hjelp av et eget uavhengig EDB-program og sammenlignes med Norsk Tipping AS' vinnerutvelgelse og premieberegning. Eventuelle avvik mellom disse skal være avklart før endelig premieoppgjør godkjennes.

8.3 Statskontrollen behandler og avgjør protester.

8.4 I sitt kontrollarbeid skal Statskontrollen iaktta følgende:

- Statskontrollens arbeidslokaler skal bare disponeres av Statskontrollens personale og medlemmer.
- Alt sensitivt materiale skal så lenge det er i Statskontrollens besittelse, oppbevares på betryggende måte.
- Statskontrollen skal hindre at uvedkommende får adgang til spilledata som Statskontrollen har i sin besittelse. Datamateriale skal oppbevares på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte etter nærmere retningslinjer fra Statskontrollens medlemmer.
- Kontrollarbeidet skal innrettes med sikte på å oppnå størst mulig sikkerhet.

Minst to av Statskontrollens medlemmer skal foreta de viktigste kontrollene, samt behandle saker hvor det må tas avgjørelser av prinsippiell karakter.Statskontrollen foretar trekning av erstatsningsresultater for Tipping og er ansvarlig for at trekning av andre spill foregår på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte.

9 Statskontrollens hvelv

9.1 Statskontrollens hvelv skal være låst såvel med nøkkel som med kombinasjonslås. Statskontrollen fastsetter sikkerhetsmessig forsvarlig prosedyre for åpning og lukking av hvelvene. Nøklene oppbevares i egen nøkkelsafe. Kodene til safe og hvelv skal skiftes når Statskontrollens leder bestemmer det, og minst to ganger pr. år.

9.2 Ansatte ved Norsk Tipping AS har bare adgang til Statskontrollens hvelv sammen med to personer fra Statskontrollen, hvor den ene skal være medlem av Statskontrollen.

10 Iverksetting av instruksen

10.1 Instruksen trer i kraft straks.